



© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar
Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Husrev ü Şîrîn
Mùellifi: Firakî
Hazırlayan: Asuman Bayram
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3965-0
Ana Yayın Numarası: 3534
Kùltür Eserleri Dizisi-541

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030
Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

FİRÂKÎ VE HUSREV Ü ŞİRİN'İ

Hazırlayan

Dr. Asuman BAYRAM

Ankara

2017

KISALTMALAR

AKM

Atatürk Kültür Merkezi

Bkz	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DTCF	Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
Ed.	Editör
H.	Hicrî
Haz	Hazırlayan
İA	İslam Ansiklopedisi
KB	Kültür Bakanlığı
M.	Milâdî
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Öl.	ölümü
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
Üniv.	Üniversite
Vol.	volume
Yay	Yayınları

GİRİŞ

TÜRK EDEBİYATINDA FİRÂKÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İNE GELENE KADAR YAZILMIŞ OLAN HUSREV Ü ŞİRİNLER ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

KUTB'UN HUSREV Ü ŞİRİN'İ¹

Türk dili ile yapılan en eski *Husrev ü Şîrîn* tercümesi Altın Ordu Sahasında yaşamış olan Kutub mahlaslı bir şaire aittir. Ancak bugün Kutub'un *Husrev ü Şîrîn*'inin eldeki tek nüshası eserin Kutub tarafından kaleme alındığı 1341 yılından 42 yıl sonra 1383 yılında Berke Fakih isimli bir Kıpçak fakihî tarafından İskenderiye'de istinsah edilmiş olan nüshasıdır.

FAHRÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İ²

Fahrî, *Husrev ü Şîrîn* mesnevisini Aydınoglu İsa Bey adına 1367 yılında Nizâmî'nin eserinden tercüme etmiştir. Nizâmî'nin eseriyle aynı vezinde hezec bahrinin *mefâilün mefâilün feülün* kalıbıyla yazılan eser, Anadolu sahasında yazılan *Husrev ü Şîrîn* mesnevilerinin ilki olması açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

ŞEYHÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İ³

Şeyhî, Germiyanlıdır. Aynı zamanda hekim olan şair, Germiyan Bey'i Yakup Bey'e intisap etmiş; Osmanlı sultanlarından Çelebi Sultan Mehmed ve II. Murad'ın sarayında da bulunmuştur. Şeyhî, *Husrev ü Şîrîn*'i 1421-1430 yılları arasında II. Murad adına yazmıştır. 6944 beyitlik mesnevinin 775 beyitlik giriş bölümünü on bir bölümden oluşan hikâyeye bölümü takip eder. Şeyhî'nin ölümüyle yarım kalan eseri şairin yeğeni Cemâlî, biri Şeyhî'nin vefatı hakkında diğeri Sultan II. Murad'a övgü olmak üzere iki zeyl yazarak tamamlar. Eserin 1979 beyitlik bölümü Nizâmî'den aynen tercüme kalan beyitler ise tamamen şaire aittir.

ÂHÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İ⁴

Osmanlı sahası Türk edebiyatı içinde *Husrev ü Şîrîn* yazmış bir başka şair de Benli Hasan lakaplı Âhî Çelebi'dir (ö. 1523).

CELÎLÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İ⁵

¹ Kutb hakkındaki bilgiler için bkz.: Faruk Kadri Timurtaş (1952). "Husrev ü Şîrîn' ve 'Ferhâd ü Şîrîn' Yazan Şairlerimiz". *Türk Dili Dergisi*. 1 (10): 15-21.; A.Zajaczkowski (1957) . "Kutb'un Husrev ü Şîrîn Adlı Eseri Hakkında". *VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*. 159-164 ; Agâh Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi* I. Cilt (Giriş). Ankara: TTK Basımevi.

² Fahrî'nin eseri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. : Barbara Flemming (1974) *Fahrî's Husrev Şîrîn*. Ein Turkische Dichtung Von 1367. Wiesbaden.

³ Şeyhî ve Husrev ü Şîrîn'i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. : Faruk Kadri Timurtaş (1958). "Şeyhî ve Şöhreti". *İÜEF TDE Dergisi*. (5): 84-89; Faruk Kadri Timurtaş (1980). *Şeyhî'nin Husrev ve Şîrîn'i (İnceleme- Metin)*. İstanbul: İstanbul Üniv. Yay. ; Fevziye Abdullah Tansel (1950). "Nizâmî-Şeyhî Husrev ü Şîrîn Mukayesesi". *İstanbul Üniv. Edb. Fak. Tarih Dergisi*. 1 (2): 263-282; Asgar Dilberipûr (1999). "Türk Edebiyatında Nizâmî'nin Takipçileri ve Hamsesine Nazire Yazanlar." (çev. M.Fatih Köksal). *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (VIII): 216-18.

⁴ Âhî'nin Husrev ü Şîrîn'i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. : M. Fatih Köksal (1998). "Âhî'nin Husrev ü Şîrîn Mesnevisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (6): 209-253.

Celîlî, *Husrev ü Şîrîn* tercümesini 1512’de tamamlamıştır. Eser, 2019 beyitten oluşmaktadır.

AHMED RIDVAN’IN HUSREV Ü ŞÎRÎN’İ⁶

XVI. yüzyıl Osmanlı sahasında kaleme alınmış bir başka *Husrev ü Şîrîn* tercümesi de Ahmed Rıdvan’a aittir.

RÛMÎ’NİN ŞÎRÎN Ü PERVÎZ’İ⁷

XVI. yüzyıl Osmanlı sahasının *Husrev ü Şîrîn* tercümesi kaleme alan bir diğer şairi de Rûmî’dir. Şairin, *Şîrîn ü Şîrûye (Şîrîn ü Pervîz)* adıyla kaleme aldığı eser *Husrev ü Şîrîn* hikâyesinin tam bir tercümesi olmayıp Şeyhî’nin *Husrev ü Şîrîn* tercümesinin yarım kalmış bölümü olan Şîrûye vak’asının aynı vezinle Nizâmî’den yaptığı tercümesidir.

ALÎ ŞÎR NEVÂÎ’NİN FERHÂD U ŞÎRÎN’İ⁸

Yalnız mensup olduğu Çağatay şivesinin değil, bütün Türk edebiyatının en büyük şairlerinden sayılan Mir Alî Şîr Nevâî, Sultan Hüseyin-i Baykara’nın yakınlarından ve divan beylerinden idi. Hamsesi içinde bulunan *Ferhâd ü Şîrîn*’in taklit olmayıp orijinal bir eser olduğunu özellikle vurgulayan Faruk Kadri Timurtaş, eserin Nizâmî’nin *Husrev ü Şîrîn*’inden tamamıyla farklı olup olay akışı açısından daha hareketli olduğunu ayıca belirtir. Timurtaş’a göre Nevayî’nin eseri Nizâmî’ninkinin tamamen başka bir versiyonu sayılmalıdır.

LÂMÎ’Î ÇELEBÎ’NİN FERHÂD U ŞÎRÎN’İ⁹

Lâmi’î Çelebi’nin 1512 yılında yazdığı *Ferhâd ü Şîrîn* adındaki mesnevisi 5095 beyitten oluşmaktadır.

ÂZERÎ İBRAHİM ÇELEBÎ’NİN HUSREV Ü ŞÎRÎN’İ¹⁰

Kaynaklarda varlığından söz edilmeyen bir başka *Husrev ü Şîrîn* mesnevisi de XVI. yüzyıl şairi Âzerî İbrahim Çelebi’ye aittir.

⁵ Celîlî’nin *Husrev ü Şîrîn*’i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. : Faruk Kadri Timurtaş (1952). “‘Husrev ü Şîrîn’ ve ‘Ferhâd ü Şîrîn’ Yazan Şairlerimiz.” *Türk Dili Dergisi*. I (10): 15-21. ; Ağâh Sırrı Levend (1965). “Celîlî’nin *Husrev ü Şîrîn*’i.” *TDAY* (246): 103-127. ; Şevkiye Kazan (1997). *Hamîdizâde Celîlî Husrev ü Şîrîn Mesnevisi*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi; Şevkiye Kazan (2000). Şeyhî ve Celîlî’nin *Husrev ü Şîrîn*’leri Arasında Bir Karşılaştırma Denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*. (I): 233-49; Şevkiye Kazan (2003). “Şeyhî ve Hamîdizâde Celîlî’nin *Husrev ü Şîrîn*lerinin Bir Mukayesesi”. *TDAY- Belleten*. 2001(1-2): 181-191.

⁶ Ahmed Rıdvan’ın *Husrev ü Şîrîn*’i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Orhan Kemal Tavukçu (2000). *Ahmet Rıdvan Husrev ü Şîrîn: İnceleme-Metin*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

⁷ Rûmî’nin *Şîrîn ü Şîrûye (Şîrîn ü Pervîz)* isimli eseri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Enfel Doğan ve Feryal Korkmaz (2009). *Rûmî’nin Şîrîn ü Şîrûye’si (Şîrîn ü Pervîz): (Metin-Sözlük-Dizin)*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Dairesi Başkanlığı-E-Kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?> [erişim tarihi: 21.01.2016].

⁸ Alî Şîr Nevâî’nin *Ferhâd ü Şîrîn*’i hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Faruk Kadri Timurtaş (1952). “Husrev ü Şîrîn” ve “Ferhâd u Şîrîn” Yazan Şairlerimiz.” *Türk Dili Dergisi*.1(10): 567-573; Faruk Kadri Timurtaş (1959). “Türk Edebiyatında Husrev ü Şîrîn ve Ferhâd u Şîrîn Hikâyesi”. *İÜ Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi*. (9): 72-73.

⁹ Lâmi’î Çelebi’nin *Ferhâd ü Şîrîn*’i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Ağâh Sırrı Levend (1964). “Lâmi’î’nin *Ferhâd ü Şîrîn*’i”. *TDAY* (240): 85-111.

¹⁰ Âzerî’nin *Husrev ü Şîrîn*’i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ülkü Çetinkaya (2008). “Husrev u Şîrîn By Azeri”. *International Journal of Central Asian Studies*. (12): 84-102.

FİRÂKÎ'NİN *HUSREV Ü ŞİRİN*'İ

Firâkî'nin *Husrev ü Şîrin*'i XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde kaleme alınmıştır. Şairin Nizâmî'den tercüme yoluyla meydana getirdiği eserin bilinen tek yazma nüshası Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'nde TÖRÖK, O.254 demirbaş numarasıyla ve *Husrev-nâme-i Firâkî* adıyla kayıtlıdır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan bu eser, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınıp incelenecektir.

1.BÖLÜM

1.1. FİRÂKÎ ABDURRAHMÂN ÇELEBİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1.1. Hayatı

Firâkî, *Sehî Tezkiresi* dışında, XVI. yüzyıl tezkirecileri Latîfî¹¹, Âşık Çelebi¹², Hasan Çelebi¹³ Ahdî¹⁴, Beyânî¹⁵, Gelibolulu Âlî¹⁶; XVII. yüzyıl tezkirecilerinden Kafzâde Fâizî¹⁷ ve Riyâzî'nin¹⁸ eserlerinde ve Bursalı Mehmed Tâhir'in *Osmanlı Müellifleri*'nde¹⁹ ismi kaydedilmiş önemli bir şairdir.

Latîfî²⁰, Âşık Çelebi²¹, Hasan Çelebi²², Ahdî²³, Beyânî²⁴, Âlî²⁵, Riyâzî²⁶ Bursalı Mehmed Tâhir²⁷ ve Evliyâ Çelebi, *Seyahâtnâmesinde* Firâkî'nin Kütahyalı olduğunu yazar. Kaynaklar Firâkî'nin doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir. Kaynaklardan sadece Riyâzî²⁸ şairin asıl adının Abdurrahmân Çelebi olduğunu yazmaktadır. Âşık Çelebi, Firâkî'nin bir şeyh-zade, Hasan Çelebi, tarikat şeyhlerinden bir şeyhin oğlu; Âlî, bir Acemzâde olup Kütahya'da yerleşmiş olduğunu; Bursalı Mehmet Tâhir, Zeyniye tarikatı şeyhlerinden Kütahyalı bir zatın oğlu olduğunu yazar. Bu bilgiler ışığında Firâkî'nin ailesinin Acem coğrafyasından gelip Kütahya'ya yerleşmiş olması muhtemel görünmektedir.

¹¹ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî, Tezküretü's-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-Nuzemâ* (İnceleme-Metin). Ankara: AKM Yay. 423-424.

¹² Filiz Kılıç (hzl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ* (İnceleme-Metin). C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. 1153-1158.

¹³ Aysun Sungurhan (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezküretü's-Şu'arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014].157-158.

¹⁴ Süleyman Solmaz (2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuarası*. Ankara: AKM Yay.468-469.

¹⁵ Aysun Sungurhan (2008). *Beyânî, Tezküretü's-Şu'arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-215416/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014] 143-144.

¹⁶ Mustafa İsen (1994). *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay. 253.

¹⁷ Bekir Kayabaşı (1994). *Kâf-Zade Fâ'izî'in Zübdetü'l Eş'âr'ı*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 438.

¹⁸ Haluk İpekten vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay. 151.

¹⁹ Bursalı Mehmed Tâhir Bey (1971). *Osmanlı Müellifleri*. II. Cilt. (hzl. A.Yavuz, İ. Fikri Özen). İstanbul: Meral Yay. 110-111.

²⁰ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî, Tezküretü's-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-Nuzemâ* (İnceleme-Metin). Ankara: AKM Yay. 423.

²¹ Filiz Kılıç (hzl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ* (İnceleme-Metin). C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. 1153.

²² Aysun Sungurhan (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezküretü's-Şu'arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 157.

²³ Süleyman Solmaz (hzl.) (2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuarası*. Ankara: AKM Yay. 468.

²⁴ Aysun Sungurhan (2008). *Beyânî, Tezküretü's-Şu'arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-215416/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 143.

²⁵ Mustafa İsen (1994). *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay. 253.

²⁶ Haluk İpekten vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay. 151.

²⁷ Bursalı Mehmed Tâhir Bey (1971). *Osmanlı Müellifleri*. II. Cilt. (hzl. A.Yavuz, İ. Fikri Özen). İstanbul: Meral Yay. 110.

²⁸ Haluk İpekten vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay. 151.

Seyahatnâme'sinin 9. cildinde memleketi Kütahya'yı anlattığı bölümün başında Firâkî'nin kendi amcası olduğu, İstanbul'a göç ederken evlerini Firâkî'ye bıraktıklarından söz eden Evliyâ Çelebi, Firâkî'nin mezarının da Saray Camii haziresi olduğunu açıklar²⁹. Evliyâ Çelebi'nin bu açıklamaları kaynakların Firâkî hakkında verdiği bilgileri kuvvetlendirmekle birlikte Firâkî, *Şerhü'l Fıkhi'l Ekber* isimli kitabının mukaddimesinde kendisi ile ilgili olarak şu bilgileri verir:

“Emmâ ba'd: El-hamdü ve's-senâ ve eserü's-salevâtü ve'd-du'â, yekûlü'l-abdü'l-hakîrû'l-fakîr Abdurrahmân bin Şeyh Acem Muhyiddîn, eş-şehîru bi'l-Firâkî 'ufiye an-hümü'l-Bâkî' unfüvân-ı şebâbetimde tarik-ı ilme gidüp ve ulemâ hizmetinde bir mikdâr ilm tahsil edüp bi'l-âhare sarf u izâfetden ferâgat ve âlem-i ferâgate kanâ'at ihtiyâr eyleyüp mevlidimde mütevattın, a'nâ Kütâhiyye'de sâkin olmışdum³⁰”.

Bu açıklamasından da anlaşıldığı gibi Firâkî'nin asıl adı Abdurrahmân'dır. Babası Muhyiddîn isimli bir zattır. Şeyh Acem ifadesinden anlaşıldığı gibi Acem coğrafyasından Kütahya'ya göç etmiş bir şeyhtir. Firâkî ise Kütahya'da doğmuştur; bir süre ilim tahsili için başka yerlerde bulunmuş, arkasından doğum yeri olan Kütahya'ya yerleşmiştir.

1.1.2. Eğitimi ve Mesleği

Firâkî'nin mesleği ve aldığı eğitimle ilgili olarak Latîfi, Firâkî'nin şeyhler silsilesinden, muhaddis, müfessir olduğu, mesleğinin vaizlik olduğu, geçimini de bu yolla sağladığı açıklamasına yer verir. Latîfi aynı zamanda şairin, vaazlarıyla yolunu şaşırmış ve karanlıkta kalmışları hidayet nuruyla buluşturduğundan, sözünün ve ikna kabiliyetinin gücünden de söz eder³¹.

Âşık Çelebi'nin verdiği bilgiye göre, Firâkî ilim yolunda ilerleme niyetiyle ilim tahsiline başlayarak sahn medresesine kadar gelmesine karşın şeyh-zadeliğinin ağır basmasıyla ilim tahsilini bırakır ve babasının yolunu takip ederek tarikat ve tasavvuf ile meşgul olur; geçimini de Kütahya'da on beş akçelik vaizlik yevmiyesiyle kazanır. Vaaz kürsüsünde güçlü bir vaizdir³². Âşık Çelebi, Firâkî'yi anlattığı maddenin sonunda şairin tahsili ve mesleği ile ilgili açıklamada bulunurken Firâkî'nin Bursa'da Şeyh Abdü'l-mü'min zaviyesinde sufilik yolunda tasavvuf ve tarikat terbiyesi ile meşgulken şeyhi ile aralarının bozulduğuna dair de bir malumat vermektedir³³.

Hasan Çelebi de Firâkî'nin ilim tahsiline girişip niyeti ilim tahsilini tamamlamak olduğu hâlde takdir-i İlâhî'nin Firâkî'yi ilim yolundan çevirip babasının yoluna yani tarikat ve tasavvuf yoluna sevk ettiğini anlattıktan sonra Firâkî'nin vaaz ve nasihat işiyle meşgul

²⁹ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 15.

³⁰ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 15.

³¹ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfi, Tezküretü's-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-Nuzemâ* (İnceleme-Metin). Ankara: AKM Yay. 423.

³² Filiz Kılıç (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ* (İnceleme-Metin). C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.

³³ Filiz Kılıç (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ* (İnceleme-Metin). C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. 1158.

olduğundan söz eder ve onun vaizliğini över. Firâkî'nin nasihatlarıyla birçoklarını irşad ettiğinden, vaaz ederken renkli, canlı bir hikâye etme üslubu kullandığından bahseder³⁴.

Ahdî ise Firâkî'nin ömrünü hadis, tefsir, Kur'an ilmi yanında vaizlikle geçirdiğini açıkladıktan sonra diğer tezkire sahiplerinden farklı olarak Firâkî'nin *Mesnevî-i Mânevî* okuduğunu *Mesnevî*'nin feyzinden nasiplenmiş gönül ehli, kâmil bir kimse olduğunu belirtir³⁵.

Beyânî diğer tezkireciler kadar geniş bir malumat vermeden kısaca Firâkî'nin vaaz yolunda, tarikat ehli, zahid bir kimse olduğundan söz eder³⁶.

Âlî, Firâkî'nin hırs ve tamahtan uzak, vaaz, nasihat ve ibadetle meşgul olduğundan söz eder. Firâkî ile ilgili açıklamalarına Firâkî'nin Lâmi'î şakirdi geçindiğine dair yorumunu da ekler³⁷.

Firâkî'nin tahsili ve mesleği üzerine bilgi veren bütün tezkirecilerin Firâkî'nin vaizliğine dair atlamadıkları bir nokta da Firâkî'nin vaazları esnasında arasının bozuk olduğu ya da kızdığı kişileri vaaz kürsüsünden eleştirmesidir. Kimi zaman öfkelendiği kimseleri kâfirlikle suçlayacak kadar ölçüyü kaçırdığı da bütün tezkirecilerin Firâkî'ye dair anlattıkları arasındadır.

Tezkire yazarları içinde Firâkî'nin bu tavrını en sert eleştiren Gelibolulu Âlî'dir. Âlî'ye göre halkı vaaz kürsüsünden dedikoduculuğa karşı kesin bir dille uyan ve onları gıybetten men eden Firâkî eline vaaz kürsüsünde fırsat geçtiği anda dedikoduculuktan ve başkalarını alaya alıp yermekten geri durmaz.

Firâkî'nin hayatı ile ilgili bilgi veren kaynakların üzerinde durdukları diğer bir konu da onun Şehzade Bayezid ile olan yakınlığıdır. Bilindiği gibi Şehzade Bayezid, Rüstem Paşa'nın ikinci kez veziriazamlığa getirildiği 1555-1558 yılları arasında Kütahya'da sancak beyliği yapmıştır. Âşık Çelebi'nin bildirdiğine göre Şehzade Bayezid'in Kütahya'ya gelişi üzerine Firâkî, bir gazel yazıp göndermiştir. Beyânî de Şehzade Bayezid'in Kütahya'da bulunduğu dönemde pek çok kere Firâkî'nin vaazını dinlemeye geldiğinden söz eder. Hatta bir keresinde Şehzade Bayezid'in vaazını dinlemek için içeri girdiğini gören Firâkî irticalen şu beyiti okur:

Ꞑamu Őehzâdelerden fâ'ik eyle
Aþası devletine lâyıꞐ eyle

Firâkî, bu davranıŐıyla Şehzade'nin gönlünü kazanır ve hemen o esnada hatırı sayılır miktarda caizenin de sahibi olur. Şehzade Bayezid'in Kütahya'da bulunduğu yıllarda sarayı etrafında bir Şiir ve kùltür muhiti de oluşur. Kendisi de Şair olan ve Şâhî mahlası ile Őiirler yazan

³⁴ Aysun Sungurhan (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara. Kùltür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 157.

³⁵ Süleyman Solmaz (hzl.)(2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuarası*. Ankara: AKM Yay.

³⁶ Aysun Sungurhan (2008). *Beyânî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara. Kùltür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-215416/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 143.

³⁷ Mustafa İsen (1994). *Kùnhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısım*. Ankara: AKM Yay. 253.

Şehzade Bayezid, muhitindeki şairleri kollar, onlara bolca ihsanda bulunmaktan kaçınmazdı.³⁸ Kütahya’da bulunduğu yıllarda Şehzade’nin muhitinde bulunan şairlerin başlıcaları Gubarî Abdurrahman Çelebi, İşretî, Câferzâde Muhlîs, Firâkî, Rahimî Bey ve Emre’dir. Şehzade’nin Kütahya’da bulunduğu yıllarda Şehzade Bayezid’e intisap eden Firâkî, *Ahlâk-ı Muhsinî tercümesini* Şehzade Bayezid’e sunmuştur. Mehmet Avçin, söz konusu tercümenin Şehzade Bayezid’in isteği üzerine yapıldığına dair bir açıklama ya da bilgi bulunmasa da eserin yazılma sebebinin Şehzade’nin *Câmiü’l-hikâyât*’ı Celalzâde Salih Çelebi’den tercüme etmesini istemesi ve tercümeyi çok beğenmesi üzerine Salih Çelebi’ye hatırı sayılır ihsanda bulunduğunu gören Firâkî’nin Şehzade’nin bu tür eserlere olan ilgisini fark etmesi olarak da düşünülebileceğini ifade eder³⁹

Firâkî’nin Şehzade Selim ile giriştiği taht kavgasını kaybeden ve katledilen Şehzade Bayezid’in⁴⁰ ölümüne duyduğu üzüntüsünü dile getirdiği kıta, Hasan Çelebi’nin tezkiresinde belirttiğine göre⁴¹ halk arasında meşhur olmuştur:

Çün be-hük-m-i Kâdir ü Kahhâr sulţân-ı ezel
Taht ile tâ tahta-i tâbütı taşım itdiler

³⁸ Şehzade Bayezid’in hayatı ve edebi kişiliği ile Kütahya’da oluşturduğu edebî muhit ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Filiz Kılıç (2000). *Şehzâde Bayezid “Şâhî” Hayatı ve Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.; Mustafa İsen-Ali Fuat Bilkan (1997). *Sultan Şairler*. Ankara: Akçağ Yay. 33-34. Şehzade Bayezid’in Kütahya Sarayındaki edebî muhiti ile ilgili olarak ayrıca bkz. Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 210-12; İ. Hakkı Uzunçarşılı (1932). *Kütahya Şehri*. İstanbul: Maarif Matbaası. 263-265.

³⁹ Mehmet Avçin (2011). *Firâkî Abdurrahman Çelebi ve Terceme-i Ahlâk-ı Muhsinî(İnceleme-Metin)*. Bursa: Dört-Renk Renk Ayrım ve Baskı Ltd. Şti. 96.

⁴⁰ Bayezid (doğ.1526/27-ölm.1562) Kanuni Sultan Süleyman’ın şehzadelerindendir. Kanuni’nin sekiz şehzadesinden biridir. Annesi Hürrem Sultan’dır. Yedi kardeşinden üçü küçük yaşta ölmüş, Kanuni’nin kendisinden sonra varis olarak gördüğü ağabeyi Şehzade Mehmed genç yaşta vefat etmiş; Kanuni’nin en büyük oğlu Şehzade Mustafa’nın 1553’te öldürülmesi ve sonrasında bu olaya çok üzülen Şehzade Cihangir’in de vefatıyla taht mücadelesinde ağabeyi Şehzade Selim’le baş başa kalmıştır. 1546’da Karaman Sancak beyliği ile Konya’ya gönderilen Bayezid Şehzade Mustafa’nın öldürülmesinden sonra baş gösteren Düzmece Mustafa ayaklanmasını bastırması için Kanuni tarafından görevlendirilmiş; ancak Bayezid’in bu ayaklanmaya müdahalede ağır kanlı davranması isyanın Bayezid tarafından düzenlendiği rivayetinin yayılmasına yol açıp bu olaydaki tutumu Kanuni’nin Bayezid’e olan güvenini sarsmıştır. Bayezid’in Kanuni tarafından cezalandırılmasına annesi Hürrem Sultan engel olmuştur. Hürrem Sultan’ın ölümüyle en büyük hâmisini kaybeden Bayezid, bundan sonra asker toplama başlar. Oğullarını birbirinden uzaklaştırmaya çalışan Kanuni Bayezid’i Kütahya sancağından Amasya’ya Selim’i de Konya’ya nakleder. Ancak Kanuni’nin bu tavır mücadeleyi sakinleştirmeye yetmediği gibi Bayezid Amasya’ya naklinin kendisini payitahttan uzaklaştırılmak için yapılmış bir hareket olduğunu düşünüp Kütahya sancağından ayrılmama konusunda babasına ricalarda bulunur; ancak Kanuni’nin kesin emri üzerine Kütahya’dan ayrılmak zorunda kalır. Bayezid’in topladığı askeri dağıtmadığını gören Kanuni, Selim’e de asker toplamasını emreder, sadrazam Sokullu Mehmet Paşa ve bazı devlet adamlarını kuvvetleri ile birlikte Selim’e yardıma gönderir. Bu arada dönemin Şeyhülislamı Ebussuud Efendi tarafından verilen fetvalarda Bayezid padişaha asi olmakla suçlanmış ve katlinin vacip olduğuna dair fetvalar alınmıştır. Amasya’dan Ankara’ya gelmiş olan Bayezid durumu öğrenince Konya önlerine varır. İki gün süren çetin mücadele Bayezid’in yenilgiyle sonuçlanır. Yenilgiden sonra Amasya’ya dönen Bayezid, babasından af dilemek için Müfti Muhyiddin Cürçani’yi payitahta gönderir; ancak Bayezid’in isyan ettiğini ve affa layık olmadığını düşünen Kanuni, oğlunun derhal yakalanmasını emreder. Babası tarafından affedilmeyen Bayezid, dört oğlunu da alarak İran Şahı Tahmasb’a sığınır. Beş yıl süren esaret dönemi içinde Bayezid, babasına Tahmasb aracılığı ile sürekli affını isteyen mektuplar yazsa da bu arzusu kabul edilmez ve Bayezid ile oğullarını isteklerinin yerine getirilmesi için siyasi bir koz olarak kullanan Tahmasb istediklerinin teminin Osmanlı tarafından taahhüt edilmesinden sonra Bayezid ve oğullarını Şehzade Selim’e teslim eder. Kazvin’e ulaşan Şehzade Selim’in çavuşbaşısı Ali Ağa’nın Kazvin’e ulaşmasıyla boynuna kement geçirilmek suretiyle derhal öldürülen Bayezid’in esir tutulan oğulları da aynı akıbete uğrar. Şehzade Bayezid vakasından bahseden kaynaklar için bkz. Filiz Kılıç (2000). *Şehzâde Bayezid “Şâhî” Hayatı ve Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 7-22.; Şerefettin Turan (1984). *Kanuni’nin Oğlu Şehzade Bayezid Vak’ası*. DTCF Yay., İstanbul: TTK Basımevi.

⁴¹ Aysun Sungurhan (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü’s-Şu’arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 158.

Bahtı gör kim tahta-i t̄ab̄ta bindi B̄yez̄id
Tahtı bir ş̄ah-ı Sel̄im̄ü't̄-tab' a teslim itdiler

Firâkî'nin ölüm yılı ile ilgili olarak kaynaklarda farklı açıklamalara yer verilmiştir: Hasan Çelebi H. 988/M. 1580, Gelibolulu Âlî H. 990/M. 1582, Riyâzî H.988/M. 1580, Fâizî H. 993/M. 1585, Şemseddîn Sâmî H. 970/M.1562, Bursalı Mehmed Tâhir H.983/M. 1575.

Firâkî'nin vefat ettiği yer ile ilgili olarak Evliya Çelebi, *Seyahatnâmesi*'nin 9. cildinde yer alan *Şehr-i Kütâhiyye'nin Derûn u Bîrûnunda Âsûde Olan Kibâr-ı Kümmelîni Beyân Eder* başlıklı kısımda “Serây Câmii Mezâristânında sultân-ı şu'arâ Monla Firâkî Efendi meskat-ı re'si olan hâk-i anber-pâkde medfûndur. Bu hakîrin akrabalarındandır. Peder merhumun Kütâhiyye'de olan hânesinde sâkin idi. Hâlâ ol hâne kabza-i tasarrufumuzdadır. Kapımız önünde mezâristânda âsûde olanlar cümle akraba ve te'allukâtlarımızdandır.”⁴² açıklaması ile Firâkî'nin yaşamını sürdürdüğü Kütahya'da vefat ettiğini kesin bir dille ortaya koymaktadır.

1.2. FIRÂKÎ'NİN SANATI

1.2.1. Kaynaklarda Yer Alan Değerlendirmeler

Ahdî, Firâkî'nin şairliği ile ilgili olarak âşıkâne bir gazelini aldığı Firâkî'nin bu şiirinin “eş'âr-ı abdârından ve güftâr-ı şeker-bârından” olduğunu söylemekle yetinir (Solmaz, 2005, s. 468)

Âşık Çelebi, Firâkî'nin vaiz olmakla birlikte yaratılışındaki güzel söz söyleme kabiliyetinin yönlendirmesiyle şiirden hiçbir vakit el çekmediğini açıklarken kürsüde güçlü bir vaiz olmasının yanında şairliğini de ünlü Arap şairi Asmaî ve ünlü İran klasik şairi Hâfız'a benzetir. Firâkî'nin “...bülend mesnevileri, beğenilen kasideleri, muhayyel ve musanna' kıt'aları, hoş-âyende ve matbû' letâ'ifi yanında şîrinter hezli ile şiirin her kısmında mahir ve her türünde kudret sahibi”⁴³ olduğunu söyler.

Hasan Çelebi, “Meclis-i va'zında sūhanân-ı şîrîn ve kelimât-ı rengîn ve çok le'âyif ü zerrâ'if îrâd iderdi”⁴⁴ sözleriyle Firâkî'nin vaaz üslubunu beğense de nazmını da vaaz üslubuna yakın bularak “vasat-makûlesi” olarak değerlendirir.

Gelibolulu Âlî de Hasan Çelebi gibi Firâkî'nin şairliğini beğenmez. “Hüsn-i edadan ibâ idüp mücerred sâdece nazma rağbet kılur muhaşşal hem-vâr eş'ârî nâdirdür”⁴⁵ sözleriyle Firâkî'nin şiirlerinin edadan ve güzel söyleyişten uzak sade bir üslupla söylenmiş olduğunu belirten Âlî, Firâkî'nin şiiri hakkındaki olumsuz eleştirisini güzel söylenmiş şiirinin oldukça nadir olduğu vurgusuyla tamamlar.

⁴² Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 14.

⁴³ Filiz Kılıç (hzl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. 1154.

⁴⁴ Aysun Sungurhan (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014]. 157.

⁴⁵ Mustafa İsen (1994). *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay. 253.

1.2.2. Eserleri

Latîfî, tezkiresinin Firâkî maddesinde “...zâyidü'l-vaşf-ı eş'âr ve kaçâyiddin dîvân-ı hüsniyyât-ı manzûmât ve mensûrâtdan niçe pâre te'lîfâtı maḥall-i taḥşinde ḥûb ebyâtı vâkı' olmuşdur” (Canım, s. 423) ifadesiyle şairin kasidelerinden ve çeşitli şiirlerinden oluşan bir divanının bulunduğu işaret etmekte yanı sıra mensur ve manzum çok sayıda eser sahibi olduğuna da dikkat çekmektedir.

Âşık Çelebi de “... şî' rûñ her kısmında mâhir ve nazmuñ envâ' ina kâdirdür. Ğazelleri vardur. Büleñd meşnevîleri dil-pesend kaçâideleri muḥayyel ü muşanna' kıt'aları hoş-âyende ve maṭbû' leṭâ 'ifi şîrînter hezli vardur”⁴⁶ sözleriyle Firâkî'nin şiirin her türünde eser verdiğinden, leta'if ve hezl türünde te'lifinin bulunduğu söz etmektedir. Âşık Çelebi'nin özellikle gazel, kaside, kıta gibi farklı nazım şekillerinden bir arada söz etmesi Firâkî'nin bir divan sahibi olduğunu düşündürmektedir.

Evliyâ Çelebi, *Seyahatnâmesinde*, memleketi Kütahya'yı da anlattığı 9. Cildin başlarında ve “*Şehr-i Kûtâhiyye'nin Derûn u Bîrûnunda Âsûde Olan Kibâr-ı Kümmelîni Beyân Eder*” başlıklı bölümde Firâkî ile ilgili olarak “Ammimiz merhum Firâkî Efendi, lisân-ı erbe'ada fasîhu'l-lisân ve belîgu'l-beyân kimesne idi. Dîvânından mâ-ada kırk üç pâre müdevven kitâb te'lîfâtı vardır”⁴⁷ derken Latîfî ve Âşık Çelebi'nin Firâkî'nin bir divan sahibi olduğuna dair yaptıkları açıklamayı kuvvetlendirmenin yanında divanı dışında şairin sahip olduğu te'lif sayısını kırk üç parça te'lifinin bulunduğu açıklamasıyla kesin bir dille ortaya koymaktadır. Kaynakların velut bir müellif oluşu üzerinde ittifak ettikleri Firâkî'nin divanı henüz bulunmadığı gibi pek çok kaynaktan ismi zikredilen ve hayatı ile şairliği hakkında bilgi bulunan şairin çok sayıda eser kaleme aldığı bilinmekle birlikte eserlerinin isimlerinin kaynaklarda açık bir dille zikredilmeyişi dikkati çekmektedir.

Firâkî'nin eserlerinden kaynaklarda en fazla adı geçeni *Tercüme-i Ahlâk-ı Muhsin*⁴⁸ dir.

Osmanlı Müelliflerinde Mehmed Tâhir, Süleymaniye kütüphanesindeki *Kırk Su'âl* isimindeki matbu eserin mukaddime kısmındaki ibareye dayanarak Firâkî'ye nisbet edildiğini yazmaktadır⁴⁸.

Kadir Güler, Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri başlıklı makalede tezkirelerde, mecmu'alarda ve cönklerde Firâkî'ye ait olduğunu tespit ettiği 20 gazel, 1 musammat, 1 müseddes, 2 tercî-i bend, 1 kıt'a, 6 matla ve 1 müfred metninin çeviri yazısını yayımlamıştır⁴⁹.

Şaban Er, kaynaklarda adı geçmemekle birlikte Firâkî'ye ait olduğunu tespit ettiği *Se'âdetnâme* isimli eserin çeviri yazısını yayımladığı çalışmada tezkirelerde, mecmu'alarda ve cönklerde Firâkî adına kayıtlı olan 20 kadar şiirin de çeviri yazısına yer

⁴⁶ Filiz Kılıç (hzl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. C.3. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. 1154.

⁴⁷ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 22.

⁴⁸ Bursalı Mehmed Tâhir Bey (1971). *Osmanlı Müellifleri*. II. Cilt. (hzl. Yavuz, A ve Fikri-Özen, İ.) İstanbul: Meral Yay. 111.

⁴⁹ Kadir Güler (2010). “Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri”. *Turkish Studies*. 5(1): 1037-1066.

vermiştir. Er, bu çalışmasında ayrıca kaynaklarda adı geçmeyen Firâkî'nin *Şerhu'l-Fıkhı'l Ekber Tercemesi* ve *Hılkat-ı Kelb Risâlesi*' başlıklı iki eserini tanıtmış, *Şerhu'l-Fıkhı'l Ekber Tercemesi*'nden seçtiği 2 varaklık bölümün; *Hılkat-ı Kelb Risâlesi*'nin ise tamamının çeviri yazılı metnini vermiştir⁵⁰. Adı geçen bu eserler dışında Firâkî'nin *Sûretnâme* isimli bir manzum mektubu ve Şehzâde Bayezid'e ithafen yazılmış olan *Kalem kasidesi* bulunmaktadır. Her iki eser de yayımlanmıştır.

Bu çalışmaya konu olan *Husrev ü Şîrîn* ise kaynaklarda adı geçmeyen ve Firâkî ve eserleri ile ilgili olarak yapılan hiçbir çalışmada adı zikredilmeyen bir eserdir.

1.2.2.1. *Tercüme-i Ahlâk-ı Muhsinî*

Eser, Hüseyin Vâiz Kâşifi'nin aynı adlı eserinin tercümesidir. Eser bir inceleme bölümü ile birlikte Mehmet Avçın tarafından yayımlanmıştır⁵¹. Avçın'ın belirttiğine göre 1550 yılına ait olan Firâkî'nin tercümesi Anadolu'da aynı adla yapılan tercümelerin ilkidir. Firâkî, *Ahlâk-ı Muhsinî* tercümesini sancakbeyi olarak Kütahya'da bulunan Şehzade Bayezid için yapmıştır.

1.2.2.2. *Kalem Kasidesi*

Kaside-i Kalem, Terceme-i Ahlâk-ı Muhsinî'nin sonunda bulunmaktadır. Şehzade Bayezid için yazılmıştır. 35 beyitten oluşan kaside, transkripsiyonlu metin, metindeki yazım özelliklerini içeren açıklamalar ve metnin sözlüğü ile birlikte Halil Ersoylu tarafından yayımlanmıştır⁵².

1.2.2.3. *Kırk Su'âl*

Tezkirelerde adı geçmemesine rağmen Türkiye kütüphanelerinde 40 kadarı Kütahyalı Firâkî Abdurrahman Çelebi adına istinsah edilmiş elliden fazla yazması olan *Kırk Su'âl* üzerine Mehmetrahim Sait⁵³ ve Yücel Önen⁵⁴ tarafından iki yüksek lisans tezi çalışması yapılmıştır.

1.2.2.4. *Şerhu'l-Fıkhı'l Ekber Tercemesi*

Fıkhı'l Ekber, İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe tarafından kaleme alınmış bir akaid kitabıdır. Firâkî'nin *Şerhu'l-Fıkhı'l Ekber Tercemesi* Şeyh İshak'ın *Fıkhı'l Ekber*'e yazdığı Arapça şerhin Türkçe istihrası yani özetidir⁵⁵.

1.2.2.5. *Seg-nâme ya da Hılkat-ı Kelb Risâlesi*

Firâkî'nin *Seg-nâme* ismiyle kayıtlı mensur bir risalesi olduğunu belirten Ersen Ersoy risalenin içeriği ile ilgili şu açıklamayı yapar: “Bu küçük risale iki bab ve bir fasıldan meydana gelir. Birinci babda köpeğin aslî fitratı ve yaratılışını beyan eder. İkinci babda ise

⁵⁰ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay.

⁵¹ Mehmet Avçın (2011). *Firâkî Abdurrahman Çelebi ve Terceme-i Ahlâk-ı Muhsinî: İnceleme-Metin*. Bursa: Dört-Renk Renk Ayrım ve Baskı Ltd. Şti.

⁵² Halil Ersoylu (1995). “Kaside-i Kalem”. *TDAY- Belleten*. 1992: 147-167.

⁵³ Mehmetrahim Sait (1990) *Kitâb-ı Kırk Suâl: Metin ve İndeks*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

⁵⁴ Yücel Önen (2009). *Kırk Suâl: İnceleme-Metin-İndeks*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

⁵⁵ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme:Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 42.

köpeğin sîretini açıklar. Fasılda da kaplan ve benzeri hayvanların niçin köpeğe benzediği anlatılır⁵⁶. Risalenin tıpkıbasımı ve çeviri yazısı Şaban Er tarafından yayımlanmıştır⁵⁷.

1.2.2.6. *Se'âdet-nâme*

Yavuz Sultan Selim'in tahta çıktığı 1512 yılından tahtı oğluna devrettiği 1526 yılına ve Kanuni Sultan Süleyman'ın aynı yıl içindeki Mohaç zaferi ve Budin'i de fethi ile birlikte İstanbul'a dönüşüne kadarki 14 senelik dönem pek çok Selimnâme ve Süleymannâme'nin de konusunu oluşturmaktadır. Şaban Er, söz konusu dönemi ayrıntısıyla işleyen devrin ünlü Osmanlı tarihleri ile Firâkî'nin eseri kıyaslandığında Firâkî'nin eserinde yer alan tarihî vakaların zaman, şahıs ve mekânların tarihî kaynaklarla tam olarak uyduğuna dolayısıyla *Se'âdetname*'nin verdiği bilgiler açısından da güvenilir bir kaynak oluşuna dikkati çeker⁵⁸.

Şaban Er tarafından 4994 beyit olarak tespit edilen eserde 5 (beş) kaside, 15 (on beş) mesnevi ve 6 (altı) gazel yer almaktadır. Eser üzerine bir yüksek lisans tez çalışması⁵⁹ yapılmıştır. Şaban Er, bir inceleme bölümü de ilave ederek *Se'âdetnâme*'nin çeviri yazılı metnini yayımlamıştır.

1.2.2.7. *Sûret-i nâme-i Firâkî*

Tek nüshası İstanbul'da Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde kayıtlı 4968 numaralı yazmanın 97b-99a varakları arasında yer almaktadır. *Sûret-i nâme-i Firâkî* ile ilgili olarak Ersen Ersoy, eserin isminin yukarıda belirtilen kütüphane kaydında yanlışlıkla *Sûret-nâme-i Firâkî* şeklinde kaydedildiğini belirtir. Ersoy ayrıca Firâkî'nin bu mektubu şairin Kütahya dışında sadece Bursa'da bulunduğu kabulünden yola çıkarak Bursa'dan yazmış olabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır. Kaside şeklinde yazılan mektupta Kütahya eşrafının isimleri hakkında da bilgi edinilebilmektedir. *Sûret-i nâme-i Firâkî*'nin transkribe metni Ersen Ersoy; çeviri yazısı Şaban Er tarafından yayımlanmıştır.⁶⁰

1.2.2.8. *Husrev ü Şîrîn*

Şairin Nizâmî-i Gencevî'den tercüme ettiği *Husrev ü Şîrîn*, Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu'nda TÖRÖK, O. 254 demirbaş numarasıyla ve *Husrev-nâme-i Firâkî* adıyla kayıtlıdır.

Firâkî'nin adına Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Ahdî, Beyânî, Mecdî, Âlî gibi XVI. yüzyılın bütün tezkirelerinde rastlanmaktadır. Adını saydığımız bütün bu tezkireciler Firâkî'ye eserlerinde hatırı sayılır bir yer verirler ve şairi tanıtır; vaizliği ve 1555-1558 yılları arasında Kütahya'da sancak beyliği yapmış olan Şehzâde Bayezid ile kurduğu yakın ilişki

⁵⁶ Ersen Ersoy (2007). "XVI. Yüzyıl Şâiri Firâkî ve Manzum Bir Mektubu". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*. (16): 128.

⁵⁷ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme: Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 55.

⁵⁸ Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme: Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 68-69.

⁵⁹ Halil Çelik (2011). *Sa'âdet-nâme: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

⁶⁰ Sûret-i name-i Firâkî hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ersen Ersoy (2007). "XVI. Yüzyıl Şâiri Firâkî ve Manzum Bir Mektubu". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*. (16): 128. ; Şaban Er (2013). *Se'âdetnâme: Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutupyıldızı Yay. 60-64.

şairin bütün XVI. yüzyıl kaynaklarında ortak olarak ele alınan iki yönüdür⁶¹. Firâkî'nin güçlü bir şair olduğu konusunda da –Gelibolulu Âlî, Firâkî'nin şairliğini beğenmez- fikir birliği içinde olduğunu gördüğümüz tezkirecilerden sadece Latîfî'nin şairin müstakil eserlerinden bahsetmesi düşündürücüdür. Şairin divanı ve manzum, mensur pek çok güzel eseri olduğu bilgisini veren Latîfî'de de şairin Husrev ü Şîrîn adlı eserinden söz edilmemektedir.

Firâkî, Husrev ü Şîrîn'inde eserini İbrahim Paşa'ya sunulmak üzere yazdığını belirtir. Tarih kayıtlarında adı “Pargalı İbrahim Paşa, Frenk İbrahim Paşa, Makbul İbrahim Paşa ya da öldürüldükten sonraki unvanıyla Maktul İbrahim Paşa” (1493, Parga – 1536, İstanbul.) olarak geçen İbrahim Paşa, I. Süleyman'ın saltanatı döneminde 1523-1536 yılları arasında sadrazamlık görevinde bulunmuş, önemli askerî ve siyâsî olaylarda rol oynamış önemli bir devlet adamıdır.

Şair, eseri yazma sebebini açıkladığı *Sebeb-i İnşâ-yı İn Nâme-i Nâmî ve Mûcib-i İmlâ-yı İn Tuḥfe-i Girâmî* başlıklı bölümde yer alan aşağıdaki beyitlerde İbrahim Paşa'yı överken feryadını duyurabileceği bir makam olarak da görmektedir:

Tazallümse murâduñ ey dil-i zâr
Yüz ur bir âstân-ı ‘adle her bâr
Çü yok şâh işigüne iktidâruñ
İştîdür Âşâf-ı devrâna zâruñ (308-309).

Şair, *Şikâyet ez-Aḥvâl-i Dîger-gün-ı Hîş İltimâs-ı Kabûl-i Tuḥfe-i İn Dervîş* başlıklı bölümde doğrudan İbrahim Paşa'ya hitabettiği aşağıdaki beyitlerde eserinin İbrahim Paşa tarafından kabul görmesi arzusunun ve bunun kendini içinde bulunduğu müşkül durumdan kurtaracak tek yol olduğunu dile getirir:

Emîrâ Âşafâ ‘âlem-penâhâ
Vühûş u ins ü cân âdem-penâhâ
Teraḥḥum kıl teraḥḥum kıl teraḥḥum
Firaķî dermend eyler tazallum (328-329).

Husrev ü Şîrîn, İbrahim Paşa ve Kanuni Sultan Süleyman için yazılmış aşağıdaki dua beyitleriyle sona erer:

Süleymân şâh ile Âşaf İlâhî
Yedi iklîme ḥükm itsün kemâhî
Ḥudâyâ Âşafuñ varın bağışla
Şehûñ körpe budaḳların bağışla
Olup her biri bir şâh-ı cihân-gîr
Bu tertîb olmasun tebdîl ü tağyîr

⁶¹ Ersen Ersoy (2004). *XVI. Yüzyıl Kaynaklarına Göre Kütahyalı Şairler ve Kütahya'da Edebî Muhit*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

Şehensâh ile yâ Rab Âşaf-ı dîn
Müdâm olsun müdâm âmîn âmîn (2814-2817)

Husrev ü Şîrîn'in yazılış zamanı ile ilgili hiçbir açık ifadeye yer verilmemiş olan eserde yazma süresi ile ilgili şu açıklama beyitlerine rastlıyoruz:

Şorarsañ ger bu dürrüñ intizâmın
Urarsañ ibtidâsın ihtitâmın
Rebî' in evvelinden itdüm ikdâm
Cemâzîn ortasında kıldum itmâm (2773-2774)

Yukarıdaki beyitte şair, Husrev ü Şîrîn'i iki aylık bir zaman zarfında yazdığını açıklamaktadır. Eserin hiçbir yerinde yazılış tarihini belirten bir kayıt yer almamaktadır; ancak İbrahim Paşa'ya sunulmak için yazılmış eserin Paşa'nın sadrazamlık görevini üstlendiği 1523 ile katledildiği 1536 yılları arasında yazılmış olduğu eldeki bilgiler ışığında yapılabilecek en kesin açıklama olarak görünmektedir.

2. BÖLÜM

FİRÂKÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN'İ İLE NİZÂMÎ VE ŞEYHÎ'NİN HUSREV Ü ŞİRİN MESNEVİSİNİN KARŞILAŞTIRMASI

2.1. MESNEVİLERİN ÖLÇÜ, NAZIM ŞEKİLLERİ VE BEYİT SAYILARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde Firâkî'nin *Husrev ü Şîrîn*'i Nizâmî ve Şeyhî'nin *Husrev ü Şîrîn*'i ile ölçü, nazım şekilleri, beyit sayıları; giriş, asıl konunun işlendiği bölüm ve hatime bölümlerinin taşıdığı özellikler; hikâye kahramanlarının özellikleri, vaka kurgusu ve olay örgüsü açısından karşılaştırılmıştır.

Nizâmî	Şeyhî	Firâkî
Manzum	Manzum	Manzum
Vezin mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün	Vezin mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün	Vezin mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün
Beyit Sayısı: 6126	Beyit Sayısı: 6944	Beyit Sayısı: 2817
Kullanılan Nazım Şekilleri: Mesnevi	Kullanılan Nazım Şekilleri: Mesnevi (5Kaside-Gazel-Tercî'-i Bend)	Kullanılan Nazım Şekilleri: Mesnevi
Başlık Sayısı: 138 Başlık	Başlık Sayısı: 107 Başlık	Başlık Sayısı: 39
Giriş Bölümü: 570 beyit	Giriş Bölümü: 775 beyit	Giriş Bölümü: 365 beyit

Hikâye bölümü:120 başlık (5283 beyit)	Hikâye bölümü:92 başlık (6169 beyit)	Hikâye bölümü:32 başlık (2380 Beyit)
Hatime(Bitiş)Bölümü 4 başlık (273 beyit)	Hatime(Bitiş) Bölümü Şeyhî eserin bitiş bölümünü yazamamıştır. Eserin sonunda, Cemâlî'nin yazdığı iki başlıktan oluşan 109 beyitlik Zeyl bulunmaktadır.	Hatime(Bitiş) Bölümü 2 başlık (72 beyit)

2.2. MESNEVİLERİN GİRİŞ BÖLÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Nizâmî *Be-Nâm-ı Yezdân-ı Pâk* adını verdiği münâcât bölümü ile esere başlarken Şeyhî de 34 beyitlik bir münâcât ile esere başlar. Firâkî de eserinin girişine 54 beyit tutarında bir münâcât yerleştirmiştir. Nizâmî, münâcâtın ardından 44 beyitten oluşan *Der-Tevhîd-i Bârî* (Tevhîde dair) başlıklı tevhid ile esere devam eder. Şeyhî, tevhid bölümü için dört farklı başlık açmıştır: *Ender Tevhid ü Temcîd-i Bârî Ta'âlâ*, *Kaşîde Der-Tevhid*, *Ender Merâtib-i Tevhîd Güyed* ve *Kaşîde-i Tevhîd*. Şeyhî'deki bu çok tafsilatlı ve uzun tevhid başlıklarına karşılık Firâkî'de *Tevhîd-i Hudâvend-i Ta'âlâ* ve *Teğaddes* başlığını taşıyan 34 beyitlik tek bir tevhid bölümü bulunur. Nizâmî'deki *Der-İstidlâl-i Nazar ve Tefvîk Şinâht* (Gözlerin Delil Araması ve İlahî Tefvika Erişmesi) başlığını taşıyan bölümün Şeyhî'deki karşılığı *Kelime-i Çend Be-Ṭarîḫ-i Hikmet Der-Vaḥdet-i Âferiniş ve Kıdem-i Âferid-gâr* (Yaratılışın Birliği ve Yaratıcının Kadimliği Hakkında Hikmet Yollu Birkaç Söz) başlığını taşır. Firâkî'de böyle bir bölüm ve başlık bulunmamaktadır.

Firâkî'de adı geçen tek tevhidden sonra na't bölümüne geçilir. Nizâmî'de *Âmurziş H'âsten* (Af dileme) başlığını taşıyan bölüm münâcât bölümüdür. Şeyhî'de münâcât bölümü *Ender Münâcât-ı Bârî Ta'âlâ* başlığını taşır. Nizâmî'de *Der-Na't-ı Resûl Ekrem Şalla'llahu 'Aleyhi Vesellem* başlığını taşıyan na't bölümü Şeyhî'de *Der-Na't-ı Seyyidü'l-Mürselîn ve Hâtemü'n-Nebiyîn Muhammed Muştâfâ* başlığını taşır. Şeyhî'de na't başlığını taşıyan bir diğer bölüm de *Kaşîde Der Na't-ı Seyyidü'l-Mürselîn Muhammed Muştâfâ* başlığını taşır. Firâkî'de *Der-Na't-ı Faḫr-i Kâyinât 'Aleyhi Efdâlü's-Şalavât* başlığını taşıyan 62 beyitlik bölüm eser içindeki tek na't bölümüdür.

Nizâmî'deki *Der-Sâbıka-i Nazm-ı Kitâb* (Kitabın yazılışı hakkında) başlığının Şeyhî'deki karşılığı *Ender Sebeb-i Nazm-ı Kitâb* (Kitabın nazmedilmesinin sebebi) başlığını taşır. Firâkî'de eserin yazılış sebebinin açıklandığı bölüm *Sebeb-i İnşâ-yı İn Nâme-i Nâmî ve Mûcib-i İmlâ-yı İn Tuḫfe-i Girâmî* (Bu Aziz Kitabın Yazılmasının Sebebi ve Bu Muhterem Armağanın Yazılmasının Gereği) başlığını taşır ve 111 beyitten oluşur. Firâkî bu bölümün 216-247. beyitleri arasını eserini yazış sebebinin açıklamak için ayırmıştır. Nizâmî eserindeki *Der-Sitâyiş-i Ebû-Ṭâlib Tuğrul Arslan* (Tuğrul Arslan'ın methine dair), *Sitâyiş-i Atabek-i A'zâm Şemsü'd-dîn Ebû Ca'fer Meḫemmed İbni İldeniz* (Atabek-i Âzam Şemsüddin

Ebucafer Mehmed İbni İldeniz Hakkında Methiye), *Hitâb-ı Zemîn-Bûs* (Yer öpme zamanında söylenen sözler), *Der Medh-i Şâh Muẓafferüd'dîn Kızııl Arslan* (Padişah Muẓafferüddin Kızıırlarslanın Methine Dair) başlıklarını devrin ileri gelenleri için methiye bölümleri olarak düzenlemiştir. Şeyhî de eserindeki *Der Medh-i Sulţân-ı A'zam Şâhenşâh-ı Mu'azzam Sulţân Murâd Hân Bin Muḥammed Hân* (Sultan Murad hakkında methiye), *Kaşîde Der- Medh-i Sulţân Murâd Hân Bin Muḥammed Hân Hitâb-ı Pâdişâh-ı A'zam ve Hâkân-ı Mu'azzam Sulţân Murâd Bin Muḥammed Hân Be-Ṭariḫ-i Naşîḫat* (Sultan Murad'a nasihat yollu hitap) başlığını taşıyan bölümlerini devrin Padişahı Sultan II. Murad'ın övgüsü için kaleme almıştır. Firâkî, *Sebeb-i İnşâ-yı Īn Nâme-i Nâmî ve Mûcib-i Īmlâ-yı Īn Tuḥfe-i Girâmî* başlıklı bölümün 216 ve 247. beyitleri arasını eserini yazış sebebini açıklamak için ayırırken 247. beyitten başlayarak *Şikâyet ez- Ahvâl-i Dîger-gün-ı Hîş Īltimâs-ı Kabûl-i Tuḥfe-i Īn Dervîş* başlığını taşıyan bölümü de içeren kısmı Padişah Kanuni Sultan Süleyman ve Veziriazam İbrahim Paşa'nın methine ayırmıştır. *Şikâyet ez-Ahvâl-i Dîger-gün-ı Hîş Īltimâs-ı Kabûl-i Tuḥfe-i Īn Dervîş* başlıklı bölümün ilk beyiti olan 328. beyitten 350. beyite kadarki 23 beyitlik bölüm tamamen Firâkî'nin devrin sadrazamı İbrahim Paşa'ya hitabı biçimindedir.

Nizâmî'de *Āgâz-ı Dâstân-ı Husrev ü Şîrîn* başlığı altında hikâye bölümüne girilir. Şeyhî, *Matla'-ı Dâstân ve Āgâz-ı Kışsa* başlığı ile hikâyeye geçer.

Firâkî'de *Matla'-ı Dâstân-ı Husrev u Şîrîn* (Husrev ve Şîrîn Hikâyesinin Başlangıcı) başlığıyla eserdeki hikâye bölümüne girilir.

2.2. MESNEVİLERİN BÖLÜM BAŞLIKLARI, VAKA KURGUSU VE OLAY ÖRGÜSÜ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Firâkî'de de hikâye, Şeyhî ve Nizâmî'ninkine koşut biçimde Nuşinrevân-ı Ādil'in ölümü ve Hürmüz'ün tahta çıkması ile başlar.

Bir beyit içinde Nuşirevan'ın ölümü, takip eden beyitte de Hürmüz'ün tahta oturduğu haber verilir. Devam eden 13 beyit içinde özellikle Hürmüz Şah'ın adaletinden ve halkının nasıl zenginleştirdiğinden ve halkının adeta yoksulluğun adını unutacak kadar müreffeh bir yaşam sürdürdüğünden söz edilir. Bu bölüm Nizâmî'de 3, Şeyhî'de 8 beyittir. Hürmüz'ün oğul hasreti Nizâmî'de 2 beyit, Şeyhî'de 6 beyit, Firâkî'de 10 beyit içinde anlatılır.

Nizâmî'de *Şıfat-ı Büzürgümmîd* ve Şeyhî'de *Be-Mu'allim Dâden-i Hürmüz Husrev-Râ ve Şıfat-ı Büzürgümmîd* (Büzürgümmîd'in Vafına Dair) ayrı bir başlık bulunurken Firâkî'de Büzürgümmîd'in vasfı için ayrı bir başlık bulunmaz.

Firâkî'nin metninde, Husrev'in tavsifinin yapıldığı beyitleri *Pervâz Kerden-i Pervîz Mânend-i Şeh-bâz be-Āheng-i Şayd* başlığı altında tabiat tasvirine yer verilen 29 beyit takip eder. Şeyhî'de bu bölüm *Be-Şahra Reften-i Husrev Be-Resm-i Şikâr* başlığı altında ve 22 beyit içinde işlenir; Bu 22 beyit içinde Şeyhî, Husrev'in av meclisini tasvir eder, tabiat tasviri bu av meclisi tasviri içine serpiştirilmiş şekilde, yan unsur olarak ele alınır. Firâkî ise 29 beyitin tamamını sadece tabiatın güzelliğini tablolaştırma gayesi içinde manzara resmi çizmek için kullanır. Nizâmî'de ise bu bölüm bulunmamaktadır.

Siyāset Kerden-i Pervîz Be-Ġulām-ı Hîş (Pervîz'in Kolesini Cezalandırması) başlığı, Firâkî'nin metninde 468-499. beyitler arasında işlenir. Nizâmî, Firâkî'de ve Şeyhî'de ayrı başlıklar altında ele alınan Husrev'in avlanmasının ve Hürmüz tarafından cezalandırılmasının anlatıldığı bölümleri tek başlık altında *İşret-i Husrev der-murgzâr ve Siyāset-i Hürmüz* adıyla birleştirerek ele alır. Şeyhî, Husrev'in Hürmüz tarafından cezalandırıldığı bölümü, *Siyāset Fermūden-i Hurmuz Husrev-Rā* başlığı altında 22 beyit içinde işler (891-912.) Bu bölüm Şeyhî'de Nizâmî'ninkinin bire bir tercümesi biçimindedir; ancak Firâkî bu bölümü de farklı bir kurgu ile ele almıştır.

Sözkonusu bölümün sonunda Şeyhî'nin metninde Nizâmî'ninkinin bire bir tercümesi olan 7 beyitlik (908-914) nasihat bölümü yer alır. Bu bölümde her iki şairin de üslubunu belirleyen, klasik takrir yöntemidir. Her iki şair de olanları nakleder; Firâkî ise nasihat bölümünü tercümesinde yararlandığı iki şairden farklı bir yapıda kurgulamıştır: Firâkî, anlatmak yerine, okurun Husrev'i kendi ağzından dinlemesini ister ve Husrev'le okuru başbaşa bırakır. Burada konuşan artık şair değil adaleti sağlamaktaki kararlılığını halka duyurmak niyetinde olan Husrev'in kendisidir. Firâkî'nin söz konusu nasihat bölümündeki orijinalliği yakaladığı tek nokta bu değildir. Devlet yönetimindekilerin yoksulun hakkını koruma hususundaki kayıtsızlığını eleştiren, oldukça da sert ifadelerle yöneticilere yüklenen şairin burada kullandığı ifadeler Nizâmî ve Şeyhî'ninkine paraleldir; fakat bu eleştirel ifadelerden sonra Firâkî diğer iki şairden farklı olarak sözü aynı zamanda sultan da olan Süleyman Peygamber'e getirir ve nasıl Süleyman Peygamber, ifritleri vasıtasıyla olan biten ne varsa hepsinden haberdar olabildiyse Kanuni Sultan Süleyman'ın da Sadrazam İbrahim Paşa vasıtasıyla memleketinde mağdur olan kim varsa hepsinden haberdar olduğunu söyler ve bu ikisinin cihanın cism ü canı olduğunu söyleyerek saltanatlarının daim olması dileğiyle bölümü sonlandırır.

Firâkî, kurguda Nizâmî ve Şeyhî'den ayrıldığı için Nizâmî'deki *Şefî'-engîhten-i Husrev Pîrân-Rā Pîş-i Peder* (Husrev'in, ihtiyarları babasına şefaatchi göndermesi), *Be-H'āb Dîden-i Husrev Niyā-yı H'î ş Enūşîrevān-Rā* (Husrev'in rüyada dedesi Enūşîrevān'ı görmesi); Şeyhî'deki *Peşîmān Şuden-i Husrev Ez Kār-ı Hod ve Şefî'-Āverden-i Pîş-i Peder* (Husrev'in yaptığı işten pişman olması ve babasına şefaatchi göndermesi) ve *Şîfat-ı Şeb ve Dîden-i Husrev Nūşînrevān-Rā Der-H'āb* (Gecenin vasfı ve Husrev'in rüyasında Nūşînrevān'ı görmesi) başlıkları Firâkî'nin metninde yer almaz. Nizâmî ve Şeyhî'deki bu bölümlere karşılık Firâkî'de *Güşāden-i Hürmüz Dürç-i Pend-rā ve Müzeyyen Sāhten-i Güş-ı Ferzend-rā* (Hürmüz'ün öğüt mücevherinin kutusunu açması ve oğul kulağını süslemesi) başlığı bulunur.

Firâkî'nin metnindeki *Çāşnî Sāhten-i Şābūr Şeker-Şîrîn-i Şūr-engîz-rā ve Çeşānîden-i ez-Ān Şeh-zāde-i Pervîz-rā* (Şapur'un Dertli Şîrîn'in Şekerine Tat Vermesi ve Ondan Şehzade Pervîz'e Tattırması) başlığı Nizâmî'deki *Hikāyet-Kerden-i Şāpūr Ez-Şîrîn ü Şebdîz* (Şapur'un Şîrîn ve Şebdîz'den Bahsetmesi) başlığı ile *Vaşf-ı Cemāl-i Şîrîn* (Şîrîn'in güzelliğinin vasfı), *Reften-i Şāpūr Der-Ermen Be-Ṭaleb-i Şîrîn* (Şapur'un Şîrîn'i istemek için Ermen'e gitmesi), *Nemūden-i Şāpūr Şüret-i Husrev-Rā Bār-ı Evvel* (Şapur'un Şîrîn'in resmini birinci defa göstermesi), *Nemūden-i Şāpūr Şüret-i Husrev-rā Bār-ı Duvum* (Şapur'un Şîrîn'in resmini

ikinci kez göstermesi), *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā Bār-ı Sivum* (Şapur'un Şîrîn'in resmini üçüncü kez göstermesi) başlıklarını Şeyhî'deki *Haber Dāden-i Şāvūr Husrev-rā ez-Ahvāl-i Şîrîn* (Şāvūr'un Husrev'e Şîrîn'in ahvalinden haber vermesi), *Firistāden-i Husrev Şāvūr-rā Be-Ṭaleb-i Şîrîn* (Husrev'in Şāvūr'u Şîrîn'e göndermesi), *Cevāb Dāden-i Şāvūr Husrev-rā ve Reften-i Ū Be-Sūy-ı Ermen Maṭla'-ı Dāstān ve Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā be-Şîrîn Bār-ı Evvel*, *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā be-Şîrîn Bār-ı Duvum*, *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā be-Şîrîn Bār-ı Sivum* başlıklarını kapsayacak biçimde kurgulanmıştır.

Nişāniden-i Şābūr Nihāl-i Muḥabbet-i Husrev-rā der-Dil-i Şîrîn (Şabur'un Husrev'in aşk fidanını Şîrîn'in Gönünde Dikmesi) 631.-699. beyitleri kapsar. Nizâmî'de bu bölüm *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā Bār-ı Evvel*, *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā Bār-ı Duvum*, *Nemūden-i Şāpūr Şūret-i Husrev-rā Bār-ı Sivum* başlıkları altında 98 beyit içinde işlenir.

Şeyhî'de bu bölüm 1168-1305. beyitler arasında işlenir.

Firâkî'nin metninde bu bölümde iki olay halkası işlenmiştir. Bunlardan ilki kimselerin yüzünü görmeye muktedir olmadıkları Şîrîn'in yüzünü Şāvūr'un kurduğu düzenle resmetmeyi başarması, ikincisi de Şāvūr'un çizdiği resmi kazara elinden kaçırıp resmin Şîrîn'in eline geçmesiyle Şîrîn'in Husrev'in aşkına düşmesidir. Bu iki olay halkası ve bu olay halkaları içinde yer alan motifler Nizâmî ve Şeyhî'nin eserlerinde yoktur.

Nigāştēn-i Şābūr Şūret-i Āfet-engīz-i Şîrîn der-Levḥa-yı Dil-i Endūh-gīn-i Husrev (Şabur'un Bela Çıkaran Şîrîn'in Yüzünü Husrev'in Sıkıntılı Gönül Levhasında Resmetmesi) başlığı Nizâmî'de ve Şeyhî'de yoktur.

Firâkî'nin metnindeki *Şikār Reften-i Ān Şîr-Zāde-i Bīşe-i Şecā'at ve Resīden-i Be-Ān Ṭurfe-Müşgīn-i Ġazāl-i Şahrā-yı Melāḥat* (Yiğitlik Ormanının O Aslan Oğlunun Ava Gitmesi ve Güzellik Çölünün Taze Misk Kokulu Ceylanına Ulaşması) başlığını taşıyan bölüm 69 beyit tutarındadır ve Firâkî bu bölümde Nizâmî ve Şeyhî'dekinden farklı motifler kullanarak bilindik kurguyu farklı bir biçime sokmuştur. Husrev'in gönlündeki aşk acısını ve gamını unutmak için aslan avına çıkması Nizâmî'de yer almaz; Şeyhî'de bu sahne Şîrîn'e aittir, yani Şîrîn'in maiyetindeki güzellerle birlikte aslan avına çıkması biçiminde tezahür eder. Bir başka farklı motif ise Husrev'in av sırasında bir ceylanı avlamak için ceylanın peşine düşmesi, avını yakalama heyecanı içindeki Husrev'in takip ettiği ahunun Husrev'i hiç bilmediği bir yere götürmesi Husrev'in buradan kurtulmak için Şebdiz'in sırtında günlerce yol gitmesi ve en sonunda Derbent şehrinin sahiline ulaştığında yarı baygın şekilde kendini sahil kenarında uykuya teslim etmesi biçimindedir.

Firâkî'nin Nizâmî ve Şeyhî'nin metinleriyle kıyasladığımızda olay örgüsünde yarattığı bir başka farklılık da *Resīden-i Ān Dürr-i Yegāne Be-Şadef-i Zevraḥ-ı Hilāl-Reftār* başlığını taşıyan bölümde görülmektedir; farklılık iki âşığın birbirlerini ilk kez gördüğü sahneyi Firâkî'nin söz konusu bu bölümde diğer iki şairden farklı tasarlamasıdır. Nizâmî'de ve Şeyhî'de Husrev ve Şîrîn birbirlerini ilk kez Şîrîn'in yıkandığı çeşme başında görür; Firâkî'de

ise çok eziyetli bir deniz yolculuğundan sonra sahile ulaşan Şîrîn, orada uyumakta olan Husrev'i görür; âşıkların ilk karşılaşması bu şekildedir. Firâkî, diğer iki şairden farklı olarak çizdiği bu sahneyi kurgularken tabii olarak olay zincirini diğer iki şairden farklı biçimde kurgulamıştır. Acısını unutmak için aslan avına çıkan ve bu sırada bir ahunun peşine takılarak günlerce yol giden ve sonunda bir sahile ulaşan Husrev'e karşılık aşk acısını günden güne daha çok hisseden ve bu acıyı biraz olsun hafifletmeye çalışan Şîrîn, çözümü dadısıyla dertleşip bir deniz yolculuğuna çıkmakta bulur, karada bulamadığı huzuru denizin azgın dalgaları arasında arayan güzel Şîrîn, çok uzun ve zorlu bir yolculuğun ardından Husrev'in baygın şekilde uzandığı sahile ulaşır. İki âşık günlerce sohbet edip başlarından geçenleri birbirlerine anlatırlar, bu bölümün sonunda Husrev'in babasının ölümünü haber alması, kurgu içinde önemli düğüm noktalarından birini oluşturan gelişmelerden biri durumundadır. Olay zincirini Nizâmî ve Şeyhî'den farklı biçime sokan Firâkî, Nizâmî'deki *Endâm Şesten Şîrîn Der Çeşme-i Âb* ve arkasından gelen *Dîden-i Husrev Şîrîn-Râ Der Çeşmesâr* bölümlerini; Şeyhî'deki *Resîden-i Şîrîn Be-Çeşmesâr*, *Maṭla'ı-Dâstân*, *Gurihten-i Husrev Ez-Ḥavf-i Hurmuz ve Resîden-i Ū Be-Şîrîn Der Çeşmesâr* başlıklarını kullanmamıştır. Görüldüğü gibi Firâkî'de Husrev'in babasıyla taht mücadelesine girdiği bölüm yer almaz. Husrev'in babasının ölümünü haber alması Firâkî'de diğer iki metinle karşılaştırıldığında daha erken bir aşamada gerçekleşir.

Olay örgüsünü farklılaştıran Firâkî, Husrev'in babasının ölümünü haber aldığı bölümden sonra *Fürüzân Kerden-i Husrev Ateş-i Sūzân-ı Kîne-râ ve Ḥîme-vâr-ı Sūhten-i Behrâm-ı Çüpîne-Râ* (Husrev'in İntikamın Yakıcı Ateşiyle Alevlenmesi ve Behrâm-ı Çüpîn'i Çıra Gibi Yakması) başlığına yer verir. 74 beyitlik bölümde Husrev'in Behrâm-ı Çüpîn ile olan mücadelesi, Husrev'in galibiyeti işlenir. Firâkî, Şeyhî'nin ayrıntısıyla anlattığı Behrâm-ı Çüpîn vakasını yüzeysel olarak işlemiştir. Nizâmî ve Şeyhî'nin metinlerinde işlenen ve Nizâmî'de *Gurihten-i Husrev Ez-Behrâm-ı Çübîn* ve *Ceng-i Husrev Bâ-Behrâm ve Gurihten-i Behrâm* başlığı altında ele alınan olaylar zinciri Firâkî'de yer almaz; daha evvel belirtildiği gibi Firâkî, bu vakayı Husrev ve Behrâm'ın savaş meydanındaki mücadelesini tablolaştırarak ve bu sahneyi Husrev'in zaferi ile sonlandırarak işlemiş ve bu sahnenin dışında herhangi başka bir yerde Behrâm'ı kurguya dahil etmemiştir.

Babasının ölümünü haber alan ve daha sonra asi Behrâm ile mücadelesini zaferle sonuçlandırıp babasının yerine tahta çıkan Husrev'e Şîrîn'in yazdığı taziye mektubuna ayrı bir bölüm içinde yer veren Firâkî, bu bölümün başlığını *Nâme Nüvišten-i Şîrîn-i Şūr-engîz Der-Vefât-ı Peder-i Pervîz* (Perviz'in Babasının Ölümü Üzerine Dertli Şîrîn'in Mektup Yazması) olarak belirler ve 46 beyit tutarındaki bu bölüm içinde Şîrîn'in Husrev'e yazdığı mektubun içeriğini Şîrîn'in ağzından Husrev'e hitap biçimindeki bir üslupla okura iletir. Nizâmî ve Şeyhî'de Şîrîn'den Husrev'e taziye amaçlı yazılmış bir mektup bulunmadığı gibi böyle bir bölüm başlığına da rastlanmaz.

Olay örgüsünü önemli ölçüde değiştiren Firâkî yukarıda yer verdiğimiz mektup bölümünü âşıkların tekrar bir araya gelmelerinde bir vesile olarak kullanır. *Resîden-i Ta'vîz-i Bâzū-yı Murâd Be-Dest-i Husrev-i Ferîdün-nihâd ve Pervâz Kerden-i Kumrî-i Nālân be-Sūy-ı Ân*

Sehî-Serv-i Hıramân (Feridun Tabiatlı Husrev'in Eline İstek Kuvvetinin Muskasının Ulaşması ve Ağlayan Kumrunun O Düzgün Salınışlı Servinin Yanına Ulaşması) başlıklı bölüm, Husrev'in Şîrîn'in mektubunu almasıyla başlar. Nizâmî ve Şeyhî'de Şâvûr'un Şîrîn'i köşkünden alarak Ermen'e getirmesiyle gerçekleşen âşıkların buluşması Firâkî'de Husrev'in Ermen ülkesini ziyaretiyle gerçekleşir. Böylelikle Firâkî bu bölümde Şeyhî'deki *Matla'-ı Dâstân ve Bâz Âvurden-i Şâvûr Şîrîn-Râ Be-Ermen* başlığını ve Nizâmî'deki *Bâz Âvurden-i Şâpûr Şîrîn-Râ Piş-i Mehî-Bânû* bölümlerini farklı bir yorumla işlemiştir.

Nizâmî ve Şeyhî'de yukarıdaki olay halkasını takip eden halka, Husrev'le Şîrîn'in av yerinde buluşmasıdır. Nizâmî'de *Be-hem Resîden-i Husrev ü Şîrîn Der Şikârgâh*, Şeyhî'de *Resîden-i Husrev ü Şîrîn Be-Yek-Diger Der Şikârgâh* başlığı altında işlenen bu olay Firâkî'nin metninde yer almaz.

Nizâmî'de *Enderez u Sevgend Dâden-i Mehî Bânû Şîrîn-Râ*, Şeyhî'de *Pend Dâden-i Mehî Bânû Şîrîn-Râ Der Halvet* başlıkları altında işlenen bölümün Firâkî'nin metnindeki adı *Duhter-i Mehî Bânû Hil'at-ı Fâhîr-i Mestûrî-râ Be-Endâze-i Kâmet-i Kıyâmet-i Ân Serv-i Sehî-Bâlâ* (Mehî Bânû'nun İffetliliğin Övünç Hilatını O Düzgün Salınışlı Servinin Boyuna Dikmesi)dır. Firâkî bu bölümü Nizâmî ve Şeyhî'nin metinlerindeki paralel biçimde ele almıştır; ancak diğer iki şairin ayrı bölüm başlıkları biçiminde verdiği Husrev ve Şîrîn'in beraber avlandıkları bölümü, Firâkî bu bölümün sonlarına doğru tanzim ettiği birkaç beyit içine sıkıştırmıştır.

Duhter-i Mehî Bânû Hil'at-ı Fâhîr-i Mestûrî-râ be-Endâze-i Kâmet-i Kıyâmet-i Ân Serv-i Sehî-Bâlâ başlıklı bölümü Firâkî'de *Fütâden-i Murğ-ı Dil-i Ferhâd Miskîn Be-Dâm-ı Zülf-i Anber-bâr-ı Şîrîn* (Zavallı Ferhâd'ın Gönül Kuşunun Şîrîn'in Amber Yüklü Zülfünün Tuzağına Düşmesi) başlıklı bölüm takip eder. 29 beyitlik bu bölümde hikâyenin diğer önemli kahramanı olan Ferhâd'ın ansızın Şîrîn'i görmesi ve ona âşık olup Mecnun'a dönmesiyle kurguya dâhil oluşu anlatılır. Bu bölüm Nizâmî'de *Âğaz-ı Aşk-ı Ferhâd*, Şeyhî'de *Kuh-ken Taleb Kerden-i Şîrîn Ez-Behr-i Kenden-i Cüy-ı Şîr* başlığını taşır. Firâkî'nin metninde Ferhâd'ın hikâye kadrosuna Nizâmî ve Şeyhî'dekinden çok daha erken bir dönemde dâhil olması neticesinde Firâkî'nin metnindeki olay örgüsünün Nizâmî ve Şeyhî'deki kurgudan farklı bir yolda ilerlemesi kaçınılmazdır. Bir başka deyişle Nizâmî ve Şeyhî'nin metinlerinde Ferhâd'ı hikâyeye dâhil edene kadar işledikleri bölümleri Firâkî olay örgüsü dışında bırakmıştır. Firâkî'deki *Üstâd Taleb-Kerden-i Şîrîn Berây-ı Âmeden-i Şîr* (Süt Gelmesi İçin Şîrîn'in Üstat Talep Etmesi) başlıklı 18 beyitlik bölümün Şeyhî'nin metnindeki karşılığı *Mukâleme Kerden-i Şîrîn Bâ-Ferhâd Der Bâb-ı Cüy-ı Şîr* başlığıdır. Nizâmî'deki *Âğaz-ı Aşk-ı Ferhâd* başlığı Şeyhî ve Firâkî'nin ayrı bir bölüm olarak tanzim ettikleri bu bölümü de içermektedir.

Kuh Kenden-i Ferhâd-ı Endūhgîn Be-Nāhūn Tîşe-i Elmās-Pîşe Rūy-ı Gerd-Ālūd-ı Zemîn-Râ Dicle-i Hūn Sahten ez-Dīde-i Hūnābe-Feşān-ı Cüy-ı Şîr-i Şîrîn-râ (Gamlı Ferhâd'ın Tırnakla Elmas Saplı Keserle Zeminin Tozlu Yüzünü Şîrîn'in Süt Irmağını Kanlı Su Saçan Gözünden Kan Diclesine Çevirmesi) başlığı 62 beyitten oluşmaktadır. Bu bölüm Nizâmî'nin *Âmeden-i*

Şîrîn Be-Temâşâ-yı Ferhâd ve Zârî Kerden-i Ferhâd Ez-‘Aşk-ı Şîrîn Şeyhî’deki *Şahrâ Giriften-i Ferhâd Der-‘İşk-ı Şîrîn* başlıklarının içeriğini kapsayacak biçimde tanzim edilmiştir.

Firâkî’nin metninde yukarıdaki bölümü takip eden bölüm başlığı *Be-Münâzarâ Kerden-i Husrev Be-Ân Mu‘tefif-i Künc-i Şabûrî ve Giriftâr-Şuden-i Ân Yûsuf-Şıfat-ı Zelîhâ nâ-dîde Be-Meşakkat-i Tengnâ-yı Çâh-ı Dürî* (Tahammül Köşesinin O Münzevisiyle Husrev’in Tartışması ve Ayrılık Kuyusunun Darlığının Sıkıntısına Zeliha Görmemiş O Yusuf Sıfatının Tutuklu Kalması) adını taşır ve 104 beyit içermektedir. Firâkî bu bölümü Nizâmî’deki *Âgâhî Yâften-i Husrev Ez-‘Aşk-ı Ferhâd, Rây Zeden-i Husrev Der- Kâr-ı Ferhâd, Taleb Kerden-i Husrev Ferhâd-Râ* başlıklarını; *Şeyhî*’deki *Ġazel Goften-i Ferhâd Be-Munâsib-i Hâl, Kâşîd Firistâden-i Husrev Be-Ferhâd, Şıfat-ı Rûz ve Yâften-i Kâşîd-ı Husrev Ferhâd-Râ, Ġazel Goften-i Ferhâd Be-Munâsib-i Hâl, Meşnevî, Âmeden-i Ferhâd Be-Husrev ve Su’âl u Cevâb-ı Husrev Ferhâd-Râ* bölümlerini içerecek biçimde düzenlemiştir. Fakat Firâkî bu bölümün içine Nizâmî ve Şeyhî’de yer almayan bir olay halkası eklemiştir: Ferhâd’ın verdiği cevaplardan ötürü çok öfkelenen Husrev, adamlarına Ferhâd’ı bir dağ üzerindeki Babil kuyusuna kapattırır. Bu farklı olay halkasını ekleyen Firâkî, metinde bu bölümün arkasından gelen bölümü de tabii olarak Nizâmî ve Şeyhî’dekinden farklı bir içerik ve başlıkla düzenler. Firâkî’de bu bölümü takip eden bölüm *Ber-Âmeden-i Âftâb-ı Tâli‘ Ân Tîre-i Şeb ve Halâş Yâften-i ez-Çâh* (O Gecenin Karanlığına Talih Güneşinin Doğması ve Kuyudan Kurtulması) başlığını taşır ve 148 beyitlik bu bölüm Nizâmî ve Şeyhî’de bulunmamaktadır.

Firâkî, *Küh Kenden-i Ferhâd-ı Ġamgîn ü Nâ-şâd Küh-ı Bîsutûn-râ be-Tîşe-i Pûlâd* (Kederli ve Mutsuz Ferhâd’ın Çelik Keserle Bîsutûn Dağını Kazması) başlıklı bu bölümle Nizâmî ve Şeyhî’dekine paralel olay örgüsünü tekrar kurar. 64 beyitlik bu bölüm Nizâmî’deki *Küh-Kenden-i Ferhâd ve Zârî-i Ū Şeyhî*’deki *Nubişten-i Ferhâd Şûret-i Şîrîn-Râ Ber-Seng, Meşgûl Şuden-i Ferhâd Be-Küh-Kenden ve Zârî Kerden-i Ū* başlıklarını karşılayacak şekildedir.

Firâkî’nin metninde bir sonraki bölüm *Tâze Sâhten-i Ân Seḫâb-ı Mekremet-i Giyâh-ı Pejmurde-i Bîsutûn-râ ve Feşânden-i ber-Ân Şadef-i Muḫabbet-i Kaḫarât-ı Dürr-i Mekkûn-Râ* (O cömertlik Bulutunun Bîsutûn’un Pejmurde Otunu Yeşertmesi ve O Gizli İncinin Damlalarının Aşk Sadefi Üzerine Saçması) başlığını taşır. 118 beyitlik bu bölüm Nizâmî’deki *Reften-i Şîrîn Be-Küh-ı Bîsutûn ve Saḫat Şuden-i Esb-i Vey Şeyhî*’deki *Reften-i Şîrîn Be-Küh-ı Bîsutûn Be-Dîden-i Ferhâd* başlıkları ile olay örgüsü bakımından paralellik gösterir; ancak Nizâmî’nin anlattığı Şîrîn’in atının ayağının sakatlandığı bölüm Firâkî’de yoktur.

Şikesten-i Şîşe-i ‘Ömr-i Ferhâd-ı Maḫzûn ez-Hârhâ-yı Hâristân-ı Bîsutûn (Bîsutûn’un Dikenliğinin Dikenlerinden Mahzun Ferhâd’ın Ömür Şişesinin Kırılması) adını taşıyan 163 beyitlik bölüm Nizâmî’deki *Âgâhî-i Husrev Ez-Reften-i Şîrîn Nezd-i Ferhâd Şeyhî*’deki *Meşveret Kerden-i Husrev Bâ-Emîrân Der-Tebâh-Kerden-i Ferhâd ve Firistâden-i Pîr-Zenî, Şunîden-i Şîrîn Vefât-ı Ferhâd ve ‘Azâ Giriften-i Ū* başlıklarını içermektedir. Mehîn Bânû’nun ölümü ve Şîrîn’in Mehîn Bânû’nun ölümünü haber almasını da Firâkî bu bölüm içine yerleştirmiştir.

Nāme Nüvišten-i Husrev be-Ṭarīḳ-i Serzeniş der-Vefāt-ı Ferhād be-ān Serv-i Nā-şād (Ferhād'ın Ölümü Üzerine Husrev'in O Mutsuz Serviye Sitem Yollu Mektup Yazması) başlıklı bölüm Nizâmî'deki *Ta'ziyet nāme-i Husrev Be-Şîrîn Ez-Râh-ı Tanz Şeyhî*'deki *Maṭla'-ı Dāstān ve Ta'ziyet-nāme Firistāden-i Husrev Be-Şîrîn Be-Ṭarīḳ-ı Tanz* bölümleri ile paralel bir olay örgüsü içermektedir; fakat Firâkî, Husrev'in mektubunun Şîrîn'e ulaşmasını *Resîden-i Nāme-i Şehryār be-Şîrîn-i Şeker-Güftār* (Padişahın Mektubunun Tatlı Dilli Şîrîn'e Ulaşması) adını taşıyanayrı bir bölüm içinde işlemiştir.

Cevāb Nüvišten-i Şîrîn Nāme-i Pervîz-rā ve Resānîden-i be-Cāmeş-i ān Cüllāb-ı Zehr-āmîz-rā (Pervîz'in Mektubuna Şîrîn'in Cevap Yazması ve O Zehirle Karışık Gülsuyu Kadehini Ulaştırması) başlığı Firâkî'nin metninde Şîrîn'in Husrev'in mektubuna cevap verdiği 38 beyitlik bölümü içermektedir. Nizâmî ve Şeyhî'de bu bölüm Firâkî'den farklı olarak Şîrîn'in Meryem'in ölümü üzerine Husrev'e yazdığı mektup olarak yer alır. Nizâmî'deki *Morden-i Meryem* ve *Ta'ziyet nāme-i Şîrîn Be-Husrev Der Murg-i Meryem Ez-Râh-ı Bād-Efrāz*; Şeyhî'deki *Vefāt Kerden-i Meryem ve Ta'ziyet-Nāme Nubišten-i Şîrîn Husrev-Rā Be-Ṭarīḳ-ı Tanz* bölümleri Firâkî'de işlenmemiştir.

Firâkî'nin metninde yukarıdaki bölümün ardından birbirini takip eden iki bölümden ilki olan 91 beyitlik *Reften-i Nesîm-i Seherî be-Cānib-i Çemengeh* (Seher Rüzgârının Çimenlik Tarafına Gitmesi) ve arkasından gelen 83 beyitlik *Resîden-i Şeh-bāz-ı Tübā-Şikār be-Cevlāngāh-ı ān Zibā-yı Tezerv-i Hoş-reftār* (Temiz Avlı Doğanın Hoş Salınışlı O Güzel Sülünün Dolaşma Yerine Ulaşması) bölümleri Nizâmî ve Şeyhî'de çok daha ileriki bölümlerde karşımıza çıkar. Bu bölüm Nizâmî'de *Reften-i Husrev Süy-ı Kaşr-ı Şîrîn Be-Behāne-i Şikār* ; Şeyhî'de *'Azm Kerden-i Husrev Be-Behāne-i Şikār Be-Cānib-i Kaşr-ı Şîrîn, Āmeden-i Husrev Ser-Mest Be-Der-i Kaşr-ı Şîrîn* başlığı altında işlenir. Diğer iki şair bu bölümleri işledikten sonra Husrev'in av bahanesiyle Şîrîn'in kasrına gittiği bölümü işler.

Firâkî'de *Bāz-geşten-i ān Husrev-i İskender-ḥaşmet-i Teşne-leb Ez-Leb-i Çeşme-i Zindegānî ve Pervāz-Kerden-i Tuṭî-vār be-Cānib-i Şekeristān-ı Sipāhānî* (O İskender Haşmetli Susuz Kalmış Husrev'in Ölümsüzlük Çeşmesinin Dudağından Geri Dönmesi ve Papağan Gibi İsfahanlının Şeker Ülkesi Tarafına Uçması) başlıklı 78 beyitlik bölüm Nizâmî'de *Şuniden-i Husrev Evşāf-ı Şeker-i İspehānî-Rā; Reften-i Husrev Der-Işfahān Be-Temennā-yı Şeker* ; Şeyhî'deki *Bāz-geşten-i Husrev Maḥzūn Ez Kaşr-ı Şîrîn ve Şikāyet Kerden-i Be-Şāvūr, Şuniden-i Husrev Vaşf-ı Şeker-Rā, Şoḥbet Kerden-i Husrev Bā-Şeker* bölümlerini içermektedir.

Yukarıdaki bölümü takip eden bölüm Firâkî'de *Pejmürde Şuden-i Ān Tāze Gül-i Būstān-ı Zibāyî ez-Bî-i' tidālî-Semūmî-i Vādî-yi Nā-Şekîbāyî* (O Güzellik Bahçesinin Taze Gülünün Sabırsızlığın İtidalsiz Zehirlerinden Perişan Olması) başlığı altında işlenir Bu bölüm Şeyhî'deki *Peşîmān Şuden-i Şîrîn Ez-Bāz-Geşten-i Husrev ve Reften-i Ū Der-Pey-i Husrev* Nizâmî'deki *Peşîmān Şuden-i Şîrîn Ez-Reften-i Husrev* bölümlerine karşılık gelmektedir.

Firâkî'nin işlediği bir sonraki bölüm ise *Ḳırān Kerden-i Māh-ı Āsmān-ı Sa'ādet be-Zühre-i Huceste-Ṭulū'-ı Sipîhr-i Leṭāfet* (Saadet Göğünün Ayının İncelik Göğünün Mübarek

Doğumlu Zühresine Yaklaşması) başlığını taşır. Bu bölüm Nizâmî’de *Zifâf-ı Husrev ü Şîrîn*; Şeyhî’de *Resîden-i Husrev u Şîrîn Be-Yek-Dîger*, *Tezvic Kerden-i Husrev Şîrîn-Râ* başlığını karşılamaktadır.

Firâkî’nin metnindeki *Berk-rîzân-ı ân Dü Tâze-Nihâl-i Bûstân-ı Civânî ez Tünd-i Bâd-ı Ecel der-Mevsim-i Bî-İ’tidâl-i Şarşar-ı Hazânî* (Gençlik Bahçesinin O İki Taze Fidanının Hazanın Sert Fırtınası Mevsiminde Ecel Fırtınasından Yaprak Dökmesi) başlığını taşıyan 88 beyitlik bölüm Nizâmî’deki *Nâme Nubişten-i Peygamber Be-Husrev* başlığını kapsar.

Peydâ-Şoden-i Mu’cizât-ı Nebî Der-Helâk-i Mülk-i Husrev-i Ğabî (Akılsız Husrev’in Mülkünün Yok Oluşuyla Nebi’nin mucizelerinin gerçekleşmesi) başlığını taşıyan 139 beyitlik bölüm Nizâmî’deki *Şifât-ı Şîrûye ve Encâm-ı Kâr-ı Husrev, Kuşten-i Şîrûye Husrev-Râ, Hâstegârî Şîrûye Şîrîn-Râ, Cân Dâden-i Şîrîn Der-Dağme-i Husrev* bölümlerini kapsar. Firâkî Nizâmî’deki *Nişesten-i Husrev Be-Âteşhâne, Temsil, Bidâr Şuden-i Şîrîn, Nekûheş-i Cihân, Mi’râc-ı Peygamber* bölümlerini işlemez.

Şeyhî’nin metninde *Tezvic Kerden-i Husrev Şîrîn-Râ* bölümü olay örgüsü içindeki son olay halkasıdır.

Firâkî, *Be-Payân-Resîden-i İn Şeb-i Kadr-i ‘Anber-feşân ve ber-Âmeden-i Şubh-ı Sa’âdet ez Maṭla’-ı Ümîd-vârî-i Hoceste-Zebân* (Amber Saçan Bu Kadir Gecesinde Sona Ermesi ve Saadet Sabahının Kutlu Dilliliğın Umut Kaynağından Belirmesi) başlığını taşıyan 55 beyitlik bölüm ile eseri tamamlar. Bu bölüm, şairin eserini ve şairliğini övdüğü, eserin bitiş zamanını haber verdiği, eserini sunduğu kişinin İbrahim Paşa olduğunu açıkladığı ve eğer bu eser beğenilirse Nizâmî’nin hamsesini tercüme etme niyetini bildirdiği ve tabii ki İbrahim Paşa’ya dua ve iyi dileklerini sıraladığı bölümdür.

2.3. MESNEVİLERİN HATİME BÖLÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Mesnevinin hatime bölümü *Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdî’l-Hâcât* (2746-2761), *Be-Pâyân resîden-i İn Şeb-i Kadr-i ‘Anber-Feşân ve Ber-Âmeden-i Şubh-ı Sa’âdet Ez Maṭla’-ı Ümîd-vârî-i Hoceste-Zebân* (2762-2817) başlıklarından oluşur. Münâcât bölümü, şairin Allah’tan dünya hevesini gönlünden çıkarması ve her iki dünyada da kendisine kurtuluşu nasip etmesi yolundaki samimi yakarışını son derece akıcı ve kıvrak bir dilin kullanıldığı özellikle eksilteli cümlelerle kurulmuş beyitlerin arka arkaya getirilmesi yoluyla akışın hızlandırıldığı ve beyitler arasındaki anlam geçişlerinin kolayca sağlandığı beyitler olarak dikkati çekmektedir. *Be-Pâyân resîden-i İn Şeb-i Kadr-i ‘Anber-Feşân ve Ber-Âmeden-i Şubh-ı Sa’âdet Ez Maṭla’-ı Ümîd-vârî-i Hoceste-Zebân* (2762-2817) başlıklı son bölümün 2762-2774. beyitler arasında şair, eserinin ve şairliğinin övgüsüne ayırmış, özellikle kelamının bîkr-i mani oluşu yani özgünlüğünü vurguladığı ifadelerini, Nizâmî’nin de görse beğenisini dile getireceğinin altını çizdikten sonra 2775. beyitten son beyit olan 2817. beyite kadarki kısımda sırasıyla önce eseri sunduğu İbrahim Paşa’nın övgüsüne yer verir, Paşa’nın eserine iltifat etmesi arzusunun dile

getirir. Şairlik kudretine rağmen kıymetinin bilinmediğinden ve hak ettiği değeri göremediğinden şikâyet eden şair, İbrahim Paşa'nın eserine iltifat göstermesi durumunda talihinin de değişeceğine inanmaktadır. İbrahim Paşa'dan umduğu desteği bulabilirse bir *Şeh-nâme* yazma hatta Nizâmî'nin hamsesine de “el vurma” niyetinde olduğunu açıklar. Eserini yazarken üstat kabul ettiği iki şairin (Nizâmî ve Şeyhî) izinde meydana getirdiği eserinin köhne bir yapının yenilenmesi olarak da düşünülebileceğini açıkladıktan sonra devrin padişahı Kanuni Sultan Süleyman ve veziriazam İbrahim Paşa'ya dua ile eseri tamamlar.

Nizâmî'nin eserinin hatime bölümü içinde ise 4 başlık ve 273 beyit bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla *Enderz ve Hatm-i Kitâb* (Nasihat ev Kitabın Sonu), *Nikûhiş-i Husûdân* (Çekemeyenler Hakkında), *Taleb Kerden-i Kızıl Şâh Hakîm Nizâmî-râ* (Tuğrul Şah'ın Hekim Nizâmî'yi Çağırması), *Te'essüf-i Ber-Merg-i Şemsüddîn-i Muhammed-i Cihân Pehlevân* (Şemsüddin Muhammed Cihan Pehlivan'ın ölümüne Acıma) olarak sıralanmaktadır.

2.4. MESNEVİLERİN KAHRAMANLAR AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Firâkî'nin eserinde Nizâmî'deki Bârbed, Nigîsâ, Frengis, Süheyl, 'Aceb-nûş, Felek-nâz, Hemîlâ, Semen-türk, Gevher-mülk, Huten Hâtûn, Perî-zâd; Şeyhî'deki Bârbed, Nigîsâ, Humâyûn, Gul-endâm, Perî-zâd, Semen-simâ, Huten Hâtûn, Dil-şâd, Dil-ârâm, Cihân-baht, Şeker-nâz, Şeh-nevâz ve Şeyhî ile Nizâmî'deki ortak kahramanlardan Meryem bulunmamaktadır.

Görüldüğü gibi Firâkî eserinde diğer iki *Husrev ü Şîrîn* mesnevisinde de ana kahraman rolünü üstlenmiş olan kişilere yer vermekle yetinmiştir. Firâkî'nin eserinde kahramanlar açısından tek farklı ismin Şîrîn'in dayesi olarak mesnevi içindeki gemi yolculuğu sahnesinde Husrev ile Şîrîn arasında ara buluculuk rolünü üstlenmiş olan Şîrîn'in kendisine hitabında daye ismini kullandığı figür olduğu görülür.

Gammazlar, Husrev ve Şîrîn'in maiyetindeki figüratif kişilikler yine her üç mesnevinin de ortak kahramanları durumundadır.

Husrev	Husrev	Husrev
Hürmüz	Hürmüz	Hürmüz
Şîrîn	Şîrîn	Şîrîn
Büzürgümmîd	Buzurgümîd	Büzürgümmîd
Şâpûr	Şâpûr (Şāvûr)	Şâbûr (Şāvûr)
Şebdîz	Şebdîz	Şebdîz
Mehîn Bânû	Mehîn Bânû	Mehîn Bânû
Behrâm-ı Çübîn	Behrâm-ı Çöbîn	Behrâm Çüpîn
-	Sāye Hân	-
Bârbed	Bârbed	-
Nigîsâ	Nigîsâ	-
Frengis, Süheyl, Aceb-nüş, Felek-nâz, Hemîlâ, Semen- türk, Gevher-mülk, Huten Hâtûn, Perî-zâd	Humâyûn, Gul-endâm, Perî-zâd, Semensimâ, Huten Hâtûn, Dil-şâd, Dil- ârâm, Cihân-baht, Şeker- nâz, Şeh-nevâz	- - - - - - - -
Meryem	Meryem	-
Ferhâd	Ferhâd	-
Şeker	Şeker	Ferhâd
Şirûye	Şirûye	-
		Şirûye
Nizâmî	Şeyhî	Firâkî

SONUÇ

Husrev ü Şîrîn mesnevileri, yenidenyazımlarının sayısı ve yüzyıllarca devam eden bir yenidenyazım geleneğini oluşturmaları açısından değerlendirildiğinde Osmanlı klasik edebiyatı mesnevi sahası şairleri arasında en çok rağbet gören çift kahramanlı aşk hikâyelerinin başında gelir. Kaynak metin Nizâmî'nin *Husrev ü Şîrîn*'i olmakla birlikte eserin Altınordu sahasında ilk kez Kıpçak Türkçesi ile XIV. yüzyılda kaleme alınmasının ardından yine aynı yüzyılda Anadolu sahasında yazılmış ilk *Husrev ü Şîrîn* metni olan Fahrî'nin *Husrev ü Şîrîn*'i ile karşılaşırız. Fahrî'nin eserini kaleme aldığı XIV. yüzyıl ortasından elde bulunan son *Husrev ü Şîrîn* mesnevisi olan Sâlim Efendinin XIX. yüzyıl başında kaleme aldığı *Husrev ü Şîrîn* mesnevisine kadar geçen üç buçuk asır içinde Anadolu sahasında Fahrî, Şeyhî, Ahmed Rıdvan, Âhî, Celîlî, Lami'î Çelebi, Rûmî, Sâlim tarafından yazılmış *Husrev ü Şîrîn* mesnevileri üzerinde araştırmacılar tarafından çalışılmıştır. Tezkirelerde *Husrev ü Şîrîn* yazdığı bildirilen kimi şairlerin eserleri ise bugün için kayıptır. Eski edebiyatın eleştirisinin de yapıldığı alanlar durumundaki tezkirelerin *Husrev ü Şîrîn* mesnevilerini ve eser sahiplerini değerlendirirken görüş birliği içinde oldukları bir konu da Anadolu sahasında *Husrev ü Şîrîn* yazan şairler içinde özellikle Şeyhî'nin bu türün en güzel eserini kaleme aldığı konusundaki değerlendirmedir. *Husrev ü Şîrîn* metinleri araştırmacılar tarafından değerlendirildiğinde araştırmacıların eserlerin edebî değeri konusunda vardıkları yargılar çoğunlukla tezkirecilerin hükümlerini doğrular biçimde ortaya çıkmaktadır. Buna göre yukarıda isimleri sıralanan Anadolu sahası *Husrev ü Şîrîn* şairlerinin Nizâmî kadar hatta Nizâmî'den daha çok Şeyhî'yi üstat kabul edip eserlerini Şeyhî'nin *Husrev ü Şîrîn*'i çizgisinde kaleme aldıkları bilinmektedir.

Osmanlı mesnevi sahasında *Husrev ü Şîrîn* yazma geleneğinin en revaçta olduğu yüzyıl XVI. yüzyıl olarak görünmektedir; en azından isimlerini bilebildiğimiz, müellifi belli olan dokuz *Husrev ü Şîrîn* metninden dördünün (Ahî'nin, Lami'î'nin, Ahmed Rıdvan'ın, Hamidîzâde Celîlî'nin *Husrev ü Şîrîn*'leri) XVI. yüzyılda kaleme alındığı, eserler üzerinde çalışan araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur.

XVI. yüzyılda yazılmış bir başka *Husrev ü Şîrîn* metni de Firâkî Abdurrahmân Çelebi'ye aittir. XVI. yüzyıl tezkirelerinin tamamında ismi zikredilmesine karşın *Husrev ü Şîrîn* adında bir eserin varlığından söz edilmeyen, verdiği eser sayısı bakımından velut bir şair olduğunun altı çizilmekle beraber tezkireciler tarafından şairliğinden pek de övgüyle sözedilmeyen -Gelibolulu Âlî'nin *Kühü'l Ahbâr*'ında kullandığı ifadeye göre şiipleri "vasat makulesi" olarak görülen- Firâkî Abdurrahman Çelebi'nin edebî kişiliğini yorumlarken tezkirecilerin sergiledikleri diğer bir ortak tavır da Firâkî'yi vaizliğini şairliğinin önüne geçirirerek değerlendirmiş olmalarıdır. Şiir mecmualarında kendisine ait olduğu tespit edilen ve tezkirecilerin şairliğini açıklamak için örnek olarak kullandıkları şiiplerden anlaşıldığı kadarıyla Firâkî, klasik edebiyat geleneği kültürüne hâkim bir şairdir. Klasik edebiyata ait mazmunları, mecazları bolca ve yerli yerinde kullanır. Belki de vaizliğinden gelen bir hazırcevaplık ve konuşma diline hâkim oluşun ve eser verdiği XVI. yüzyıl şiir dilinin tezahürü olarak da şiiplerinde konuşma dilinin rahatlığı kendisini hissettirmektedir.

Şiir mecmualarındaki ve araştırmacılar tarafından yayımlanmış şiirlerindeki dil kullanımına hâkim olan bu özelliğin direkt olarak bu çalışmanın konusunu oluşturan *Husrev ü Şîrîn*'de de hâkim dil kullanımı olduğunun altını çizmek gerekir. Arapça, Farsça ve Türkçe kelimeleri oran açısından birbirine yakın bir sıklıkla kullandığını tespit ettiğimiz Firâkî'nin *Husrev ü Şîrîn*'inin belirgin dil özelliği konuşma dili kalıplarının kullanımının esere kattığı samimi havadır.

Dil ve üslup açısından değerlendirildiğinde şairin çok başarılı olduğu alanlardan birinin de edebî sanatlar olduğu görülür. Eserde edebî sanatlardan hüsn-i talil, tecahül-i arif, leffü neşr, istifham sanatının çok renkli ve başarılı kullanıldığı beyitlere rastladığımız gibi lafız sanatlarından özellikle cinas sanatını metnin neredeyse tamamına yayılacak kadar yoğun kullanması ve cinaslı kafiyelerin kafiye türleri içinde başı çeken grubu oluşturması şairin eserin ses yönünü güçlendirme amaçlı tasarrufları içinde değerlendirilmelidir. Aliterasyon ve asonanslar konusunda da çok dikkatli ve özenli davrandığını gözlemlediğimiz şair, yinelemelerin her türünü kullanma hususunda da son derece başarılıdır. Hem vezin hem de anlam açısından uyumlu sözcüklerin beyit içine yerleştirilmesi olarak tanımlanan paralelizmin çok sayıda örneğinin yer aldığı eser, paralel söyleyişler açısından da dikkati çekmektedir. Asonans ve aliterasyon konusundaki tavrı da şairin, anlamın ses ile bütünleşmesinin yarattığı uyuma gösterdiği özeni kanıtlar niteliktedir. Vezin olarak kıvrak ve hareketli bir kalıp olarak bilinen *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* kalıbını kullanması da şairin söyleyişte hareketli ve canlı bir havayı yakalama amacına uygun düşecek bir tercih biçiminde değerlendirilebilirse de eserin içinde farklı bir nazım şeklinin ve farklı bir ölçünün kullanılmamış olması eserin ahengini sekteye uğratan bir eksiklik olarak da yorumlanabilir. Kafiye konusuna gösterdiği özen şairin eserin ses yönünü kuvvetlendirmek için başvurduğu yollardan bir diğeridir. Eserin ses yönünü güçlendirmek için gösterdiği tüm bu özene rağmen aruz kusurları olarak ifade edilen imale, zihaf, med, vasl gibi kullanımlar çağdaşı pek çok şair gibi Firâkî'nin eserinde de bulunmaktadır.

Eserdeki dil kullanımını genel olarak değerlendirildiğinde eserin dilinin sade oluşu en başta üzerinde durulması gereken husustur. Kolay anlaşılabilir, zorlanmamış, doğal ve rahat söyleyişin hâkim olduğu eserde pek çok beyit ilave bir yorumla ihtiyaç bırakmayacak kadar açık anlamları ifade etmektedir. Söyleyişin bu kadar rahat, anlamın bu derece açık olduğu beyitler hayal, duygu ve etkileycilik bakımından değerlendirildiğinde ise bu bölümlerin kimi zaman orta düzeyin üzerine pek çıkamadığı görülmektedir. Bu durum şairin tahkiyede başarılı fakat edebî dili kullanma konusunda ortalama bir düzeyde kaldığı olarak da yorumlanabilir.

Konuşma dilini kullanmadaki mahareti, şairin mutlaka vaizliğinin esere yansıyan bir başka tezahürü şeklinde yorumlanabilecek olan vaaz ve nasihat etme olanağı bulunduğu anda bu fırsatı kullanmaktan asla geri durmayıp sözü uzatmaya kadar varan nasihat üslubunu ağırlıkla esere soktuğu bölümlerde bile okuru sıkmayan canlı bir hava yaratmasına olanak tanımıştır. Şairin deyimler yanında atasözlerini dönüştürerek ya da kelâm-ı kibar olarak ifade edilen özdeyiş değerindeki söyleyişleri ve bu yolla ürettiği özgün ifadeleri kullanarak yarattığı halk diline yakın, rahat, doğal söyleyiş ve bu yolla ürettiği özgün ifadeleri metne ayrı bir değer katmıştır.

Söz konusu dil kullanımı özellikleri şairin üslubununun da en belirgin yönlerini oluşturmaktadır.

Nizâmî ve Şeyhî'nin eserleriyle karşılaştırıldığında Firâkî'nin *Husrev ü Şîrîn*'inde konuyu ya da kurguyu baştan sona değiştirme yolunda bir müdahalede bulunulmadığı; ancak özellikle Ferhad vakasının işlendiği bölümde Ferhad'ın kuyuya hapsedilmesi, kuyudan kurtulmayı başarması, yer altındaki lal taşlarının tamamını yeryüzüne çıkarması, Şîrîn'in dadısıyla birlikte bir deniz yolculuğuna çıkması, iki âşığın birbirini tanınmasının bu deniz yolculuğu sonrasında gerçekleşmesi gibi bazı bölümler diğer iki şairin eserinde bulunmayan, Firâkî'nin kurguyu değiştirdiği bölümlerdir.

Firâkî'nin eserinin merkez kişisi de diğer *Husrev ü Şîrîn*'lerde olduğu gibi Husrev'dir. Hikâye Husrev'in doğumuyla başlar, ölümüyle sona erer. Husrev'in doğumunun ardından on dört yaşına kadar geçirdiği gelişim ve aldığı eğitim sürecinin anlatıldığı kısım eser içinde 18 beyitlik bir bölümü kapsarken eserde aksiyon, Husrev'in Şâbûr'dan dinlediği hikâyenin etkisiyle Şîrîn'e âşık olmasıyla başlar ve iki âşığın kavuşma yolunda karşılarına çıkan engelleri aşması ve evlenmesi sonrası Husrev'in oğlu Şîrûye tarafından öldürülmesinin arkasından Şîrîn'in intiharı ile sona erer. Nizâmî ve Şeyhî'nin hikâyesindeki kalabalık şahıs kadrosu Firâkî'nin *Husrev ü Şîrîn*'inde sayıca azalmıştır. Diğer iki mesnevide bulunmayan sadece Firâkî'nin *Husrev ü Şîrîn*'inde adına rastladığımız tek kahraman ise Şîrîn'in dadısı olarak adı geçen kadın kahramandır.

Eser içinde özellikle Ferhad'ın Şîrîn'e âşık olmasıyla başlayan ve Ferhâd'ın ölümüyle sona eren bölüm, hem lirizm hem de anlamın sesle bütünleştiği çok güçlü söyleyişleri içinde barındırması açısından dikkat çekmektedir. Bu bölüme hikâye içinde en geniş yeri ayırmış olması şairin Ferhâd olayına ayrı bir önem ve özen gösterdiği şeklinde de yorumlanabilir.

Mesnevi kahramanlarını kendi dilinden dinleyebildiğimiz bölümler olarak da nitelenebilecek iç monolog ve iç diyalog bölümleri metinde dil ve üslubun en etkili kullanıldığı bölümler olarak dikkati çekmektedir.

Mesnevide zaman belirsizdir. Olayların takvim zamanı açısından karşılığını bulmak imkânsızdır. Zaman kırılmalarına rastlamadığımız eserde zaman sıçramaları ise özetleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Mesnevide şairin üslup açısından çok başarılı olduğu bölümlerden biri de mesnevi içinde çizilen akşam, sabah, yaz, kış, bahar, hazan, düğün, savaş, işret ve eğlence meclislerinin resmedildiği tablolarıdır. Bu tabloların kurgu içindeki olaylarla bağlantılı olarak eser içine yerleştirilmiş olması, çizilen manzaraları daha da anlamlı kılmaktadır. Örneğin, kahramanlar bahar mevsiminde âşık olur, canlılığın yerini yok oluşa bıraktığı hazan mevsiminde kahramanlar da ölümü yaşar.

Nizâmî'nin kaynak metni ile Şeyhî'nin ve Firâkî'nin eserleri beyit sayısı açısından karşılaştırıldığında Firâkî'nin eserinin diğer iki eserin yarısından daha az bir hacme sahip olduğu tespit edilmiştir. Firâkî'nin eserden bahsederken kullandığı tefsir ifadesi:

Yazup tefsîr-i nev bu kôhne şuhfa
İletgil Āşaf-ı devrāna tuhfe (378)

tercüme karşılığı kullanılmakla beraber kaynak metnin açıldığı yenidenyazım ifadesini de düşündürmektedir. Gerçi Firâkî'nin eserinin Nizâmî ve Şeyhî'nin eserlerinin yarı hacmine sahip oluşu, diğer iki esere bir katkısının olamayacağı ya da diğerlerinden fazla bir şey söyleyemeyeceği düşüncesini ilk anda akla getirse de diğer iki eserle karşılaştırıldığında şairin “tefsir” olarak ifade ettiği açıklamayı kaynak metindeki kurguya ait her noktada yapmaya kalkışmadığı kendince önemli gördüğü bölümlere müdahalede bulunduğu, özellikle bazı bölümlerde şairlik iddiasını diğer iki şairden daha farklı ve/ya çok söyleyerek kanıtlamaya çalıştığı görülür. Zaten şairin eseri diğerlerinin yarısı hacmine indirmesinin izahı da bu olmalıdır

Sonuç olarak Firâkî'nin eseri üzerine yapılan inceleme çalışması ve bu incelemenin bir parçası durumundaki diğer iki kaynak eserle yapılan karşılaştırma çalışması göstermektedir ki Firâkî'nin XVI. yüzyıla ait olan bu yenidenyazımı şairin eserin içinde fahriye bölümü olarak nitelenebilecek bölümde 2794-2798. beyitler arasında dile getirdiği gibi Nizâmî ve Şeyhî'yle yazınsal alanda bir boy ölçüşebilme denemesidir; şairin yine bu bölümde kendi sınırlarının ve şairlik yeteneğinin farkında oluşu biçiminde de yorumlanabilecek mütevazı duruşun doğru bir tavır olduğu ortadadır. Belirttiğimiz gibi şair bir denemeye girişmiştir, ortaya çıkan alt metin Nizâmî ve Şeyhî'nin metinlerini aşacak düzeyde bir edebî seviyeyi haiz olmamakla birlikte samimi, canlı, akıcı bir konuşma üslubunun hâkim oluşuyla kendini farketiren, akıcı en önemlisi de şairinin sesini diğer iki şairin sesi arasında duyabileceğimiz kadar özgün bir eserdir.

KAYNAKÇA

- Aksoyak, İsmail Hakkı (2008). “Osmanlı Şairlerinin “Aruz Tasarrufları” ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri”. *Turkish Studies* 3(6): 59-74.
- Alpay, Gönül (1970). “Alî Şîr Nevâî'nin Ferhâd ü Şîrîn Mesnevisi Üzerindeki Etkiler”. *TDAY*: 155-167.
- Avçin, Mehmet (2011). *Firâkî Abdurrahman Çelebi ve Terceme-i Ahlâk-ı Muhsinî (İnceleme-Metin)*. Bursa: Dört-Renk Renk Ayrım ve Baskı Ltd. Şti.
- Aynur, Hatice, Çakır, Müjgan (2014) *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları IX, Metnin hâlleri: Osmanlı'da telif, tercüme ve şerh*. İstanbul: Klasik.
- Bertels, E.E. (1997). “Alî Şîr Nevâî'nin Ferhâd ü Şîrîn'i”. çev. Rasime Uygun. *TDAY*:115-130.
- Bursalı Mehmed Tâhir Bey (1971). *Osmanlı Müellifleri*. II. Cilt. (hzl. Yavuz, A ve Fikri-Özen, İ.) İstanbul: Meral Yay.
- Canım, Rıdvan (hzl.) (2000). *Latîfî Tezküretü's-şuarâ ve Tabsıratü'n-nüzemâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmet (1986). Divan Şiiri. *Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)* içinde: 1-16.
- Çelebioğlu, Amil (1999). *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV.yy.'a kadar)*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Çelik, Halil (2011). *Sa'âdet-nâme: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Çulhaoğlu, Gülşen (2002). *Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn Mesnevisindeki Aşk İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Dilberîpûr, Asgar. (1999). “Türk Edebiyatında Nizâmî'nin Takipçileri ve Hamsesine Nazire Yazanlar”. çev. M.Fatih Köksal. *Türklük Bilimi Araştırmaları VIII*: 199-238.
- Dilçin, Cem (1991). *Süheyl ü Nev-bahâr (İnceleme Metin Dizin)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- Dilçin, Cem (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Doğan, Enfel ve Feryal Korkmaz (2009). *Rûmî'nin Şîrîn ü Şîrûye'si (Şîrîn ü Pervîz) (Metin-Sözlük-Dizin)* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Dairesi Başkanlığı-E-Kitap. <http://ekitap.kulturTurizm.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?> [erişim tarihi: 21.01.2016].
- Er, Şaban (2013). *Se'âdetnâme: Yavuz Sultân Selîm Hân ve Kânûnî Sultân Süleymân Hân'ın Gazâları*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yay.

- Erkal, Abdülkadir (1998). *Lâmi'î Çelebi ve Ferhâd ü Şîrîn: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Ersoy, Ersen (2004). *XVI. Yüzyıl Kaynaklarına Göre Kütahyalı Şairler ve Kütahya'da Edebî Muhit*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Ersoy, Ersen (2007). "XVI. Yüzyıl Şâiri Firâkî ve Manzum Bir Mektubu". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* (16): 121-134.
- Ersoylu, Halil (1995). "Kaside-i Kalem". *TDAY- Belleten* 1992: 147-167.
- Evliyâ Çelebi (2000). *Evliyâ Çelebi Seyâhatnâmesi, 9. Kitap* (hzl. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı). İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Flemming, Barbara (1974). *Fahrî's Husrev ü Şîrîn*. Ein Turkische Dichtung Von 1367, Wiesbaden.
- Güler, Kadir (2010). "Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri". *Turkish Studies* 5(1): 1037-1066.
- Gülsevin, Gürer (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yay.
- Hacıeminoğlu, Necmettin (2000). *Kutb'un Husrev ü Şîrîn'i ve Dil Hususiyetleri*. Ankara: TDK Yay.
- Horata, Osman (2016). *Cemâlî Hümâ vü Hümâyûn, (Analysis-critical text-facsimile)*. 1c. Cambridge, Mass. : Harvard University, Department of Near Eastern Languages and Civilizations, 431s., faksimile.
- İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Tugut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay.
- İpekten, Haluk (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay.
- İsen, Mustafa (1994). *Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen, Mustafa (1998). *Şehî Bey Tezkiresi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kartal, Ahmet (2000). "Nizâmî'nin Hüsrev ü Şîrîn'i ile Fahrî'nin Husrev ü Şîrîn'inin Mukayesesi". *Türkyurdu* XX-1 (153-154): 360-383.
- Kartal, Ahmet (2003). "Şebüsterî'nin Gülşen-i Râz'ı İle Elvân-ı Şîrâzî'nin Gülşen-i Râz Tercümesi'nin Mukayesesi". *Diriözler Armağanı* içinde (s.121-173).
- Kaya, Fazile Eren (2017). *Hamîdî-Hurşîd ü Hâver: İnceleme-Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kayabaşı, Bekir (1994). *Kâf-Zade Fâ'izî'in Zübdetü'l Eş'âr'ı*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kazan, Şevkiye (1997). *Hamîdîzâde Celîlî Husrev ü Şîrîn Mesnevisi*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Kazan, Şevkiye (2000). “Şeyhî ve Celilî'nin Husrev ü Şîrîn'leri Arasında Bir Karşılaştırma Denemesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi* (I): 233-49.
- Kazan, Şevkiye (2003). “Şeyhî ve Hamîdîzâde Celilî'nin Husrev ü Şîrînlerinin Bir Mukayesesi”. *TDAY- Belleten* 2001/1-2: 181-191.
- Kılıç, Filiz (2000). *Şehzâde Bayezid “Şâhî” Hayatı ve Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Kılıç, Filiz (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Su'arâ (İnceleme-Metin)*. C.3. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Kortantamer, Tunca (1997). *Nev'îzâde Atâyî ve Hamse'si*. İzmir: Ege Üniversitesi Yay.
- Köksal, M. Fatih (1998). “Âhî'nin Husrev ü Şîrîn Mesnevisi”. *Türklük Bilimi Araştırmaları* (6): 209-253.
- Köksal, M. Fatih (2003). “Nazire Kavramı ve Klasik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı”. *Diriözler Armağanı* içinde (s. 215-290).
- Kurnaz, Cemal (2003). Osmanlı Şair Okulu. *Journal of Turkish Studies= TUBA* 27(II): 403-409.
- Kutlar, Fatma S. (2000). “Mesnevi Nazım Şekline Genel Bir Bakış ve Türk Edebiyatında Mesnevi Araştırmalarıyla İlgili Bir Kaynakça Denemesi”. *Türkbilig* 1: 102-157.
- Kutlar, Fatma S.(2005). *Ûdî Mâ-cerâ-yi Mâh*. Ankara: Öncü Kitap.
- Levend, Agâh Sırrı (1959). *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn Hikâyesi*. Ankara: İş Bankası Yay.
- Levend, Agâh Sırrı (1964). “Lâmi'î'nin Ferhâd ü Şîrîn'i”. *TDAY* (240): 85-111.
- Levend, Agâh Sırrı (1965). “Celilî'nin Husrev ü Şîrîn'i”. *TDAY* (246): 103-127.
- Levend, Agâh Sırrı (1966). “Ahmed Rızvan'ın Husrev ü Şîrîn'i”. *TDAY*: 215-258.
- Levend, Agâh Sırrı (1968). “Divan Edebiyatında Hikâye I”. *TDAY-Belleten* (266): 71-117.
- Levend, Agâh Sırrı (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. I. Cilt (Giriş). Ankara: TTK Basımevi.
- Mehmed Süreyyâ (1996). *Sicill-i Osmânî*. (hzl. Nuri Akbayar, çev. Seyit Ali Kahraman). 1. C. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Nizam Ayan, Elif (2010). *Sâlim Efendi'nin Husrev ü Şîrîn mesnevisi (1. Kısım giriş, inceleme, 2. Kısım, metin, tıpkıbasım.)* 2c. Cambridge, MA: Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü. XIX, 322, VII, 336s.

- Nizâmî-i Gencevî (2012). *Hüsrev ile Şirin*. (çev. Sabri Sevsevil). İstanbul: Kabalcı Yay.
- Önen, Yücel (2009). *Kırk Suâl: İnceleme-Metin-İndeks*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Öztekin, Özge (2001). “Divan Şiirinde Deyiş Bilime Ait Bir Yapı Ölçütü Olarak Biçim Birimsel Yinelemeler”. *21. Yüzyıla Girerken Yazında Dil Kullanımları (Alışkanlıklar –Yenilikler – Aykırılıklar – Sapmalar) I. Dil, Yazın Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri* içinde: 25-36.
- Öztekin, Özge (2002). “Divan Şiiri ile Deyiş Bilim Arasında Yapısal Bir Köprü: Fuzûlî ve Bâkî Divanlarında Yer alan Biçimbirimsel Yinelemeler”. *Türkbilig* 3: 83-105.
- Öztekin, Özge (2010). *Çelebizâde Âsım Divan*. Ankara: Ürün Yay.
- Öztürk, Furkan (Winter 2008) İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3/1: 326-334.
- Paker, Saliha (2009). “Terceme ve Nazire Olarak Çeviri: Kültüre Bağlı Kavramlar ve Osmanlı Çeviri Tarihi Araştırmalarına Bir Kavramsal Çerçeve Kurmak”. *Journal of Turkish Studies=TUBA, In Memoriam Cem Dilçin II* (33): 89-109.
- Paker, Saliha (2014). Terceme, te’lîf ve özgünlük meselesi. *Metnin hâlleri: Osmanlı’da telif, tercüme ve şerh içinde* (s. 37-71). İstanbul: Klasik.
- Parlatır, İsmail (2007). *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi’ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*. Ankara: TÜBA.
- Safâ Zebîullâh (2001). *İran Edebiyatı Tarihi*. çev. Hasan Almaz. Ankara: Nüsha Yay.
- Sait, Mehmetrahim (1990) *Kitâb-ı Kırk Suâl: metin ve indeks*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Solmaz, Süleyman (2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuarası*. Ankara: AKM Yay.
- Sungurhan, Aysun (2008). *Beyanî, Tezkiretü’ş-Şu‘arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-215416/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014].
- Sungurhan, Aysun (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-Şu‘arâ*. Ankara. Kültür Bak. Yay. E-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/giris.pdf> [erişim tarihi: 10.12.2014].
- Şentürk, Ahmet Atilla, A. Kartal (2005). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay.

- Taberî (1965). *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*. çev. Zakir Kadiri Ugan-Ahmet Temir. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tansel, Fevziye Abdullah (1945). “Ferhâd ile Şîrîn”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi. 565-566.
- Tansel, Fevziye Abdullah (1950). “Nizâmî-Şeyhî Husrev ü Şîrîn Mukayesesi”. *İstanbul Üniv. Edb. Fak. Tarih Dergisi* 1(2): 263-282.
- Tarlan, Ali Nihat (1949). *Husrev ü Şîrîn*. İstanbul.
- Tavukçu, Orhan Kemal (2000). *Ahmet Rıdvan Husrev ü Şîrîn: İnceleme-Metin*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Tekin Alpay, Gönül (1994). *Alî Şîr Nevâyî Ferhâd ü Şîrîn (İnceleme-Metin)*. Ankara: TTK Basımevi.
- Tezcan, Esmâ (2004). *Pargalı İbrahim Paşa Çevresindeki Edebî Yaşam*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1952). “ ‘Husrev ü Şîrîn’ ve ‘Ferhâd ü Şîrîn’ Yazan Şairlerimiz”. *Türk Dili Dergisi*. I (10) : 15-21.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1953). “Şeyhî’nin Husrev ü Şîrîn’i Üzerine Notlar”. *Türk Dili Dergisi*. III (25): 18-21.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1958). Şeyhî ve Şöhreti. *İÜEF TDE Dergisi*. (5): 84-89.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1958). Şeyhî’nin Husrev ü Şîrîn’i. *Jean Deny Armağanı*: 335-348.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1959). Şeyhî’nin Husrev ü Şîrîn’inin Konusu. *İstanbul Üniv. Edb. Fak. TDE Dergisi*. IX (12): 89-110.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1959). Türk Edebiyatında Husrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn Hikâyesi. *İstanbul Üniv. Edb. Fak. TDE Dergisi*. IX (12): 65-88.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1960). Şeyhî ve Nizâmî’nin Husrev ü Şîrînlerinin Konu Bakımından Mukayesesi. *İstanbul Üniv. Edb. Fak. TDE Dergisi*. (X): 25-34.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1961). İran Edebiyatında Husrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn Yazan Şairler. *Şarkiyat Mecmuası*. (IV): 73-86.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1964). Şeyhî’nin Husrev ü Şîrîn’i. *Çağrı* 8 (74): 3-8.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1980). *Şeyhî’nin Husrev ve Şîrîn’i (İnceleme- Metin)*. İstanbul Üniv. Yay.
- Tolasa, Harun (1982). XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevileri. *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (1): 1-13.

- Tolasa, Harun (1983). *Sehi, Latifi ve Aşık Çelebi Tezkirelerine göre 16.yy da Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Toska, Zehra (2000). “İleriye Yönelik Araştırmalarla İlgili Olarak Eski Türk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Olan Tercüme Metinleri Değerlendirmede İzlenecek Yöntemler Ne Olmalıdır?. *Journal of Turkish Studies =TUBA: Agâh Sırrı Levend Hâtıra Sayısı*. II (24): 291-306.
- Toska, Zehra, N. Kuran Burçoğlu (1996). Ferideddin-i Attar’ın Mantıku’t-Tayr’ının 14, 16, 17, 20. Yüzyıllarda Yapılmış Türkçe Yeniden Yazımları. *Journal of Turkish Studies = TUBA: Abdülbaki Gölpınarlı Hâtıra Sayısı*. II (20): 251-265.
- Turan, Şerefettin (1984). *Kanuni’nin Oğlu Şehzade Bayezid Vak’ası*. DTCF Yay. İstanbul: TTK Basımevi.
- Unat, Faik Reşit (1988). *Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Basımevi.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1932). *Kütahya Şehri*. İstanbul: Maarif Matbaası.
- Ünver, İsmail (1986). Mesnevi. *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri)* (415-416-417 Temmuz-Ağustos-Eylül): 430-463.
- Ünver, İsmail (1993). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Türkoloji Dergisi*. (XI-1): 51-89.
- Yıldız, Ayşe (2009). *Mustafa Çelebi Varka and Gülşah*. C.I-II-III (edit. Cemal Kafadar ve Gönül Alpay Tekin). The Department of Near Eastern Languages and Civilizations. Harvard University.
- Zajaczkowski, A. (1957). “Kutb’un Husrev ü Şîrîn Adlı Eseri Hakkında”. *VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*. 159-164.
- Zajaczkowski, A. (1958-1961). *Kutb’un Husrev ü Şîrîn’ i* (Metin, Facsimile, Lügatçe). 3 C. Warszawa.

3.BÖLÜM: METİN

3.1.NÜSHA TANITIMI

Bilinen tek nüshası Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğunda TÖRÖK, O.254 demirbaş numarasıyla ve *Husrev-nâme-i Firâkî* adıyla kayıtlı bulunan yazma hakkında katalogda şu açıklamalara yer verilmektedir:

C. 1; varak sayısı: 1+98+1; satır sayısı:15; çift sütun; k.b.205x115 mm. y. b. 140x67 mm. Deri cilt, şemsesi gömmeli, zencirekli miklepli; fiziki durumu iyi. Kağıt: filigranlı; yazı: nesih; mürekkep rengi siyah; ser-levha yaldızlı ve mavi süslü, eserin adı ser-levha ortasında kırmızı mürekkeple yazılı. Bütün sayfalarda şiirlerin etrafı yaldızlı çerçevesi; takip kelimesi var (Parlatır, 2007, s. 106).

3.2.NÜSHANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ VE ÇEVİRİ YAZILI METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

Firâkî'ye ait *Husrev ü Şîrîn* mesnevisinin çeviri yazılı metni hazırlanırken aşağıdaki kurallara uyulmuştur:

1. Metin hazırlanırken *Husrev ü Şîrîn*'in Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğunda TÖRÖK, O.254 demirbaş numarasıyla ve *Husrev-nâme-i Firâkî* adıyla kayıtlı olan tek nüshası kullanılmıştır.
2. Metnin çeviri yazısı hazırlanırken Prof. Dr. İsmail Ünver'in (1993, s. 51-89) "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" başlıklı makalesinde teklif edilen yazımlara büyük ölçüde uyulmuştur.
3. Türkçe sözcüklerde ve eklerde anlam farkı yaratmayan değişiklikler dipnotlarda gösterilmemiş; söz konusu değişiklikler metin üzerinde [] işareti içine alınmıştır. Çeviri yazıda eski yazılı metindeki anlam ve vezin açısından metne uymayan ve müstensih hatasından kaynaklandığı düşünülen yanlış yazılmış sözcüklerin doğru olduğu düşünülen biçimlerine yer verilmiş ve sözcüğün düzeltilen biçimi [] işareti içine alınarak eski yazılı metinde yer alan ve yanlış yazıldığını düşündüğümüz şekli (:) işareti ile ayrılması yoluyla dipnotta gösterilmiştir.
4. Metinde okunamayan sözcükler sıra nokta ile (.....); okunuşundan şüphe edilen sözcükler ise sonuna konulan soru işareti (?) ile gösterilmiştir.
5. Vezin gereği oluşan ses düşmeleri (') kesme işareti ile gösterilmiştir.
6. Vezni bozuk olan mısralar dipnotta belirtilmiştir.
7. Kur'an-ı Kerim'den yapılan alıntılar metinde italik harflerle yazılmış bunlara ait açıklamalar dipnotta gösterilirken önce sure adı ve numarası yazılmış (/) işaretinden sonra ayet numarası belirtilmiştir (İsrâ, 17/70). Diğer dinî iktibaslardan

açıklama gerektirenlerin açıklamaları da dipnotta verilmiştir. Metin içindeki Farsça beyit ve mısraların da Türkçe çevirisine dipnotta yer verilmiştir.

8. Arapça ve Farsça uzun ünlüler, vezin dolayısıyla kısa okunsalar bile daima uzunluk işaretiyle yazılmıştır.
9. Dilimize Farsça ve Arapçadan geçen bazı sözcükler Türkçedeki telaffuzları tercih edilerek kullanılmıştır.
10. “Āftāb, āsmān, āşkār, pādšāh, şehryār” gibi sözcüklerdeki medli okumadan kaynaklanan ses türemeleri çeviri yazıda gösterilmemiştir; ancak eski yazılı metinde bu sözcüklerin harekelendirilerek yazıldığı birkaç yerde bu yazım özelliği göz önünde bulundurulmuş ve harekelendirilmeden kaynaklanan ses türemesi çeviri yazıda gösterilmiştir.
11. Aslında hemzeli olan bazı kelimelerin yazımında hemze kullanılmamış, sözcükler “y” ünsüzü ile yazılmıştır: fā’ik-fāyik, dā’im-dāyim, kā’ināt-kāyināt gibi. Çeviri yazıda metindeki bu yazım özelliği korunmuştur.
12. Türkçe ekler, Eski Anadolu Türkçesinin özellikleri doğrultusunda okunmuştur. Bazı eklerin ve “ile/için” edatlarının çeviri yazıdaki gösteriminde şu noktalar göz önünde bulundurulmuştur:
 - Gerindium eki (-dIkçA/-dUkçA) metinde sürekli -dIkçA/-dUkçA biçiminde /c/ ünsüzüyle yazılmıştır. -Gerindium eki -Up metinde sadece /b/ ünsüzüyle yazılmıştır. Çeviri yazıda bu ekler /ç/ ve /p/ harfleriyle gösterilmiştir.
 - Kendisinden sonraki sözcüğe hem bitişik hem de sözcükten ayrı yazıldığı görülen “ile” edatı eğer ünsüzle biten bir sözcükten sonra getirilmişse -lA/ile; ünlü ile biten bir sözcükten sonra -y- yardımcı ünsüzü başa getirilerek -(y)ile/-(y)ıla ya da (y)lA biçiminde kullanılmıştır
 - Ek fiil(ana yardımcı fiil) /i-/ yapısının getirildiği sözcüğe (/l/ düşürülerek) bitişik yazıldığı görülür. Çeviri yazıda /i-/ yapısı eklendiği sözcükten daima ayrı okunmuştur: Yoğ idi, görmez isem, yanmaz idi, bilmezler idi.
 - I hâl eki kimi zaman hemze ile yazılmıştır. Hasteyi (2189).
 - Ek fiil /i-/ yardımcı fiili bir yerde hemze ile gösterilmiştir. Olmaz imiş(2283)
 - Metinde “incinmedi (2194), eyleyelüm (2161), diledi (2167), idelüm (2098), diyelüm (2096), gelesin(2100) ...” gibi bazı Türkçe kelime ve eklerdeki “e” ünlüsünün yazımında “elif” harfi kullanıldığı ve bunun imaleyi işaret ettiği belirlenmiştir.
 - İzafetlerin genelinde izafeti belirtmek için kesre, hemze ya da kesre yerine “y” kullanılmamıştır.
13. Kalın ünlü ile başlayan sözcüklerde, d sesi genellikle t ile gösterilmektedir. Çeviri yazılı metinde de bu yazıma bağlı kalınmıştır: tağ, tağla-, taru, tur-, tayan- gibi.
14. Metinde ağırlıklı olarak /i/ li şekilleriyle yazılan; sınırlı sayıda /e/li yazımına rastlanan di-/de- , yir/yer gibi Türkçe sözcükler /i/ ünlüsü ile okunmuştur.

15. Metinde /c, ç/ /b, p/ harflerinin yazımında ikilik görülmektedir. Çeviri yazıda bu seslerle ilgili yazıma uyulmuş özellikle kafiye gereği c/b sesleri kullanıldıysa o sesler düzeltilmemiştir: gic/giç, hiç/hic, aç/ac, muhtaç/muhtaç hep/hep, niçe/nice gibi.
16. Farklı biçimde okunması mümkün olan “zamān-zemān” , /sūḥen- sūḥan/, / ‘ayş- ‘ıyş-‘ış/, /‘aşq, ‘ışq/ , /tamām, temām/ gibi kelimelerin okunuşunda ikinci şekil tercih edilmiştir.
17. Metindeki özel isimlerden biri olan ve Şābūr ve Şāvūr biçiminde iki farklı şekilde yazıldığını tespit ettiğimiz sözcüğün yazımındaki bu ikilik çeviri yazıda da korunmuştur.
18. Harekelendirme kullanıldığı bölümlerde sözcüğün metnin içindeki genel yazımına bakılmaksızın harekenin gerektirdiği biçimde okumaya gidilmiştir.
19. Farsça birleşik isim ve sıfatların arasına çizgi konmuştur.
- Yapım eki işlevindeki Farsça ekler sözcüğe bitişik yazılmıştır.
 - Vasf-ı terkibi olarak isimlendirilen Farsça sıfat tamlaması yapısı çeviri yazıda tamlamayı oluşturan sözcüklerin arasına bir kısa çizgi konularak gösterilmiştir: Gül-çehre, māh-rū, cennet-ābād, rāst-peymān gibi.
 - İzāfet kesresi atılıp ters çevirilerek yapılan birleşik isim ve sıfatlarla; bir isimle fiilden türemiş isimlerin yan yana gelmesiyle oluşan tamlamalarda araya bir çizgi konulmuştur: dil-ber, dil-dār, dil-cū, dil-efkār gibi.
 - Farsça izafet tamlamalarında muzaf ve mevsuftan sonra izafet kesresinin ve atıf vavlarının yazımında kalınlık ve incelik uyumu göz önünde bulundurulmuştur.
 - Farsça ikili tekrarların yazımında, yinelenen sözcükler arasındaki ek ve edatlar iki çizgi arasında gösterilmiştir: Ser-tā-ser, dem-ā-dem, pāy-tā-ferş gibi.
 - Farsça ve Arapça ön ekler, eklendikleri sözcükten çizgi ile ayrılmıştır: nā-maḥrem, bī-‘ışq, be-nā-gāh gibi.
20. Arapça ve Farsça uzun ünlüler, vezin gereği kısa okunsalar bile daima uzunluk işareti gösterilerek ā, ī, ū harfleriyle gösterilmiştir.
21. Metinde geçen özel isimlere büyük harfle başlanmış, bu isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

3.3. METİNDE YER ALAN BAŞLIKLAR

Nüshanın giriş kısmında yer alan başlıklar Arapça-Farsça karışık, asıl hikâyeden itibaren diğer başlıklar ise Farsça olarak oluşturulmuştur. Firâkî'nin Husrev ü Şîrîn'inde yer alan başlıklar şunlardır:

Tevhîd-i Ḥudāvend-i Ta‘āla ve Taḫaddes (55-89)

‘Arz-ı Ḥācāt ü Münācāt be-Dergāh-ı Refī‘ ü ‘d-Derecāt (90-152)

Der-Na‘t-ı Faḥr-i Kāyināt ‘Aleyhi Efdālī’ş-Şalavāt (153-215)

Sebeb-i İnşā-yı İn Nāme-i Nāmī ve Mūcib-i İmlā-yı İn Tuḥfe-i Girāmī (216-327)

- Şikāyet ez-Ahvāl-i Dīger-gün-ı Hîş İltimās-ı Kābül-i Tuḥfe-i Īn Dervîş (328-378)
- Maṭla‘ -ı Dāstān-ı Ḥusrev u Şîrîn (379-438)
- Pervāz Kerden-i Pervîz Mānend-i Şeh-bāz be-Āheng-i Şayd (439-467)
- Siyāset Kerden-i Pervîz be-Ġulām-ı Hıvîş (468-499)
- Güşāden-i Hürmüz Dürc-i Pend Rev-i Müzeyyen Saḥten-i Güş-ı Ferzend-rā (500-540) Çāşnî sāḥten-i Şābūr Şeker-Şîrîn Şūr-engiz-rā ve Çeşāniden ez-Ān Şeh-zāde-i Pervîz-rā (541-631)
- Nişāniden-i Şābūr Nihāl-i Muḥabbet Ḥusrev-rā der-Dil-i Şîrîn (632-700)
- Nigāştēn-i Şābūr Şüret-i Āfet-engîz Şîrîn der-Levḥa-yı Dil-i Endüh-gîr-i Ḥusrev (701-737)
- Şikār Reften-i Ān Şîr-Zāde-i Bîşe-i Şecā‘ at ve Resīden be-Ān Ṭurfe Müşgîn Ġazāl-i Şaḥrā-yı Melāḥat (738 - 806)
- Resīden-i Ān Dürr-i Yegāne be-Şadef-i Zevraḳ-ı Hilāl ez-Kār (807-935)
- Fürüzān-Kerden-i Ḥusrev Āteş-i Süzān-ı Kīne-rā ve Hīmevār-ı Sūḥten-i Behrām-ı Çüpīne-rā (936 -1017)
- Nāme Nüviştēn-i Şîrîn-i Şūr-engîz der-Vefāt-ı Peder-i Pervîz (1018 -1063)
- Resīden-i Ta‘ vîz-i Bāzū-yı Murād be-Dest-i Ḥusrev-i Ferīdün-nihād ve Pervāz Kerden-i Ḳumrî-i Nālān be-Süy-ı Ān Seḥî Serv-i Ḥıramān (1064 -1157)
- Dūḥter-i Mehīn Bānū Ḥil‘ at-ı Fāḥir-i Mestürî rā be-Endāze-i Ḳāmet-i Ḳıyāmet-i Ān Serv-i Seḥî-Bālā (1158-1234)
- Fütāden-i Murğ-i Dil-i Ferhād-ı Miskīn be-Dām-ı Zülf-i ‘ Anber-Bār-ı Şîrîn (1235-1263)
- Üstād Ṭaleb-Kerden-i Şîrîn Berāy-ı Āmeden-i Şîr (1264 -1291)
- Kūh Kenden-i Ferhād-ı Endüh-gīn be-nāḥun Tîşe-i Elmās-Pîşe Rüy-ı Gerd-Ālūd-ı Zemīn-Rā Dicle-i Ḥūn Saḥten ez-Dīde-i Ḥunābe-Feşān-ı Cüy-ı Şîrîn-rā (1292-1354)
- Be-Münāzara Kerden-i Ḥusrev be-Ān Mu‘ tekif-i Künc-i Şabūrî ve Giriftār Şoden-i Ān Yūsuf-Şıfat-ı Zeliḥā-Nā-dīde be-Meşakḳat-i Tengnā-yı Çāh-ı Dürî (1355 -1458)
- Ber-Āmeden-i Āftāb-ı Ṭālī‘ Ān Tire-i Şeb ve Ḥalāş Yāften-i Ez Çāh (1459-1607)
- Kūh Kenden-i Ferhād-ı Ġamgīn ü Nā-şād Kūh-ı Bīsütün rā be Tîşe-i Pülād (1608-1671)
- Tāze sāḥten-i Ān Şehāb-ı Mekremet Giyāh-ı Pejmürde-i Bīsütün-rā ve Feşānden-i ber-ān Şadef-i Muḥabbet Ḳaṭarāt-ı Dürr-i Mekkūn-rā (1672-1788)
- Şikesten-i Şîşe-i ‘ Ömr-i Ferhād-ı Maḥzūn ez-Ḥārḥā-yı Ḥāristān-ı Bî-Sütün (1789-1951)
- Nāme Nüviştēn-i Ḥusrev be-Ṭarīḳ-i Serzeniş der-Vefāt-ı Ferhād be-Ān Serv-i Nā-şād (1952-2002)
- Resīden-i Nāme-i Şehryār be-Şîrîn-i Şeker-Güftār (2003-2011)
- Cevāb Nüviştēn-i Şîrîn Nāme-i Pervîz-rā ve Resāniden-i be Cāmeş-i Ān Cüllāb-ı Zehr-āmîz-rā (2012-2049)
- Reften-i Nesīm-i Seḥerî be-Cānib-i Çemengeh (2050-2140)
- Resīden-i Şeh-bāz-ı Ṭübā-Şikār be-Cevlāngāh-ı Ān Zībā-yı Tezerv-i Ḥoş-refṭār (2141-2222)

Bāz-geşten-i Ān Ĥusrev-i İskender-ħaşmet-i Teşne-leb Çeşme-i Zindegānī ve Pervāz-Kerden-i Tuḫivār be-Cānib-i Şekeristān-ı Sipāhānī (2223-2301)

Pejmürde-Şoden-i Ān Tāze Gül-i Būstān-ı Zībā-yı Ān Bī-i' tidālī-yi Semūmī Vādī-yi Nā-Şekībāyī (2302-2374)

Qırān Kerden-i Māh-ı Āsmān-ı Sa' ādet be-Zühre-i Ĥuceste-Ṭulū' -ı Sipihri-i Leṭāfet (2375-2516)

Berk-rizān-ı Ān Dü Tāze-Nihāl-i Būstān-ı Civānī ez Tünd-i Bād-ı Ecel der-Mevsim-i Bī-İ' tidāl-i Şarşar-ı Ĥazānī (2517-2605)

Peydā Şoden-i Mu' cizāt-ı Nebī der- Helāk-ı Mülk-i Ĥusrev-i Ġabī (2606-2745)

Münācāt Be-Dergāh-ı Qāḏī' l-Ĥācāt (2746-2761)

Be-Payān-Resīden-i Īn Şeb-i Qadr-i ' Anber-feşān ve ber-Āmeden-i Şubḥ-ı Sa' ādet ez Maṭla' -ı Ümīd-vār-ı Ĥuceste-Zebān (2762-2817).

3.4. ÇEVİRİ YAZILI METİN: HUSREV Ü ŞİRİN

[mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün]

[1b]

- 1 Hudâyâ eyle tevfiķuñ kılavuz
Maķâm-ı Haķķa tâ kim yol bulavuz
 - 2 ' İnāyet reh-ber it cān-ı saķīme
Yöneldivir şırâṭ-ı müstaķīme
 - 3 Erenler meslegine sâlik eyle
Sa' âdet milketine mâlik eyle
 - 4 ' İlim gencīnesinüñ kapusın aç
Dilüme ma' rifet gevherlerin şaç
 - 5 Nesīm-i luṭfuñ irişmezse hergiz
Ḳalam deryâ-yı cehl içinde ' âciz
 - 6 Talup söz baħrine oldum çü ğavvâş
İlâhi sen naşib it gevher-i ḥaş
 - 7 Keremden ben faķīre fetḥ-i bâb it
Ḥaṭâlu sözlerüm yâ Rab şavâb it
 - 8 Serâb-ı mâsivâdan eyle ' ârî
Zülâl-i fikrũñ it ḳalbümde cârî
 - 9 Uyar ' aşkuñ çerâğın dilde nâ-gâh
Diyem tâ şevķ ile Allâh Allâh
 - 10 Elif birliğũñ[i] itmişdür iķrâr
N'ola barmaķ götürüp ṭursa her-bâr
 - 11 İder müşrikleri ol dem[de] pâ-mâl
Siyâsetgâh-ı ḳahruñd'olsa çegâl
- [2a]
- 12 Olur hem- ṭavķ-ı erbâb-ı maḥabbet
Ḳamu ' uşşâķa ḳullâb-ı maḥabbet
 - 13hâ kim buldı dergâhuñda ' izzet
Olur mü 'minlere tâc-ı hidâyet
 - 14 Nedür teşdîd-i küngür ḳaşr-ı cāna
Ya zülf-i şâhid-i İslâma şâne
 - 15 Baķanlar dir elif lâm ile medde
Yiter abdâl-ı Haķķa tüğ u şedde

- 16 Bu mecmū' aña dindi ism-i zātī
Budur müstecmī' olan her şıfātī
- 17 Budur her cān u dil mülkinde sultān
Sipāh-ı şirk olur bundan gürizān
- 18 'İlim yenbū' inuñ bu menba' ıdur
Haķıķat āftābı maṭla' ıdur
- 19 Diyenler cān u dilden gāh u bī-gāh
Olur ismūñ müsemmasından āgāh
- 20 Raḥīmā ism-i zātuñ hürmetiçün
Kerimā her şıfātuñ hürmetiçün
- 21 Terahḥum kıl Firāķī bī-nevāya
Kerem h'ānın 'aṭā it ol gedāyā
- 22 Neden kim toyuna kapuñda her āc
Kerem ben der-be-der miskin ü muḥtāc
- 23 Yüzüm götrdüm ulı dergāha geldüm
Gedāyam ya' nī şey'li'llāha⁶² geldüm
- 24 Tapuñdan her ne kim gelse baña hoş
Ḳoma tek ben faķırūñ kāsesin boş
- 25 Uyar taķlīd h'ābından İlähī
Görem tā nūr-ı taḥķiķi kemāhī
- 26 Göñül gözine nūruñdan başar vir
Muḥiṭ-i baḥr-i feyzüñden güher vir
- [2b]
- 27 Ža' ifem kuvvet-i bāzū naşīb it
Murādum ḳal' ası fethin ḳarīb it
- 28 Bu ḳaşruñ k'itdüm esbābını ḥāzır
Aña mi' mār-ı luṭfuñ eyle nāzır
- 29 Çü beñ şāgird olam tevfiķüñ üstād
Ma' ānī şehrin idem cennet-ābād
- 30 Ola her beyt köşk-i bāğ-ı Rıdvān
Ḳayāl-i ḥāş içinde ḥūr u gilmān
- 31 Midādum *Selsebil'* in⁶³ eyle *Kevser*⁶⁴
Devātum olsun ol şahbāya sāğar

⁶² şey'li'llāh: Allah rızası için.

⁶³ İnsan, 76/18. سَأَلَسْبِيْلًا نُسَمِّي فِيْهَا عَيْنًا Aynen fiḥâ tusemmâ selsebilâ(n)Orada bir pınar ki ona “selsebil” adı verilir.

⁶⁴ Kevser, 108/1. اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ اِنَّآ الكُوْتُرُ Innâ a'taynâke-l kevser(a)Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik.

- 32 Olup hāmem bu bezm içinde sākī
Cihān hālkına şunsun cām-ı bākī
- 33 Hemīşe hurrem it bu gülsitānı
Yörenmesün aña bād-ı huzānı
- 34 Bu meh-rū kim bekāretten urur lāf
Aña meşşāta kıl taḥsīn ü inşāf
- 35 Haṭ-ı müşkīn olup sākına ḥalḥāl
Ḥayāl olsun hemān ḥaddindeki ḥāl
- 36 Letāfetden sürüp yüzine ğāze
Görinsün ehl-i ʿışḡa tāze tāze
- 37 Kamu maḥbūblardan eyle fāyık
Ola kim ola şeh bezmine lāyık
- 38 İdüp Belķisveş āşüb-ı ʿālem
Süleymān meclisine eyle maḥrem
- 39 Hasūd-ı dīvden olursa ihmāl
Yitürsün şāha Aşaf anı fi'l-ḥāl
- 40 Zümüröd kıl ḥaṭın bu nāzenīñüñ
Kör olsun çeşmi mār-ı ʿayb-bīñüñ
- 41 Ney-i kilcüm kılup kand ü şeker-riz
Maḡālüm it sürür u behcet-engiz
- [3a]
- 42 Kelāmum şehdin eyle şöyle şirīn
Ki Ḥusrev aġzın açup ide taḥsīn
- 43 Söze feyzüñ virürse intizāmı
Olam hem-pençe-i nazm-ı Nizāmı
- 44 Refīḡ olursa tevḡīkuñ İlähī
Ṭutam Şeyḡī sülük itdügi rāhı
- 45 Egerçi bī-ḡayālīkdur be-ġāyet
Süḡan-perdāz olmaḡ bī-bizāʿ et
- 46 Velī deryā-yı cūduñ olsa mevvāc
Ola her bir meges ṭūṭı vü dürrāc
- 47 Benem şol peşşe-i mecrūḡ u pā-māl
Ki şāhinem diyü açdum per ü bāl
- 48 Ne mümkin murg-i maḡşūdum idem şayd
Çü tār-ı ʿankebūt olur baña ḡayd
- 49 Meger perr-i ḡümā ola ḡanadum
Ki şeh-bāz-ı hevāyī ola adum

- 50 Senüñ emrũñle açam bāl ü çengāl
Şikār ola murādum kebki der-ḥāl
- 51 Ve ger nī men hemān ḥākem ki hestem⁶⁵
Nice yüksek uçam ḡāyetde nistem
- 52 Çü nũruñdan olupdur āferiñiṣ
Remedlü dideme çek nũr-ı biniṣ
- 53 ʿAyānen tā görem rāh-ı şavābı
İdem faḥş u ḥaḫādan iḫtisābı
- 54 Ola kim sürmiye dil naḫ ma at
Dürüḡ u fikr-i bātıl ola şeh-māt

Tevḥid-i Hudāvend-i Taʿāla ve Taḫaddes

- 55 ʿAdem kʼolmuşdı mevcūdāta meʿvā
Vücüd adı işidilmezdi aṣlā

[3b]

- 56 Çü gitdi *küntü kenzün*⁶⁶ iḫticābı
ʿAyān oldı ḥaḫiḫāt āftābı
- 57 Şuʿ ān şaldı tā kāf-ı vücūda
Getürdʿenvā u eşnāfi vücūda
- 58 Çün oldı nũr-ı aʿ zam şuʿ le-perdāz
Ḥaḫāyık birbirinden oldı mümtāz
- 59 Hüviyyet bahrinʼolmuşken cihān ḡark
Güher ḫar-mühreden olmaz iken fark
- 60 Kalem çekdi çü naḫḫāş-ı irādet
Hemān maʿ nā-yı ḫarfe yazdı şuret
- 61 Şühūd-ı zātı için vācibüʿz-zāt
Vücūd-ı mümkināti kıldı mirʼāt
- 62 ʿAvālim oldı efʿ āline mazhar
Şıfātın itdi iḫfā peykin izḫar
- 63 Temevvüc kıldı çün deryā-yı lāhūt
Zuhūr itdi kamu emvāc-ı nāsūt

⁶⁵ Ve eğer ben yoksam toprağa denksem varım; nasıl yüksekten uçayım ki son tahlilde yokum.

⁶⁶ Küntü Kenz: “Gizli Hazine” Bu sözü ünlü hadis bilginleri (İbn-i Teymiye, Zerkeşî, ibn-i Hacer, Suyûtî...) uydurma hadisler arasında gösterirler. Aliyyüʼl-Kârî, “Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler (beni bilsinler) diye yarattım.” (Zariyât, 51/56) âyetine dayanarak mânâsının doğru olduğunu iddia eder.

“Ben bilinmeyen bir hazîne idim, bilinmeyi diledim, birtakım kimseleri yarattım, onlara kendimi bildirdim ve onlar da beni bildiler.”

(Aclûnî, Keşfüʼl-Hafâ, 2/132; Ahmet Serdaroğlu (1966). *Mevzûât-i Aliyyüʼl-Kârî Tercemesi*. Ankara. 92.) sözü daha çok mutasavvıfların dilinde yaygındır. Onlar buna inanır ve esaslarını bunun üzerine kurarlar.)

- 64 Hākīkatden hākāyık oldı peydā
Ki geldi mebdē'-i vaḥdetden eṣyā
- 65 Zihī ṣāni' zihī üstād-ı çālāk
Ki rūḥ-ı pākūñ itdi ḥil'atin ḥāk
- 66 Zihī naḳḳāş-ı āb u bād u āteş
Ḳara toprağı eyler naḳş-ı dil-keş
- 67 Dikenden gül ḥacerden gevher eyler
Bir avuç ḥākden bir server eyler
- 68 İdüpdür ḥink-i gerdūnı şitābān
Yidi meydānı bir ḳılmağa her ān
- 69 Ḳılup nūrına mażhar āftābı
Virür ruḥsār-ı māha fer ü tābı
- 70 Sipihri geh ḳılur bir ḳara 'ummān
İdüp encümlerin dürr-i dirāşşān
- [4a]
- 71 Geh eflāki ider gülzār u gülşen
Gehi eyler kelāğ u zāğa mesken
- 72 Gehi eyler Zeliḥā gibi nālān
Gehi gün Yūsufına anı zindān
- 73 Olur geh raḅza-yı mīnā-yı Maçin
Anuñ tezyiniyile ḥüb u maḥzūn(?)
- 74 Beyāz-ı şubḥ ḥaddine sefidāc
Siyeh çeşmine kuḥl olur şeb-i dāc
- 75 Bu mevcūdāt cümle ḥiçdür ḥiç
Vücūd-ı Ḥaḳḳa nisbet ḥiçdür ḥiç
- 76 Tokuz çerḥi yire geçürse bir bir
İrişür mülkine tebdil ü taḥyir
- 77 Ne şeh k'ola cihān andan hirāsān
Yoğ itmek anı ḳatında key āsān
- 78 Gedā kim āc u muḥtāc u yalnızak
İrādet ḳılsa sulṫān eyleye çak
- 79 Kimini şāh ider mülk-i cihāna
Kimin muḥtāc ider bir pāre nāna
- 80 Virür kimine tāc-ı 'izz ü iclāl
Kimisine külāh-ı faḳr ile şāl
- 81 Kimine geydürür sincāb u ḳāḳum
Kimin[i] rāh-ı sāmānda ider güm

82 Kılur ba' zım za' if ü h' ar u pā-māl
İder kimin dilir ü Rüstem ü Zāl

83 Ne kim olsa iki ' alemde peydā
Musahhar kabza-i qadrinde cem' ā

84 İradet muktezāsınca olur iş
Dimez çün u çirā hiç şāh u derviş

85 Aña kim didi Müslim oldı İslām
Şuña kim kāfir oğur virür aḥkām

[4b]

86 Ne mü 'min kendü dīninden haber-dār
Ne ḥod kāfir ider küfrine iqrār

87 Ne sırdur sırr-ı sübhānī ki her gāh
Degüldür yitmiş iki millet āgāh

88 *Ta' āla zātuhu ' ammā fehemnā*⁶⁷
*Fehemnā mā fehemnā mā fehemnā*⁶⁸

89 Cihān ḥayretde niçe fehm ü idrāk
Ulu bildükleri dir *mā ' arafnāk*⁶⁹

'Arz-ı Hācāt ü Münācāt be-Dergāh-ı Refī' ü 'd-Derecāt

90 Ḥudāvendā za' if ü nā-tüvānem
Kemin-i kemter-i ḥalq-ı cihānem

91 Kuluñam ḥizmetünde kaşirem ben
Şenüñ yoluñda çok buyruq şıram ben

92 ' İbādet kılmada ğāyetde süstem
Günāh itmekde key çālāk ü cüstem

93 Benem şol ' aşı vü mücrim günehkār
K' olupdur baña ' işyān u güneh kār

94 Ḥudā yolına düşüp olmuşam peyk
Direm şeytān iğvāsına *lebbeyk*⁷⁰

95 Görüp her serv-bālā vü bülendi
Taşup boynuma zülfinden kemendi

96 Bilürven sāyeveş yanınca anuñ
Cefā vü cevrine qanınca anuñ

⁶⁷ Onun zatı yücedir, bunu biz anladık.

⁶⁸ Anlamadık, anlamadık.

⁶⁹ "Seni bilmedik." "Mā ' arafnāke hakka ma'rifetik." (Yâ Rab seni zatına yakışır şekilde bilmedik şeklinde rivāyet edilen ve sofilerce hadis kabul edilen bir sözden alınmadır.)

⁷⁰ Lebbeyk Allāhümme Lebbeyk: "Allāhım emret, emrine hazırım." (Bu söze telbiye denir, haccın sıhhatinin şartlarındandır.)

- 97 Elümde sübha-yı peymāne tekrār
Dilümde vird ü zıkr ebyāt ü eş‘ār
- 98 Gelüp mey-ḥānede ḥālāt u vecde
Seh[i]vle eylerem mescidde secde
- 99 İdüp cām-ı mey-i ‘ışk ile mestlik
İşüm deyr-i cihānda büt-perestlik
- [5a]
- 100 Müselmānlık olupdur bir kuru ad
Bu kāfir nefis elinden dād ü feryād
- 101 Olursa rüz-ı mahşerde ḥesābum
Ne ḥāşıl ḥar kadar yokdur şevābum
- 102 Eger a‘ mālūmi tartarsa vezzān
Göge aḡa ḡamu ḡayr ile iḡsān
- 103 Okınsa nāme-i ‘iḡyānum anda
Yüzüm ḡarasıdur ‘unvānum anda
- 104 Yiridür dūzaḡ olursa mekānum
Tutıldı kākül-i dil-dāra cānum
- 105 N’ola baḡruma dāḡ ursalar anda
Ḥayāl-i ḡāl-i dil-ber var cānda
- 106 ‘Aceb mi üstüme yaḡarsa ‘aḡreb
Zamīrüm zülf-i piç-ā-piçdür heb
- 107 Çü gitmez gözlerümden rüy-ı mehveş
Olursam tañ mı ḡarḡ-ı baḡr-i āteş
- 108 Günāh içinde gerçi nā-be-dīdem
Velīkin ‘özr-ḡāhumdur dü dīdem
- 109 Düşüp bu ḡuşşadan ayaḡa başum
Şurāḡi gibi aḡar ḡanlu yaşum
- 110 Egerçi bizde ‘iḡyān u güneḡ çok
Raḡimā raḡmetüñden ye’sümüz yok
- 111 Şunarsañ cām-ı ‘afvuñdan cihāna
Yiter bir cür‘ası biñ teşne cāna
- 112 Ḡaniyā işigüñde bir gedāyın
Ki başdan ayaḡa cürm ü ḡaḡayın
- 113 Bu dergehde ne olam ben fütāde
Sürer topraḡa ruḡ şehler piyāde

- 114 Şular kim efşahiyyet kıldı da^ç vā
Dönüp gösterdi ol da^ç vāda ma^ç nā
- [5b]
- 115 Yine ^ç acz ile kıldı i^ç tirāfı
Ki lā aḥşā senāen didi şāfī ⁷¹
- 116 Ne küstāḥam ki ben ḥāşā vü ḥāşā
Kılam ḥamd ü senāñuñ ḥaḫḫın icrā
- 117 Ne miḫdārı ola ben bī-zebānuñ
K’ola ḥoş-ḥıvānı bir şāh-ı cihānuñ
- 118 Ne cür’etdür ki lāl olan gedālar
Kıla gülzār-ı medḥūñde nevālar
- 119 Muḫarrer nā-sezālıḫdur ne şübhe
Kemāl-i bi-ḥayālıḫdur ne şübhe
- 120 Ne ḥoşdur güng ü lāl ü ebkem olmaḫ
Kuşur u ^ç acz ile ḫul epsem olmaḫ
- 121 İlähī cehl ile kendüm yitürdüm
Edeb resmini aradan götürdüm
- 122 Edebsüzlikle çoğ itdüm gedālıḫ
Ḥuzūr-ı ḥazretūñde bi-ḥayālıḫ
- 123 Ḥacālet bahri uşda eyledi cūş
Meded oldum ḥacil ü deng ü medḥuş
- 124 Ne mümkin yirden ırmağ iki gözüm
Kara toprağa düşdi kara yüzüm
- 125 Beni bu ḥaclet odına yiter yaḫ
Teraḫḫum birle yā Rab ḥālūme baḫ
- 126 Tapuñdan özge yoḫdur çün penāhum
Benüm kim yarlığasun yā günāhum
- 127 İşigüñ ma^ç bed ü ma^ç būd sensin
Dü ^ç ālem ḫaḫına maḫşūd sensin
- 128 Kātuñda şāh ile müflis gedā bir
Cihān ser-keşlerine yoḫ durur yir
- 129 Eger rūbāh-ı pīr ü ger cevān-şīr
Kaḫāyile ḫader boynında zencir

[6a]

⁷¹ lā aḥşā senāen aleyk, ente kemā esneyte alā nefsike: “Senin zatını senā ettiğın (övdüğün, methettiğın) ölçüde seni senā etmeye gücüm yetmez.” Allah’ı övmek, “Rabbini tekbir et (O’nun büyüklüğünü an.) Müddesir 74/3 ayetinin belirlendiği gibi Allah’ın büyüklüğünü anlamaktır. Hz. Peygamber, Allah hakkındaki övgüleri sayamayacağını ifade eder, şöyle buyurur: “Senin hakkındaki övgüleri sayamam, sen kendini övdüğün gibisin.”

- 130 Cihān ‘ işyān iderse yā ‘ ibādet
Saña andan ne nef ‘ ü ne mażarret
- 131 Olursa kullaruñ ger cümle ‘ āşī
Bulurlar luţfuñ irdükde ħalāşı
- 132 Ve ger şalsañ ceĥīme bi-tevaĥĥuf
Senüñdür mülk hem ĥükm ü taşarruf
- 133 Eger ‘ afv eyleyüp kılsañ ‘ aţālar
Dimez çün u çirā şehler gedālar
- 134 Kimine rüşenā virür cemālün
Kimin şāhā yaĥar nār-ı celālün
- 135 Rehinde berĥ urur envār-ı ĥufrān
Birinün cebhesinde dāĥ-ı ĥırmān
- 136 Tefekkür baĥrine gerçi ĥariĥem
Velīkin bilmezem ĥanĥı ferīĥem
- 137 Ne bilem kim ‘ ayān olduĥda rāzum
Ola mı mücriminden imtiyāzum
- 138 Sürildükde ĥamu ‘ āşī ceĥīme
Şefī‘ ola mı kimse ben yetīme
- 139 Gözüm zāhirde dökmez gerçi ĥan yaş
Olupdur kara baĥrum tobtolu baş
- 140 Mey-i ĥafletle cān oldıysa ser-ĥoş
Ne var dīĥ-i cesedde ĥan ider cūş
- 141 Elestün gitmedi dilden şafāsı
Daĥı çıñlar ĥulaĥumda şadāsı
- 142 Velī ĥomaz k’idem seyr-i maĥāmāt
Ĥazā ĥükmince olur imtilā’āt
- 143 Ĥader zenciri ĥer şer gāĥ ĥayra
Çeker ĥer ĥānkāha gāĥ deyre
- 144 Güneş yanında şu‘ le virmeyüp mūm
Olur cüz’ i irādet küllī ma‘dūm
- [6b]
- 145 Görinmez gözüme nā-būd u būdum
‘ Ademden ĥiç farĥ olmaz vücūdum

- 146 Gelür gāhī yine idrāk ü zehre
Vücūduñdan irüp fi'l-cümle behre
- 147 Vücūd ile 'adem beyninde hayrān
Bulınmaz hayretüm baħrine pāyān
- 148 Benem şol kāhil ü kelān-ı sāhī
Degül tã' at işüm sehv-i melāhī
- 149 Seg-i nefşüm ħariş-i cife-i dūn
Bu kelb ucından oldum āh mağbūn
- 150 İşüm aña ħalursa bellü yirüm
Meger kim 'afvuñ ola dest-girüm
- 151 Çü sürçe 'arşa-i mağşerde atum
Gelüp gālib ħayırdan seyyi'atum
- 152 Ĥalāş itdükde şālihler 'uşātı
Şefi' it baña faħr-i kāyinātı

Der -Na' t-ı Faħr-i Kāyināt 'Aleyhi Efdāli'ş-Şalavāt

- 153 Şehensāh-ı cihān u şahne-i dīn
Şefi' u 'l- müznibin⁷² ħayrū'n-nebiyyin
- 154 Dür-i bī-mişl ü lā' l-i kân-ı Baḥḥā
Resül-i Yeşrib ü sultān-ı Baḥḥā
- 155 Nübüvvet şehrinüñ ey şehryārı
Burāķ-ı 'izz ü devlet şeh-süvārı
- 156 Emin-i vaħy ü şāhib-sırr-ı mi' rāc
Gubār-ı ħāk-i pāyüñ başlara tāc
- 157 Eyā iki cihāna ħurretü'l-' ayn
Kemān ebrūlaruñdur *ķābe ķavseyn*⁷³
- 158 Dem-ā-dem cilvegāhuñ çerĥ-i aħzar
Anuñ ayağı izi mihr-i enver

[7a]

- 159 *Le-'amrük*⁷⁴ tāc u ħil' at saña *levlāk*⁷⁵
Eñ ednā pāye-i taħtuñdur eflāk

⁷² Şefi' u 'l- müznibin "Günahkârların şefaataçısı Hz. Muhammed." Yüce Allah tarafından Hz. Muhammed'e şefaata etme yetkisi verilmiştir. (Bkz. Âl-i İmrân, 3/159; Muhammed, 47/19; Bakara, 2/225.) Hz. Peygamber de: "Benim şefaatum ümmetimden büyük günah işleyenler içindir." Sünen-i Ebî Dâvud, 11/537; Sünen-i Tirmizî hn. 2435) buyurarak Şefi' u 'l- müznibin olduklarını ifade ederler.

⁷³ Necm, 53/9 Kâbe kavseyni ev ednâ: (İki yay aralığı kadar, yahut daha az kaldı.)

⁷⁴ Hicr, 15/72 Le-'amrük: (Ey Resülüm)senin ömrüne andolsun.)

⁷⁵ Lev-lâke Lev-lāk Le-mâ -Halaktü'l -Eflāk: (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım (Kutsî Hadis.).

- 160 Şerîf-ismüñ Muḥammed Muştafâsın
Güzîñ-i bihter-i ḥulḳ-ı Ḥudâsın
- 161 Dıraht-ı âdemüñ şîrîñ-berisin
Cemî^c-i enbiyânuñ mefḥarısın
- 162 Çekilmiş nergisüñe kuḥl-ı *mā-zāg*⁷⁶
Ta^c âla'llâh ḥümâ vü beççe-i zāg
- 163 Cihândārâ ḥalîfün âferiniş
Sipâh u ḥayş ü ḥaylün âferiniş
- 164 Şeb-i *Esrâ*⁷⁷ ki esbüñ kıldı te^c cîl
Melekce varmadı peyk-i Cibrîl
- 165 Ne ḳurbet kim saña oldı müyesser
İrişmemişdür aña bir peyem-ber
- 166 Sipih-ı mertebetd'ey şâh-ı merdüm
Güneşsin ğayrı peyem-berler encüm
- 167 İşigün rütbeti a^c lâ felekden
Kemine çâkerün eşref melekden
- 168 Cihâna virdi şer^c ün intizâmı
Dü ^c âlem buldı ḥükmünden nizâmı
- 169 Kalem çekmezden ön nakḳâş-ı ḳudret
İderdün kâyinâtı Ḥaḳḳa da^c vet
- 170 Egerçi ḥâtemişin enbiyânuñ
Velikin evvelisin dü cihânuñ
- 171 Vücüduñ nâme-i esrâr-ı mu^c azzâm
Şerîf arḳaında mührün naḳş-ı ḥâtem
- 172 Ne ḥâtem penbe üzre müşk-i terdür
Yâhud ebr-i sefid içre ḳamerdür
- 173 Dü ^c âlem dîdesinde merdümeğdür
Veyâ rüy-ı mekân (?) içün semekdür
- [7b]
- 174 Süleymân ḥâtemine râm ise bād
Senün mührün cihâna urdı bünyād

⁷⁶ Necm, 53/17 مَا طَعَىٰ وَمَا الْبَصَرُ زَاغَ مَا (Muhammed'in gözü şaşmadı.)

⁷⁷ İsrâ, 17/ 1 الْبَصِيرُ السَّمِيعُ هُوَ إِنَّهُ آيَاتِنَا مِنْ لَدُنِّيهِ حَوْلَهُ بَارَكْنَا الَّذِي الْأَقْصَى الْمَسْجِدِ إِلَى الْحَرَامِ الْمَسْجِدِ مِنْ لَيْلًا بَعْدَهُ أَسْرَى الَّذِي سُبْحَانَ
“Subhânellezî esrâ biabdihî leytem minel mescidil harâmi ilel mescidil agsallezi bâraknâ havlehû linuriyehû min âyâtinâ, innehû huves semîul basîr.” (Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.)

- 175 Kelīme ger ‘aşā olduysa yāver
Saña ʔāvūs-ı ʔudsī oldı reh-ber
- 176 Eger ol Nīle yol kesdiyse ancak
Sen itdüñ māhı eñgüştüñl’iki şaḳ
- 177 Ne var gördiyse ol vādīde envār
Saña ‘arş üzre Ḥaḳ gösterdi didār
- 178 N’ola ger aña virildiyse Tivrāt
Saña ʔurān inüpdür bunca āyāt
- 179 Ne ğam ger hūb ise elhān-ı Dāvūd
Senüñ enfāsuñ oldı cān-ı Dāvūd
- 180 Ḥar-ı ‘İsī olursa tünd ü ser-keş
Urur berḳ-i Burāḳuñ aña āteş
- 181 Ḥalīle nār-ı Nemrūd olsa gülzār
‘Aceb mi oldı ser-keşler saña yār
- 182 Eger ol Āzeri itdiyse tārāc⁷⁸
Sen itdüñ Ka‘beden aşnāmi iḥrāc
- 183 Uyarduñ şem‘-i İslāmı ötürdüñ
Cihāndan ʔulmet-i küfri götürdüñ
- 184 Özüñ Yūsuf cihān zindān-ı dil-ġir
Dü ‘ālem ḫālin itdüñ hūb ta‘bir
- 185 Olursın faḳr ile şādān u mesrūr
Degül dünyā ʔatuñda beyze-i mūr
- 186 Didüñ bu cīfeye murdār murdār
Ḥamu ʔālīblerine kelb-i bāzār
- 187 Şeb-i Mi‘rāc bu sehḫāre ‘āvret
Özine şol ʔadar virmişdi zinet
- 188 Görüp bir pūşt-i pā urduñ sen aña
İdüp Cibril taḫsin ʔaldı ʔaña
- [8a]
- 189 Çü sürdüñ çerḫ-i çārüm şaḫına at
Mesih oldı ruḫuñ görince şeh-māt

⁷⁸Āzer: Enām 6/74 وَأَذِّنْ لَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي ارْتَضَىٰ لَكُمْ لِبْنًا وَمِثْلَ نَبَاتِكُمْ فَلَا حَزْنَ إِلَّا لِمَن حَزَّنَا فِي الْكُفْرِ يَكْفُرُ أَشَدُّ مِنِّي كُفْرًا وَلَئِن لَّمْ يَكْفُرْ لَبَدَأْتُمْ فِي الْآيَاتِ لَأَسْفَهًا إِنَّ إِلَىٰ إِلَهِكُمْ إِلَهًا وَاحِدًا “Ve iz gāle ibrahīmu liebīhi āzera etettehizu asnāmen āliheh, innī erāke ve gavmeke fi dalālim mubīn.”

(Hani İbrahim, babası Āzer'e, "Sen putları ilāh mı ediniyorsun? Şüphesiz, ben seni de kavmini de apaçık bir sapıklık içinde görüyorum.")

- 190 Beşir-i maḳdemũn Mũsā vü ‘ İ̄sā
Teḳaddũm mũcib-i fazl ola ḩaṣā
- 191 Bir ulu ṣāha rũz-i ‘azm-i meydān
Nökerler öñce gitmekden ne noḩṣān
- 192 İderdũn ādeme ta‘ lĩm dĩni
Çekerken āb u gilde erba‘ĩni
- 193 Eyā dürr-i yetĩm-i baḩr-i sermed
Senũn evṣāfuña yoḩ ḡāyet ü ḩad
- 194 Çe ger çeṣm-i çerāḡ-ı ḩātemĩsin
Dü ‘ālem didesinũn merdũmisin
- 195 ḩarĩm-i ḩaḩḩa sensin maḩrem ey ṣāh
Dilũn ḩalvet-serāy-ı *lĩ ma‘ Allāh*⁷⁹
- 196 Gũmān u ṣũbḩeden ‘ārĩ muḩaḩḩaḩ
Senũn zāt-ı ṣerĩfũn maḩzar-ı ḩāḩ
- 197 Yücedür ‘arṣ-ı a‘ lādan çü pāyeñ
‘Aceb mi düṣmese topraḡa sāyeñ
- 198 Fũrũḡ-ı ḩal‘ atuñdan k’oldı ḩüccet
Daḩı meh ḩılmadı ḩurṣide minnet
- 199 Sa‘ ādet gördiler ‘ālĩ cenābuñ
Melekler ḩutdılar ṣaf ṣaf rikābuñ
- 200 Muḩayyed olmaduñ bu i‘ tibāra
Göz açup ḩılmadıñ ḡayre nizāre
- 201 Atup arduña cümle māsivāyı
Hemān-dem ārzũ itdũn liḩāyı
- 202 Bir anda māverā-yı ‘arṣa irdũn
ḩudā didārını bĩ-keyf gördũn
- 203 ḩamu maḩṣũduñ oldı ḩāṣıl ānda
Murāduñ ḩılmadı iki cihānda
- [8b]
- 204 Güneḩkār ümmete alduñ nevāle
Hezārān armaḡan aṣḩāb u āle
- 205 Ṣefā‘at yā Nebiyyu’llāḩ ṣefā‘at
Firāḩı derdmende eyle ṣefḩat
- 206 Dimez ümmet ki kũyuñda senũn ḩ‘ār
Gedā-yı bĩ-kes ü miskĩn ü ḡam-ḩ‘ār

⁷⁹ Lĩ Mā Allāh: “Benim Allāh ile...” (Benim Allāh ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlıḡı elde edebilir.” meālinde rivayet edilen sözden alınmadır.)

- 207 Nezāreñ kim cihāna dest-i nesdür
Men-i bî-çāreye bir ğamze besdür
- 208 Buyurduñ āl ü aşhāb için encüm
*Bieyhim iktedeytüm ihtedeytüm*⁸⁰
- 209 Huşūşā çār-yārūñ çāre-i cān
Çehār erkān-ı tāk-ı kaşr-ı imān
- 210 Olupdur yār-ı ğāruñ kān-ı taşdıķ
Emirü'l-mü'minīn Bū-Bekr-i Şiddīķ
- 211 İkinci a' del-i aḥbāb u aşhāb
Şeh-i 'ādil 'Ömerdür ibn-Ḥaṭṭāb
- 212 Üçüncü cāmi' -i eczā-yı Kur'an
İmām-ı pür-ḥayā 'Oşmān-ı 'Affān
- 213 Çehārum ibn-i 'umk-ı(?) şāh-ı Ḥayber
Emir-i şir-i Ḥaķ kerrār-ı Ḥayder
- 214 Tariķat āsmānında meh aşhāb
Ḥaķīķat tahtına şāhenşeh aşhāb
- 215 Şahābeñ himmetinden Şey'ü li'llāh
*Feķad ḳulnā 'aleyhim raḥmetu'llāh*⁸¹

Sebeb-i İnşā-yı İn Nāme-i Nāmī ve Mūcib-i İmlā-yı İn Tuḥfe-i Girāmī

- 216 Meger günlerde bir gün rüz-ı pür-süz
Oturmuşdum ğarīb ü zār u dil-süz
- 217 Perişān-ḥātır u aşüfte-aḥvāl
Nigün-ser-tāli' ü ber-geşte- iķbāl
- [9a]
- 218 Dem-ā-dem sākī-i devrān u eyyām
Şunardı cānuma cām-ı ğam-encām
- 219 Gözüm yaşın saçardum teşne-cāna
Ciger ḳanın içerdüm ḳana ḳana
- 220 İrerdi bu dil-i maḥzūna ğamlar
Çekerdüm hiç yok yirden elemler
- 221 Huşūşā ṭa' ne-i a' dā vü ḥussād

⁸⁰ اِهْتَدَيْتُمْ اِقْتَدَيْتُمْ بِاَيِّهِمْ كَالنُّجُومِ اَصْحَابِي Aşhābı keen nücūmi bieyyihim iktedeytüm, ihtedeytüm (Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız hidayetini bulursunuz.) Beyhaki, Ebu Cafer Ukayli, Ebu Hatim Razi, Nesai, Ebū Neim gibi hadis ālimleri bu hadisın zayıflığı konusunda müttefiktir.

⁸¹ Elbette, Allāh'ın rahmeti o kimselerin (sahabelerin) üzerine olsun dedik.

- Vücūdum ħirmenin eylerdi ber-bād
- 222 Çıkarsam baħr-i tab‘umdan güherler
Girü ħar-mühre ‘add eylerdi ħarlar
- 223 Diseydüm gül gibi rengin eş‘ār
Görinürdi ħasūduñ çeşmüne ħār
- 224 Bu ma‘niden girüp ‘uzlet evine
Çeküp başum ferāgat dāmenine
- 225 Olup bir gūşede meşgūl ü murtāz
Ṭama‘ ağzını yumdum hem-çü miķrāz
- 226 Görüp cān gerdeninde bunca bendi
Dil-i ‘aql-ı mükemmel virdi pendi
- 227 Dir ey murğ-ı esīr-i dām-ı vahşet
Muķim-i tengnā-yı künc-i ħayret
- 228 Nedendür böyle dest-i kudretüñ teng
Meger kim oldu pāy-ı ħayretüñ leng
- 229 Niçün pervāzdan bu resme ṭurduñ
Meger kim per ü bālūñ yile virdüñ
- 230 Niçün bülbül gibi şeydā degülsin
Neden ṭuṭi gibi gūyā degülsin
- 231 Güherdür söz şımasuz söyle dil-keş
Degülseñ taş sözümden cūş idüp taş
- 232 Çü dil gūş itdi ‘aqluñ bu ħiṭābın
Anuñ bu resm ile virdi cevābın
- [9b]
- 233 Didi ey mürşīd-i rāh-ı ṭarīkat
Sözüñ ħaḫdur ne kim didüñ ħaḫīkat
- 234 Egerçi emrüne kıldum iṭā‘at
Velī bu bendede yoḫdur biḫā‘at
- 235 Çü yoḫdur zerre miķdārī ħuzūrum
Ne deñlü şu‘le-perdāz ola nūrum
- 236 Ola mı şem‘veş rūşen beyānum
Keser miķrāz-ı ħam her-dem zebānum
- 237 Çü yoḫ bāzūda şeh-bāz-ı murādum
‘Aceb mi şınsa ḫuyruĝum ḫanādum
- 238 Ne söz kim terbiyetden ola ‘ārī
Güher olsa da yoḫdur i‘tibārı

- 239 Ne söz k'ola mükārin i' tibāra
Oğurlar la' l olursa seng-i hāra
- 240 Menem şol bī-kes ü dervīş-i dil-rīş
Hāzef dir la' lüme a' dā-yı bed-kīş
- 241 Kaçan fark olmasa haqq ile bātil
Olur söz söylemek gāyetde müşkil
- 242 Niçün yok yire dem uram hünerden
Seçilmez cevheri çün pileverden
- 243 Çevāb alduğda dilden ' aql-ı ser-keş
Gazabdan oldu şan bir pāre āteş
- 244 ' İtāb ile hitāb idüp dir ey dil
Sözüm haqdur cevābuñ cümle bātil
- 245 Gerek mūr ol gerek murğ-ı sühan-dān
Çayurma dest-girüñdür Süleymān
- 246 Felekden itmek isterseñ şikāyet
Şeh-i devrāna hālūñ kıl hikāyet
- 247 Ne şeh kim pādşāh-ı heft kişver
Sipihr-i salţanaţda mihr-i enver
- [10a]
- 248 Şeh-i āfāk sultān ibn-i sultān
Şehensāh-ı mu' azzam Şeh Süleymān
- 249 Felekler hükm engüştinde hātem
Kemine çākeri Dārā vü Rüstem
- 250 Libās-ı şer' ü taqvānuñ tırāzı
Mübīn-i dīn-i Aḥmed Şāh-ı Gāzī
- 251 Sa' ādet hil' at aña salţanat tāc
Selātin işiginde ' abd-i muhtāc
- 252 Vegā vaqtinde alduğça ele gürz
Olur meydānda galţān küh-ı Elbürz
- 253 Kaçan kim haml'ide ol şīr-i merdān
Olur āhū gibi a' dā girizān
- 254 Bisāt-ı rezme sürse hışm ile at
' Adū turduğı yirde ola şeh-māt
- 255 Ele alsa rez[i]mgāh içre çevgān
Ser-i düşmen ola meydānda galţān
- 256 Kemān ebrūlarını kılsa pür-çīn

- Olur miskīn şāh-ı Çīn ü Maçīn
- 257 Şaf-ı küffāra vardukça ḥadengi
Alur ayak derine bir Firengi
- 258 İşidüp cūd-ı evşāfın şabādan
Yüzine keŧ tutar deryā ḥayādan
- 259 Seḥāsın görse şāhuñ olsa ger ḥayy
Dilencilik iderdi Ḥātem-i Ṭayy
- 260 Toyınur maṭbaḥ-ı cūdında her āc
Bī-ḥamdi'llāh ki hiç kılmadı muḥtāc
- 261 Açar ebr-i 'aṭāsı ol kerimūñ
Şadef gibi dehānın her yetimūñ
- 262 Ra' iyyetden idüp kat' -ı 'alāka
Belürsüz oldu gitdi faḫr u fāka
- [10b]
- 263 Cihān 'adlinden oldu şöyle ābād
Söyündürmez çerāğın kimsenūñ bād
- 264 Yürür seglerle āhū-yı beyābān
Olupdur gūsfende gürg çūpān
- 265 Görüp kebk didi işbu amānı
Yapar bāzuñ gözinde āşyānı
- 266 Gidüpdür ḥalk-ı 'ālemden mezālim
Meger kim ğamze-i yār ola zālīm
- 267 Cihan bezminden oldu cām-ı Cem dūr
Meger kim çeşm-i dil-dār ola maḥmūr
- 268 Yasağında olalı 'ālem āgāh
Ḥarāmiler olur tüccāra hem-rāh
- 269 Çıka ger yiryüzine māl-i Kārūn
El uzatmaya hergiz merd-i medyūn
- 270 Şimāl ol ḥükmi tutmuş şöyle muḥkem
Yemin ile girer gülzāra her-dem
- 271 Tokınsa bād eger ğufülle āba
Şalā 'adli anı ḥabs-i ḥabāba
- 272 Nesīm-i luṭfi irişdükde bāga
Ferahdan servler biter ayaga
- 273 Seḥāsı ebri ger yağdırsa bārān
Olur lü'lü'-yi ter reml-i beyābān

- 274 Şehūn kim adını gūş eyledi dil
Taşup deryâ gibi cūş eyledi dil
- 275 Du‘â gevherlerin idüp îşâra
Şenâlar eyledi ol şehryâra
- 276 Hudâ ‘ömr-i dırahtın var itsün
Budağlarını ber-ḥor-dâr itsün
- 277 Hemîşe gülbin-i bahtı ter olsun
Sa‘ âdet yâr u devlet reh-ber olsun
- [11a]
- 278 Felek dülâbı devr itdükçe kat kat
Bula gülzâr-ı iqbâli tarâvet
- 279 Ra‘ iyyet istemez bâlîn ü pister
Tek olsun şeh cihâna sâye-güster
- 280 Cihândârdur anuñ sultân rûhı
Bulur cânıyla ten fetḥ ü fütûhı
- 281 Zihî çeşm-i cihâna manzar olsun
Gubâr-ı pâyı halkâ efser olsun
- 282 Perişân olmasun ‘ âlemde cem‘ i
Uyansun salṭanat bezminde şem‘ i
- 283 Kaçan ‘azm itse her kankı diyâra
Hızır atı ökünçesiyle vara
- 284 Şuûd itdükçe çerḥe tûb-ı kahrı
Geçe yirden yire küffâr şehri
- 285 Ne mülke kim vire hük-m-i hümâyûn
Ola *Innâ fetahna*⁸² aña maẓmûn
- 286 Du‘â-yı seyf olup tîğında taḥrîr
Hemîşe eylesün a‘ dâya te’sîr
- 287 Fiğân itdükçe dâyim kerre-nâyi
Bozılsun düşmenüñ tedbir ü râyi
- 288 Rez[i]mgehde şadâ virdükçe kûsı
Serâsime ide Efrenç ü Rûmı
- 289 Zemîne sâye şalsun tûl u ger ‘ arz
Ki es-sultân-ı Zıllu ‘llâh⁸³-ı fi ‘l -arz
- 290 Virüp şeh medhinden şoñra âvâz

⁸² Fetih 48/1 إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا *Innâ fetahna* leke *fetḥan* mubînâ(n) (Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.)

⁸³ Allah’ın gölgesi.

- Didi dil ‘ aqla ey dā ’ire-i rāz
- 291 Kim olsa zerre-i nāçizden kem
Olur mı ol ḥarim-i mihre maḥrem
- 292 Süleymān ṭotalum mūr ile peyvend
İdermiş ola mı Belkīsa mānend
- [11b]
- 293 Ben ol mūr-ı zaif āşufte-ḥālem
Ayaqlarda ğubār-ı pāy-mālem
- 294 Oñat baḳsañ hebādur cümle varum
Görinmez bir cihetden iḳtidārum
- 295 Şikeste-beste vü zār u nizārem
Mezellet yollarında ḥāksārem
- 296 Ne cür ’et ola kim ben ḥāk-i rehde
Yüzüm cārüb idem dergāh-ı şehde
- 297 Gelüp çāker yekī faḥr ile vecde
İraḳdan eylerem ol bāba secde
- 298 Teḳarrüb naṭ’ma tā kim sürem at
Bu sulṭānlıḳ baña heyhāt heyhat
- 299 Didi ‘ aql-ı kül ey tıfl-ı mü ’eddeb
Degül ḥāric edebden sözlerüñ heb
- 300 Süleymān ḥidmetine olsa destūr
Hemān pāy-ı melāḥdur tuḥfe-i mūr
- 301 Cihānuñ şāhı ey mūr-ı fütāde
Kaçan muḥtāc ola recl-i cerāde
- 302 Egerçi ḳudretince cümle mevcūd
Muḥabbet ‘ arz ḳılmağ idi maḳşūd
- 303 Velī zāhirden añlanan gedālıḳ
Edebsüzlük be-ğāyet bī-ḥayālıḳ
- 304 Yek ol kim bile miḳdārını her şey
Eger bāy ü gedā Kāvūs ger Key
- 305 Kişi kim ide ḥaddinden tecāvüz
Eyüler dir aña elbette yavuz
- 306 ‘ Alā-evvel fāci’ küffār u buṭlān⁸⁴
Dimiş kim raḥmet itsün aña Sübḥān

⁸⁴ “‘ Alā-evvel fāci’ küffār u buṭlān.” (Mümin ve kāfir herkes benim yüzüme bakmayı arzu eder.)

[12a]

- 307 Bilüp öz kâdrin ü tavrın şaşurmaz
Edebsüzlüğini hâdden aşurmaz
- 308 Tazallümse murâduñ ey dil-i zâr
Yüz ur bir âstân-ı ‘ adle her bâr
- 309 Çü yok şâh işigüne iktidârũ
İşitdür Aşâf-ı devrâna zârũ
- 310 Ne Āşaf Āşaf-ı Sultân Süleymân
Vezîr-i pâk-dîn ü râst-peymân
- 311 Tağılmışdur cihâna ‘ adl ü dâdı
Müyesserdür Hudâdan her murâdı
- 312 Sa‘ âdet âstânında mülâzım
Özine baht u devlet farz lâzım
- 313 Zemîn âsâr-ı ‘ adli birle ma‘ mür
Zemân ahyâr-ı re’yi ile mesrür
- 314 Müşâvir şâha destür-ı mu‘ azzam
Kerimü ’ş-şân-mahdüm-ı mükerrerem
- 315 ‘ Atâsı ni‘ meti ‘ âlemde mebzül
Hüner şâhibleri katında maqbül
- 316 Fütüvvet büstânında şemerdür
Mürüvvet âsmânında kamerdür
- 317 Sipîhr-i saltanatda mâh-ı behcet
‘ Uţârid-fiţnat u hurşid-ţal‘ at
- 318 Dil oldu çünkü ‘ aklıñ emrine râm
Dönüp kıldı baña ilhâh ü ibrâm
- 319 Didi kim al elüne ‘ ışk sâzın
Hıţâr-ı bâb-ı şî‘ rûñ ser-firâzın
- 320 Çeh-i Bâbilde kıl anı nigün-sâr
Ki sihr idüp sözinde ola şehhâr
- 321 Yirin Yûsuf gibi it çâh-ı Ken‘ ân
Sühân Mışırında tâ kim ola sultân

[12b]

- 322 Çıkar mahbesden anı gâh gâhî
Diyâr-ı Rûm olsun cilvegâhı
- 323 Yeñile ya‘ nî Huşrev dâstânın
‘ Ayân it nâm-ı Aşaf-la nişânın

- 324 Ne kim emr itdi dil tutdum temāmet
İdüp taħrīre küstāhāne cür^ç et
- 325 Urup himmet külügin kân-1 cāna
Getürdüm la^ç l ü gevherler miyāna
- 326 Nice reşk itmesün her kân u ^ç ummān
Cihān hālkına oldum gevher-efşān
- 327 Mübāreḳ demde urup bu şehre bünyād
Der ü dīvārın itdüm cennet-ābād

Şikāyet ez-Ahḩāl-i Diġer-gün-1 Hîş İltimās-1 Ḳabül-i Tuḩfe-i İn Dervîş

- 328 Emīrā Āşafā ^ç ālem-penāhā
Vühuş u ins ü cān ādem-penāhā
- 329 Terahḩum kıl terahḩum kıl terahḩum
Firaḩı derdmend eyler tazallum
- 330 Zamīrūndür çü mir ^çāt-1 Sikender
Muşavver ḩāl-i ^ç ālem anda yek-ser
- 331 Ne lāzım ^ç arz-1 ḩācāt eylemeklik
^ç Ayāndur ḩod ne ḩācet söylemeklik
- 332 Kapuñdur Ka^ç be-i erbāb-1 ḩācāt
Ḳo itsünler tavāf aşḩāb-1 ḩācāt
- 333 Yıḩup yir itdi ḩalbüm çerḩ-i bî-dād
ḩalīlem Ka^ç be gibi eyle ābād
- 334 Reh-i baḩtum siyāh u tāli^ç üm dūn
Dilüm maḩzūn ahvālüm diġer-gün
- 335 Boġazum aldı çün sāḩı-i devrān
Sebū gibi ^ç aceb mi aġlasam ḩan

[13a]

- 336 Eger ḩālümden olmaz iseñ āġāh
Güler düşmen şurāḩı gibi ḩah ḩah
- 337 İreydi nār-1 ġayret birle yaġum
Söyüñdi bād-1 miḩnetden çerāġum
- 338 Belā bezminde oldu ḩāmetüm çeng
Hemān āhumdur iden baña āheng
- 339 Göñül mir ^çāti ġamdan jeng olupdur
Dü ^ç ālem gözlerüme teng olupdur
- 340 Şıdı dil şīşesini çerḩ-i gerdān
Aña şāhid yiter gözden aḩan ḩan

- 341 Bu devrũn dürlü dürlü işleri var
Bu çerhũn ʿ aqsine cünbüşleri var
- 342 Yasağũndan eger görmezse bĩmi
Ayağlar ceng-i gerdũn ben yetimi
- 343 Ve ger inşāfuñ olmaz ise hākim
Zemāne yile şuya vire hākũm
- 344 İdüp ğavvāşlık şām u seherler
Çıkarđum baħr-i ʿ tabʿ umdan güherler
- 345 Olur kān gibi bağrum pāre pāre
Bu dürri kılmaz iseñ ğuşvāre
- 346 Degülse ger bu hātem saña lāyık
Kābulũn mihriyile eyle fāyık
- 347 Ne ğam ʿ taʿ n itşe her bir bũriyā-bāf
Metāʿ a müşteri disũn tek inşāf
- 348 Zĩ ʿ an bũlbũl şadāsın itmese ğuş
ʿ Aceb mi tek gülistān eylesũn cüş
- 349 Bu kaşr-ı dil-ğüşā bulmaya tezyĩn
Dimezseñ āferin ithāf-ı taşsin
- 350 Kelāmum dũn olup olmaz müşerref
Nażar kılmazsa ger lutf ile Aşaf
- [13b]
- 351 Ola kim tuta bu defter cihānı
Çü düstũr odına bağladum anı
- 352 İdenler bu gülistānı temāşā
Bağa mı bũstān-ı dehre hāşā
- 353 İlāhĩ eyle bu gülzārı ğurrem
Yavuz yil esmesũn üstine bir dem
- 354 Hemĩşe eyle şahn u şuffesin pāk
Aña yol bulmasun hiç ğār u hāşāk
- 355 Açılsun gülleri virsũn şafālar
Meʿ ānĩ bũlbũli kılsun nevālar
- 356 Bu ğülşende olan serv ü semenler
Le ʿ imũñ çeşmine olsun dikenler
- 357 Ğudāyā bu cihāñ ʿ turduğca dāyim
Felek dāyir zemin olduğca kāyim

- 358 Cihānuñ şāhın u şāhuñ vezīriñ
Ben ayaklarda qalmış dest-girin
- 359 Müdām it mest-dām it ber-devām it
Cihān ser-keşlerin emrine rām it
- 360 Süleyman Şāh olduqça cihān-gīr
Herişe Aşaf itsün re'y ü tedbir
- 361 Süleymān nebīnüñ hürmetiyçün
Vezirinüñ zekā vü fitnatiyçün
- 362 Şeh ile Āşafuñ ey şāh-ı a' zām
Cihān mülkinde qılma bir qılın kem
- 363 Şehneşeh ma' delet tahtında mādām
Yedi iqlime cārī qılsun aħkām
- 364 Vezirüñ tāli' in günden münir it
Ben ayak toprağına dest-gir it

[14a]

- 365 Kerimā bāb-ı luftuñdan dem-ā-dem
Budur mes'ul olan *va 'llāhu a'lem*⁸⁵

Maṭla' -ı Dāstān-ı Husrev ü Şirīn

- 366 Gel ey gāvvaş -ı deryā-yı me' ānī
'Ayān it 'āleme dürr-i nihānī
- 367 Dükān-ı dilden ey şarrāf-ı māhir
Cihān ḥalkına şat dürr ü cevāhir
- 368 Deñizler gibi dök māl ü menāli
Söz iqliminde yap bir qaşr-ı 'ālī
- 369 Ne qaşr ol kim ola 'arş ile hem-ser
Eñ ednā şemse āna mihr-i enver
- 370 'Ömür sermāyesin ḥure eyle yük yük
Qo tek 'ālemde bir ra' nā teberrük
- 371 Dökil saçıl kamu terk eyle varuñ
Cihān mülkinde qalsun yādgāruñ
- 372 Şadef gibi dehānuñ tutma her bār
Güherler eyle deryā gibi işār
- 373 Çü söze kudretüñ var olma ḥāmüř
Şeker-ḥā ol idüp tütü gibi cuş

⁸⁵ أَعْلَمُ وَاللَّهُ (Āl-i İmrān, 3/36; Nisā, 4/25; Māide, 5/6; En'ām, 6/58; Yūsuf, 12/77...). En iyi bilen Allāh'tır.

- 374 Boşaldup hâṭıruñ dürden dülerden
Sühān bezmine naql eyle güherden
- 375 Şalup ol bezme ṭabṭ uñ ol şemṭ -i perver
Okunsun kışsa-i Şirin ü Husrev
- 376 Ṭ Azimēt Hüdhüdin cânuñda kondur
Söz iqlimin Sebā mülkine döndür
- 377 Cihāna taht-ı Belkīsı Ṭ ayān it
Süleymān Ḥazretini şadmān it
- 378 Yazup tefsir-i nev bu köhne şuḥfa
İletgil Aşaf-ı devrāna tuḥfe
- [14b]
- 379 Gel imdi eyle taḥrīr ile taḥrīr
Beyān it mā-cerā-yı Ṭ ışkı bir bir
- 380 Yapanlar cāmīṭ -i Ṭ ışkuñ kıyāmın
Bu vech ile açar efsāne bābın
- 381 İrüp emr-i İlähī nā-geḥānī
Çü dürdi defter-i Nuşinrevānı
- 382 Geçüp tahtına sultān oldu Hürmüz
Reṭ ayā cemṭ ine cân oldu Hürmüz
- 383 Şürüṭ idüp seḥā vü Ṭ adl ü dāda
Kılurd'ābā vü ceddinden ziyāde
- 384 Eline alsa şemşir-i Ṭ adālet
Olurdu nev-civān pīr-i Ṭ adālet
- 385 İderdi ḥalk-ı Ṭ ālem ḥoş-ḥuzūrı
Gümān idi gören devrinde zūrı
- 386 Bulınmaz idi Ṭ ālemde perişān
Hemīn bād-ı şabādan zülf-i ḥübān
- 387 Ṭ Avān kim rāh-ı tuḡyāne giderdi
O zālīm kendü kendine iderdi
- 388 Kimesne kılmaz idi kimseden dād
Meger kim nāy-ı defden nāy-ı feryād
- 389 Virürdi derd-i ser ancak cihāna
Ḥumār-ı bāde-i laṭ l-i şebāne
- 390 Cinān gibi cihān olmuşdı ḥurrem
Gelüp şadılıḡ ü gitmişdi her ḡam

- 391 Zamāne halkı istiğnāda yeksān
Faķır olmışdı il içinde destān ⁸⁶
- 392 Zen-i bīve evinde mākiyāne
Ṭaru yirine dūr olmışdı dāne
- 393 Ne dihkān kim kılurdı dāne-i dūr
Ginā toħmın iderdi cümle ħāşıl
- [15a]
- 394 Toyurmuşdı na' im ü ni' met'acı
Unutdurmuşdı nām-ı ihtiyacı
- 395 Hürümüz şāh idi bī-mişl ü mānend
Gani gerçi veli muhtāc-ı ferzend
- 396 Müheyyā-baħt u taħt u ħil' at ü tāc
Oğul balına ammā ac u muhtāc
- 397 Özi sultāndı gerçi tarabnāk
Veli ferzend sevdāsında ğamnāk
- 398 Şu korkudan ki degşürseydi raħtın
Mübādā ecnebiler ala taħtın
- 399 Döke bī-gāneye emvāl ü esbāb
Yirinde qalmaya evlād ü ensāb
- 400 Meger bu fikr ile bir gice uyħu
Alup nergislerini düş görür ü
- 401 Yakasından çıkar ħurşid-i raħşān
Şu' āndan kılur āfāķı tābān
- 402 Yuħudan kim uyandı şāh-ı bīdār
Mu' abbirler getürdi şordı esrār
- 403 Didiler virgil ey şeh müjdegānī
Virür Ħaķ saña bir şāhib-kırānī
- 404 Bir oğul vire ya' nī saña Sübhān
Ola İrāna vü Tūrāna sultān
- 405 Geçince bir iki müddet aradan
Aña bir tıfl virdi kim Yaradan
- 406 Meh-i ferruħ-fer ü şāhib-kiyāset
Hümāyün-kevkeb ü ħurşid-ṭal' at
- 407 Çü toğdı gün gibi māderden ol māh
Didi yirlerle gökler zādehu 'llāh

⁸⁶ [faķır]: faķır

- 408 Hoş erkân üzre idüp ihtirâmın
Kodılar Husrev-i Perviz nâmın
- [15 b]
- 409 Hilâl indi felekden çâker oldı
Anuñ gehvâresine çenber oldı
- 410 Ne var ol mâha mehd olursa nüh tāk
Aña kav̄s-i kuzahdur bir bağırdağ
- 411 Oyuncağ olmağa şankim Süreyyâ
Dizilmiş mehde boncuğ gibi güyâ
- 412 Yatur ol gonçe-i ter mehd içinde
Şanasın berg-i güldür şehd içinde
- 413 Çü Şir̄inden koñupdı anda mâye
Virürdi şir-i şirin aña dâye
- 414 Ezelden oldı çün Şir̄in gıdâsı
‘ Aceb mi âh̄ir olsa mübtelâsı
- 415 Bir iki yıldan ol bahşâyîş-i Hakk
Gelür tütü gibi güftâra inţāk
- 416 Ne dem kim hoqqa-i la‘ lin açardı
Sühan yirine gevherler şaçardı
- 417 Görüp Husreyde Hürmüz ‘ aql-ı temyîz
Büzüğümmid anı kıldı telâmîz
- 418 Pes az müddetde taḥşîl itdi ‘ âlî
Kemâl-i hüsn ü ḥulḫ u ‘ adl ü celî
- 419 Şu deñlü ‘ âlim old’ol mâh-pâre
Ki hâcet qalmadı âmüzkâre
- 420 İdindi kendünüñ cümle ‘ ulümü
Lügât u mantıq u tıbb u nücümü
- 421 Beyân itse cihâna ger me‘ ânî
Kelâmıyla alurdu ‘ aql u cânı
- 422 Zekâ vü fiṭnat olıncak özinde
Hakim olsa ne var ḥikmet sözinde
- 423 Temâm ondördine irdi çü ol mâh
Dil-âverlik işinden oldı âgâh
- [16a]
- 424 Ele çevgân u tûb-ı sîm alurdu
Girüp meydâna hoş ta‘ lîm alurdu

- 425 İletdi cümle lu' b işini başa
İderdi şu gibi göz ursa taşā
- 426 Ger alsa semtine t̄ir ü kemānı
Gazāl-i çerḥ isterdi amānı
- 427 Vü ger şimşek gibi şalsaydı t̄iḡi
Ḳılurdu pāre pāre gökde mehi
- 428 Göz açdurmazdı ḥançer çekse cāna
Amān virmezdi hergiz Erdevāna
- 429 Nerīmān ḥavf idüp pür-maḥbesinden
Uşandı Erdevān işkencesinden
- 430 Ger ol meydāna sürse esb eger f̄il
Girü ḳalurdu çerḥ andan yedi misl
- 431 ʿUṭarid gördi destinde ḳalem var
Kimi bağlandı ḥıdmetde ḳalemvār
- 432 Tuṭardı t̄iḡ ʿüryān elde Behrām
Anuñ ḥükmüne tā gerden ola rām
- 433 Cemāl ü māl ü ʿizz ü pādşāḥī
Naşib olmış idi ol māha gāḥī
- 434 Ḳonılmışdı özinde her fazīlet
Şecā' at ʿadl ü dād ile mürüvvet
- 435 Olurdu gün gibi pür-şevḳ Pervīz
Ḳamer-behcetler içre ʿişret-engīz
- 436 Gehī ḥür ile ʿişret ḳılurdu
Gehi ʿḡilmān ile şoḥbet ḳılurdu
- 437 Feraḥ ḳaşrın müdām ābād iderdi
Teraḥ bünyādını ber-bād iderdi
- 438 Cihān içinde olmuşdı fisāne
Kemālātiyle bi-mişl-i zamāne

[16b]

Pervāz-Kerden-i Pervīz Mānend-i Şeh-bāz be-Āheng-i Şayd

- 439 Meḡer bir dem ki naḳḳāş-ı bahāri
Cihāna gösterüp naḳş-ı nigāri
- 440 Zemīni dürlü reng ile bezerdi
Ḥiṭā-yı Rūmı yapraḳlar bezerdi
- 441 Çenāri ḳadd-i yāra döndürürdi
Nihāl-i serve ḳuşlar ḳondururdu

- 442 Virüpdî ‘âlemün naqşına bir reng
Görüp hayrân qalurdî naqş-ı Erjeng
- 443 Bu naqşuñ verd-i ra‘ nâ surh u zerdi
Benefşe olmış idi lâciverdi
- 444 Şahâyif şahn-ı sebze âb-ı pergâr
Cihân u‘ cûbesin eylerdi izhâr
- 445 Cihâna berf olupdı aq dîbâ
Şakâyık ‘aksi yir yir al tamğa
- 446 ‘Arûs-ı şahsârûñ gonçe-i ter
Giribânında şankim tûgme-i zer
- 447 Şehâb olmışdı kumrî gibi pür-şevk
Tağardı boynına kavş-i kuzah tavk
- 448 Çekerdi lâle câm-ı erğavânî
Giyerdi gül libâs-ı şâdmânî
- 449 Kuhistânda semen şahrâda lâle
Gören vekâre (?) olmışdı nevâle
- 450 Çemen olup kabâ-yı sebz-i garrâ
Dimezdi atlas-ı eflâke tirşe
- 451 Meger nûş eylemiş ol demde şahbâ
Degül nergis zemîn kuşmışdı safrâ
- 452 Dıraht-ı gülde berğ-i tâze vü ter
Biterdi şanki tûti-beççede per
- [17a]
- 453 Hemân olmışdı Mevlâ-hâne gülşen
Külâh-ı Mevlevî giymişdi süsen
- 454 Gül-i ter def nihâl-i gonçe rakqâs
Figân-ı nâle-i bülbül ney-i hâş
- 455 Semâ için dirilüp gülsitâna
Seher kuşları eylerdi terâne
- 456 Yüzi şol hadde gelmiş kim sipihrüñ
Açılmış qalmış ağız mäh u mihrüñ
- 457 Meh-i nev ki görindügi semâdan
Egilmiş ağız iş bu qahqahâdan
- 458 Görinür lâleler şahrâda pîrüz
Otağ kurmuş meger sultân-ı Nev-rüz
- 459 Gelür bād-ı şabâdan büy-ı gülzâr
İder her bülbül-i şeydâyı pür-zâr

- 460 Virürdi güller oldukça güşāde
Hezāruñ ħirmen-i şabrını bāda
- 461 Ağaçlar kef çalar kuşlar terāne
Seher bülbüller ırlar yana yana
- 462 Çemen ırmaklarının çağ çağı
Pür itmiş nağmelerden bağ u rāğı
- 463 Çenāruñ kolları boynında servüñ
Başı başa çatılmış her tezervüñ
- 464 Ağız ağızda güller söyleşür hep
Şunarlar gonçeler birbirine leb
- 465 ‘ Arūs-ı gonçeye nergis göz eyler
Görüp bülbüller anı bir söz eyler
- 466 Bedeşşān olmuş idi şahñ-ı gülşen
Kızıl güller şanasın la‘ l-i ruşen
- 467 Eser bād-ı nesīm-i şubh-ı Nev-rüz
Çerāğ-ı lāle olmuş meclis-efrüz

[17b]

Siyāset-Kerden-i Perviz be-Ġulām-ı H’İş

- 468 Şeher kim dīde-i cellād-ı gerdün
Gāzabdan olmuş idi taş-ı pür-ħün
- 469 Kılıç çekmişdi ya‘ nī kim zemāne
İçe kanını ħalkuñ kana kana
- 470 Meger ol gün şehūñ çākerlerinden
Semen-simā vü simin-berlerinden
- 471 Kazāyı gör ki girüp mivezāra
Uzadur zulm elin bir şāhsāra
- 472 Dedükçe bağbān hāy alma alma
Koparur nuql için bir iki alma
- 473 İdince bu ħaḫāyı ol perī-zād
Gelüp Pervize dihkān itdi feryād
- 474 Didi k’ey şāh-ı ‘ ādil gör gücümü
Koma şol merd-i zālimde öcümü
- 475 Hel’ aḫvālüm ülümden saña ma‘ lüm
Bilürven yirde qalmaz āh-ı mazlüm
- 476 Şehenşeh bu haberden oldu dil-riş
Getürdi ol ħulāmı kıldı teftiş

- 477 *Ma' āza 'llāh*⁸⁷ didi *hāṣā ve kellā*⁸⁸
Ne bāga girdüm ü ne aldum elmā
- 478 Şehā uş göz qarardup iş bu dihkān
İder ben kuluña yoq yire bühtān
- 479 Didi dihkāna Husrev kim ne çāre
Aña qaldı kim idem pāre pāre
- 480 Çıkarsa sīb içinden haq senüñdür
Ve illā bu haṭā mutlaq senüñdür
- 481 Aluram cānuñı cānı yirine
Dökerem qanuñı qanı yirine
- [18a]
- 482 Bu şartā merd-i mazlūm oldu rāzī
Bulındı iki cānibden terāzī
- 483 Bıyurdı şāh bir cellād-ı çālāk
Gulāmuñ itdi fi 'l-hāl işkemin çāk
- 484 Çün irdi ol güle āsib-i gerdün
İçinden çıqdı vāfir sīb-i gül-gün
- 485 Bu zulmi çünki Husrev kendü gördi
Kuluñ rahtın kamu dihkāna virdi
- 486 Münādīler şalup şeh̄r ü diyāra
Çağırtıdı kim nihān ü āşkāre
- 487 Eger zulm ile bir cū olsa hor-yād
İderven hirmen-i 'ömrini ber-bād
- 488 Vü ger bir bāğdan alsa koroğı
Qılurven başın ol bāguñ oyuğı
- 489 Görüp iş bu yesağı cümle zālīm
Gidüp qalmadı 'ālemde mezālīm
- 490 Zihī inşāf kim ol büt-pereste
Bu deñlü 'adl iderdi zir-deste
- 491 Ne hāl oldu ki İslām beglerine
Dimezler hāy hergiz seglerine
- 492 Şalarlar gūsfende gūrg-i hun-hū'ār
Re'āyā içre ya'ni merd-i cerrār

⁸⁷Yūsuf, 12/23 *اللَّهُ مَعَادٌ* Allāh'a sığınırım.

⁸⁸ *hāṣā* حَاشَى (Yūsuf 31/51.) كَلَّا Kellā Hayır “Allāh korusun, aslā, hiçbir vakit uzak olsun.” (Bu söz daha çok herhangi bir görüşü kabul etmeme, tenzih etme durumunda kullanılır. Kur'an'da yaklaşık otuz üç defa geçer. Meryem/79 Mü'minün/100 Şu'arâ/15 Me'âric/15 Müddessir/16, 32, 53, 54, Kiyāme 11, 2026 vd.)

- 493 Düzlerler gözyaşından havz u bāğı
Yakarlar āh odından çerāğı
- 494 Yaparlar māl-i eytām ile eyvān
İdüp bi-çāreler qalbini virān
- 495 Olur kaçırından anuñ zulm ma' lūm
Ki her küngür zebān-i hāl-i mazlūm
- 496 Sitem itmez egerçi Şeh Süleymān
Velī ' ifritleri vardır ki pinhān

[18b]

- 497 İderler mūr-ı mazlūmı dil-efkār
Kaçan kim olmaya Aşaf haber-dār
- 498 İlāhī şahumuz dāyim habīr it
' Adāletle vezirin dil-pezir it
- 499 Bu iki cān ile cism-i cihānı
Mü'eyyed kıl virüp emn ü amānı

Güşāden-i Hürmüz Dür-i Pend Rev-i Müzeyyen Sahten-i Güş-ı Ferzend-rā

- 500 Naşihat-güy u dānā vü hıredmend
Dizüp söz riştesinden gevher-i pend
- 501 Rivāyet eyledi kim Hürümüz Şāh
Çün oldı Husrevüñ ' adlınden āgāh
- 502 Kığırdı yanına ol gül budağın
Yepüp arkasın öpd'iki yañağın
- 503 Didi ey ata cānı kurretü'l-' ayn
Dür-i pendüm ile küşk eyle pür-zeyn
- 504 Çü tahta giçesin sultānum oğul
Qoma zinhār ' adli cānum oğul
- 505 Memālik ' adl ü dād ile olur ābād
Re' āyetden ra' iyyet nitekim şād
- 506 Dilerseñ kim saña devlet ola yār
Kem-āzār ol kem-āzār ol kem-āzār
- 507 Kaçan zulm itseler küttāb-ı küstāh
Kalem tek başlarını kıl iki şah
- 508 Sitemkār olı başlasa ' ameldār
Götür yirden vücūdın eyle ber-dār
- 509 Ra' iyyet gūsfend ü gürg ' ammāl
Şağın çüpānlıguñda itme ihmāl

510 ʿAvānı kılma bend itmekde taqşır
Següñ yegdür k'ola boynında zencir

[19a]

511 İdin her kişinüñ qadrini ma' lüm
Hümā yirini tā kim almaya büm

512 Çıkarma pāye-i ā' lāya dünı
Gözet ayaklara düşmüş zebūnı

513 Yürürken şad-hezārān bive ʿüryān
Geyürme qullara altunlu qaftān

514 Gezerken der-be-der eytām-ı muhtāc
Urınmasun vezirüñ cevheri tāc

515 Hazer kıl beddu' ādan ihtirāz it
Bu ʿizz ü nāzı qo Haqqa niyāz it

516 Cihān mülkinde ʿadl ile çıkar ad
Disün aduñ işiden āferin-yād

517 Dilerseñ k'añılasın tā kıyāme
Öküş ihsān u luḫ it hāşş u ʿāma

518 Dürüş idin seḫā vü ʿadli pişe
İşüñ ʿālemde cüd olsun hemişe

519 Saḫāvet bir şıfatdur Haqqa lāyık
Çalışıñ nefsüñ anuñla eyle fayık

520 Eger ʿasker murāduñsa firāvān
Sipāha dāyim ihsān eyle ihsān

521 Ne deñlü zer virüp olsañ güher-pāş
Yoluñda leşker oynar cān ile baş

522 Sipāhiler megesdür sim ü zer şehd
Bularuñ cem'ine şehd ile kıl cehd

523 Kayurmaz çek belā vü renc ü miḫnet
Tek olsun il senüñ devründe rāḫat

524 Muḫāmiden diyāruñ eyle teftiş
Qoma ʿasruñda bir derviş-i dil-riş

525 Tutup meydānda kāh eyvān-ı ʿadli
Cihāna ʿarşa kıl divān-ı ʿadli

[19b]

526 Kul idin tatlu dilüñle cihānı
Unuttur ʿāleme Nüşinrevānı

- 527 Elüñ yanuñdan  ksik itme bir dem
İ sar it d yim  d n r u dirhem
- 528 DimiŐler c h-1 ser-keş h ba be zer
Anı Şayd itmez ill  sim ile zer
- 529 Hud dan var ise fi ʻl-c mle b m ñ
T kunma kılına hergiz yetim ñ
- 530 Ğar b ñ  hına olma muķ bil
S y nd rme  er g-1 bahtuñı bil
- 531 HuŐuŐ  g zyaŐından ki Őaķın key
TuruŐamaz anuñla leşker-i key
- 532 İkin m l   men le olma ğarr 
Gider  hir el nden zerre zerre
- 533 Deg ld r saltanat b k i  z ñe
G ler devr n bir iki g n y z ñe
- 534 A up   ibret g zini    leme baķ
Ni e Şehler olupdur toz u toprak
- 535 Cih na h km idenler ķaf t  ķaf
Urur mı saltanatdan Şimdi g r l f
- 536 Kanı İskender   D r  v  R stem
Kanı d r t-1 K vus u Key   Cem
- 537 Kanı Teym r kanı Fağf r u Daħħ k
Ecel yili ķamusın eyledi h k
- 538 Saña v  baña da virmez am nı
Alur acılığıla  atlu c nı
- 539 Pes imdi hayr ile ge ur zam nuñ
Du    -yı hayr ile y d ola c nuñ
- 540 Be-herh l añılur kiŐin ñ  dı
Tek ol kim eyl g ile ola y dı

[20a]

 aŐni-s hten-i Ő b r Şeker-Őir n-i Ő r-engiz-r  ve  eŐ niden-i ez- n Şeh-z de-i Perviz-r 

- 541 Meger bir Şeb- er guñ fer   t bı
S y nd rmiŐdi Şem   -i  ft bı
- 542 Şeb-i t r-1 sipihre meh olup Şem  
N c m olmiŐdı p r-d ne gibi cem  
- 543 TağıtmıŐdı   aruŐ-1 dehr Őa ın
A ılmıŐdı Şanasın n fe-i  in

- 544 Oğur hakkında anuñ çerh-i pür-zehr
Selâmun hiye hattâ matla'î'l fecr⁸⁹
- 545 Zemân-ı hûbdur bir mâh-peyker
Ruğunda şeb anuñ hâl-i mu' anber
- 546 Şehenşeh gördi kim âsûde ' âlem
Cihân ağyardan hâlî vü hurrem
- 547 Gönül hoş eyleyüp nûş itdi şahbâ
Münâsib yâr ile hâlvetde tenhâ
- 548 Zarîf ü horde-dânlardı katında
Ma' ârif söylenürdi şöhetinde
- 549 Kaçan kim bâdeden germ olsa Husrev
Hikâyet itdürürdi köhne vü nev
- 550 Bu kânun idi kim her bir muşâhib
Diye bir kışşa ammâ ki münâsib
- 551 Şehûn bir hem-demi var idi meşhûr
Nedîm-i bezm-i fağfûr adı Şâbûr
- 552 Harîf-i horde-bîn ü kâr-dîde
Sözi maqbûl özi muqbil güzide
- 553 Cihânı geşt idüp olmuş haber-dâr
Tolaşmış niçe kerre hem-çü pergâr
- [20b]
- 554 Seferler itmiş idi baħr u berre
Dâyim tûş olmuş idi nef' ü zarra
- 555 Kamer devrinde şol resm idi naqqâş
Yazardı levha-yı şemse göz ü kaş
- 556 Görüp nakşımı oldu yâlih ü deng
Tayandı kaldı bir divâra Erjeng
- 557 Kalem çekse yazardı şûret-i cân
Olurlardı görenler deng ü hayrân
- 558 Pes ol dem emr idüp Şâbûra Peryîz
Didi bir kışşa naql it behcet-engiz
- 559 Ne gördün ' âlem içre acı tatlu
Rivâyet eyle bir bir eyü yatlu

⁸⁹ Kadir, 97/5 الفجر مطلع حتى هي سلام Selâmun hiye hattâ matla'î-lfocr(i)O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.

- 560 Yir öpüp şāh öñünde didi Şāvūr
Yavuz gözler cemālünden ola dūr
- 561 Cihānı geşt iderken ey şehensāh
Yolum Ermen zemine irdi nā-gāh
- 562 Temāsā itdüm anda bir perī-ruh
Meh-i ferhunde-fāl ü mihr-i ferruh
- 563 Letāfet bezminüñ rüşen çerāğı
Melāhat mivesi vü hüsñ bāğı
- 564 Yañağı ateş-i Mūsā bin-‘ İmrān
Siyeh kākülleri güyā ki şu‘ bān
- 565 Ser-i zülfi belā-yı cāvidāne
Şalar aşüb-ı fitne mülk-i cāne
- 566 Nice vaşf eylesün rüyını vaşşāf
Hemānā gün gibi āyine-i şāf
- 567 Dehānı hokka-yı la‘ līn ü dūr-bār
Açılsa saçılur lü’lü’-yi şehvār
- 568 Dili bir kufl-i la‘ līnün dilidür
Yāhud bāğ-ı belāgat bülbüldür
- [21a]
- 569 Lebi gül-nār u yā ‘unnāb-ı terdür
Ya günde hāşıl olmuş gül-şekerdür
- 570 Dudağı çāşnīsīdür nebātuñ
Veyā hemşiresi āb-ı hayātuñ
- 571 ‘ İzārındaki hāli dānelerdür
Cemāli şem‘ine pervānelerdür
- 572 Şanasın cebhesi şems-i nehārī
Kemān ebrūları ebr-i bahārī
- 573 İki āhūları şāhīne beñzer
Siyeh müjgānı olmuş aña şehper
- 574 Hüs[ü]n bāğında ol bīnī-yi ra‘ nā
Dağı açılmaduğ zanbağ hemānā
- 575 Ya hatt-ı iştivādur āftāba
Yāhud simin elifdür māhtāba
- 576 Zenahdānı gümüştan top u berrāk
Kim aña çerhūñ altun topı müştāk

- 577 Rikābı bezm-i h̄usne ŧem^ç-i k̄af̄ur
Görinür çehresi n̄ur^çun-^çalā-n̄ur
- 578 Muşaffā s̄inesi s̄im-āba beñzer
Ya simin şahn içinde āba beñzer
- 579 Eli bir deste güldür penbeden ak
Gül-i zanbağ gibi barmağ barmağ
- 580 Degül anuñ miyānı ^çağla ma^ç l̄um
Bu deñlü var ne mevcūd u ne ma^ç d̄um
- 581 Sütün-ı n̄urdur ḡüyā ki sākı
Olur muhkem anuñla h̄usn t̄ağı
- 582 ^çAķıķinden ŧikeste narğ-ı mercān
Gam-ı lā^ç liyile p̄ur-ğun dil-kān
- 583 H̄ad-i gül-ḡunı m̄ah-ı^ç ālem-ārā
K̄ad-i mevzūnı reşk-i şāğ-ı T̄ubā
- [21b]
- 584 Ruğı gülzār-ı cennetden nişāne
Şaçı dām u beñi ol dāma dāne
- 585 Es̄iri dām-ı zülfinūñ dü ^çālem
Nice aldanmasun ol dāney^çādem
- 586 Ne şehdür k^çestire iki yañada
Toludur s̄ā^ç idinden sim s̄āde
- 587 Yüzi mehden alur bāç u ħarācı
Gözinūñ sürmeye yok iħtiyācı
- 588 Hilāl ebrūsına ħāciḃ meh-i bedr
Ser-i zülfine bir Hindū şeb-i K̄adr
- 589 Nihāl-i k̄āmetinde nār-ı pistān
Şanasın āb-r̄uy-ı nār-ı bustān
- 590 Şanavber k̄āmetinden öğrenür nāz
Dehānı ḡonçeye ta^ç l̄im ider rāz
- 591 Kaçan ol şāğ-ı şimşād itse reftār
Elin yüzine t̄utar serv ider ^çār
- 592 Lebi güftāra gelse şekker-āmiz̄
Ĥayādan ḡonçeler olur ^çarağ-riz
- 593 Beyāz-ı şubğ u deyc̄ur-ı şeb-i tār
Şaçıla cebhesinden lem^ç a vü tār

- 594 Cemāli gencini ‘ arz itse dehre
Dimezler fels-i aḥmer māh u mihre
- 595 Saçında ḥaddi beñzer şeb-çerāğa
Hümāya ğabġabı vü zülfi zāğa
- 596 Sular şeftālu la‘ li ‘ arız-ı bāġ
Gözi bādām-ı ter kaşları yapraġ
- 597 Hüs[ü]n kânında la‘ li gevher-i pāk
Gezend irgürmemiş hiç aña ḥakkāk
- 598 Nazīri yok iken bī-mişl maḥbūb
Ne yirin medḥ idem kim cümle ḥūb
- [22a]
- 599 Kuhistān cennet olmuş kendi ḥūrī
Bulınmaz kaşr-ı ḥüsninde kuşurı
- 600 Kelāmı tatlu vü peygāmı şīrīn
Dil-ārāmı cihānuñ nāmı Şīrin
- 601 Özi iklīm-i ḥüsnüñ pādşāhı
Aña ḥübān-ı ‘ ālem hep sipāhī
- 602 Bedī‘ olsa eger cümle beyānum
Anuñ vaşfinda kaşırdur zebānum
- 603 Hezārān gül-ruḥ anuñ lālesidür
O mülküñ pādşāhī ḥālesidür
- 604 Mehīn Bānū dinür bir ulu ‘ avret
İder ol mülkete ḥükm ü ḥükümet
- 605 Erenlerden yeg eyler re‘y ü tedbīr
Tutar gözgü yirine elde şemşir
- 606 Urınmaz başına gerçi ki miġfer
Tutar miġfer maḥāmın līk mi‘cer
- 607 Hümādur kaḩadı altında ol büm
Aña bir Rūmī bende Kayser-i Rūm
- 608 Tuta ger kīne-i ḥasm ile şemşir
İder şir-i civānı rübeh-i pīr
- 609 Eli altında Derbend ü Şıfāḩān
Muṭī‘ emrine Abḩāz u Kuhistān
- 610 Çü Şāvuruñ kelāmın diñledi şāḩ
Temām olduġda itdi derd ile āḩ

- 611 Ezelden var imiş ol serve meyli
Añınca gözlerinden dökdi seyli
- 612 İrince cân kulağına fisâne
Hemân-dem ‘âşık oldu ğâybâne
- 613 Çıkup nâmûs ‘ârından kenâre
Selâmet ceybin itdi pâre pâre
- [22b]
- 614 Dögüp def gibi gögsin oldu nâlân
Delüp ney gibi bagrın itdi efgân
- 615 Dönüp bu hâl ile Şāvūra Pervîz
Didi ey hîle-cüy u fitne-engîz
- 616 Kuru efsâneyle aklum aldun
Beni bir râh-ı bî-pâyâna şaldun
- 617 Ne hâşıl baña bu olmaz meşelden
Kulağdan ‘âşık oldum çıkdum elden
- 618 Ne cādūsın kim idüp sihr ü efsün
Aķıtduñ gözlerümden Nîl ü Ceyhün
- 619 Şıduñ dil şîşesini taşa urduñ
Melâmet taşlarını başa urduñ
- 620 İçüme dâğ urduñ lâle gibi
Gözüm yaşını saçduñ jâle gibi
- 621 Sen itdün yine sen tedbîrin eyle
Delü oldum baña zencir eyle
- 622 Kayır kim olmayam dîvâne-i ‘ışk
Kamu hâlüm olup efsâne-i ‘ışk
- 623 İder gitdükçe cânâ derd te’şîr
Devâ itmekde te’hîr itme te’hîr
- 624 Degülse itdügün ancak fisâne
Kadem baş gir bu yola ‘âşıkâne
- 625 Reh-i gamda baña reh-berlik eyle
Kuşan ğayret kuşağın erlik eyle
- 626 İşitdüm vaşfını irdüm zevâle
Dönem ol mâhı görmez [i]sem hilâle
- 627 Yanumda turma bir sa‘ at revân ol
Hemân tut mülk-i Ermenden yaña yol

628 Esen yel gibi olmasun kararũ
Diyârına iriş bir demde yârũ

[23a]

629 Ne ğaḡ kim baña virdũñ gũne-gũne
İlet şirine andan bir numune

630 Añamazsañ eger ol serv ḡâlin
Getür anuñ baña naḡş u mişâlin

631 Ne çâre görmez isem ol nigârı
Başam naḡşın ḡara baġruma bârî

Niṣāniden-i Şābūr Nihāl-i Muḥabbet-i Ḥusrev-rā der-Dil-i Şīrīn

- 632 Bu veche kıldı rāvīler rivāyet
Çün oldı ‘ışk-ı Ḥusrev bī-nihāyet
- 633 Kemer bağlanup üstād-ı zemāne
Tutup Ermen yolın oldı revāne
- 634 Çeküp yol zahmetin bī-ḥadd ü pāyān
Geçüp neçe neçe kūh u beyābān
- 635 Düşüp giderdi Pervīzūn ḡamına
İrişdi bir ki günden ol zemīne
- 636 Meger ol yörede bir kimse gördi
Aña Şīrīnūn aḥvālını şordı
- 637 Revān okıdı bir bir dāstānın
‘Ayān itdi aña rāz-ı nihānın
- 638 Sözin Şāvuruñ ol merd eyleyüp gūş
Didi divāne misin yoḡsa ser-ḡoş
- 639 Kim itmişsin ḡayālāt u muḡālāt
Müyesser ola mı heyhāt heyhāt
- 640 Dimāḡuñda ‘aceb sevdā konulmuş
Cünūndan saña bir sāḡar şunulmuş
- 641 Ḥayāl ü fikr-i bātıl cümle naklūn
Niçün kendūn yitürdūn ḡanı ‘aḡlūn
- 642 Degüldür anı görmek serseri-kār
Nihāndur çeşm-i ‘ālemden perivār
- [23b]
- 643 Yolında yel gibi yilüp yürürseñ
Eyüdüñ ḡāk pāyini görürseñ
- 644 Anuñ bir ḡaşrı vardır cennet-ābād
Felekden almış anuñ resmin üstād
- 645 Münaḡkaşdur der ü dīvārı rengin
Nişimen idinüpdür anı Şīrīn
- 646 Sipīhr-i nīl-gūn anuñ revākı
Hemān ḡavs-i ḡuzāḡ dergāḡ u ḡāḡı
- 647 Aña eyvān cebhe ḡāḡ ebrū
Cihān deyrinde bir maḡbūb-ı büt ū
- 648 Revākında yazılar ḡaḡ-ı ‘ālī
Ḥaḡ-ı sāḡı-yi meh-rūnuñ mişālī

- 649 Komiş her cānibind'üstād-ı revzen
Şanasın her biri bir çeşm-i rüşen
- 650 Muşaffā şofalar gül gibi hāndān
Dehendür fi'l-meşel dendāne dendān
- 651 Meger küngürler el açmış du'āya
Maķām olsun deyu ol dil-rübāya
- 652 Tokunmaz bāmına nezzāre-i māh
Kemend-i mihr irişmez aña kütāh
- 653 Bināsınuñ esāsı cümle mermer
Başacak yir bulamaz bād-ı şarşar
- 654 Görenler Ka'be-i küyını ditrer
Kuş uçmaz ol yaña kınmaz kebüter
- 655 Bu kaşruñ revzeninden her kenāre
İder ol māh-rū her gün nezāre
- 656 Kimi kim görse ger nezdīk ü ger dūr
Getürdüp gözlerini itdürür kūr
- 657 O māha bir nazār çün niçe dervīş
Öküş harc eylemişdür nūr-ı biniş
- [24a]
- 658 Şular kim bilmeye Şīrīn yesağın
Söyünmiş bil hemān anuñ çerāğın
- 659 Meh-i 'īd ol yañadan olsa peydā
Bu kōrkudan kimesne bakmaz aşlā
- 660 Bu kandan kim olaşar kaşra nāzır
Huşūşā k'anda Şīrīn ola hāzır
- 661 Bu ahvāli çü Şāvūr eyledi gūş
Aña bir özge tedbir eyledi hoş
- 662 Düretti şan'atıyle bir 'aceb kār
Görüp hayrān kaldı çerh-i devvār
- 663 Bir āyine düzüp üstād-ı kāmīl
Kodi revzenlere anı muķābil
- 664 Eger gösterse ol gül-çehre dīdār
Ola āyinede 'aks-i be-dīdār
- 665 Ç'ola ol rāz-ı hüsn āyinede fāş
Hemān ol naķşı taħrīr ide naķķāş

- 666 Meger bir gün yine ol mäh-pāre
Turup revzenden eylerdi neẓāre
- 667 Bakardı her yaña ol serv-i āzād
Velī görmezdi hergiz ādemī zād
- 668 Kalem alup ele nakḳāş fi'l-hāl
Görüp gözgüde 'aksın yazdı timşāl
- 669 Çün ol nakş-ı sürūr-ēngizi yazdı
Yanında şüret-i Pervizi yazdı
- 670 Temām itdükde nā-gāh irdi bir bād
Elinden kāğıdın qaçırđı üstād
- 671 Kaẓādan düşdi qaşrına nigāruñ
Görün bi'llāh nakşın rüzgāruñ
- 672 İdince 'ışık ile Şīrini pür-şūr
Ne şüret gösterür gör çerḫ-i ḫun-ḫor
- [24b]
- 673 Turup ol yöreden Şāvur-ı ğamḡin
Giderdi gözlerinde nakş-ı Şīrin
- 674 Taşavvurdan yazup bir nakş-ı rengin
Alup gitdi k'ide Pervizi teskin
- 675 Bu yaña ol büt-i simin-şā' id
Bulur qaşırında bir rengin kāğıd
- 676 Eline aldı görđi ol nigārīn
Nice kāğıd hemān büt-ḫāne-i Çin
- 677 İki şüret yazılmış ḫüb u zibā
Görince gitdi gönünden şekibā
- 678 Özi nakşın bilür ol serv-i āzād
Diye bilmez ki ādem yā peri-zād
- 679 Velī bildi ki bir maḫremi vardur
Ḳurı şüret degül ma' nāsı vardur
- 680 Temāşā itdüginc'ol nakşı dil-keş
Ururđı ḫirmen-i şabrına āteş
- 681 Alup yüzine gözine sürerdi
Gehi ḳoynına ḳoyardı dürerdi
- 682 Gehi boynına tūmār idinürdi
Özine maḫrem ü yār idinürdi

- 683 Gehî söylerdi aña ağlayurağ
Yüregin lâle gibi tağlayurağ
- 684 Ne gencüñ dirdi esrârısın ey nağş
Ne ma' nānuñ nümü-dārısın ey nağş
- 685 Ne şehriñ pādşāhî şüretisin
Ne burcuñ mihr ü māhi-hey'etisin
- 686 Ne yirdendür gelişüñ bu diyāra
Ne iklîme giderdüñ yā şikāra
- 687 Ya kimüñ nāmesisin söyle nāmın
Haber vir bilelüm bāri mağāmın
- [25a]
- 688 Ya göñlüm yağmalayan kāmı kimdür
Benüm bu derdümünñ dermānı kimdür
- 689 Ne sihr itdüñ beni di'vāne kılduñ
Dil ü cāndan kāmı bigāne kılduñ
- 690 O cānsız şürete söylerdi hālin
Birez def' eyler id'andan melālin
- 691 Gehî köhne ğamını eyleyüp nev
Döküp ölçerdi aḥvālını cev cev
- 692 Olurdum dirdi ağlayana ḥandān
Mükāfāt itdi şimdi baña devrān
- 693 Ne itdümse yoluma geldi bir bir
İden āḥir bulurmuş hey ne tedbir
- 694 İderdi derdle geh āh u feryād
Geh ol nağşa bağup olurdi dil-şād
- 695 Ururdi geh yüzün anuñ yüzine
Öperdi gāh sürerdi gözine
- 696 Zihî ' avrat kim erden yeg ḥurūşı
Ṭolu āvāze-i ' ışık ile gūşı
- 697 Şunuñ kim ' ālem içre adı erdür
Çü bi-' ışık ola ' avratdan beterdür
- 698 Dü ' ālem ' ışıkla bünyād olupdur
Kimi Şirin kimi Ferhād olupdur
- 699 Gil-i ādemle ervāḥ-ı firişte
Olapdur ' ışık meşk ile sirişte

700 Dilerseñ kalasın ʿālemde bākī
Koma ʿışk işini elden Firākī

Nigāšten-i Şābūr Şūret-i Āfet-engīz Şīrīn der-Levḫa-yı Dil-i Endūh-gīr-i Husrev

701 Rivāyetdür ki çün Şāvūr-ı üstād
Medāyine irişdi yine dil-şād

[25b]

702 Getürdi Husreve Şīrīn naqşın
Görenler didi naqqāşına taḥsīn

703 Çü Husrev açdı ol taşvīri gördi
Yeñilendi hemān-dem eski derdi

704 Bakup naqşa nigārın yād iderdi
Döküp gözyaşların feryād iderdi

705 Dir id'ey cān ğam rūyuñ niçe bir
Temennā-yı ser-i küyuñ niçe bir

706 Dimezün kim yüzüñ göster düşümde
Ne var bir kerre görinseñ düşümde

707 Degül ḥaddüm senüñl'olmak hem-āġuş
Tek-i küyuñ yiterd'itsem der-āġuş

708 Saña çeng ü çegāne cām-ı gül-gün
Baña efgān u zār u çeşm-i pür-ḥūn

709 Benüm cānum firākuñda muʿazzeb
Senüñ gönülün kimün vaşında yā Rab

710 Añup ol nev-bahār-ı ḥüsni her ān
Bulutlar gibi aġlardı firāvān

711 Kurudup dūd-ı āhından dimāġın
Yağardı şemʿ gibi baġrı yağın

712 Görüp mahremleri anuñ bu ḥālin
Didiler defʿ kıлмаğa melālin

713 Şehā ʿışk işinüñ oranı yokdur
Göneldüğüñ yoluñ pāyāni yokdur

714 Kosañ bir laḫza ger elden piyāle
Olur ḫalbūne yüz bin ğam ḫavāle

715 Şarāb-ı ergavān u cām-ı gül-gün
İder dilden ğam u endūhı birün

- 716 Olup derd ü ğam ʿ ıŝkıyile dil-rîŝ
Yiriŝmez k'olasın bi-ʿ işret ü ʿ iş
- [26a]
- 717 Mutîʿ olduĝda Pervîz-i bîĝâne
Müheyyâ oldu bezm-i Husrevâne
- 718 Gelüp ferrâŝlar maĥbûb u zîbâ
Döŝendi yir yirin eñsüz ü dîbâ
- 719 Fûrûzân itdiler zerrîne micmer
Yaĝup hoş nûkhet için ʿ üd u ʿ anber
- 720 Kırıldı zer-niŝân taĥt-ı muraŝŝaʿ
Öturdy Husrev-i ʿ âlem-murabbaʿ
- 721 Alup bir ĝirde-bâliŝ yaŝdanur şâh
Yüzi ĥurŝid-i ĥâver astarı mâh
- 722 İdüp Pervîz ol naĝŝı kenâre
İderdi ĝâh ĝâh aña nezâre
- 723 Gümüş bileklü sâķîler ĝamervâr
Tutarlar ellerinde câm-ı zer-kâr
- 724 İŝâret kıldı Husrev sâĝar-ı mey
Yüridi vü çalındı barbet ü ney
- 725 İçildi çün şarâb-ı ergavânî
ĝamu bezm ehlinün cüş itdi ĝanı
- 726 Olupdı mâh-rûlar ĝamzesi tîz
şanasın ĥançer-i ĝaŝŝâb-ı ĥun-rîz
- 727 Terennümler idüp ŝevĝ ile ĝavvâl
Kılurlardı ĝarâr u ŝabri pâ-mâl
- 728 Ne dem kim nâyler feryâd iderdi
ŝekib-i ʿ âŝıķı ber-bâd iderdi
- 729 Olup ol ŝûrete Pervîz ĥayrân
Ne içer bilmez idi mey mi yâ ĝan
- 730 Ĥumârı bâdenün çıķduĝca başa
Ûrurdy ŝiŝe-i nâmûsı taşa
- 731 Leb-i câm-ı mey ile laʿ l-i sâķî
Virürdi ehl-i bezme ʿ ömr-i bâķî

[26b]

- 732 şarâb-âlûd-ı lebden her şeker-ĥand
Kılurdy rû-siyeh ʿ uŝŝâķı ĥursend

- 733 Dil-i aşüfteler tārāc olurdı
 Hādeng-i ğamzeye umac olurdı
- 734 Gümiş elden alup altun ayağın
 Öper bezm ehli sāķinüñ yañağın
- 735 Şu deñlü nüş olındı cām-ı gül-ğün
 Ki ħadden oldı devr-i bāde birün
- 736 Çü Husrev tāb-ı meyden oldı bī-tāb
 Alur nergislerin endīşe-i ħvāb
- 737 Koyup elden ayağı ehl-i şöħbet
 Ferāgat ħvābiyle oldı rāħāt

*Şikār-Reften-i Ān Şir-Zāde-i Bişe-i Şecā'at ve Residen-i be-Ān Turfe Müşgīn Ğazāl-i Şaħrā-
 yı Melāħat*

- 738 Yine şayyād-ı kuhsār-ı girān-seng
 Şikār için ider bu resme āheng
- 739 Şehenşeh kim iderdi cāna cebri
 Ħazān oldı bahār-ı bāğ-ı şabrı
- 740 Firāvān oldı varduqça melāli
 Dağı arama qalmadı mecāli
- 741 Dil-i ğamgīni özlerdi şikāri
 Temāşā kıлмаğa Hürmüz ğirāri
- 742 Meger kim iştiyāk-ı çeşm-i Şirīn
 Ola dird'āhūlar görmekle teskin
- 743 İşāret kıldı her şir-şikāre
 Ki ħāzır-baş olalar kār-zāre
- 744 Turup bir şubħ-dem şeh-zāde Pervīz
 Başında tād-ı zer altında Şebdiz
- [27a]
 745 Ne Şebdiz ol tezerv-i bī-bahāne
 Konupdı sāye-i serv-i revāne
- 746 Şehün ħod rüyı bir māh-ı dil-efrüz
 Beyāz-ı cebhesi şan şubħ-ı Nev-rüz
- 747 Ğamından bir ğazālün vālih ü deng
 Hemān neħçirgāha kıldı āheng
- 748 Medāyin yöresinde vardı bir tağ
 Zeminün sinesinde bir kara dağ
- 749 Şükūh-ı 'ālem ü güm-rāh u enbūh
 Dil-i 'uşşāk içinde şanki endūh

- 750 Felek devr idemez pīrāmeninde
Kevākib kum kopardı dāmeninde
- 751 Atardı ta' ne taşın āsmāne
Nesimi rūh-baḥş idi cihāne
- 752 Bi-aynih her buñarı mihr-i raḥşān
İçinde taşları la'l-i Bedeḥşān
- 753 Hevāsı mu' tedil ne germ ü ne serd
Daḥı hiç sebzezarı olmamış zerd
- 754 Kara beñlü peleng-i nāzeñini
İderdi bi-karār āhū-yı Çini
- 755 Kemend-i ' anberin ü halka-yı ḥāl
Gehi tavk-ı gazāl ü gāh ḥalḥāl
- 756 Gözi her bir gazālūñ mest ü hun-riz
Kılurdu şir-merde gamzesin tiz
- 757 Buyurdu şāh başlandı şikāre
Yayıldı māh-peykerler kenāre
- 758 Peri-rūlar ki perrān itseler tır
İderlerdi hezarān murḡı neḥcir
- 759 Tab[1]l-bāz ursa her şirīn-şemāyil
Feraḥdan raqş ururdu murḡ-ı māyil
- [27b]
- 760 Şehūñ ḥod bezm-i şayda nāveki şem'
Vuḥuş olmışdı pervāne gibi cem'
- 761 Ḥadeng-i lāle-rūlardan geveznān
Olup mecnūn tutar rāh-ı beyābān
- 762 Seg-i şayyād dendānından ekser
Batardı pāy-ı neḥcire dikenler
- 763 Kemān-ebrūlaruñ tırine āhū
Gele rūḥum deyü varurdu karşu
- 764 Yöneldukce ḥadeng-i şir-efgen
Kaçardı cānı neḥcirūñ bedenden
- 765 Kemān olup siñe siñe iki kāt
İderdi vaḥş ü tayrı gāfil-i māt
- 766 İdüp segler zebūn āhū-yı Çini
Şoyarlard'arqasından püstini
- 767 Şu ḥadde vālih oldu rūbeh-i pīr
Ki gitdi ḥātırından mekr ü tezvīr

- 768 Be-gāyet havfı var idi pelengün
Seg-i divâneveş siñlerdi siñ siñ
- 769 Tutup itler gazāl-i nāzenini
Dış urup pārelerlerdi tenini
- 770 Şınup kanadı kebk-i ser-firāzuñ
Yilerdüñ dön (?) öñince şāh-bāzuñ
- 771 Gidüp her yaña avcılar şitābān
Dökerlerdi o cān alıcılar kıan
- 772 Kimi ururdi gürg ü āhūya tır
Dikerdi kimi şır üstinde şemşır
- 773 Şu deñlü cānver olmışdı küşte
İrerdı küştelerden göge püşte
- 774 Kāmış oklardan etrāf-ı kühistān
Diyeydüñ k'oldı ser-tā-ser neyistān
- [28a]
- 775 Yatan leşlerden ol gün küh u şahrā
Hemān olmışdı gūristān güyā
- 776 Boğıldı cānverler kıana kıat kıat
Şanasın oldı tufān-ı kıyāmet
- 777 Şeh öñinden meger bir āhū-yı şūh
Çıķup gitdi nitekim yaydan uķ
- 778 Düşüp pāyine anuñ gitdi Pervīz
Uzadı askerinden yitdi Pervīz
- 779 İderken şayd ardınca şitābı
Felek azb itdi şem-i āftābı
- 780 Gidüp rüşen gün irdi şām-ı tīre
Zemāne batdı şan kıatrān u kıire
- 781 Gidüp ol gice Husrev tā sehergāh
Meger olmışdı bir şahrāda güm-rāh
- 782 Nice şahrā ki şahrā-yı kıyāmet
Bulınmaz āña pāyān u nihāyet
- 783 Ben-i ādem āña hiç kesmemiş yol
Mekān-ı div idi peygüle-i gül
- 784 Aceb menhūs idi ol mevzi-i şūm
Gelürdi her tarafından na-ra-yı büm
- 785 Nesim-i şubhghāhi şarşar-ı merg
Dıraht-ı ömri tiz iderdı bi-berg

- 786 Hevā germ ü dem-i gülān-ı pür-dīv
Yoğ idi sāye illā sāye-i dīv
- 787 O deştün lāle-i hamrāsı yek-ser
Kızıl kan ile tolmış kāse-i ser
- 788 Firāzın görmemiş hiç ebr-i pür-nem
Nişib-i esfel-i ka‘ r-ı cihetnem
- 789 O bezm-i pür-şükūh içinde Pervīz
Zebūn olmuşdı ki ermişdi Şebdīz
- [28b]
- 790 Yürürdi vālih ü hayrān u dil-teng
Dökerdi gözlerinden eşk-i gül-reng
- 791 İdüp gül gibi şabrī cūbbesin çāk
Dir idi ağlayup ey dāver-i pāk
- 792 Hākīmā Kādirā Perverdgārā
Kātuında cümle sırrum āşkārā
- 793 Ne diyem k’olmaya ‘ilmüne ma‘ lūm
Meded kaldum belā deştinde mağmūm
- 794 Yol urup degzinürven ben fütāde
Bu şahrālarda döndüm gird-bāda
- 795 Kanı ol zıll-ı çetr-i ‘ arş-pāye
Şalar üstüme şimdi gül sāye
- 796 Kanı ol pister-i dībā-yı zerrīn
Uş oldu hāk ü hār efreş ü bālīn
- 797 Diriğā k’oldı şāh-ı mār sünbül
Nefir-i zāğ bāng-ı şavt-ı bülbül
- 798 Kaçan gönlüme gelse dürr-i şehvār
Görinür gözlerüme cife-i mār
- 799 Şu deñlü teşneyem āb-ı revāne
Serābiyle beni aldar zemāne
- 800 İderdi Hākka zārī vü münācāt
Sürerdı şöyle güm-reh her yaña at
- 801 Belā cānına kār itmişdi gāyet
Kılurdı çerh-i gerdūndan şikāyet
- 802 Gezerken ‘ āciz ol şāh-ı hıredmend
Görindi sāhil-i deryā-yı Derbend
- 803 Hemān-dem cān atup aña irişdi
Gözünüñ yaşı ol bahre kırışdı

804 Sirişkinden o sāhil zeyn oldı
Şanasın Mecme‘a’l-bahreyn⁹⁰ oldı

[29a]

805 İnüp Şebdizden şāh oldı rāhat
Yatup bir lahza itdi istirāhat

806 Delim günlerdi kim olmışdı bi-tāb
Çü ārām itdi aldı gözlerin h̄vāb

Residen-i Ān Dürr-i Yegāne be-Şadef-i Zevrağ-ı Hilāl-Reftār

807 Olanlar ‘ışk deryasında ğavvāş
Çıkarmışlar bu resme gevher-i h̄ş

808 Nigārīn-i şeker-leb ya‘nī Şīrīn
Şehūn ‘ışkıyla kim olmışdı ğamgīn

809 Olup dāğ-ı ğam-ı ‘ışkıyla pür-süz
İderdi āh u vāh ol her şeb ü rüz

810 Egerçi cānına derd itdi te’sīr
Velī bilmez nedür dermāna tedbīr

811 Nice olmasun ol derd ile kānī‘
Olur dermāna nām u neng mānī‘

812 Olupdı gerçi kim ‘ışk ile dīl-rīş
Devāsın idemezdi lik teftīş

813 Çü hadden aşdı hier ü intizārı
Gidüp ārām u şabr u ihtiyārı

814 Kığırdı dāyesini hālvetine
Öturdı meskenet birle katına

815 Öpüp yüz luḫ ile boynın kulağın
‘Ayān itdi aña ol ‘ışk dāğın

816 Didi ki umaram ey dāye senden
Serāy-ı fikrete pīrāye senden

817 Gerekdür kim benümle olaşın yār
Yaluñız taş olmaz çünki divār

818 Eger seng ile āhen olmasa cem‘
Cihān bezminde yanmaz idi bir şem‘

[29b]

819 İki yanında olmasa iki per
Kaçan pervāz iderdi her kebūter

820 Pes ey dāye budur senden murādum
Olasın bu hevālarda kanadum

⁹⁰ Kehf, 18/60 مَجْمَعُ الْبَحْرَيْنِ mecme‘al-bahrayni: İki denizin birleştiği yere.

- 821 Didi dāye ki ey serv-i hīrāmān
Benüm cānum senüñ yoluñda qurbān
- 822 Benüm nemdür bu baş u cān senüñdür
Muṭi' em emrüñe fermān senüñdür
- 823 Buyur her ne dilerseñ öyle olsun
Murāduñ her neyise söyle olsun
- 824 Didi Şīrīn ne gizlü ola sizden
Dür-i maṭlūbum isterven deñizden
- 825 Seḫāb-ı çeşmüm idüp gevher-efşān
Dür ü la' l il' idem deryā yüzün kān
- 826 Baña deryādur ancaq yār u maḥrem
Benüm gibi anuñ da çeşmi pür-nem
- 827 Toludur gevher ' ışığıyle gūşı
Benüm gibi ider cūş u hūruşı
- 828 Yüzi yirde vü alçaqlar maḳāmı
Benüm gibi anuñ da telḫ kāmı
- 829 Birez deryāyla dem-sāz olalum
Velī çoğ olmayalum az olalum
- 830 Gerekmez hiç nā-maḥrem arada
Eger deryāda vü eger qarada
- 831 Çü Şīrīn sözine gūş oldu dāye
Deñizler gibi pür-cūş oldu dāye
- 832 Sefīneydi çün ol maḥbūba maṭlūb
Düzetdi ' avdedin bir zevraḳ-ı hūb
- 833 Ne zevraḳ bir qadırḡaydı mu' azzām
Şanasın kim içi bir özge ' ālem
- [30a]
834 İrişürdi sūtūnı āsmāna
Degerdi bādbānı kehkeşāna
- 835 Şadef gib' aḡzın açmış āşkāre
Mekān olmaḡa dür-i şāhvāre
- 836 Çü bindi zevraḳa ol māh-peyker
Hilāl üstine şankim mihr-enver
- 837 Hemān-dem açup ol keştī per ü bāl
Revān oldu deñiz yüzine fi'l-hāl
- 838 Görüp deryā anı bir hoş misāfir
Dökerdi pāyine dürr ü cevāhir

- 839 Per̄iler gibi uçardı açup per
Yitemezdi aña bād u kebūter
- 840 Urup lengerlerinden yire pençe
İderdi lücce-i bahre şikence
- 841 Deñiz üstinde yürürdi şitābān
Hevā yüzinde nitek' ebr-i bārān
- 842 Oturup fāriğ ol şūrīde vü şeydā
İderdi dāyesiyle seyr-i deryā
- 843 Be-nā-geh h'ābdan uyandı ' ummān
Hurūş u cūşa geldi oldu cūşān
- 844 Bahir gūyā ki cūşān-dīk oldu
Buğārından cihān tārīk oldu
- 845 ' Aceb cūş eyledi ol dīk-i dil-gīr
Felek olmışdı gūya aña kef-gīr
- 846 Degül ebr-i sefīd ol gün hüveydā
Hevā üzre perākend' olan ammā
- 847 İdüp üstür gibi ol bahr kīne
Köpük şaçardı eflākūñ yüzine
- 848 Deñiz bir kükremiş nā-ķayd tāzī
Nigāruñ zevraķı anuñ cihāzı
- [30b]
- 849 Temevvūc idüp ol pūr-şūr u pūr-ķahr
Olupdı her ħabābı şīşe-i zehr
- 850 Meger Şīrīn la' lin eyledi nūş
Anuñçün oldu deryā mest ü medhūş
- 851 Çü gördi rūzgāruñ ħışm u kīñin
Ĥayātından tama' ķat' itdi Şīrīn
- 852 Ölü bildi özin ol ħūr muṭlaķ
Kefen şan bādbān tābūt zevraķ
- 853 Döküp ol serv-bālā eşk-i gül-reng
Yaķa çāk itmege ķılmışdı āheng
- 854 Dir idi zār zār ey çerĥ-i bed-ķiş
' Aceb n' itdüm saña ben zār u dil-rīş
- 855 Ne bilem k' ey felek n' oldu günāhum
Virürsin derd ü ħam alursin āhum
- 856 Gidüp tāc u serīr ü baĥt u raĥtum
Bugün bir pāre taĥta oldu taĥtum

- 857 Keser ol tahtayı erreyle mähî
 omaz kim baña taht ola kemähî
- 858 Yürürem as gibi deryâ yüzinde
 Ne mürde dimelüyem ben ne zinde
- 859 Meded aldum meded gird-âb içinde
 Belâ vü miñnet ü ar-âb içinde
- 860 Zebünem müstemendem zâr u muhtâc
 aşad itdi beni gird-âb u emvâc
- 861 Nesim-i şubhgâhum şarşar-ı ahr
 Şarâb-ı hoş-güvâr oldı baña zehr
- 862 İdüp ben nâ-tüvânuñ cânına kin
 Yüzini itdi deryâ çin-pür-çin
- 863 Kef-i deryâ ki yokdur anda engüşt
 Baña her bir abâbı gösterür müşt
- [31a]
- 864 Şaçup nisân gibi deryâya gevher
 Dökerdi gözlerinden dürr-i ezher
- 865 Hezârân eyleyüp feryâd ü nâle
 Şaçardı berg-i gül üstine jâle
- 866 Birezden k'oldı çerhün tevseni râm
 Tutup ol baır-i pür-âşüb ârâm
- 867 Çün ol gird-âb-ı hâyil buldı teskin
 Selâmet yaasına ıkdı Şirin
- 868 Şu sâhil k'anda yatmışdı şehensâh
 Be-nâ-gâh anı menzil itdi ol mäh
- 869 Baınca gördi bir mäh-ı dil-ârâ
 İdinmiş sâhil-i deryâyı me'vâ
- 870 Ne meh dürr-i yetim ü gevher-i nâb
 Kenâra şalmış anı güyiyâ âb
- 871 Ya deryâ mâlikidür bi-gümân ol
 Çıup uyuya varmış nâ-gehân ol
- 872 Nice mâlik hüs[ü]n-deryâsıdır bu
 Yâhud ol şüretün ma' nâsıdur bu
- 873 Baup Perviz şâha pây-tâ-far
 Taayyür baırin'oldı ol güher ar
- 874 O gül-ruh söylenürken ol arada
 Şehün nergisleri oldı güşâde

- 875 Olinca h̄'ābdan Pervīz bīdār
Görür bir gül-^ç izār u serv-reftār
- 876 Cihān deyrinde gūyā naqş-ı dil-bend
Olamaz naqş-ı Māni aña mānend
- 877 Hümādur şanasın kim yire inmiş
Ya devletdür k'anuñ başına kōnmiş
- 878 Bilemez geldügin kankı tarafından
Dür-i nā-süftedür çıkmış şadefden
- [31b]
- 879 Bu anuñ ol bunuñ h̄üsnine hayrān
İderlerdi biri birini seyrān
- 880 İki sultān u iki bende-i ^ç ışk
İki ser-keş iki efkende-i ^ç ışk
- 881 İki şem^ç ü iki pervāne-i ^ç ışk
İki ^ç ākıl iki divāne-i ^ç ışk
- 882 İki tāze iki pejmürde-i ^ç ışk
İki zinde vü iki mürde-i ^ç ışk
- 883 Biri şimsād ü biri serv-i āzād
Biri H̄urşid ü birisi Feraḥşād
- 884 Şarāb-ı nāzdan maḥmūr u ser-mest
Birinüñ çeşmi biri cür^ç aveş pest
- 885 Birinüñ gülleri ser-sebz ü ḥandān
Biri sünbüllerin itmiş perişān
- 886 Vefā bāğında açılmış iki gül
İki gonçe biri birine bülbül
- 887 Birinüñ zülfi dāvudī-zırnhlar
Birinüñ kaşları müşğın-girihler
- 888 Melekdür biri gūyā kim biri ḥūr
Biri nūr u biri nūr'un ^ç alā-nūr⁹¹
- 889 Birinüñ yüzi gün kaşı meh-i nev
Biri Şirīn ü ya^ç nī biri H̄usrev
- 890 Bunı vü anı fikr-i hayret aldı
Biri birine şöyle bakdı kaldı
- 891 Egildi dāyesine didi Şirīn
Bilür misin ki kimdür bu nigārīn

⁹¹ Nur üstü nur (Bu söz daha çok yapılan bir işin beğenilmesi durumunda daha iyi, pekâlâ, fevka'l-âde, çok güzel gibi ifadeler yerine kullanılır.)

- 892 Bu ol naqşuñ mişâlidür ki muṭlaḳ
Benüm nesh eyledi ‘aqlum muhaḳḳaḳ
- 893 Görince nâ-gehân ey dâye ânı
Belürdi âşnâlıklar nişânı
- [32a]
- 894 Yürü var aña nâmın eyle teftiṣ
Ne yirdendür maḳâmın eyle teftiṣ
- 895 Varup dâye aña viridi selâmı
Edep birle edâ idüp kelâmı
- 896 Didi bil’lâhi ḳandansın ḳaber vir
Niçün bu resme ḳayrânsın ḳaber vir
- 897 Beyân eyle bilelüm ad u şanuñ
‘Ayân it gün gibi ey meh mekânüñ
- 898 Çü Husrev gördi ol bânüyı dem-sâz
Hicâbın def idüp keşf eyledi râz
- 899 Didi bir telḫ-kâmem zâr u mişkin
Alupdur ‘aqlumı bir yâr-ı şirin
- 900 Aña ‘âşık olalıdan ḳulaḳdan
Degülven ḳâlî bir lahza ḳalaḳdan
- 901 Temâmet ḳıssa-yı Şâbûrı Husrev
Ḳikâyet eyledi ger köhne ger nev
- 902 Alup şâhuñ cevâbın dâye-i pîr
Gelüp Şirine anı itdi taḳrîr
- 903 Ḳarârı ḳalmadı şevḳ ile ṭurdi
Şehüñ pâyına düşmege yügürdi
- 904 Ayaḡ üzre ṭurınca irdi fi’l-ḳâl
Meh-i nev güşma âvâz-ı ḳalḳâl
- 905 Şehenşeh gördi anı geldi vecde
İdüp ḳaşları miḳrâbına secde
- 906 O bütten yaña geldüginde işbu
Gele rûhum deyü varurdu ḳarşu
- 907 Buluşdılar çün iki şâh-ı ferruḳ
Biri biri öninde ḳodılar ruḳ
- 908 El alup çün iki ‘âşık görüşdi
Biri birinüñ ayaḡına düşdi

[32b]

- 909 Oturup bir arada ay ile gün
Biri birine ‘özr itdiler ol gün
- 910 Ğam-ı hicrāndan olup bir dem āzād
Geçen ahvāli bir bir itdiler yād
- 911 Gehī Şāvūruñ ol iklīme geştin
Gehī öz kendülernüñ ser-güzeştin
- 912 Gehī deryā ğamın geh şayd hālin
Biri birine ‘arz idüp melālin
- 913 Sürūr-ı vaşl ile mesrūr u hurrem
Geçüp ‘ālemden eylerlerdi ‘ālem
- 914 Egerç’olmuşdı bunlara şeb ü rüz
Şeb-i Kādr ü Berāt u ‘id-i Nev-rüz
- 915 Velī bilmezler idi çerh-i ğaddār
Ne ğadr u mekr ider her laḫza izhār
- 916 Muḫābil birbirine mihr ile māh
Tecellī ‘ālemindeyken penāgāh
- 917 Gelüp bir cüst ḳāşid güyiyā berḳ
Dere ğarḳ olmuş atı pāy-tā-farḳ
- 918 Kara çullar giyer maḫzūn u ğamnāk
Yāḳasın eylemiş gül gibi şad-çāk
- 919 Didi Pervīze k’ey ğamgīn ü nā-şād
Atañuñ aldı ‘ömri ḫırmenin bād
- 920 Ḳalupdur taḫt hālī mülk tehnā
Yetiş kim olmaya bir fitne peydā
- 921 İderseñ bir ki gün ihmāl u te’ḫīr
Olur bil memleket tebdil ü tağyir
- 922 Çü Husrev eyledi bu peyāmı gūş
Gidüp ‘aḳlı başından oldı medhūş
- 923 Didi āh ey zamāne işlerūñden
Fiġān ey devr-i dūn cünbüşlerūñden
- [33a]
- 924 İderseñ ger beni bir laḫza rahāt
Hezarān çekdürirsin dērd ü miḫnet
- 925 Dil-i ğamgīni pūr-riş idersin
Dem-ā-dem nūş cānum niş idersin

- 926 ‘Acāyib cādū-yı seh̄hārsın sen
Garāyib h̄ileker mekkārsın sen
- 927 Kimi kim idesin bir kerre h̄andān
İdesin tā ölince yine giryān
- 928 Kimi vaşl ile irgürseñ murāda
Ne ğamlar çekdürürsin ol arada
- 929 Saña ey çerh̄ aldanmak h̄atādur
Zehirdür şekkerüñ baluñ belādur
- 930 Gel olma ‘ākil iseñ vuşlata şād
Ç’idersin ‘ākıbet firqatde feryād
- 931 Ne sūr ola cihānda mātemi yok
Nice şādılığ ola kim ğamı yok
- 932 Nice gül-berg ola ger surh̄ u ger ağ
H̄azān āh̄ir anı kılmaya toprağ
- 933 Ne yirde bite bir serv-i şanavber
Şoñ uci olmaya h̄āke ber-ā-ber
- 934 Şol aq̄ tenler ki sükkerden ğidā yir
Yir āh̄ir anları işbu kara yir
- 935 Haber-dār ol haber-dār ol haber-dār
Gönül virme bu fāni mülke zinhār

Fürüzān-Kerden-i Husrev Āteş-i Sūzān-ı Kīne-rā ve Hīmevār Sūhten-i Behrām-ı Çūpīne-rā

- 936 Seher kim Rüstem-i Zāl-i zemāne
Kuşandı tiğ-i hun-rizin miyāne
- [33b]
- 937 Çeküp altunlu sancak şāh-ı hāver
Tağıtdı şām ceysin ol dil-āver
- 938 Turup ol şubh̄-dem h̄ısm ile Peryiz
Medāyinden yaña ‘azm eyledi tiz
- 939 İrişdi bir ki günden şāh-zāde
Görür kim memleket varmış fesāda
- 940 Geçüp tahta oturmuş eyleyüp kīn
Eşāsi kölesi Behrām-ı Çūpin
- 941 Görince şeh bu hāli oldı ğamnāk
Hemān cem‘ itdi ‘asker cüst ü çālāk
- 942 Şu deñlü dirdi leşker kim şehenshāh
Bilür ancak h̄esābın anuñ Allāh

- 943 Ne   asker her biri bir g rg-i hun-r z
Kaĝan aŐlan gibi hep vaŐset-engiz
- 944 Tutup karŐsuda Behr m leŐkeri Şaf
Őaĝarlar  Őt r-i ser-mest gibi keş
- 945 İrişdi arŐun arŐun iki   umm n
ŐariŐdı birbirine oldu c Ő n
- 946 Dil- verler iderler ĝarb   darbı
Őalınur her Őarafdan Őabl-ı ĝarbı
- 947 Siper olup ter z -yı bel -senc
Őurup Őartardı derd   miŐnet   renc
- 948 Kılıc olmiŐdı yaluŐ y zl  maŐb b
Őekerlerdi anı peŐluya key ĝ b
- 949 M b dirler Őafına varduĝinc' oş
G g s Őutup aŐa dirlerdi oş oş
- 950 Olup g rz-i gir n arada ser-k b
Şalardı g lleler maĝzına  Ő b
- 951 SeŐ b-ı m rĝd r Şan ĝerd-i meyd n
Kim anda tiĝ berŐ   tir b r n
- [34a]
- 952 Ururdu na   ra her bir Ő r-i Őerze
Őutardı tevsen-i ĝerd nı lerze
- 953 Ecel bezminde olmiŐdı ser- -ser
Őar b-ı merge s ĝar k se-i ser
- 954 Fiĝ n-ı kerre-n y ile Őutup dem
Yedekler raŐŐa gir rdi dem- -dem
- 955 Tolardı k seveŐ  ŐeŐm-i zırh Şan
Olurdu Ő hibine ya   ni giry n
- 956 Şu deŐl  ĝordı kim zaŐm u elemler
Dikeldi Şaldı ĝayretten   alemler
- 957 Gir p meyd na baş baş peŐlev nlar
Kesildi başlar u d k ldi Őanlar
- 958 Deg l at izi kim yas id p ol ĝ n
Zemin ururdu ruŐs rına n Őun
- 959 Şu  p kler ki her yaŐa  pardı
Ara yirde   aceb tozlar Őopardı
- 960 Dil- verler Őafında tir-terkeŐ
Yin rdi Őatlu Őatlu ney ŐekerveŐ

- 961 Degüldi toz o gün ağan hevāya
Zeminüñ ahi irmişdi semāya
- 962 ‘ Alem çeküp çeriden āteş-i k̄in
Alay bayraqları olmuşdı rengin
- 963 Ecel peyki yilerdi ara yirde
Yaturdı aq bedenler qara yirde
- 964 Meger hançer-‘ adū olmuşdı k̄ine
Urardı anuñiçün sinesine
- 965 Sanasın rezmgeh gird-āb u ‘ ummān
Bahādırlar neheng idi girivān
- 966 Mübārizler giyüp şol hadde cevşen
O taş bağırlular olmuşdı āhen
- [34b]
- 967 Toquşşalar çıkardı nār-ı sūzān
Olurdı nizeler şem‘ -i fūrūzān
- 968 İrişmiş idi kadr ü ‘ izzete t̄ir
Geçerdi şadra gelse giç eger ir
- 969 Kemān olmuşdı bezm-i rezmdede çeng
İderdi āvāze-i zih añ’āheng
- 970 Keserdi bī-tekellūf bulsa her ān
‘ Ömür ser-riştesin şemşir-i bürrān
- 971 Oquñ dağı ayağında tolağı
Ecel sultānınuñ olmuş ulağı
- 972 Ğiriv-i na‘ ranuñ kūsūñ şadāsı
‘ Adem mülkinüñ iki reh-nümāsı
- 973 Olup her ceng-cū bennā vü mi‘ mār
Yaparlardı şalāh yüzine divār⁹²
- 974 Bir içim şu deyu kim itse zārı
İçürürlerdi t̄ig-i ābdārı
- 975 Kara toprağa konmağa idüp ‘ ār
Şadır gözlerdi murğ-ı t̄ir her bār
- 976 Olurdı hāy u hüyan zehreler çāk
Muħanneşler busuda zār u ğamnāk
- 977 Buzurgümmid şeh yanında hāzır
Tururdı dāyim uşturlāba nāzır

⁹² [Şalāh]:Şulh

- 978 Görürdi t̄ali' -i Pervizi kat kat
Gözedürdi dem-â-dem vaqt-i fırsat
- 979 Be-nâ-geh gördi ol üstâd nuşret
Didi şâhâ mübârek-bâd nuşret
- 980 Kayurma kim muzaffersin muzaffer
Getürsün kuvvet-i bâzûya ' asker
- 981 Götürü eylesünler kim hücumı
Götüreler aradan kavm-i şümü
- [35a]
- 982 Hâkimüñ sözlerinden şehryâre
' Aceb hâletler oldı âşkâre
- 983 Revân at sürdi ol dem şâh-ı ferruḥ
Tutup Behrâm alayından yaña ruḥ
- 984 Görince şâhdan bu deñlü cür'et
Sipâhiler be-gâyet itdi gayret
- 985 Deñüzler gibi ol ceş eyleyüp cüş
Turulup bir aradan aqdılar hoş
- 986 Görüp Behrâm ol mevc-i bî-şumârı
Ḥas u ḥaşâkveş tutdı kenârı
- 987 İdüp qurbân özine leşkerini
Kaçup gitdi ele alup serini
- 988 Çü var idi gurūr u kibr ü kîni
Görürdi cümleden a' lâ özini
- 989 Ḥudâya yoğ idi hiç istinâdı
İderdi kuvvetine i' timâdı
- 990 Ğurūr u kibr ü kîninden o mağrūr
Be-âhir oldı ejderhâ-gire mūr
- 991 Kılurdi şerre ç'ol şerîr meyli
Kırıldı ' askeri tağıldı haylî
- 992 İrişdi Haḫdan aña şarşar-ı kahr
Gülin ḥâr eyledi vü şerbetin zehr
- 993 Olur ' âlemde elbette mükâfât
Eyüye eylük ü yavuzâ âfât
- 994 Ne zâlim kim ola zulm ile ma' lûm
Od urur ḫirmenine âh-ı mazlûm
- 995 Ne deñlü çalışursa mekr ü rîve
Ocağına şu koyar eşk-i bive

- 996 Şular kim halka ırgürür ezāyı
Görürler her ezāya biñ cezāyı
- [35b]
- 997 İdenler telh zılm ile ciḥānı
Virür acılığ ile tatlu cānı
- 998 Dil-azār olmağı her k'ide pişe
Olur āzürde devrāndan hemişe
- 999 Muḥakkağdur ki lu' bet-bāz eflāk
Ütilmez kimseye ḥaşāk ḥaşāk
- 1000 Eyü yavuz ne itdüñse muḳarrer
Gelür yoluña bir bir ey birāder
- 1001 Ne zan idersin ağıladuḡ yetimi
Sen āndan görmeyesin ḥavf u bimi
- 1002 Aluḡ mazlūmuñ āhın gāh u bi-gāh
Ḳorur mı fikr idersin çetr ü ḥargāh
- 1003 Ḥam ide ḳāmetüñ bār-ı mezālim
Ne yüz ḳaraluğıdur bu be zālim
- 1004 Utan Ḥakdan gel ey Ḥakdan utanmaz
Özine zılm kılmakdan utanmaz
- 1005 İçüp şerbet geyersin eşveb-i fāḫir
Gelür hep bilmiş ol burnuñdan āḫir
- 1006 Gel atma cevr eliyle kimseye taş
Ṭoḳınur ' aḳıbet başuña ḳardaş
- 1007 Ta' addi ḳılma mülk-i ğayra hergiz
Ki tā olmayasın mülküñde ' āciz
- 1008 Kanā' at eyleyüp olma ḫama' -kār
Ḳim olmaz ' aḳıl olana ḫama' kār
- 1009 Çü dünyā ḳahbedür murdār murdār
Er olan āña meyl itmek zihī ' ar
- 1010 Degüldür devlet-i dünyā mü 'ebbed
Bu ḫāy u ḫūy u bu ğavġā mü 'ebbed
- 1011 Gele bir dem olasın fāriġü'l-bāl
Cihāndan el çeküp āsüde-aḫvāl
- [36a]
- 1012 Şula nergislerüñle gülsitānuñ
Ḳala reftārdan serv-i revānuñ

- 1013 Hazānın nev-bahāruñ eyleyüp yād
İderseñ n'ola bülbül gibi feryād
- 1014 Kuru ğavġādur işbu zār u ğulġül
Ne gül alır bu ğulşende ne bülbül
- 1015 Libās-ı lāle-ġüne olma maġrūr
Olursın serv gibi ākıbet ur
- 1016 Gider öñ soñ cemī -i baht u rahtuñ
Kefen ħil at olur tábüt tahtuñ
- 1017 Bu aġvāli tezekkür eyle her bār
Degülseñ dīv olma merdüm-āzār

Nāme-Nüvišten-i Şirīn-i Şūr-engiz der-Vefāt-ı Peder-i Perviz

- 1018 Ciger pergāle-i ser-rişte-i ġam
Azā bu veche eyler rüz-ı mātem
- 1019 Çü tahta geçdi sultān oldu Ĥusrev
utardı atasıçün mātem-i nev
- 1020 Peder sevki vü dil-dār iştiyāı
Ata ayrılıġı yār iştiyāı
- 1021 Ziyād olup melāl üzre melāli
Degüldi giryeden bir laħza ħālī
- 1022 Şehüñ buħrānın işitdükde Şirīn
Dilerdi ta ziyetle ide teskin
- 1023 Pes aldı destine bir şā-ı ar ar
Aşā-yı muciz-i Mūsāya beñzer
- 1024 Revān şaldı anı deryā-yı kıre
K'ide rüz-ı sefidi şām-ı tire
- 1025 Çıup ol baħrden ġavvāş-ı māhir
Getürdi Rūma envā -ı cevāhir
- [36b]
- 1026 Alup ya nī ele kil-k-i nigün-ser
Döküp kāfūr üzre müşk-i ezfer
- 1027 Şeker-leb ney-şekerden düzdi ħāme
Azā-yı mātemiçün yazdı nāme
- 1028 İdüp arz-ı niyāz u özü-i bisyār
Dil ü cāndan meveddet kıldı izħār
- 1029 Didi k'ey zīnet-i evreng-i Cemşid
Cihānda tāc u tahtuñ ola cāvīd

- 1030 Ne var diñlense şem^ç-i mäh-ı pür-süz
Tek olsun gün çerağ-ı ^ç âlem-efrüz
- 1031 N'ola olduysa bir gül-berg ber-bād
Hemîşe gülşen olsun cennet-âbād
- 1032 Eger bir boş şadef gitse yabana
Ne ğuşşa dürr-i baħr bi-kerâne
- 1033 Libās-ı ^ç ömr-i nāfe olsa ger çāk
Olur mı müşk-i hoş-bü hiç ğamnāk
- 1034 Gülün āteş alursa fer ü tābın
Ne ğaygu ğosa yirinde gül-âbın
- 1035 Keserse bāğbān serv-i revānı
Ķayurmaz tek yirind' olsun fidānı
- 1036 Cihāndan ğitdiyise Hürmüz-i Şāh
Anuñ Pervize vırsün ^ç ömrin Allāh
- 1037 Şehā ma^ç lūmdur Yezdāna ma^ç lūm
Bu oddan bende yandum nitekim mūm
- 1038 Senün nergisleründen çıkdıs'ırmağ
Benüm baĝrum olupdur lâleveş dāğ
- 1039 Yolup sünbüllerüm ber-bād itdüm
Çevürdüm başuma āzād itdüm
- 1040 Boyandum dūd-ı āha ol dem ey cān
Ķayāt ābı gibi zūlmetde pinhān
- [37a]
- 1041 Taĝıtdum kākülüm āvāre itdüm
Şaçum gibi libāsum kare itdüm
- 1042 Geh itdüm ğonçeveş pırāhenüm çāk
Gehi saçdum şabā tek başuma ħāk
- 1043 Urup pistānlarumdan sīneme müşt
Işırdum ħayret aĝzıyıla engüş
- 1044 Ķalup gülzār-ı hüsnum ħuşk u ħāşāk
Ķirü itdüm gözüm yaşıyla nemnāk
- 1045 Olup pergāle pergāle ^ç izārum
Yaşumdan lâlezār oldu kenārum
- 1046 Çerağ-ı ^ç arızum kim bī-fer oldu
Şolup ter güllerüm nılūfer oldu
- 1047 ^ç Akıķum lū^ç lū^ç yile idüp āzār
^ç İzārum eyledüm nāħunla pür-ħār

- 1048 Men-i ğam-dīde bu mātem-serāda
 omadum eksik āyin-i ‘azāda
- 1049 e ger pāyuña yüz sürmekdi kārūm
 Dēğül elde velikin iħtiyārūm
- 1050 Egeri gōzlerūm gōrmez cemālūñ
 Velī ğitmez gōñūlden hi hayālūñ
- 1051 Gōrinmezken gōze nūr-ı tecellī
 Ğayālūñden bulur gōñlūm tesellī
- 1052 Murādum bu ki ey serv-i ser-efrāz
 İkinde olmayasın derde dem-sāz
- 1053 Bu ğamdan eyleme āzār kendūñ
 İdersin nā-gehān bīmār kendūñ
- 1054 Ziyāndur ‘ōmre ğod ğam gāh u bī-gāh
 Bu ğuşsa nieye dek saña ey şāh
- 1055 oğ işler var ki dirsın bu ziyāndur
 Nie aşşılar ol işde nihāndur
- [37b]
- 1056 Dıraħtuñ ger buğanmasaydı alı
 Bitürür miydi hi tāze nihāli
- 1057 Dökülmese şükūfe şāħdan hi
 açan bitseydi mive ir eger ği
- 1058 Ekinci dānesin kılmasa der-ħāk
 Neden ğāşıl olaydı gendūm-i pāk
- 1059 Nihān olmasa ger ğurşīd-i ğāver
 Olur mıydı meh-i tābān mūnevver
- 1060 Maaş ziħī ger irişmese şem‘e
 Ne deñlü virür idi nūr u lem‘a
- 1061 Temām itdi ü Şirīn nāmesini
 İdüp dūrlerle tezyīn nāmesini
- 1062 Taup himmetden aña bāl ile per
 Uurdu anı mānend-i kebūter
- 1063 Urup şeh-bāzveş pervāz açup bāl
 İrişdi dergeh-i Pervīze der-ħāl

*Resīden-i Ta‘vīz-i Bāzū-yı Murād be-Dest-i Ğusrev-i Ferīdūn-nihād ve Pervāz Kerden-i
 umrī-i Nālān be-Sūy-ı Ān Sehī Serv-i Ğıramān*

- 1064 Çü Husrev nāme-yi Şir̄ini gördi
Öpüp yüzine vü gözine sürdi
- 1065 Okıduqça sūzı āvāzelendi
Açıldı eski derdi tāzelendi
- 1066 Nigār̄inūñ idüp hāl-i rūhın yād
İderdi noqtalar gördükçe feryād
- 1067 Elifler görs'iderdi āh u zārı
Añardı kām̄et-i serv-i nigārı
- 1068 Okurken nā-gehān görseydi bir dāl
Añup zülfin olurd'āşüfte-aḥvāl
- [38a]
- 1069 Hevā serd idi gerçi mevsim-i dey
Şehi germ eylemişdi āteş-i mey
- 1070 Didi Şāvūra kim ey maḥrem-i rāz
Diler cānum k'ide cānāne pervāz
- 1071 Göñül eyler hevā-yı vaşl-ı Şir̄in
Fiğān kim tāzelendi dāğ-ı dirin
- 1072 Daḥı hiç kalmadı şabr u qarār̄um
Diyār-ı yāre lā-büddür güzār̄um
- 1073 Dil olmaz emrūme şimden girü rām
Ne mümkindür dil-ārāmumsuz ārām
- 1074 Yir öpüp didi Şāvūr-ı ḥiredmend
Şehā şehler işigünde kemer-bend
- 1075 Neye kılsañ işāret başum üzre
Ne remz itseñ göz ile qaşum üzre
- 1076 Velī her nesnenūñ vaḳti var ey şāh
Sefer vaḳti degüldür şimdi bi-gāh
- 1077 Şitā şiddetde vü vaḳt-i zemistān
Tutılmış berfd̄en kūh u beyābān
- 1078 Hevā-yı serdden kūhsār şad çāk
Zemin yaḥdan u rūd-ı ḥuşk eflāk
- 1079 Olup bi-hūş ḥallāc-ı zemāne
Tağıtmiş penbe-i berfi cihāne
- 1080 İrüp bād-ı ḥunük tutmuş sedāsın
Deñiz mi kesdi bülbüller nevasın
- 1081 Hevādan pāy-ı serv olmuş şikeste
Anuñçün taḥta-yı yaḥ birle beste

- 1082 Sovuğdan ditreyüp m̄anend-i s̄im-āb
İdinmiş ebrden ħurşid sincāb
- 1083 Gögüs gerdügi için rūzgāre
Mehūñ cismi olupdur ħare ħare
- [38b]
- 1084 Çerāġ-ı bezm-i eflāk oldu mürde
Ķamu pervāne-i encüm füsürde
- 1085 Şabādan ħal‘ a-yı yaĥ buldı te‘bīd
Nice feth itsün anı ħup-ı ħurşid
- 1086 Görüp tīgini kūhuñ oldu lertzān
Şıġındı künde āhū-yı beyābān
- 1087 Olupdur ħākim-i kuhsār şayyād
İderler cānverler berfden dād
- 1088 Ķoma bir laĥza elden cāmı şimdi
Degül şāhā sefer eyyāmı şimdi
- 1089 Şu mevsimdür ki çāk faşl-ı zemistān
Ķalile nār-ı Nemrūd oldu bustān
- 1090 Gerekdür k’idesin te‘ĥīr te‘ĥīr
Çü vaĥt ide ħılavuz girü tedbir
- 1091 Bugün ‘iş it ki bir iş ola yārın
Mebādā neşsemüz niş ola yārın
- 1092 Degülsin çerĥ aĥvāline vāĥıf
Zemānuñ ĥile vü alına vāĥıf
- 1093 Geçürme vaĥtūñi bī-‘iş ü bī-nüş
Çıkar endūhi dilden cām-ı mey nüş
- 1094 Bahār olup k’ide seyrūñ zemānı
Şabā gibi ŧolanalum cihānı
- 1095 Çıĥalum serv gibi her kenāra
Aĥalum şu gibi ol ĥoş diyāra
- 1096 Temām olunca Şāvūruñ kelāmı
Didi şeh āña kim ey merd-i ‘āmī
- 1097 Oĥumaduñ gibi ĥiç ‘ışĥdan ĥarf
Olur mı ‘aşıĥa māni‘ yaĥ u berf
- 1098 Reh-i ‘ışĥ içre irse ĥvāb baña
Yaĥ olur pister-i sincāb baña

[39a]

- 1099 Kızar sermâ benüm germiyyetümden
İrir yaḥ dūd-ı âh-ı ḥasretümden
- 1100 Gerek te'ḥîr şer işlerde dâyim
Olur te'ḥîr ḥaber olsa mülâyim
- 1101 Yöneldüüm Ka'be-i kûy-ı nigâra
Refîḳ ol baña ger var ise çâre
- 1102 Sen itdün ḥod beni derd ile pâ-mâl
İlâcumdan niçün eylersin ihmâl
- 1103 Benüm ḥâlümden olmamaḳ ḥaber-dâr
Cihân ḥalḳına ne illâ saña 'âr
- 1104 Pes emḫ itdi emîr-âḥûra Pervîz
Ki zerrin zin ile zeyn ola Şebdîz
- 1105 Şabâyı k'eylediler zin ile râm
Hemân-dem ṭurdi şeh bî-şabr u ârâm
- 1106 Süvâr olup kuşandı tiġ-i zerrin
Yüridi şevketiyle Ḥusrev be-Çin⁹³
- 1107 Rikâbın ser-keşân-ı heft iklîm
Ṭutup dirlerdi budur ṭavḳ-ı teslîm
- 1108 Olupdı tâcverler aña serheng
İderdi bâc-ḥorlar kâmetin çeng
- 1109 İderdi şahlar ḥizmetde çâlâk
Ḳamu ta'zimle ḥurmetde çâlâk
- 1110 Şehün yanınca her sermâye-i nâz
Gönül yağmalayıcı Türk ü ṭannâz
- 1111 Külâhın keḫ urınmış her sipâhî
Ne ispeh ḥüsn ilinün pâdşâhî
- 1112 Giyüp zer-beft ü dibâlar muraşsa'
Olup dürr ü cevâhirla mülemma'
- 1113 Kılup ḥandân u ḥurrem güllerini
Şalup serv üstine sünbüllerini

[39b]

- 1114 Perî-peykerler ü ḥurî-likâlar
Melekler gibi ḥüb u dil-rübâlar
- 1115 İder sünbülleri eṭrâfı müşġin
Ki her biri ġazâl-i Çin ü Maçin

⁹³ Vezin bozuk.

- 1116 Ten-i s̄im̄inleri sincāb içinde
Şanasın ‘ aks-i mehdür āb içinde
- 1117 İdüp kākum libāsın her nigār̄in
Nihāl üzre açılmış verd-i nesr̄in
- 1118 Kamunuñ tācı beñzerdi tezerve
Diyeydüñ kim konupdur şāh-ı serve
- 1119 Bu āȳin ile kim ol şāh-ı ‘ āşık
Giderd’ Ermen zemine key yaraşık
- 1120 Çü vardı hıttā-yı Derbende Perv̄iz
Meh̄in Bānūya irdi ol haber tiz
- 1121 Turup Bānū hezārān şevket ile
Hoş istikbāle çıkdı h̄urmet ile
- 1122 Güzel kızlar bile olup süvāre
Çıkarlar ya‘ ni karşı şehryāre
- 1123 Görince şāhı ol Bānū-yı a‘ zam
İnüp atdan piyāde oldı ol dem
- 1124 Şeh aylaında urup toprağa ruḥ
Didi hoş-āmedī ey şāh-ı ferruḥ
- 1125 Kudūmuñdan dil ü cān oldı h̄urrem
Be-yā ehlen ve sehlen hayr-maḥdem⁹⁴
- 1126 Hezārān ‘ izzet ü ta‘ z̄im̄lerle
Firāvān h̄urmet ü tekrimlerle
- 1127 Dilinden dāne dökdi ol h̄ümāya
Hele kondurdi āḥir bir serāya
- 1128 Namāz-ı şām kim çerḥ-i pür-aḥter
Taḡıtdı ḳara zülfin dökdi ‘ anber
- [40a]
- 1129 Meh̄in Bānū düzetti şāha me‘vā
Münakḳaş ḥargeh ü çetr-i mu‘ allā
- 1130 Nice ḥargāh kim bir āsmāndur
Kim anuñ her tınābı kehkeşāndur
- 1131 Aña eḍnā şem‘ aña māh-ı tābān
Kemine şemsesi ḥurşid-i raḥşān
- 1132 Müzehheb çenberi var gūne gūne
Olur ḳavs-i ḳuzah andan nūmūne

⁹⁴ (Ey şāh) hayırlı dönüşünüzle safa geldiniz, hoş geldiniz.

- 1133 İçinde hūrlar var māh-peyker
Behiştāsā öninde havz-ı Kevşer
- 1134 Girüp oturdılar şāh ile Bānū
Gelüp karşıda Şirīn çökdi zānū
- 1135 Müheyy’olmuş idi esbāb-ı ‘işret
Buyurdılar açıldı bāb-ı ‘işret
- 1136 Perī-rūlar tutardı elde aqđāh
Virürdi bāde şu mānend-i mişbāh
- 1137 Çalup sāzendeler çeng ü rebābı
Eserdüp dönderürlerdi kebābı
- 1138 Leb-i muṭrib ki oldı nāye peyvend
Biterdi āb-ı hayvāndan ney-i kıand
- 1139 Münāsib şī’ rler oqurdu kıavvāl
Virürdi ehl-i bezme vecd ile hāl
- 1140 Def olmuşdı ğulām-ı hālka der-ğuş
Uyarurd’uyusa şöhetde ser-ğuş
- 1141 İştükdüde muğannīlerden āvāz
İderdi cismden cān murğı pervāz
- 1142 Gümiş eller öperdi dīr eger zūd
Şurāhı hālne olmuşdı hoşnüd
- 1143 Şulu şeftālū yemekden dem-ā-dem
Şulanur idi cāmuñ ağzı her-dem
- [40b]
- 1144 Ayağ üzre tırup her māh-sīmā
Kılur ‘uşşāka göz ucıyla imā
- 1145 Şehūñ dil-berlerinden her semen-sāk
Olurlard’anlaruñ vaşlına müştāk
- 1146 Zihī ‘işret k’ider Şirīn ü Hıusrev
Şarāb-ı köhne-sāl ü mahrem-i nev
- 1147 İki gevher gibi bir dürc içinde
İki ahter gibi bir burc içinde
- 1148 Cihān kayğuların idüp ferāmūş
Müdām eylerler idi cām-ı Cem nūş
- 1149 Gezer hargehde cām-ı mey şitābān
Felekde nitelim hırşid-i rahşān
- 1150 Çü nām u neng işin def eylediler
Tekellüf perdesin ref eylediler

- 1151 Gidüp aralarından resm ü āyīn
Öperler birbirinüñ dest ü pāyin
- 1152 Biri birin ol iki mest ü ser-ḥoş
İderler sarmaşık gibi der-āgüş
- 1153 Gönülden keşf idüp her gizlü rāzı
İder birbirine nāz u niyāzı
- 1154 Neyüñ feryādı vü muṭrib nevāsı
Meyüñ ḥālātı sākīnün şafāsı
- 1155 Nedīm ü bezle-gūlar meclis-ārā
Gazel-ḥ^vān dil-rübālar ‘ işret-efzā
- 1156 Bu veche devr iderken bāde-i nāb
Şebi-ḥūn eyledi bezm ehline ḥ^vāb
- 1157 Birez āsāyiş eylesün deyu cām
Ḳamusı ḥ^vābgāhda kıldı ārām

[41a]

*Duḥter-i Mehīn Bānū Ḥil‘at-ı Fāḥir-i Mestürī-rā be-Endāze-i Ḳāmet-i Ḳıyāmet-i Ān Serv-i
Sehī-Bālā*

- 1158 Mehīn Bānū çü görd’ol ‘ışk-bāzı
Sürer meydān-ı ‘ışk içr’esb-i tāzı
- 1159 Ḳarışdı birbirine şekker ü şīr
İde başladı şīr āhuyı neḥcīr
- 1160 Olup Bānū bu işden key perīşān
Olurdu baḥr nām u neng cūşān
- 1161 ‘Adū tağından idüp iḥtirāzı
Ḳıgırdı ḳatına ol serv-nāzı
- 1162 Didi k’ey cānumuñ cānāmı Şīrīn
Dil ü can mülkinüñ sultānı Şīrīn
- 1163 Sipīhr-i ḥüsnüñ ey ḥurşīd ü māhı
Cihān meh-rūlarinuñ pādşāhı
- 1164 Baña gün gibi ey meh oldı ma‘lūm
Ki bu şeh-zāde ‘ışkuñ odına mūm
- 1165 Dür-ı pendümle zeyn it gūş-ı ḥūşuñ
Hemişe cām-ı ‘ışmet ola nūşuñ
- 1166 Gerekdür ki olasin ḥūr-ı mestūr
Melek gibi olup her dīdeden dūr
- 1167 Ḥaremden servveş gösterme başuñ
Ḥayā vü şerm olsun Ḥ^vāce-ḫaşuñ

- 1168 Mih[i]rsin mäh gibi olma ħ̄ire
Şaķın baħt-ı sefidũn itme tire
- 1169 Yanar ‘ālem eyā ħ̄usn āftābı
Götürme āftābuñdan niķābı
- 1170 Yüzine gülme gül gibi cihānuñ
Tebessümden şaķın ġonçe dehānuñ
- [41b]
- 1171 Yaraşur gerçi ħ̄üba ħ̄usn-i s̄iret
Ĥicāb andan daħı yegdür ne minnet
- 1172 Cefā vü cev̄r k’ola āħir-i kām
Vefādan yeg ki renc ola ser-encām
- 1173 Görüp zārılıġın ol şeh-süvāruñ
Çıķarm’elden ‘inān-ı iħ̄tiyāruñ
- 1174 Bulınmaz ‘ālem içre bī-ġaraż yār
Cihān bāġında bitmez verd-i bī-ħ̄ār
- 1175 Ĥaķīķat şanma cev̄her yā ‘arazdur
Mecāzi ‘ışķ şehvāni marazdur
- 1176 Alınma nālesine ‘andelībũñ
Firibinden ħ̄azer kı̄l nā-şekībũñ
- 1177 Eline ġirşe nā-geh şerbet-i şāf
İder mi hiç teşne şabr u inşāf
- 1178 Eger ol la‘l ile ey dürr-i nā-süft
Dilerseñ kim olasın tā ebed cüft
- 1179 Mübeddel olmaya hicre vişāli
Anuñ ol nām u neng ile ħ̄elāli
- 1180 Ger isterseñ daħı muħkem ola bend
İd aña ħ̄ayd-ı ferzend ile peyvend
- 1181 Zen ölǖr ādeme mūnis olunca
Ťurur maħbūb ancak şub̄ħ olunca
- 1182 Çü bī-kābīn ola işbu ‘alāķa
Hemān irişdi bil anı Ťalāķa
- 1183 Olursañ ger aña kābīn ile rām
Olur fermān-berũñ ol kām u nā-kām
- 1184 Bu üslūb ile olsa miħrbānı
Virür er ‘avrata ħ̄atṭa amānı
- 1185 Bizüm Perviz’den noķşānumuz yok
Ona fermān-ber olur cānumuz yok

[42a]

- 1186 Degüldür bizden a' lā ol nesebde
Biz ednā degülüz andan ḥasebde
- 1187 Eger ol dürr ise biz la' l-i nābuz
Eger ol māh ise biz āftābuz
- 1188 Eger tūtīyise şekkersitānuz
Vü ger ḳumriyise biz büstānuz
- 1189 Ger ol Hızır ise biz āb-ı ḥayātuz
Ger İlyās ise Ceyḥūn u Fırātuz
- 1190 Cemālūñ nūr-ı çeşmiyken cihānuñ
Niçün bezmine şem' olursın anuñ
- 1191 Senüñ ebrūlaruñdur ḥod meh-i nev
' Aceb mi ger aña baş egse Ḥusrev
- 1192 Hilāl-i ' id mestür olsa her-dem
Baḳar şevḳ ile aña ḥalḳ-ı ' ālem
- 1193 Çü yüz gösterüp ola āşkāre
Dönüp bir daḫı ḳılmazlar nezāre
- 1194 Tutarlar elde cām-ı hoş-güvārı
Ölür mı cür' anuñ hiç i' tibārı
- 1195 İrür bir heftede ' ömri temāma
Kül olduḡiçün ellerde şemāme
- 1196 Tutulurken el üzre sīb-i ḥandān
Düşer ayaḡa irse zaḥm-ı dendān
- 1197 Saña benden emānetdür ki her bār
Oturma şāh ile ḥalvetde zinhār
- 1198 Eger tenhāda bir söz söylese şāh
Cevābın vir anuñ ḥalḳ içre her gāh
- 1199 İşāret ḳılsa itme aña imā
Mebādā töhmet ide saña a' dā
- 1200 Nigārīn istimā' idüp o pendi
Ḳabūl itdi ve ḡāyetde begendi

[42b]

- 1201 Özi çün pāk-bāzū pāk-dāmān
N'ola ger pāk sözden olsa şādān
- 1202 Çü rüşen oldı şem' -i şubḡāḫī
Münevver kıldı āfāḳı kemāḫī

- 1203 Melek-rûlarla ol hür-ı perî-zâd
Gönüller şaydına olmuşdı şayyâd
- 1204 Bile pākîze duhterler yanınca
O mâhuñ ya' ni ahterler yanınca
- 1205 Kamu dûşîze kızlar Meryem-âÿîn
Ne er yüzini görmişler ne k'âyîn
- 1206 Şabâdan tenleri gül gibi ditrer
Gül-i terden kamunuñ dâmeni ter
- 1207 Olur her birinüñ gül-gün yañağı
Leţâfet bezminüñ rüşen-çerâğı
- 1208 Bez[i]mde cümlesi şem' -i dil-efrüz
Rez[i]mde şanuñ âteş-i ciger-süz
- 1209 Egerçi cümlesi müşgîn-gazâle
Velikin şire olurlar havâle
- 1210 Tezerv-i kîn iderler mekr ü tezvir
'Ukâb-ı tünd olurlar rüz-ı nehcir
- 1211 Hümâ gibi idüp a' lâya pervâz
Kılurlar şâh-bâza ' işve vü nâz
- 1212 Boyaña Husrev-i Pervîz alâyı
Ser-â-ser hûni vü hûn-riz alâyı
- 1213 Melâ'ik şaffi şankim hür fevci
Hüs[ü]n deryâsınuñ güyâki mevci
- 1214 Kamusı gürg-i zev ü şîr-mâde
Şikâr u şayd için bâzû-güşâde
- 1215 İderdi gerçi Husrev şayd u nehcir
Ururdi her kemân-ebrü aña tir
- [43a]
- 1216 Çe ger olurdi her şîre havâle
Zebûn olmuşdı likin bir gazâle
- 1217 Şikâr eylerler id' irince ahsâm
Turup bir lahzâ kılmazlardı ârâm
- 1218 Kaçan nehcirden olsalar âzâd
Ururlardı hemân-dem ' ayşa bünyâd
- 1219 Bu üslûb ile kırk gün şâh-ı pîrüz
Nigârın ile ' iş itdi şeb ü rüz
- 1220 Didi Şîrine bir gün şâh-zâde
Hudâvend eylesün ' ömrüñ ziyâde

- 1221 Benüm rûh-ı revānum yār-ı cānum
İki ‘ālemde varum hānmānum
- 1222 Ne var luṭf u keremler idüp izhār
Bizüm iḳlīmi teşrīf itseñ ey yār
- 1223 Çün olduḳ buncadan zaḫmet size biz
N’ola raḫmetler olsañuz bize siz
- 1224 Terahḫüm eyleyüp ben hāksāre
Mübārek ayaḡuñ başş’ol diyāre
- 1225 Güneşsin her diyārı eyle rüşen
Cihān nūruñdan olsun bāḡ u gülşen
- 1226 Bu veche zārlıḳlar k’itdi Pervīz
Didi luṭf ile Şīrin-i şeker-rīz
- 1227 Eyā şāh-ı cihān u cān-ı ‘ālem
Cihān mülkine sāye şal dem-ā-dem
- 1228 İdüp her şāh mülkin saña teslīm
Elüñ altında olsun heft iḳlīm
- 1229 Nedür bunca tazarru‘ ey şeḫeşāh
Kemine cānuñ iḳün gāh u bī-gāh
- 1230 Olayın ḫidmetüñd’ey şāh-ı fāyıḳ
Olursam ger ḳaravaşlıḡa lāyıḳ

[43b]

- 1231 Eger redd itmez iseñ olam ey hān
Sa‘ ādet hānuña her gice mihmān
- 1232 Hemān ol dem turup māh-ı cihān-tāb
Medāyinden yaña oldı ‘inān-tāb
- 1233 Bile yanınca ol maḫbūbe ḳızlar
Cihān lu‘ betleri merḡūbe ḳızlar
- 1234 Çü menzilgāh old’ol hūr-ı ‘iñe
Medāyin döndi firdevs-i Berine

Fütāden-i Murḡ-ı Dil-i Ferhād-ı Miskīn be-Dām-ı Zülf-i ‘Anber-bār-ı Şīrīn

- 1235 Giriftār-ı kemend-i ‘ışḳ-ı cānān
İder bu veche bülbul gibi eḡḡān
- 1236 Meger bī-çāre vü üftāde Ferhād
Cihāndan fāriḡ ü āzāde Ferhād
- 1237 Görür Şīrīni bir gün nā-gehānī
Alur başına ḡavḡā-yı cihānı

- 1238 Geçüp ser-halka-yı zencir-i 'ışka
Mürid-i şadık olur pîr-i 'ışka
- 1239 İder kalbini ol miskîn ü muhtâç
Hadeng-i gamze-i Şirine umaç
- 1240 Delüp bağrını tîg-i 'ışk-ı bî-dād
İderdi ney gibi efgân u feryād
- 1241 Dir idi kim İlâhî neyleyem âh
Ne bilem niçe yâduñ eyleyem âh
- 1242 Delürdüm 'ışkla kaldum 'amelden
Dil-i divânemi çıkardum elden
- 1243 Olup aşüfte bir nâ-mihrbâna
Tutaş oldum belâ-yı câvidâna
- 1244 Baña ol zâlim ü cellād kâtil
Şunar şerbet deyu zehr-i helâhil
- [44a]
- 1245 Ne 'ışk olsun bu bir derd-i dil ancak
Bunuñ âsânı yok hep müşkil ancak
- 1246 Olaldan pâre pâre câme-i şabr
Tağıldı âh kim hengâme-i şabr
- 1247 Çü geydüm egnüme bir hil'at-i pāk
Selâmet cübbesin itsem n'ola çāk
- 1248 Kemend-i çäre-i bî-çäre kütâh
İrişmez kaşrina ol mâhuñ eyvâh
- 1249 İder m'ol kadre hiç pervâne miskîn
Çerâg-ı mihr ü mâha yana miskîn
- 1250 Hazef gibi güher pâ-mâl olur mı
Meh-i nev kimseye halhâl olur mı
- 1251 Hümâ dâneyle hergiz dâma konmaz
Nitekim nesr-i tayıir bâma konmaz
- 1252 Dirîgâ hasre tâ feryād feriyād
Ne mümkün kim ide Şirine Ferhād
- 1253 Dögüp bu derd ile başını taşa
Dökerdi gözyaşını tağ u taşa
- 1254 Gidüp arâm u şabr ile kararını
Kılurdu nâle-i feryād u zârı
- 1255 Hâm idüp kâmetin derd eylemiş çeng
Tutardı tağ u taş âhına âheng

1256 Dem-ā-dem müşt ile gögsin dögerdi
Anuñçün sinesi gök gök gögerdi

1257 Ne şabrı var idi kim ide ārām
Ne rām olurdu emrine dil-ārām

1258 Kılıp derd-i derūnın āşkäre
Giribānın iderdi pāre pāre

1259 Olup bir nergis-i fettāne meftūn
Be-nā-geh ‘āķil iken oldı Mecnūn

[44b]

1260 Bilemezdi bu derdüñ çāresini
Yıgamazdı dil-i āvāresini

1261 Gezerdi her yaña hayrān u dil-teng
Yimişdi şanasın afyūn ile beng

1262 Bulutlar gibi geh tağa çıkardı
Gehi şu gibi şahrāya aķardı

1263 Yürür ser-pā berehn’abdāl u ‘uryān
Gören şanurd’anı ğül-i beyābān

Üstād Taleb-Kerden-i Şirīn Berāy-ı Āmeden-i Şir

1264 Didi Şāvūra bir gün ol nigārīn
İder gönlüm hevā-yı şir-i şirīn

1265 ‘Aceb kaşrumda hiç bir havz ola mı
Süd ırmağı aķa aña müdāmī

1266 Gelince havza otlakdan ola rāh
İrişe şir-i şāfī gāh u bi-gāh

1267 İştükde anı üstād-ı hünerver
Didi kim ey serir-i hüsne server

1268 Bu yirde bir hünermend ādemī var
Be-ġāyet kāmīl ü üstād mi‘ mār

1269 Çe hān itmiş cihān mülkinde bünyād
Özi ‘ālemde meşhūr adı Ferhād

1270 Ezel olduk anuñla bile telmīz
Ne ta‘ līm itdilerse işledük tiz

1271 Dürişdük cedd ü cehd idüp hemişe
Baña hāme naşīb old’aña tişe

1272 Bu havz işine bil ey şehd-i fāyık
Degüldür andan özge kimse lāyık

- 1273 Gül-i bāğ-ı letāfet serv-i çālāk
Sözinden oldu Şāvuruñ ferahnāk
- [45a]
- 1274 Varup hācibler üstād-ı zemāne
Didiler k'ey hünermend-i yegāne
- 1275 Seni Şīrīn şehd-engīz iştē
Buyuruñ gidelüm kim tiz ister
- 1276 İşidüp ol sözi Ferhād-ı medhūş
Didi yā Rāb bu düş mi ola yā hūş
- 1277 Velī gönli virürdi kim t̄anukluk
Ola h̄vān-ı vişāl ile konukluk
- 1278 Yirinden t̄urdı kara tağ gibi
Revān oldu Kızıl ırmāğ gibi
- 1279 Bulutlar gibi 'azm idüp şitābān
Sehāb-ı dīdesinden dökdi bārān
- 1280 Kara zülfin egüp eylerdi tehc̄il
Gider Hindūstāna gūyiyā p̄il
- 1281 Harīm-i yāre ol miskīn ü pā-māl
İrişdi göz açup yumınca der-hāl
- 1282 İletdiler anı Şīrīn katına
Şanasın bülbül-i nesrīn katına
- 1283 Şad[ı]r gösterdiler geçüp oturdu
Velī hayretten öz kendin yitürdi
- 1284 Nigārīn eyleyüp ta'zīm ü tekrīm
Murādın itdi bir bir aña tefhīm
- 1285 Çü gördi t̄ıfl gibi emrine rām
Temāmet cūy-ı şiri kıldı i' lām
- 1286 Serāy öninde bir havz olmağ işin
Aña otlağdan işi sūd gelişin
- 1287 Ne kim giçerdi gönülden nihānī
'Ayān itdi hemān üstāda anı
- 1288 Tururken karşıda Ferhād-ı bī-hūş
Tekellüm şerbetinden oldu ser-hoş
- [45b]
- 1289 Lisān-ı hāl ile yār'itdi ma' lūm
Muhabbet āteşine olduğın mūm

1290 Turup şevk ile üstād-ı zemāne
Dīdi kim k̄andadur ol kār-ḥāne

1291 Aña gösterdiler olduḡda t̄alib
Hemān işe şürü^ç itdi kıvanup

*Kenden-i Ferhād-ı Endūh-gīn be-nāḥun Tīşe-i Elmās-Pīşe Rūy-ı Gerd-Ālūd-ı Zemīn-rā ve
Dicle-i Ḥūn Saḥten ez-Dīde-i Ḥūn-ābe Feşān-ı Cūy-ı Şīr-i Şīrīn-rā*

1292 Şu resm'ururdu taşa tīşe Ferhād
İderdi taş bağırlu taḡ feryād

1293 Zemīne ursa ol üstād-ı tīşe
Amān isterdi çerḡ-i zulm- pīşe

1294 Külüng urduḡca yire ol ḥiredmend
Kılurdu ābnūsı^ç ace peyvend

1295 Reh-i^ç ışka kim olmışdı revāne
Kadem başmışdı evvel demde cāne

1296 Meger aḡlardı tıfl-ı eşk-i Ferhād
Anuñçün cūy-ı şīr eylerdi bünyād

1297 Olup ol tıfl gūyā kim ḡazabnāk
İder dirnaḡ ile şahrā yüzün çāk

1298 Yāḥud raḥm eyleyüp Ferhāda her-dem
Yüzün yırtup zemīn eylerdi mātem

1299 Çün ol pūlād-dest ü sihr-pīşe
Şürü^ç itmişdi cān u dilden işe

1300 Dürişürdi gece gündüz dem-ā-dem
Urışup kūh u şahrāyile her dem

1301 Ne bir laḡza k̄arār u şabr iderdi
Ne ārām ile cāna cebr iderdi

[46a]

1302 Yumup iki cihāndan gözlerin ol
Nigārīn emrine olmuşdı meşḡul

1303 Görüp derdini anuñ seng-i ḥāre
İderdi taş bağırın pāre pāre

1304 O dil derdini şerḡ itdükçe taḡa
Şalardı tīşe başını aşāḡa

1305 Pes az müddetde ol ḡamgīn ü nā-şād
Ne kim emr itdilerse itdi bünyād

1306 Zemīn ol şan^ç atūñ olup esīri
Alup baḡrına başdı cūy-ı şīri

- 1307 Baķup ŧaħrā aña ķalurdı t̄āña
Yüzi üstinde yir eylerdi aña
- 1308 Çemend'olduķça ol ırmaķ revāne
İderdi gökde ta' na keħkeŧāne
- 1309 Çü fāriğ oldı cūy işinden üstād
Yine bir ħavz-ı Kevşer itdi bünyād
- 1310 ' Aceb ŧan' atlar itdi anda kem-yāb
Eli ŧuyından aķıtdı aña āb
- 1311 Bu ħavz olsun deyu ol ħūra kāfī
Getürdi ŧu yirine ŧir-i ŧāfī
- 1312 Be-gāyeť imrenüp ol ŧire devrān
Cihān pīr iken oldı tıfl-ı nā-dān
- 1313 ' Arūŧ-ı dehre ol cū ğabğab oldı
Kenār-ı ħavz ğüyā kim leb oldı
- 1314 Aķup çün ħavza ğirdi cūy-ı sepīd
ŧeb-i Ferhāda irdi ŧubħ-ı ümmid
- 1315 Ağarmıŧ ğiryeden çeŧmi cihānuñ
Süd ırmağı ķomiŧlar adın anuñ
- 1316 Ya zaħm-ı sine-i ŧaħrāyı ğörmıŧ
ŧabīb-i ħazıķ aña penbe urmıŧ
- [46b]
- 1317 Ħaber irğürdiler kim ol nigāra
Düzeldi ħavz-ı ra' nā seng-i ħārā
- 1318 Öküŧ ħarc olmıŧ anda zūr-ı bāzū
Çekemez ay u ğün olsa terāzū
- 1319 ŧanasın cān eritmiŧ anda mi' mār
Cihān u' cūbesini ķılmıŧ izħār
- 1320 İdüp her ŧan' atını āŧkār ol
Ķomıŧ ' ālemde bir ħoŧ yādğār ol
- 1321 Degüldür cūy-ı ŧir ol Nīl ü Ceyħūn
Berāt-ı ' āŧıķ-ı ğamğin ü maħzūn
- 1322 Zebūn olduķça ol miskin ü ğamnāk
Aña ŧaħrā yaķasın eylemiŧ çāk
- 1323 Turup ŧevķ ile yirinden nigārīn
İriŧdi cūy-ı ŧir'ol yār-ı ŧirīn
- 1324 Varup ħavza ol āb-ı zindeğānī
Virür ' uŧŧāķa ' ömr-i cāvidānī
- 1325 Yüzinüñ ' aksi düŧdi ħavza nā-ğāħ
Ķörindi hāle içre ŧanasın māħ
- 1326 Nihāl-i ķāmetiyle virdi zīnet
Kenār-ı cūy-ı ŧire ol ķiyāmet

- 1327 Hemān havzıyla ol serv-i semen-ber
Mişāl-i hūr-ı cennet havz-ı Kevşer
- 1328 Nigārīnün yanında her şeker-leb
Tutarlar şirden cām-ı leb-ā-leb
- 1329 İderler leblerin hemşire-i şir
Olup şir ü şekerden çāşni-gir
- 1330 Getürdüp yanına Ferhādı Şirīn
Hezārān eyledi inşāf u taḥsīn
- 1331 Yepüp arkasını hürmet eliyle
Du‘ālar oқıdı tatlu diliyle
- [47a]
- 1332 Dir üstāduña rahmet ey civān-merd
Cihānda görmesün hiç ellerün derd
- 1333 Ola her sihr-pişe saña muhtāc
Ayağun toprağı başlarına tāt
- 1334 Senün işün niçe üstād işidür
Hemān ‘ālemde bir Ferhād işidür
- 1335 Bu şan‘atlarıñ şenden oldı şād[ı]r
Degüldür ādemi zād aña kādır
- 1336 Koluña kuvvet ey mi‘mār olsun
Kemālün tā kıyāmet var olsun
- 1337 Kemālün eyledük fi’l-cümle idrāk
Kemāhi irmez aña ‘aql-ı derrāk
- 1338 Süremez olsa ne deñlu dil-āver
Senün meydān-ı fażluñda tekāver
- 1339 Ne deñlu yügrük olursa dağı at
Kaçan şeh-bāza hem-ser ola heyhāt
- 1340 Seni meşlek bilür gerç’ey hıredmend
Veli yoқdur saña ‘ālemde mānend
- 1341 Ne bilsün bilmeyen fażl u kemālün
Nice görsünler a‘mālar cemālün
- 1342 Görüp ta‘zīm ü tekrīme sezāvār
Ayağına cevāhir itdi işār
- 1343 İdüp māl u menālin aña mebzül
Didi k’eksükligümüz eyle maқbül
- 1344 Cihān tolusı māl ey merd-i fāyık
Olamaz saña destimüzde lāyık
- 1345 Bu kandan kim ola genc ü hāzīne
Bu işde şermsārem ben kemine
- 1346 Kulağ olup aña şarrāf-ı māhir
Sözinden aldı çoқ dürr ü cevāhir

[47b]

- 1347 Kabûl itmedi gerçi sîm ile zer
Yedi Şîrîñ sözinden lik şeker
- 1348 Olup ser-mest ü hayrân ol şafâdan
Gözin ırmadı hiç ol meh-liķâdan
- 1349 Nigârûñ göz yüzine bakdı kaldı
Tecelli nûrına müstagriķ oldu
- 1350 Yitürdi kendü kendin oldu güm-râh
Ne gönli maḥrem ü ne ‘aķlı hem-râh
- 1351 Gözi nâzır ruḥ-ı yâr-ı vefaya
Özi ğarîķdi deryâ-yı şafâya
- 1352 Ne diyüp ne koyasın bilmez idi
Diline hiç nesne gelmez idi
- 1353 Sürür-ı vaşl ile mesrûr u ḥurrem
Yitürmiş ‘aķlın ol miskin âdem
- 1354 Ferâmûş idüp âlâmın cihânuñ
Ḥoş özge ‘âlemi var idi anuñ

*Be-Münâzarâ Kerden-i Ḥusrev be-Ân Mu‘teķif-i Künc-i Şabûrî ve Giriftâr-Şoden-i Ân
Yûsuf-Şıfat-ı Zeliḥâ-nâ-dîde be-Meşakḫat-i Tengnâ-yı Çâh-ı Dûrî*

- 1355 Çü Ferhâd itdi râzın ‘âleme fâş
Melâmet taşına karşı tutup baş
- 1356 Yürürken fâriĝü’l-bâl ü selâmet
Cihâna oldu rûsvây u melâmet
- 1357 Urup şâm u seḥer gül-bâñ-ı ‘ışkı
İrürdi taş-ı çerḥe bâñ-ı ‘ışkı
- 1358 Virüp her maḥrem ü nâ-maḥreme râz
Ḳamu etrâfa şaldı şayt u âvâz
- 1359 Görüp ğammâzlar anuñ bu ḥâlin
Temâmet ḥıfz idüp her ķıl ü ķâlin

[48a]

- 1360 Gelüp Pervîze didiler ki ey şâh
Niçün olmayasın bu işden âĝâh
- 1361 Neden teftiş kılmazsın tarîķûñ
Revâ mı bir gedâ ola refîķûñ
- 1362 Olup Ferhâd Şîrîne hevâdâr
Ola hem-râh-ı şâhenşeh zihî ‘âr
- 1363 Nigârîne henüz ol yâr senden
Ne ḥavfı vü ne şermi var senden
- 1364 Yürür kûyında Şîrîñüñ şeb ü rûz
Gice Ḳadr aña gündüz ‘id ü Nev-rûz

- 1365 İşitdükd'anı Ğusrev oldı medhüş
Ğazab cāmından olup mest ü bi-hüş
- 1366 Söyüندی bād-ı ğayretten çerāğı
Eridi āteş-i 'ār ile yağı
- 1367 Buyurdı k'ideler Ferhādı hāzır
K'ola qavline vü fi'line nāzır
- 1368 Getürdiler varup fi'l-hāl anı
Ğörince Ğusrevüñ cüş itdi qanı
- 1369 İdüp tevbiḡ ü taqrī' ü 'itābı
Hezārān tanz ile kıldı ḡitābı
- 1370 Didi kimsin saña kim dirler ey dūn
Eyitdi 'āşık-ı ğam-ḡ'ār u maḡzūn
- 1371 Didi yirūñ maḡāmuñ eyle kışşā
Eyitdi küşe-i ğam künc-i ğuşşā
- 1372 Didi neylersin ol künc içre her bār
Eyitdi arzū-yı vaş[ı]l-ı dil-dār
- 1373 Didi bilür misin dil-dār kimdür
Eyitdi andan özge var kimdür
- 1374 Didi Şirini hiç eyler misin yād
Eyitdi olmuşam anuñla mu' tād
- [48b]
- 1375 Didi 'ışq u muḡabbetden beyān it
Eyitdi açma bu sırrı nihān it
- 1376 Didi ister misin derdüñe dermān
Eyitdi ger olursa vaşl-ı cānān
- 1377 Didi Şirinüñ adın añma zinhār
Eyitdi eylerem añduqça tekrār
- 1378 Didi geçdüñ mi yoksa baş u cāndan
Eyitdi çokdan uşandum ben andan
- 1379 Didi benden meger yok ḡavf u bīmüñ
Eyitdi ḡaḡ mu' inidür yetimüñ
- 1380 Didi kākülleriyle itme peyvend
Eyitdi yek k'ola divāneye bend
- 1381 Didi zülfi dimāğuñ eylemiş ḡuşk
Eyitdi eyledür ḡaşşiyet-i müşk
- 1382 Didi kūyına varma şabr it ey ḡām⁹⁵
Eyitdi qanı şabr u qanı ārām
- 1383 Didi anuñ raḡībinden şaḡın hā
Eyitd'āşıḡa sengden ne pervā

⁹⁵ Vezin bozuk.

- 1384 Didi ol mâhuñ eyle mihrini terk
Eyitdi cân içinde şaklaram berg
- 1385 Didi bildüm k'olursın päre päre
Eyitdi ger kazâyise ne çäre
- 1386 Didi başuñ keserven ol haber-dâr
Eyitdi kâşki ser baña ser-bâr
- 1387 Didi Şîrîñ benümdür el çek andan
Eyitdi el çekilmez tatlu cândan
- 1388 Didi sen zerre kande kande ol mäh
Eyitdi 'ışka birdür bende vü şah
- 1389 Ne söz kim tanz ile söylerdi Pervîz
Virürd'aña cevâb-ı hikmet-âmîz
- [49a]
- 1390 Çü gördi şah anuñ ol fiñnatını
Birez def' itdi hışm u hiddetini
- 1391 Ne kim şordı ise aldı cevâbın
Pes andan soñra kaç' itdi hıñbın
- 1392 Kığırdı katına hem-demlerini
Harim-i hâşına mahremelerini
- 1393 Didi kim tanışurven size yârân
Nedür tedbîr ey pâkize-râyân
- 1394 Bu divâne k'olupdur baña hem-râh
İder Şîrîñ añıldıçça bile âh
- 1395 Eger hâlinde kırsam anı key 'âr
Ger öldürürsem olurven günehkâr
- 1396 Meded kaldum iki arada hayrân
İdüñ bu hayretüm derdine dermân
- 1397 Demidür k'idesiz bir özge tedbîr
Taçasız gerden-i Ferhâda zencir
- 1398 Görince tâ kim ol divâne zürü
Birez def' ola şâyed şerr ü şürü
- 1399 Bu açılıklarüñ dadınca dadın
O lâyim unuda Şîrîñün adın
- 1400 Bunı bilmez ki her kim görse acı
Dağı Şîrîne artar ihtiyâcı
- 1401 Egerçi k'oldı tedbîrât lâyıq
Şehüñ re'yine olmadı muvâfıq
- 1402 Girü Hüsrev didi k'ey ehl-i tedbîr
Yarar divâneye zindân-ı dil-gir
- 1403 Filân tağ üzre var bir çâh-ı Bâbil
İrişmez 'umkına hiç 'aql-ı 'âkıl

- 1404 Çeh-i gayyā gibi hergiz dibi yok
Cihānda bir daḡı anuñ gibi yok
- [49b]
- 1405 Tenāhīden mu‘arrādur kemāhī
Anuñ nişfinda qalmış gāv u māhī
- 1406 Eger bir tař dūřs’anuñ içine
Gider tā ḡařre dek irmez dibine
- 1407 Muqābil ols’aña ḡurřid-i rahřān
Geçer ḡavf ile ūstinden řitābān
- 1408 Be-nā-geḡ dūřse aña meř‘el-i māh
Olur anuñ qarañluđında güm-rāh
- 1409 İçinden şöyle çıkı mış taş u toprağ
Kim ol mış iki yanı bir qara tağ
- 1410 Qazanlar tiře-i pūlādla anı
Qomıřlar pūřt-i māhīde niřānı
- 1411 Gerek ḡıfz olmađıün nām u nāmūs
Bu mecnūn ola ol āh içre maḡbūs
- 1412 Pes ol dem emr idüp birqa ‘avāne
Alup Ferḡadı oldılar revāne
- 1413 Varup zālimler ol kuıyuya fi’l-ḡāl
Tutup itdiler ol miskini idḡāl
- 1414 Olındı ‘aşık-ı dil-riş ü bī-tāb
Çeh-i Ken‘āna Yūsuf gibi pertāb
- 1415 Naḡif ü ḡaste vū zār ü dil-efkār
Gider surāḡ-ı āha nitekim mār
- 1416 řanasın kabre girdi mürde-i ‘ūr
Ya dūřdı ejdeḡa ađzına bir mūr
- 1417 şalup āh-ı belāya anı ol dem
Qapusın yaptılar taş ile muḡkem
- 1418 Mūvekiller qodılar aña nāzır
K’olalar gie gūndüz anda ḡāzır
- 1419 řabāḡa bula fuşsat çıqa Ferḡad
řehūñ āh ile qařrın yıqa Ferḡad
- [50a]
- 1420 Bu qorqudan idüp ol ihtimāmı
Quyuyı bekledürlerdi mūdāmı
- 1421 İder Ferḡad ol āh içre zārı
Añup āh-ı zeneḡdān-ı nigārı
- 1422 Yaqasın āk idüp eylerdi şad āh
Dir idi baña pirāhen yiter āh

- 1423 Ne cürm itdüm ki uğradum bu cebre
Ki girdüm diri dirligümde kabre
- 1424 Umarken h^vân-ı vuşlatdan nevâle
Gulû-yı çâha olındum havâle
- 1425 Yaluñuzluk ne müşkil derd imiş âh
Yaluñız itmesün kulların Allâh
- 1426 Ne yanumda enisüm münisüm var
Ne ahvâlüm şorar bir kimse her bâr
- 1427 Kamu halk-ı cihân gül gibi handân
Benem ebr-i bahâri gibi giryân
- 1428 Zâif ü haste vü miskin ü pâ-mâl
Şikeste-hâtır u âşüfte-ahvâl
- 1429 Ciger tığ-i kaderden yare yare
Yürek tir-i kazâdan pâre pâre
- 1430 Eşer kalmadı za' ifle tenümden
Sürükler her qarınca dâmenümden
- 1431 ' Aceb mi gözlerümden gitse uyhu
Degül hoşnûd yirinden çıkar şu
- 1432 Bu hâletden ' aceb hayretdeyem ben
Bu hayretten ' aceb hâletdeyem ben
- 1433 Geçer çâh-ı belâda rûzgârum
İşitmez halk-ı ' âlem âh u zârüm
- 1434 Olaldan şâm-ı tîre şubhgâhum
Boyadı gökleri dūd-ı siyâhum
- [50b]
- 1435 Olup çâh-ı belâ vü ğam turağum
Be-küllî oldı ' âlemden ferâğum
- 1436 Baña acıduğundan gâh u bî-gâh
Yağasına çeküpdür başını çâh
- 1437 Kânı ol baht u ikbâl ü sa' âdet
K' iderdüm küy-ı dil-dârı ziyâret
- 1438 Şabâ gibi gezüp ol gülsitâni
Hezârân gibi eylerdüm figâni
- 1439 Gehî şevk ile sinem çâk iderdüm
Geh işiginde yüzüm hâk iderdüm
- 1440 Seg-i küyda idinüp mahrem-i râz
Virürdüm anlaruñla bilé âvâz
- 1441 Urup taş işigine rûy-ı zerdüm
Mihekde ya' ni altunum dökerdüm
- 1442 Ne taş k' atardı baña pâsbânı
Başardum bağruma cânüm gib' anı

- 1443 Dirilüp itleri p̄rāmenüme
Yapışurlardı yek yek dāmenüme
- 1444 Yire baş koyup itsem zār u nālīş
Olurdu pāy-ı esbi girde-bālīş
- 1445 Kaçan kim taş ışigine kōsam baş
Ėsirgerdi beni ol yūreği taş
- 1446 Açılsa āh-ı şeb-ḡirūmden ol bāb
Tutup zencir ururdu aña bevvāb
- 1447 Muqayyed olmayup hīç ta‘ n-ı halka
İderdüm gözlerüm bābına halka
- 1448 Düşüp bunca sa‘ ādetden cūdā āh
Belā çāhında oldum mübtelā āh
- 1449 ‘ Aceb zindān-ı vahşet oldı yirüm
Ölürsem kimse olmaz dest-girüm

[51a]

- 1450 İrişmez hayme-i mihrūñ tınābı
Tutup anı bulam tā fetḥ-i bābı
- 1451 Tolaşup boynuma āhum kemendi
Ėgerçi kim çeker ben müstemendi
- 1452 Degül ammā der-i maḥbes güşāde
Ḥalāş olmağ ne mümkin ben fütāde
- 1453 Muḥāl oldı görünmek rüy-ı iflāḥ
Meger kim fetḥ-i ebvāb ide Fettāḥ
- 1454 Devā umduğça derd oldı firāvān
Bu derde şabrdur var ise dermān
- 1455 Ne çāre ḥaste cāna eyleyüp cebr
Ölince bu belāya ide pür-şabr
- 1456 Men-i bī-çāre vü miskini zirā
Belāy[i]çün yaratmış Ḥağ Ta‘ ālā
- 1457 Żarūrī varayın şabruñ yolını
Ḥalāş ide ol ‘ Alīm ben kulını
- 1458 Egerçi baña bu miḥnet ḥarecdür
Velikin şabr miftāḥ-ı ferecdür

Ber-Āmeden-i Āftāb-ı Tālī‘ Ān Tīre-i Şeb ve Ḥalāş Yāften ez-Çāh

- 1459 Giriftār-ı kemend-i ḥabs-i dil-ḡir
Ḥalāş içün ider bu veche tedbir
- 1460 Çün ol üftāde-i dil-teng ü ḥayrān
İderdi çāh içinde āh u efgān
- 1461 İdüp āyın ü dīnince namāzı
Kılurdu Ḥağğa zārı vü niyāzı

- 1462 Bu hâletde iderken nâle vü âh
Eli bir nesneye tokundu nâ-gâh
- 1463 Görür pûlâddan bir tîşe merğûb
Ki şap olmuş ana bir âhenin çûp
- [51b]
- 1464 Alup üstâd anı şâd oldu gâyet
Şanasın buldı derdine nihâyet
- 1465 Çü sâz-ı bahta devlet ide âheng
Olur maḥbûsa şahrâ çâh-ı dil-teng
- 1466 Kişinûn kim murâdınca ola dehr
Zülâl-i Hızır olur nûş itse ger zehr
- 1467 Külüngi gördi çünkim dest-gîr ol
İdindi destesin şem^c -i münir ol
- 1468 ^c Aşâ irişdi gūyâ bir za^c ife
Kim oldu rûkn-i a^c zâm ol naḥife
- 1469 Ururdu şevk ile ol sihr-pîşe
Hüsün gencinesinden yaña tîşe
- 1470 İderdi keffini kef-i terâzû
Dögerdi tağ u taşda zûr-bâzû
- 1471 Külüngin şalduğınca ol âhenin-çeng
Şadâsından açılurdu dil-i seng
- 1472 Derûn-ı dilden âh itse o mazlûm
İrürdi seng-hâre nitekim mûm
- 1473 Birez kim tîğ ü tîşeyle girişdi
Be-nâ-geh la^c l kânına irişdi
- 1474 Zebân-ı tîşe neşter kendü faşşâd
Meger ol tağdan kan aldı Ferhâd
- 1475 Ya destmuzd çün üstâda ol kân
Şunardı pâre pâre la^c l-i raḥşân
- 1476 Olup her la^c l anuñ bir şeb-çerâğı
Virürdi mihr şem^c inden ferâğı
- 1477 Şanasın acıyup Ferhâd'a ol tağ
Gözinden kanlu yaşın kıldı ırmağ
- 1478 Degüldi saçılanlar la^c l-pâre
Külüng urduqça çıkardı şerâre
- [52a]
- 1479 Kara taş içre her la^c l-i Bedeḥşân
Karagu gicede necm-i dıraḥşân
- 1480 Ya Ferhâduñ kalup ^c âciz elinden
Yağardı tîşenûn odlar dilinden

- 1481 Be-âhîr ol giyâh-ı hürd u heşhâş
Çıkardı dâmen-i kuhsârdan baş
- 1482 Bisât-ı hâk ile örtüp tenini
Yaka idindi kûhuñ dâmenini
- 1483 Şehîd-i ‘ışk haşr oldı şanasın
Geyüp lâle gibi kanlu libâsın
- 1484 Diler dil-dârunuñ k’ol ‘âşık-ı zâr
Geze küyında seglerle şeb-i târ
- 1485 İderdi nâle vü feryâd ü zârı
Çekerd’ahşâma ol gün intizârı
- 1486 Kılurdu yana yana âh-ı pür-süz
Dir idi ne ‘aceb eglendi k’ey rüz
- 1487 Belâ-yı câvidânîsin baña sen
Hemân sensin meger rüz-ı cezâ sen
- 1488 Tatalum k’olasın şem‘-i dil-efrüz
Kara zülfüñ kanı ey şahid-i rüz
- 1489 Çü sensin çeşme-i âb-ı Sikender
Kanı zulmâtuñ ey mihr-i münevver
- 1490 Gözümden k’ey sevâd-ı şeb cüdâsın
‘Aceb bilsem ne çeşme tütüyasın
- 1491 Siyeh zülfüñsüz olur ey perî-çehr
Gözüme seyl-âteş rişte-i mihr
- 1492 Meger kim gördi şeb herfini nemnâk
Aña gün mürde-sengin saçdı eflâk
- 1493 Belürmez kârvân-ı şâm eyvâh
Meger kim ğarķ olupdur keşti-i mäh
- [52b]
- 1494 Debîr-i çerh defterden sehiv tek
Şanasın şeb hurûfin eyledi hakk
- 1495 Bozılmasaydı ger tertîb-i eyyâm
Niçün rûza şeb olmayaydı encâm
- 1496 Giceye muntaızır ol zâr u mañzûn
Nitekim tal‘at-ı Leylâya Mecnûn
- 1497 Varamaz idi gündüz küy-ı yâre
Mebâdâ ğamz ideler şehryâre
- 1498 Anuñçün gözler idi vaķt-i furşat
Cihâna olmaya tâ kim melâmet
- 1499 Şabâ hengâm kim hürşid-i rañşân
Şehâb-ı muzlim içre oldı pinhân
- 1500 Hemân bî-ihtiyâr ol bülbül-i zâr
Kafesden çıkup itdi ‘azm-i gülzâr

- 1501 Sabā gibi yetişdi bŭstāna
Yŭzin sŭrdi ol ‘ālī-āstāna
- 1502 Öpŭp taş işŭginŭn taşını hoş
Kodı başın aña ol mest-i bī-hŭş
- 1503 Didī ey Ka‘ be-i kŭy-ı nigārum
Ŭmidŭm var görem kŭy-ı nigārum
- 1504 Cevābı buydı dīlinde şāfī
Ser-i kŭy-ı ḥabībŭm baña kāfī
- 1505 Tavāf-ı kŭy-ı yārŭm baña besdür
Ĥevā-yı Ka‘ be eylersem hevesdür
- 1506 Şafālar kesb idŭp ol gice mişķin
Didi sa‘ y ile kāmum oldu Şirīn
- 1507 Seḥergeh şem‘ -i zerrīn kim uyandı
Gŭmiş pervāneler hep oda yandı
- [53a]
- 1508 İdince şāh-ı ḥāver şarkı menzil
Diyār-ı ġarba şeb baġladı maḥmil
- 1509 Görŭr Ferhād kim baş göz belŭrdi
Şeb-i tīre gidŭp aydın gelŭrdi
- 1510 Getŭrmişdi firāvān la‘ l-i reŋġin
Yazup her birisine nām-ı Şirīn
- 1511 Şanasın her le‘ āl bir çeşm-i pŭr-ḥŭn⁹⁶
Ḥayāl-i yār idi ol naķş-ı mevzŭn
- 1512 Ya eşk-i dīde-i ḥunbār u giryān
Şaçılmış kŭy-ı dīl-berde firāvān
- 1513 Olup cān kayısı ile ol evbāş
Etekden la‘ l ü çeşminden güher-pāş
- 1514 Girŭ çāha girŭp olurdı pinhān
İderd’ aḥşām olınca āh u efġān
- 1515 Gelŭrdi gice gice ol araya
Nişār iderdi la‘ l-i bī-nihāye
- 1516 Şu deñlü oldu kim bī-zaḥmet ũ renc
Gedālar la‘ lden cem‘ itdiler genc
- 1517 Kimisi müşterī vŭ kimi bāyi‘
Cihāna oldu bu esrār şāyi‘
- 1518 Didī Pervīze Şirīn k’ey ser-efrāz
Açıldı ‘āleme gencine-i rāz
- 1519 Meger kim ‘ ahd-i ‘ İsā oldu zāhir
Kamu yir yŭzine çıķdı cevāhir

⁹⁶ [le‘ āl]:la‘ l

- 1520 Le'āl aḥbārı yayıldı cihāna⁹⁷
Zebān gibi düşüpdür her dehāna
- 1521 Bugün nāmum nekire ḥātem oldı
Gedālar adum ile hem-dem oldı
- 1522 İşidüp anı Ḥusrev itdi ğayret
Kıgırdı katına Şāvürı ḥalvet
- [53b]
- 1523 Diği kim ey cihān-dīde nedīmüm
Enīsüm münisüm yār-ı kādīmüm
- 1524 Baña 'ilm ile ey üstād-ı dānā
Bu sırruñ ḥikmetini eyle peydā
- 1525 Di kim bu la'ller ne kān taşıdır
Ya kanķı 'aşıkuñ kanlu yaşıdır
- 1526 Didi Şāvür k'ey şāh-ı dil-āver
İdüpdür anı Ferhād-ı hünerver
- 1527 Hüner yirde kımaz ḥiç şāhibini
Murāda irgürür her tālībini
- 1528 İdüpdür feth-i kufl-i rızķa Fettāḥ
Hüner ehlinüñ engüştini miftāḥ
- 1529 Dilerseñ k'olasın 'ālemde meşhūr
Hüner kesb it hüner ey merd-i maġrūr
- 1530 Hüner kesbinden ol el kim ırakdur
Dıraḥt-ı tende bir kırı budaķdur
- 1531 Hünersüzlükden ol kim ola bī-'ār
Degül insān ḥayvān-ı 'alef-ḥvār
- 1532 Şu kim şehd-i hünlerden almaya dad
Degüldür nesl-i ādem bil ki div-zād
- 1533 Şaķın 'ār itme ta'lim-i hünlerden
Er iseñ geç bu yolda sim ü zerden
- 1534 Hünermend olan ölmez ḥiç cihānda
Eyü adı añılur her zemānda
- 1535 Olanlar ma'rifet baḥrinde ğavvās
Çıkarurlar be-āḥir gevher-i ḥāş
- 1536 Bu baḥrüñ sāhilinde niçe kāmil
Kātur ihmāl ucından şöyle cāhil
- 1537 Cihānda anca tab' ehli kişi-zād
Hünersüzlükden olur āḥir 'irġad

⁹⁷ [Le'āl]:La'1

[54a]

- 1538 Olur ey niçe bī-idrāk ta' līm
Olur aḳzā'l-ḳuzāt-ı heft iḳlīm
- 1539 Gel emdi ' āḳil iseñ ol hünerver
Olasın tā iki ' ālemde server
- 1540 Çü Şāvūruñ sözin gūş itdi Pervīz
Getürdi kūh-ken-i bi-çāreyi tiz
- 1541 İdüp miskine bi-ḥad serzenişler
Didi nedür bu dürlü dürlü işler
- 1542 Niçün itdün girü endişe-i ḥām
Bilürken ' işḳa yoḳ āḡāz u encām
- 1543 Daḡı def' olmadı mı ol ḥurūşuñ
Daḡı başuña gelmedi mi ḥuşuñ
- 1544 ' Aceb dīvānesiñ ey merd-i bed-nām
Yürürsin serseri ' ālemde sersām
- 1545 Eger biñ yıl oḳursañ nām-ı Şīrīñ
Olamaz telḡ-i kāmūñ kām-ı şīrīñ
- 1546 Karınca ḳanda vü ḳanda Süleymān
İder mi şāḡ-ı gül zāḡ ile peymān
- 1547 Kaçan lāyık ola kim murg-i ḥāna
Ola tūti ile hem-āşyāna
- 1548 Ğalīvāj ile bülbül hem-dem olmaz
Çekāvek birle ḳumri hem-dem olmaz
- 1549 Ne deñlü āc ü muḥtāc olsa insān
Uramaz ḳavş-i mihr ü māha dendān
- 1550 Görinmez her ḳişiye āteş-i Tūr
Ḥas u ḥāşāki yaḳmaz meş' el-i nūr
- 1551 Yaraşmaz gūş-ı ḥarda dürr ü cevher
Gerekdür cevheri boynında cevher

[54b]

- 1552 Meşeldür bu ki el-cins ü ma' el-cins⁹⁸
Peri bā-perriyān u ins bā-ins
- 1553 Muḥaḳḳaḳdur ki bu ' ālemde her bār
Güher efsēr diler ḥar-mühre-efsār
- 1554 Saña da lāyık oldur k'ey fütāde
Şiñaruñ isteyesin her yañada
- 1555 Olasın cinsüne tālib dem-ā-dem
Dem-ā-dem çekmeyesin ḡuşsa vü ḡam

⁹⁸ Atasözü budur ki her cins kendi cinsiyle; peri, perilerle insan, insanlarla(dır.)

- 1556   Aceb andan ekeydũn bunca uŝŝa
Eger pervāneden alsañdı iŝŝe
- 1557 G r ol cinsine olmadı hevādār
Anuñ iun yanar odlara her bār
- 1558 İŝitmedũn mi Hārūt ile Mārūt
Nie nā-cins  cinden oldu u'  t
- 1559 Eger cinsine tālīb olsa b lb l
İder miydi bu deñl  zār u ulul
- 1560 Şadef baħr ile ılsa kār u bārı
aan bir yıl ekeydi intizārı
- 1561 Bu sevdāyı ıkar baŝuñdan ey hām
Ne hācet k'idesin behb da evhām
- 1562 Ne deñl  pā-dırāz olursa areng
İdemez eŝme-i urŝide āheng
- 1563 Ne hoŝdur kişi midārını bilmek
Ki bi-kār olmayup kārını bilmek
- 1564 D n p Pervīze ol amın   dil-teng
Dir ey tezyin-i tāc u zib-i evreng
- 1565 Deg l nā-cins hergiz alk-ı    lem
  Havvā anamuz atamuz Adem
- 1566   Aceb mi olsa ŝāh ile gedā bir
Biraderlerd r ata v  ana bir
- [55a]
- 1567 Egeri bir deg ld r la' l   hāre
Yarar her biri likin  zge kāre
- 1568 Olursa la' l-i zib efserde ŝāh
Olur hem seng-i hārā ferş-i dergāh
- 1569 Ne var almazsa ŝāhin n ŝikārın
Keb ter alur eťfāl n arārın
- 1570 N'ola bāzuñ olursa kebke meyli
Olur g nciŝk b muñ hem tufeyli
- 1571 Nie olursa başda tāc-ı zer h b
Olur ayada baŝma daħı mer b
- 1572 Őeb n adri e ger n r-ı bedird r
S hāya arañu gice adird r
- 1573 Dimā-ı   andelibe olsa g l musk
Olur   avd āteŝ-i germe as-ı uŝ
- 1574 Cihān hāl  deg ld r ey ŝehenŝāh
Aup   ibret g zin āgāh ol āgāh
- 1575 Yavuz şanma ŝaıñ dermende kān 
Bil r anlar bed   nik-i cihān 

- 1576 Ayağa düşmüşün şāhā elin al
Götür toprakdan itme anı pā-māl
- 1577 Dilersen māluñ āh̄ir olmaya hār
Yetimūñ mālına el şunma zinhār
- 1578 Bu sözlerden olup rencide H̄usrev
Ḳamu köhne gumūmın eyledi nev
- 1579 Didi kim pend ü nuş olmaz buña bend
Çü pend-i ʿ işkla itmiş özge peyvend
- 1580 Gerekdür bir eyü iş eyleyevüz
Nevekle bunı dil-riş eyleyevüz
- 1581 Terāzūsına bir seng-i girānı
Ḳoyalum ʿ āciz ide tā kim anı
- [55b]
- 1582 Uralum aña bār-ı Bīsütünı
Ola kim öle ol yükün zebünı
- 1583 Giderdi dürc-i laʿ lin ḳaʿ lini tiz
Hemān-dem gevher-efşān oldı Perviz
- 1584 Didi ey pīl-i zūr u şir-i şadmet
Ḳabul itseñ buyursaḳ saña hürmet
- 1585 Filān tağ kim görünür saña kāh ol
Olur her gāh baña sedd-i rāh ol
- 1586 N'olaydı zūr-bāzuñ āşkāre
İdüp kılsayduñ anı pāre pāre
- 1587 Delüp bağrın kılayduñ bir ulu rāh
Geçeydük tā kim andan gāh u bi-gāh
- 1588 Turup yirinden ol dem küh-ı miḫnet
Dir ey pākize-rāy u hūb-fiṭnat
- 1589 Muṭiʿ em emrüne ʿ ālimdür Allāh
Geçerseñ cān-ı Şirinümden ey şāh
- 1590 Ḳılursañ şehd-i Şirinden ferāğı
İdem mānend-i beyt-i naḫl o tağı
- 1591 Dile alınca Şirīn adını ū
Gāzabdan oldı şeh bir ḳatre ağı
- 1592 Diledi ol gül için andelībün
Kesüp başın döke ḳanın garībün
- 1593 Girü ol ḫiddeti def ʿ oldı şāhuñ
Uşandı nālesinden bi-günāhuñ
- 1594 Dir itdüm ḫod maḫāle anı taʿ liḳ
Güci yetmez anuñ bu işe taḫḳiḳ
- 1595 Virem aña ümid-i vaşl-ı Şirīn
Geçüre ʿ ömrin anuñla o miskīn

1596 Didi hoş eyle olsun şartımız hoş
Er ol tek iş becer ey merd-i medhüş

[56a]

1597 Senüñ olsun nigārīn ir eger geç
Bugünden girü adın añmayam hiç

1598 Gözet bu ' ahd ü peymānı dem-ā-dem
Dönersem va' deden olmayam ādem

1599 Ne bilsün ' ākıbet bī-çāre Ferhād
Şıyacağın şartın merd-i bī-dād

1600 Gel ey ' ahd eyleyen eyle vefāyı
Şıyup peymānuñı kılma cefāyı

1601 Kişi kim ide ' ahdine hilāf ol
Haķuñ қаhrından olmaya mu' āf ol

1602 Ya va' de itme yāhūd va' deñe tur
Olasın tā ki tođruluķla meşhūr

1603 Hilāf itdügi için ' ahde Pervīz
Bir oğlı koydı dökdi қanını tiz

1604 Şular kim aldaya mazlūmı her gāh
Anı aldanguç eyler halkā Allāh

1605 Ğarībe her kim eylerse ihānet
Muhān olup çeke ölince miñnet

1606 İdüp ol şarta Ferhād i' timādı
Öküş medħ itdi şāh-ı şāh-zādı

1607 Ele alup külüñgin bī-mü ' vene
Yügürdi rāh-ı küh-ı Bisütūna

Küh-Kenden-i Ferhād-ı Ğamgīn ü Nā-şād Küh-ı Bisütūn-rā be-Tişe-i Pülād

1608 Çü Ferhād irdi ol küh-ı girāne
Bekitdi dāmenin muħkem miyāne

1609 Şığadı kolların aldı külüñgin
Şınadı kuvvetin şaldı külüñgin

1610 Şu reşme urdı taşā tişe Ferhād
Zarūri itdi tađ u taş feryād

[56b]

1611 Açup ol şāh-bāz-ı ' ışķ pençe
İderdi Bisütūna hoş şikence

1612 Kılurdu tađ olduķça zebūn ol
Her engüştin sütūn-ı Bisütūn ol

1613 Şanasın fitne Ye' cūc' ine üstād
Yapup divār sed eylerdi bünyād

1614 Demürden bek yürekli seng-i hāre
Olurdu tişesinden pāre pāre

- 1615 Şererler kim külünginden çıkardı
O tağın başına odlar yağırdı
- 1616 Dikeldi deste hayretten ol işe
Şokardı barmağın ağzına tişe
- 1617 ‘ Alem dikdükçe çerhe şāh-ı hāver
Hücüm eylerdi kuha ol dil-āver
- 1618 Zeminden ditreyüp mānend-i yaprağ
Şaçardı Bisütün başına toprağ
- 1619 Kaya kesdükçe ol ğamnāk merdüm
Öterdi vādi vü kühsār güm güm
- 1620 Külünginün şadāsından bī-çāre
Girüp raksa düşerdi kühsāre
- 1621 Ne dem kim tişe şalardı yumup göz
İderdi Bisütünü toprağ u toz
- 1622 Degül tişe işi sürāh-ı enbūh
Ağız açmışdı feryād itmege kūh
- 1623 Kaçan çekseydi tiğ-i bī-ğılāf ol
İderdi cism-i kūhı pür-şıkāf ol
- 1624 Meger kim kabır idi Ferhāda ol kūh
Ki her bir seng-pāre renc-i enbūh
- 1625 Düzüp kendü eli ile mezārın
Yazardı taşına nağş-ı nigārın
- [57a]
- 1626 Ölürse ğam yimez ğam-ğvār u miskin
Görür kabrinde çün nağş-ı nigārın
- 1627 Özin katl itmege ol zār u bī-tāb
Virürdi tiğ-i kuha giryeden āb
- 1628 Kef-i destin dem-ā-dem ol kavī-çeng
Şapan idüp atardı her yaña seng
- 1629 Seherden kūh ile bī-şabr u ārām
Kılurdu darb u harb irince ağşam
- 1630 Gezerdi gice vādīlerde tehnā
Dir idi Kirdgārā Pādşāhā
- 1631 Ne diyem saña hāzırsın Hudāyā
Kamu hālūme nāzırsın Hudāyā
- 1632 Ğarībem bī-kes ü ğamgīn ü nā-şād
Yaluñuzluğdan ey Hağ dād u feryād
- 1633 Elümden özge yok bir yāverüm āh
Hevādārum hemān āh-ı sehergāh
- 1634 Alur Husrev āb-ı Şirinden bāc
Ben acılığ çekerven āc u muhtāc

- 1635 Niçe biñ canluyam taşdan demürden
Naşib olmaz gam-ı yâr ile mürden
- 1636 Kayada kaldum uş başum kayudur
Bu dirlikde baña ölmek eyüdü
- 1637 Ne başda sağ yerüm kaldı ne gözde
Geçürdüm ‘ömrümi toprağda tozda
- 1638 ‘ Aceb kıydum ‘ aceb cān ile başa
Çürütdüm nağd-i ‘ ömrüm tağ u taşa
- 1639 Sarardı hicr ile gün gibi çehrem
Vişāl-i yârdan yoğ zerre behrem
- 1640 Olaldan meskenüm vādī-yi pür-kaħr
Olupdur yidüğüm derd içdüğüm zehr
- [57b]
- 1641 Niçe şabr ideyin bār-ı belāya
Dikildi āh kim burnum kayaya
- 1642 Olur vaḥşīler āhumdan girizān
Kaçarlar her yana eftān ü ḥayrān
- 1643 Fiğānum kal ’a-yı küh-ı belāda
Fiğān-ı ra‘ dedür şankim semāda
- 1644 Ferāmūş itdi añmaz adımı yār
İşitmez nāle vü feryādımı yār
- 1645 Ne bir maḥrem bulnur kim selāmum
Alup ilete nigārīne peyāmum
- 1646 Dirīgā bulmadum bir yār-ı sırdaş
Reh-i ‘ ışk içre ola baña yoldaş
- 1647 Varup aḥvālūmi ‘ arz ide yāre
Olaydı tā ki dil derdine çāre
- 1648 ‘ Aceb kime kılam ben ‘ arz-ı aḥvāl
Ki vara ‘ arz ide dil-dāre der-hāl
- 1649 Şabāyise yiler bir yirde тұrmaz
Tұrup peygāmumı dil-dāre virmez
- 1650 Eger āh ise bir zengī-i rüsvā
İder cümle cihāna sırrum ifşā
- 1651 İlāhī neyleyem bir derdmendem
Esir-i bend-i hicrān müstemendem
- 1652 Tutışdum āteş-i ‘ ışk ile yandum
Duḥan-ı nār-ı āhumla boyandum
- 1653 Şarāb-ı ‘ ışkı tā kim eyledüm nūş
Be-küllü varluğum kıldum ferāmūş
- 1654 Kimesne olmađı ḥālūmden āgāh
Yürüdüm vādī-yi ḥasretde her gāh

1655 Nigārum zülfi gibi pāye düşdüm
Tağıtdum ‘aqlumı sevdāya düşdüm

[58a]

1656 Kara bulut gibi gitdi karārum
Gönülden sabr u elden ihtiyārum

1657 Enīsüm mūnisüm derd ü ğam oldı
Baña ‘arş-ı cihān hep mātem oldı

1658 İderdüm göklere feryād u zārum
Geçürdüm nāleyile rüzgārum

1659 Ciger kanı bürüyelden gözümü
Giceden fark idemem kendüzümü

1660 Melāl altında oldı kāmētüm lām
Hilāl itdi beni ğuşşayile eyyām

1661 Bu naṭ‘-ı kāyināt içinde kat kat
Beni ğam beydağı māt eyledi māt

1662 Şikāyet rüzgāruñ dād elinden
Baña zulm idenüñ feryād elinden

1663 Baña idenleri Allāha şaldum
Bulam yarınki gün dergāha şaldum

1664 Gücüm yetmez kim idem kārzarı
Ola kim ide aña kārzarı

1665 Dürişüp hileyile mekr ü ala
Beni bu tağa kıldılar havāle

1666 ‘Aceb zulm itdiler devrān içinde
Günüm giçürdiler hicrān içinde

1667 İdüp şahib-ğaraz baña ğaraz āh
Bu ‘ışkum cevherin şandı ‘araz āh

1668 Anuñ Haqqı kim oldur Hālīk-ı ‘ışk
İrer maqşuda andan şadīk-ı ‘ışk

1669 Şu Haqdur kim bilür her gizlü rāzı
Benüm ‘ışkum degül ‘ışk-ı mecāzı

1670 Kamu‘ uşşāk içinde şadīkam ben
Hemān didār-ı yāre ‘aşīkam ben

[58b]

1671 Kılup bu resme zārī vü münacāt
Hudāya eyler idi ‘arz-ı hacāt

*Tāze-sāhten-i Ān Şehāb-ı Mekremet-i Giyāh-ı Pejmurde-i Bīsütün-rā ve Feşānden-i ber-Ān
Şadef-i Muhabbet-i Kaṭarāt-ı Dürr-i Meknūn-rā*

1672 Sa‘ ādet mülketiñüñ kārbanı
Urur bu resme kūs-ı şadmānı

- 1673 Meger bir gün nigārīn-i şeker-leb
Şeh-i ‘ünnâb-la’ l ü sib-gabgab
- 1674 Nihâl-i bâğ-ı hüsn ü mîve-i nâz
Gazâl-i ‘işve-sâz u şive-perdâz
- 1675 Meh-i burc-ı letâfet zîb-i âfâk
Çerâğ-ı nûr-bağş-ı bezm-i ‘uşşâk
- 1676 Hümâ-pervâz u şâhîn-şikârı
Diyâr-ı şehri-i hüsnün şehryârı
- 1677 Devâ-yı guşşa-yı Ferhâd-ı ğamgîn
Şifâ-yı haste-yi ‘ışk a’ n-ı Şirin
- 1678 Oturup ğonçelerle gül gibi şâd
İderdi câm u bâdeyle dil-âbâd
- 1679 Dıraht-ı serv üzre her peri-şân
Kılurdu sünbül-i Hindu perişân
- 1680 Döküp her ğonçe gül-berge külâle
İderdi lâleye nesrin havâle
- 1681 Kamu şâh-ı gül ü serv-i kabâ-puş
Kamu aşub-‘aql u âfet-i hüş
- 1682 Kamu şekker-leb ü şirîn-tebessüm
Kamu ğonçe-fem ü tûti-tekellüm
- 1683 Dirilüp bir araya dil-rübâlar
Kamu hûri-nijâd u meh-liqâlar
- [59a]
- 1684 Dür-i nâ-süfte vü la’ l-i yegâne
Kamu hüsn ü cemâliyle fesâne
- 1685 Açup nergis olur her mest-i maḥmûr
Cihâna nâzır u âfâka manzûr
- 1686 Göz açduğınca her serv-i gül-endâm
Açılurdu gül-i ra’ nâ-yı bādâm
- 1687 Bu cem’ iyetde Şirîn idi sultân
Bu aḥterler içinde mâh-ı tâbân
- 1688 Niçe şirîn şeker la’ l ü şeker-ḥây
Muşavver nürdür yâ gün ya ḥudây
- 1689 Saçı zâğ-ı siyehdür bî-bahâne
İdinmiş serv talında aşyâne
- 1690 Degül mestûr o zâğa âşkâre
Olupdur beyzâ dürr-i ğuşvâre
- 1691 Ne cādûdur ki ol sehḥâr u fettân
Şeb-i Qadri ider zülfinde pinhân
- 1692 ‘ Aceb bezm idi ol bezm-i feraḥ-zâ
Kamazdı dilde bir zerre ğam aşlâ

- 1693 Olurken nuql-i meclis naql-i esmār
Añıldı kışşa-yı Ferhād-ı ğam-h'ār
- 1694 İşidine anı Şirīn tebessüm
İdüp itdi o miskine teraḥḥum
- 1695 Didi ol hūr-ı cennetden numūne
Ṭuruñ yārān varalum Bīsütuna
- 1696 Görelüm neyledi ol tağı Ferhād
Ne veche yol kesüpdür aña üstād
- 1697 Niçe şevk ile şalar tişesini
Temāşā idelüm her pişesini
- 1698 Bulut gibi çıkalum kühsāre
Kılalum berķ-i āhına nezāre
- [59b]
- 1699 Görem ḥarada tıġı eylemiş yir
Ola kim ide taş baġruma te'sir
- 1700 Çıkam çün Bīsütün üstine ğāhī
Göre kebg-i deri benden ḥırāmı
- 1701 Kadümden nā-revenler öğrenüp nāz
Gele reftāre şimşād-ı ser-efrāz
- 1702 Yaka geh gül yañaġumdan çerāġı
Geh uram lālenüñ baġrına daġı
- 1703 Na' l[i]çem şekliyile naqş-ı kekkeb
Ola yirde meh-i nev birle kekkeb
- 1704 Çeküp gözlerüme kuḥl-i celāli
Seg-i divāne itdüm her ğazāli
- 1705 İdem reyḥān bāġ u rāġı pā-māl
Bıraġam vādiye āvāz-ı ḥalḥāl
- 1706 Didi Şirīne her bir yār-ı maḥrem
Muṭi'üz emrüne ey şāh-ı 'ālem
- 1707 Zihī luṭf u mürüvvet özüñe iḥsān
Ziyāret ide bir ḫulını sulṭān
- 1708 Hezārān āferīn ol şehryāre
Nazar ide gedā-yı ḥāksāre
- 1709 Gelüp bu sözler ol dil-dāre ki ḥoş
Ṭurup ol şevk ile ser-mest ü bi-huş
- 1710 Olup gün gibi bir şire süvāre
Revān oldı hemān-dem kühsāre
- 1711 İrişdi Bīsütuna ebr-i raḥmet
Dirildi ol giyāh-ı derd ü miḥnet
- 1712 Hümāveş ol meh-i ḥurşid-pāye
Çü ol büm-ı ḥarāba şaldı sāye

- 1713 Görüp Ferhād anı geldi vecde
Düşüp atı önünde kıldı secde
- [60a]
- 1714 Öpüp bir niçe kez pā-yı semendin
Tutup yüzine sürdi sine-bendin
- 1715 Çeküp derd ile bir āh-ı ciger-sūz
Didi kim ey şeb-i hicrānuma rūz
- 1716 Bana bu tağda virdün tesellī
Zihī Tūr u zihī nūr-ı tecellī
- 1717 Mesīhā gibi cān virdün baña sen
Tabīb-i hāzık imişsin şehā sen
- 1718 Görelden gün yüzün ey ğayret-i hūr
Yüzüme geldi behcet gözüme nūr
- 1719 Götürdün çün niķābuñ ey perī-çehr
Giceme şubḥ olduñ şubḥuma mihr
- 1720 Dirildüm ey Mesīhā-dem demünden
Şafālar ḥāşıl itdüm maķdemünden
- 1721 Kudümüñdan kim oldum ḥurrem ü şād
Melül oldu ķamu a´ dā vü ḥussād
- 1722 Hemīşe lāleveş ḥaşm-ı siyeh-dil
Şarāb-ı ğuşşa ile ola ķanzil
- 1723 Belekce geldi ğüyā ey dil-ārām
Dil-i āvāreye şabr ile ārām
- 1724 İki ´ālemde vaşluñ baña besdür
Kalanı hep hevā ile hevesdür
- 1725 Gerekmez āb-ı ḥayvān u zülāli
Yiter ben teşneye la´ lüñ ḥayāli
- 1726 Devāsın derdüme zaḥmuma merhem
Leb-i la´ lüñ dil-i bimāra emsem
- 1727 Hoş olduñ dest-res ben ḥāk-pāye
İrerdüñ ķadr ile başum semāya
- 1728 Birez de ol cān ṭabībi eyledi nāz
Ölümlü ḥasteye olup şifā-sāz
- [60b]
- 1729 Pes andan soñra sāķinün birine
Didi el şun muḥabbet sāğarına
- 1730 Şarāb-ı şevķden idüp leb-ā-leb
Getür Ferhāda vir nuş eylesün hep
- 1731 Giçer ķalmaz bilürsin devr-i şādī
Zemān-ı ´ömre itme i´ timādı

- 1732 Tolu sāgar şarāb-ı erġavān-fām
Şunar ol teşne cāna bir gül-endām
- 1733 Alup ol sāgarı Ferhād-ı medhūş
Be-ı şıķ-ı düst diyüp eyledi nūş
- 1734 Gözine geldi çün keyfiyyet-i cām
Didi ey yār-ı Şirin-i dil-ārām
- 1735 Beni kūhsār-ı miḡnetde ferāmūş
Niçün itdün eyā serv-i ķabā-pūş
- 1736 Niçün gelmez baña geh geh selāmuñ
Niçün ķaķ eyledün benden peyāmuñ
- 1737 Neden kim kılmayasın bendeñi yād
Elünden pādşāhum dād feryād
- 1738 Sürersin sen raķīb ile şafālar
Çeker Ferhād-ı bi-çāre cefālar
- 1739 Niçün ḡavf eylemezsin Ḥakdan ey şāh
Nedür bu zūlm ben mazlūma her ġāh
- 1740 Yirüm kūh-ı belā derdüm firāvān
Ḥay[ı]fdur baña ḡayf ey şāh-ı ḡübān
- 1741 Diyüp dil-dāre ḡālin yana yana
Getürdi derd-i pinhānın ayāna
- 1742 Çün anuñ sözlerin ġūş itdi Şirīn
Be-ġāyet raḡm kıldı ol nigārin
- 1743 Didi ey aşık-ı şādık ḡaber-dār
Ol oldum saña şimden girü dil-dār
- [61a]
- 1744 Çe ger çekdün firākum şavletini
Muķarrer bil vişālüm devletini
- 1745 Ne dirse disün iller ḡaş eger am
Muḡi em ḡükmüne her emrüne rām
- 1746 Götürdüm aradan cevri ü cefāyı
İdem şimden girü mihr ü vefāyı
- 1747 Hemān şol şarķ k'itdi saña Pervīz
Anuñ itmāmına sa'y eylegil tiz
- 1748 Benüm yolumda çekdün çok belā sen
Seni ḡāşā ki maḡrüm eyleyem ben
- 1749 Şehenşāh ile añup şarķ u ahdün
Ziyāde eyle ġünden ġüne cehdün
- 1750 Bu kūhı kāh itmişsin hemānā
Ķoluña kuvvet ey üstād-ı dānā
- 1751 Şu deñlü virdi aña iştimālet
Ķomadı ḡātırında hiç melālet

- 1752 Pes andan şoñra girü döndi fi'l-hāl
Didi ey ʿaşık-ı şadık esen ƙal
- 1753 Baƙup Ferhād ƙaldı añu yañu
Didi yā Rab hayālüm mi ola bu
- 1754 Peri mi ola yā bu ādemī zād
Melek mi hūr u yā servi ya şimşād
- 1755 Ne hūrī vü ne perri-zāddur bu
Benüm gönüm alan bi-dāddur bu
- 1756 Beni āşüfte iden yārdur bu
Beni bülbül ƙılan gülzārdur bu
- 1757 Beni maġbün iden raʿ nā budur bu
Beni Mecnün iden Leylā budur bu
- 1758 İdüp Şirīnün ardından nezāre
Giribānın iderdi pāre pāre
- [61b]
- 1759 Çıƙardı ƙalʿa-yı kūha dem-ā-dem
Baƙardı gitdügi yollara her-dem
- 1760 Ƙalup āvāre vü hayrān u dil-teng
İderdi hayretinden taġ ile ceng
- 1761 Dir idi ey nigār-ı dil-sitānum
Ƙarār u şabr-ı dil-ārām-ı cānum
- 1762 Hilāl-i ʿid gibi behcet-engiz
Görindün ġic gitdün āh kim tiz
- 1763 Cemālün gerçi viridi çeşmüme nūr
Girü fi'l-hāl mestür itdün ey nūr
- 1764 Bu menzilde görindün baña ey mäh
Yine hercāyiāt itdün gidüp āh
- 1765 Ƙoduñ tenhā beni vādī-yi ġamda
ʿAzāb u hasret ü derd ü elemde
- 1766 Egerçi baña hem-demdür hayālün
Vişālün gibi olmaya vişālün
- 1767 Taşavvur ƙanda vü taşdıġ ƙanda
Cemāʿ at ƙanda vü tefriġ ƙanda
- 1768 Ƙara zülfün gibi şabr u ƙarārum
Be-küllī gitdi elden ihtiyārum
- 1769 Nigārā ƙaldı sözün sözlerüme
Muşavver oldı naşsuñ gözlerüme
- 1770 Müdāvā olmuş iken ʿilletüme
Sebep olduñ girü bu zilletüme
- 1771 Girü görem mi ey meh ġün yüzünü
İşidem mi ʿaceb şirin sözünü

- 1772 Karīb olup bisāt-ı kurbetüñe
İrişem mi ki ‘ömrüm vuşlatuña
- 1773 Yâhud qalam mı derd ü miḥnet ile
Belâ-yı cāvidân-ı firqat ile
- [62a]
- 1774 ‘ Aceb ‘ ahde vefâ ide mi Pervîz
Ḥilâf idüp ola mı yoḥsa ḥun-rîz
- 1775 Kıla mı şart ile yâ Rab ‘ amel ol
Çeke mi cân-ı Şirinümden el ol
- 1776 Virüp endüh-ı hicrândan nevâle
İde mi girü bir tağa ḥavâle
- 1777 Geçer ‘ ömrüm egerçi kâm u nâ-kâm
Veli bilmem n’olacaḫdur ser-encâm
- 1778 Niçe bî-tâli‘ em ‘ âlemde yâ Rab
Cihân şâdide vü ben gamda yâ Rab
- 1779 Vişâl-i yârdan me’yûs oldum
Kara tağlarda kara pus oldum
- 1780 Egerçi kıldı yârüm ‘ ahd ü peymân
Bilürven girü olmışdur peşimân
- 1781 Ki zirâ bu meşel ‘ âlemde çoḫdur
Güzeller ‘ ahdinüñ bünyâdı yoḫdur
- 1782 Ne deñlü va‘ de virdi ise ol ḥür
Degülven ol sebepden aña maḡrûr
- 1783 Urup na‘ ra peleng ü bir gibi
Dökerdi tağa yaşın ebr gibi
- 1784 Geh aḥvâlini eylerdi tefekkür
Nigârinüñ gehi ‘ aḫdin tezekkür
- 1785 Turup ol şevḫ ile girerdi işe
Taşı etmek gibi toḡrardı tişe
- 1786 Ne dem kim tiḡine ideydi güci
Öküze balıḡa irerdi uci
- 1787 Kaçan zor itse ol abdâl u evbâş
İderdi Bisütünü ḥurd u ḥeşḫâş
- 1788 Muḥaşşal az qalmış idi ol taḡ
Eriyeydi deminden nitekim yaḡ

[62b]

Şikesten-i Şiše-i ‘ Ömr-i Ferhâd-ı Maḫzûn ez-Ḥârḥâ-yı Ḥâristân-ı Bisütün

- 1789 Tutanlar mâtem-i Ferhâdı her gâh
Derûn-ı dilden eyler derd ile âh
- 1790 Çü Şirîn vardı kûh-ı Bisütüna
Meded irgürdi Ferhâd-ı zebûna

- 1791 Ne yüzden toğdı mäh-ı çār-deh-sāl
Didi gammāzlar Pervize der-hāl
- 1792 Bugün Ferhāda vardı ol perī-rū
İdüp taḥsīn virdi zūr-ı bāzū
- 1793 Aña çok lutfını endāze kıldı
Dil-i pejmürdesini tāze kıldı
- 1794 Şu deñlü virdi kuvvet aña dil-dār
Görinmez gözlerine zerre kühsār
- 1795 Olaldan zūr-ı bāzūsı mükemmel
Degüldür Bisütün yanında ḥardal
- 1796 Tüvān irişdi şankim nā-tüvāna
Ya cūy-ı Nīl ü Dicle teşne cāna
- 1797 Şehenşāh oldı bu sözden ğazabnāk
Ġazabdan ditredi mānend-i tebnāk
- 1798 Temām olunca ve'l-ḥāşıl bu kışşa
Ṭarıkdı cānı gönlin aldı ğuşşa
- 1799 Didi yā Rab bu derdün çāresi ne
Ki merhem ola gönüm yaresine
- 1800 Benüm cānuma bu söz itdi te'şir
Nedür def' ine anuñ rāy u tedbir
- 1801 Ne bilem neyleyüp n'itmek gerekdür
İkiden birümüz ğitmek gerekdür
- 1802 Ben oldum evvelā Şirine 'āşık
Degül Ferhād yanumda yaraşık
- [63a]
- 1803 İki cisme kaçan ḥükm ide bir cān
Bir olur memleketd'elbette sultān
- 1804 Degülveñ zālīm ü cevvar u ğāşıb
Baña Şirin ü ben aña münāsib
- 1805 Nedür Ferhād bir Türkmen eridür
Ki tağlar delisi yaban eridür
- 1806 Aña lāyık mıdır hiç ol nigārīn
Ḥabīb-i nāzenin ü yār-ı şirin
- 1807 Didi Pervīz şāhuñ bir nedīmi
Ezelden hem-demi yār-ı kadīmi
- 1808 Şehenşāha gerekdür bir vesīle
K'ide şeytān gibi telbis ü ḥile
- 1809 Varup Ferhāda tā kim ide āh āh
Kim atdan düşdi Şirin öldi nā-gāh
- 1810 Bu veche söz ki Ferhād eyleye ğuş
'Amelden қалup ola deng ü medhuş

- 1811 Niçe yıllar kala bīmār u dīl-rīş
Çü girü şağalursa ola bir iş
- 1812 Hiç aña bundan özge çāre olmaz
Çü ğayrı sözden ol āvāre olmaz
- 1813 Bu söz kaç^ç ider anuñ kuvvetini
Etini yir ü alur āfetini
- 1814 Olur Pervīz rāzı ol rumūza
Bulurlar memleketde bir ^ç acūze
- 1815 Nice karı hemān u^ç cūbe-yi dehr
Özi ağu ağacından sözi zehr
- 1816 Yürek ağrısı vü göbek burısı
Koca şeytānuñ evvelki karısı
- 1817 Kesilmiş fercinüñ gerçi ki kanı
Akar likin gözinüñ şırlağanı
- [63b]
- 1818 Kırımış karımış dönmiş ügüye
Çürütmiş ^ç ömrini sihr ü büyüye
- 1819 Bükülmiş bili yaklaşmış ölümü
İki emcekleri kaşran tulumı
- 1820 Götürilmiş bu ^ç ālemden dümügi
Hemān kalmış derisiyle kemügi
- 1821 Ölüler üstine şağu şağıcı
Yüzün tırmalayup önün boğıcı
- 1822 Şehirde hacı analık kılıcı
Şuya bakıcı vü arpa şalıcı
- 1823 Kuması iş bu dünyā-yı deninüñ
Kayananası iblis-i la^ç inüñ
- 1824 Çapaqlanmış gözi küflenmiş ağzı
Kırımış kara kurum gibi mağzı
- 1825 Dökülmiş dişler ağzı şöyle bomboş
Harābedür k'öter içinde baykuş
- 1826 Yāhud bir köhne-meşhedür dehānı
Çürümüş toprağ olmuş üstühānı
- 1827 Gözi beñzer hemān surāh-ı mārā
Dağı şol şuyı şoğulmuş buñara
- 1828 Nukūd-ı şerre giyse āstini
Kābādur şan beliyse āstini
- 1829 Saçı urğan u kaddi dārayağı
Ö dār-ı fitnenüñ iki şayağı
- 1830 Muḥaşşāl ma^ç den-i kār-ı kabāhat
Muḥit-i ḥubş u ^ç ummān-ı kabāhat

- 1831 Ne deñlü çüst ü çäläk olsa vaşşāf
Yazamaz tā kıyāmet aña evşāf
- 1832 Olur muhkemi bunca zemme bā' is
Çün oldur 'ālem içr'ümmü 'l-ħabāis
- [64a]
- 1833 Virürler māl ü esbāb aña yük yük
K'ola şer işde şeytān gibi çābük
- 1834 Kılurlar mekr ü āl ü ħile ta' līm
Nidüp neyleyecegin cümle tefhīm
- 1835 Görür çün sīm ü zer yüzün ' acūze
Döner Ĥağdan yumar gözin ' acūze
- 1836 Göñül gözinden inşāfı bırağup
Olur ol şer işe cān ile rāğıp
- 1837 Degüldür aña maşşūs işbu ħāyile
Zemāne ħalkın'olmuşdur ħavāle
- 1838 Şu kım rüşvet yiye yaşdan kırıdan
Ĥağikatde denidür ol kıarıdan
- 1839 Er olanlar alurlar yār-ı bāķī
Virüp dünyā kıarisına talāķı
- 1840 Pes ol sehħāre vü mekkāre kıarı
Çepel kıancık orosbı kıara kıarı
- 1841 Kıakırdağ yüzlü kıırnağ ħire cādū
Kıara göñüllü cānı tıre cādū
- 1842 Revān oldı hemān-dem Bīsütūna
İde tā mekr ü ħile güne güne
- 1843 Geyüp āl içün ol ser-pā kıaralar
Yüzine nāħun ile açdı yaralar
- 1844 Helāk itmek içün bir nā-tüyānı
İrişdi şan kıazā-yı nā-gehānı
- 1845 Varup Ferhāda yalan yire idüp āh
Didi bī-çāre āgāh olğıl āgāh
- 1846 Cihāndan raħt u baħtın dirdi Şirīn
Düşüp Gülgünden cān virdi Şirīn
- 1847 Ne cān ile tıurursın gitdi cānuñ
Yıkıldı toprağa serv-i revānuñ
- [64b]
- 1848 Nedendür diri 'ālemde kıarāruñ
Bozıldı gitdi çün naķş-ı nigāruñ
- 1849 Uçup ol berg-i gül bu gülsitāndan
Yumup nergislerin bāğ-ı cihāndan

- 1850 Bu fāniden bekāya itdi āheng
Koyup bülbüllerini zār u dil-teng
- 1851 Ecel şāhīni açup bāl ü çengāl
O kebk-i nāzenini ıapdı der-ḫāl
- 1852 Kānı ol nāz ile perverde dil-dār
Gıdā itdi zemine çerḫ-i ğaddār
- 1853 Meger ol nāzenin uğradı cebre
Ki Yūsuf gibi düşdi çāh-ı kabre
- 1854 Kānı ol fer ü tábı yeg kameran
Tolundı gün gibi burc-ı nazardan
- 1855 Kānı ol Sündüs istebrak geyen hūr
Kara toprağa ğarḫ olup yatur ‘ūr
- 1856 Dirīġā ḫasre tā āh u fiġān āh
Kim irdi ol güle bād-ı ḫazān āh
- 1857 Tūrāb oldı dirīġā gül-‘ izārı
Bitürdi lāleler ḫāk-i mezārı
- 1858 Yaraşur mıydı k’ola añā kat kat
Kefen pirāhen ü tábüt ḫil‘ at
- 1859 Gidüp sākından ol ḫalḫal-ı zer-kār
Geçe anuñ yerine ḫalka-i mār
- 1860 Dirīġā vü dirīġā ḫayf vā ḫayf
‘Adem-i ābāda Şirin ola zayf
- 1861 Çü bu şer sözleri güş itdi Ferḫād
Yağasın yırtup itdi āh u feryād
- 1862 Didi bir kerre ancak āh Şirīn
Düşüp cān virdi ol sa‘ atde miskīn
- [65a]
- 1863 Bekā mülkine Ferḫād-ı ciger-ḫūn
Gönildi nā-murād u zār u maḫzūn
- 1864 Bu miḫnet-ḫāneden degşürdi raḫtın
Ferāġat menziline ḫurdı taḫtın
- 1865 Kāmu renc ü elemden oldı āzād
Belā vü derd ü ğamdan oldı āzād
- 1866 Açup rıḫlet perr ü bālin o şeh-bāz
Bu ḫākī dāmgehdan kıldı pervāz
- 1867 Kādīmī ‘ādetidür devr-i dūnuñ
Ayaġın alıvirmek her zebūnuñ
- 1868 Yağarsa āsmāndan fi’l-meşel seng
Olur mecrūḫ-pāy [ü] ‘āciz ü leng
- 1869 Yanar dāyim çerāġ-ı bezm-i faġfūr
Söyünür meş‘al-i derviş-i ğam-ḫor

- 1870 Ezelden resmdür devr-i zemâne
Bahârûñ şoñra irgürmek hezâne
- 1871 Olur işbu kaçaya ittifaķı
Ki her cem' iyyetüñ bir iftirākı
- 1872 Nice ma' mür ola k' olmaya vīrān
Nice mesrūr ola k' olmaya giryān
- 1873 Ne şağ ola kim āhir haste olmaz
Ne dem-sāz ola kim dem-beste olmaz
- 1874 Ne sebzedür kim ol pejmürde olmaz
Ne zindedür ki āhir mürde olmaz
- 1875 Bu gülşende ne bülbül kıala dil-şād
Ne bir gül-berg ola k' olmaya ber-bād
- 1876 Geçer şu gibi çağ çağ işbu devrān
Ne gül kıala ne bülbül ne gülistān
- 1877 Gel ey mağrūr ğafletden gözüñ aç
Olursın 'ākıbet hōd yalın u aç
- [65b]
- 1878 Gelür bir dem k' olasıñ pīr-i fāñī
Gide bu şihhāt ü 'ōmr ü cevāñī
- 1879 Gelüp geče mürūr-ı devr-i eyyām
Cihān levhīnd' elif kıaddüñ ola lām
- 1880 Bükülüp ya' nī ola kāmētüñ çeng
Kılasın āhīret bezmine āheng
- 1881 Muķīm iken olırsın misāfir
Ne müşköl olmaz iseñ rād-ı vāfir
- 1882 Mücāvīr olma bu miñnet-serāda
Gidersin 'ākıbet çün bi-irāde
- 1883 Ekin cem' eyleme dīnār u dirhem
Çekersin 'arşa-yı maşşerde verhem
- 1884 Helāl ise olur anuñ hesābı
Harām ise görürsin hōd 'azābı
- 1885 Bugün hemyān ü kīseñ eyle hālī
Yarın boynuñda kıalmasun vebālī
- 1886 Cihāna şahsuñ ey merd-i 'ākıl
Öküş 'adl it reāyāya 'atā kııl
- 1887 Şehenşehler gelüpdür 'āleme çok
Biri kıalmadı oldılar girü yok
- 1888 Bu hāle var ise ger i' tıķāduñ
Cihānda 'adl ile yād itdür aduñ
- 1889 Eger var ise 'ilmüñ hoş 'amel kııl
Eyü cāh umuban tūl-i emel kııl

- 1890 Ne ‘ālimler gelüpdür bu serāya
Gidüp bulmadılar ‘ ilme nihāye
- 1891 Kānı Buḳraṭ u Cālīnūs u Luḳmān
Ḳamusın loḳma loḳma yidi devrān
- 1892 Ger ehl-i ṣan‘ at üstād iseñ ey merd
Gider her ṣan‘ atıñ sen ḳalasın ferd
- [66a]
- 1893 Bozıla düzdüğüñ gide niṣānuñ
Ḳala ‘ālemde ancaḳ ad u ṣanuñ
- 1894 Ve ger maḥbūbsañ maḡrūr olma
Bu fānī ḥüsn ile mesrūr olma
- 1895 Geçicek bir iki yıldan zemānuñ
Olur pejmürde tāze gülsitānuñ
- 1896 Ne deñlü ser-keṣ olsa serv ü ‘ ar‘ ar
Be-āḥir bād-ı ṣarṣar anı ṣarṣar
- 1897 Güzellik tazelik terlik letāfet
Aḳar ṣu gibidür kim ide sür‘ at
- 1898 Olursañ Yūsuf-ı Ken‘ āna hem-ser
Ḳapar gör ki āḥir ecel muḳarrer
- 1899 Tūtalum k’olasın Ṣīrīn ü Leylā
Dinür arduñca āḥir vāy vāyla
- 1900 Eger ‘āṣıḳ geçerseñ zār u maḥzūn
Saña örnek yiter Ferhād u Mecnūn
- 1901 İdüp ney gibi bezm-i ḡamda feryād
Cihānda bir nefes olmadılar ṣād
- 1902 Ne el irgürdiler vaṣl-ı nigāre
Ne buldılar göñül derdine çāre
- 1903 Bu dünyānuñ çıkup vīrānesinden
Göçüp ṣol köñne mihmān-ḥānesinden
- 1904 Belā vü derd ile hep itdiler göç
Felekden eylemedi hiçbiri öç
- 1905 Gerekdür ‘āḳile her-dem tefekkür
Kim ide işbu ḥālātı tezeḳkür
- 1906 Revān oldı çü gelmez yola Ferhād
İṣidüp itdi Ṣīrīn āh u feryād
- 1907 Didi kim ḥayf vā ḥayf ol ḡaribe
Dil-efkār u belā-keṣ ‘ andelibe
- [66b]
- 1908 Cihān mülkinde rāḥat olmadı hiç
Ḳamu aḥvālī zülfüm gibidür piç

- 1909 Olup bend-i ğam-ı hicrāndan āzād
Sürür-ı visāl il'olmadı dil-şād
- 1910 Şalınmadı ser[i]v tek bāğlarda
Şanavber gibi geçdi tağlarda
- 1911 Ne bāğ-ı hüsnümüñ sünbüllerinden
Ne vaşlum gülsitānı güllerinden
- 1912 Ne ğonçe leblerümüñ handesinden
Ne şeftālülerüm turvendesinden
- 1913 Dirīgā vü dirīgā görmedi hiç
Bularuñ hiç birine irmedi hiç
- 1914 Tutup bu resme mātem ol perī-rū
Be-ġāyet ğuşşalandı çekdi kayġu
- 1915 Cihāna berk-i āhından virüp nūr
Kara bulutlarından dökdi yağmur
- 1916 Birez vaqt ol meh-i ħurşīd-ġebġeb
Meh-i tābān üzre şaçdı kevkeb
- 1917 Duġān-ı āhdan urındı efser
Siyeh-pūş oldu zülfinden ser-ā-ser
- 1918 Virüp şabrın yile ol serv-āzād
Gehi nāle kılırdı ġāh feryād
- 1919 Semenzārına nergisden şalup āb
İderdi la' l-i lü'lü'siyle bī-tāb
- 1920 Yoġ idi çünki mir'ātında pası
N'ola ol 'āşık için tutsa yası
- 1921 Turup Şīrīn çün bī-ihtiyārī
Varup defn eyledi Ferhādı zārī
- 1922 Çeküp ardınca ġaylī ġuşşa vü ğam
Birez topraġı üzre tıtdı mātem
- [67a]
- 1923 Daġı bu mātem içindeyken ol māh
Mehīn Bānū da rıġlet itdi nā-ġāh
- 1924 Çün anuñ fevtini ġuş itdi Şīrīn
Girü ğam cāmını nüş itdi Şīrīn
- 1925 Girü çāk itdi ġasret yakasını
Girü tāk itdi fırkat tākāsını
- 1926 Marīz-i renc-i mātem oldu tekrār
Esir-i 'uġde-i ğam oldu tekrār
- 1927 ' Aceb mi dirse yana yana Bānū
Hem ataydı aña hem ana Bānū
- 1928 Ruġı āyīnesine bakınurdu
Yavuz gözlerden anı saġınurdu

- 1929 N'ola Şir̄in eritse şem' veş yağ
Bu derd oldu aña dāğ üstine dāğ
- 1930 Belā üzre belā vü derd-ber-derd
Yıgıldı ğam ğabarı gerd-ber-gerd
- 1931 ' Aceb cünbüşleri var rüzgāruñ
Ķarārı yok bu çerh-i bi-ķarāruñ
- 1932 Geh eyler ' ursı mātem mātemi ' urs
Virür ' allāme-i ' aşra iki ders
- 1933 Gehī şādī vü geh ğam gāh ğuşşa
Bulardan irgürür her cāna hişşe
- 1934 Ber-ā-berdür katında şāh u dervīş
İder her birisin mecrūh u dil-riş
- 1935 Felekdür bir ' uķāb-ı ādemī-h'ār
Meh-i nevden idinmiş çeng ü minķār
- 1936 Kevākib şanma şayyād-ı zemāne
Seni avlamağ için dökdi dāne
- 1937 Görürseñ bu sipihr-i hoķķabāzı
Görinür gāh rümü gāh tārı
- [67b]
- 1938 Saña her lahza bu çerh-i hīle-bāz
Oyunlar giçüp eyler girü añmaz
- 1939 Nuķūd-ı ' ömrüñi sildi bu ' ayyār
Degülsin hiç sen andan ħaber-dār
- 1940 Gönül virdüñ bu dünyā ' avretine
Baķup ķalduñ müzahref şüretine
- 1941 Zebün olduñ hevā-yi nefis elinde
Tutulduñ şanasın küffār ilinde
- 1942 Kocalduķ' oldu hırşuñ bi-nihāyet
Bu hā'b-ı ğaflete hiç yok mı ğāyet
- 1943 Tıf[ı]l gibi idersin lehv ü bāzı
Ne vaķt idersin Allāha niyāzı
- 1944 Ne zann eylersin ey dünyāya maĝrūr
Ķalā mı ķaşr-ı ' ömrüñ şöyle ma' mür
- 1945 Senüñ gibi serüñ bil şad hezārān
Şaķalına gülüpdür iş bu devrān
- 1946 Ne deñlü ' ömr sürseñ az eger çok
Olursın āħir olmaduķ gibi yok
- 1947 Tutalum niçe biñ yıl olasın şağ
Girü āħir olursın toz u toprağ
- 1948 Ne deñlü māl ħarc itseñ firāvān
Bulamazsın ecel derdine dermān

1949 Ne māl aşşı ider ne zūr-ı bāzū
Görürsin her ne ise başda yazu

1950 Hemān sa' y eyle rāzı ol kazāya
Muṭi' it tevsen-i nefsuñ rizāya

1951 Olacağ olur āhır ir eger gic
Ḳuluñ Mevlā işinde daħlı yoğ hiç

Nāme-Nüvişten-i Husrev be-Tariḳ-i Serzeniş der-Vefāt-ı Ferhād be-Ān Serv-i Nā-şād

[68a]

1952 Oğuyan mā-cerā-yı ' ışkı bir bir
İder bu veche bir hoş nāme taħrīr

1953 Çü Ferhād itdi ' ālemden ferāğat
Ḳamu şādī ile ğamdan ferāğat

1954 Cihāndan kām u nā-kām u diger-gün
Revān oldı melül ü zār u maħzūn

1955 Çeküp Şirīn anuñ acı ğamını
Ṭutardı ol ğarībūñ mātemini

1956 Girībānını gül gibi idüp çāk
Ḳılurdu lālesin jāleyle nemnāk

1957 Didi Pervīze bir ğammāz ey şāh
Nigārinuñ ol aħvālinden āgāh

1958 Haber şorarsañ ol māhuñ katından
Hilāle döndi mātem zaħmetinden

1959 Olaldan ' aşıḳ-ı Ferhād-ı ğam-ħā'r
Gözi gibi ol āhū oldı bimar

1960 Mehīn Bānū zevālını bahāne
İdüp Ferhādı ağlar yana yana

1961 İşidüp anı ğamgīn oldı Pervīz
Çağırdı katına bir kātibi tiz

1962 Didi kim turma hāmeñ al elüñe
Getür elfāz-ı dürbārı dilüñe

1963 Yaz evvel Ḳağ adın kim hırz-ı cāndur
Nişān-ı emn ü tevḳi' -i amāndur

1964 Huçeste cānlaruñ evrādıdur ol
Şa' ādetlü gönüller yādıdur ol

1965 Pes andan soñra Şirīne hiṭāb it
Du' ā-yı devlet ile fetḫ-i bāb it

1966 Di kim Ferhād ğitdiyise ey şāh
Saña virsün anuñ ' ömrini Allāh

[68b]

1967 Ol oldı raħmet-i Raħmāna vāşıl
Saña bilsen bu mātemden ne hāşıl

- 1968 Ölen ardınca ölmüş yok muqarrer
Ne bunca ğam çekersin ey gül-i ter
- 1969 İkinde itme āh-ı āteş-engīz
Eridür şekkerüni āteş-i tiz
- 1970 Revā mı ey meh-i burc-ı leṭāfet
İrişmek saña mātemden kesāfet
- 1971 Kılasın kıddi çeng olanlara reşk
Yüzünde döne döne rakş ura eşk
- 1972 Ne hācet ağlamağa idüp āheng
Kara toprağa kıarmaq eşk-i gül-reng
- 1973 Yolup ber-bād idüp sünbüllerüni
Kılup pejmürde tāze güllerüni
- 1974 Degüldür ey perī-peyker sezāvār
Beni-Ādem'çün olmaq bu kıadar zār
- 1975 Ne var uçdıysa bir āşüfte bülbül
Hezārān ide gülzārunda ğulgul
- 1976 Getürme anuñ için 'aynuña dem'
Saña pervāne eksik olmaz ey şem'
- 1977 Yele virdiyse n'ola bir ğubāruñ
Felekler ey kıamer-ruḡ ḡāksāruñ
- 1978 Olup lāyıq mı hiç zār u nizārı
Gedānuñ şāh ola şem'-i 'izārı
- 1979 Tūtalum şem' gibi olasın germ
Niçün yanarsın ilden itmeyüp şerm
- 1980 Tapuñdur çünkü mihr-i 'ālem-efrūz
Ne ğam ger maḡv oldıysa bir ılduz
- 1981 Toķuñdı ise bād-ı tende 'ar' ar
Hemişe serv olsun tāze vü ter
- [69a]
- 1982 Ḥazān irdiyse bir gül-berge nā-gāh
Ne var tek ğülşeni şaklasun Allāh
- 1983 Yemenden bir 'aķıķ olsa n'ola dūr
Süheyl ol mülke vīrsün tek hemān nūr
- 1984 Gül-i zerd uça bāğuñdan ne kıayğu
Yirinde lāleler var bağrı tağlu
- 1985 Yiter olduñ bu endūh ile bī-zevk
Dizüñ ğam gerdenine eyleme tavķ
- 1986 Bes itdüñ kıaddüni cānā kemānçe
Yüzüne def gibi urma taḡānçe

- 1987 Eyü çekdüñ belā vü miñnet ü ğam
Yiter apdı bulutdan ayınuñ⁹⁹ nem
- 1988 Getürdüñ düstlu hakın yirine
Zihī iħsān ki biñ itdüñ birine
- 1989 Bu vech ile tutasañ sen azāyı
İder her kişi ölmege duāyı
- 1990 Ne ser kim ola ber-zānū-yı cānān
Ne var daı aña ölmekden āsān
- 1991 Aña kim tuta mātem bir niĝārīn
Ecel olur aña ħelvā-yı şirin
- 1992 Ölü ardınca girilmez çü kabre
Niçün cānuñ tutasın bunca ħire
- 1993 Deĝiřme miñnete cānā ħuzuruñ
Söyündürme bu zulmāt içre nūruñ
- 1994 Bełālarda yitürme rāhatuñı
Ganīmet bil niĝārā řiħħatuñı
- 1995 Özüñ şayyād bir şayd idi Ferhād
Olur elbette şayduñ ömri ber-bād
- 1996 Tapuñ rüz ol çerāĝ idi ciĝer-sūz
Çerāĝ olur füsürde iricek rüz
- [69b]
- 1997 Diken gitdiyise neřrīn řaĝ olsun
Kim acır aña tek şirin řaĝ olsun
- 1998 Çü bu üslūba kātib yazdı nāme
Ĥarīr üstinde şan müşk ezdi ħāme
- 1999 Alup Pervīz aña urdı niřānı
şeker kāĝıdı gibi dürdi anı
- 2000 Virüp bir kāřid-i cüstüñ eline
Didi irgür bunu Ermen iline
- 2001 Varup řirīne biz uldan peyām it
Duālar eyleyüp çok çok selām it
- 2002 Edep birle sözüñi söyle mevzūn
Yir öpüp evvel andan nāmeñi şun
- Resīden-i Nāme-i řehryār be-řirīn-i şeker-Güftār*
- 2003 Çü řirīn nāme-i dil-dārı gördi
Yeñilendi hemān-dem eski derdi
- 2004 Ser-ā-ser niř ammā nūř-perverd
Devā-yı cān u dil cān u dile derd

⁹⁹ [ayınuñ]:āyınuñ

- 2005 Saṭır saṭır yazılmış gerçi peygām
Velī her saṭır mār-ı zehr-āşām
- 2006 Egerçi ‘ öwr līkin ta‘ ne-engīz
Be-ġāyet lutf illā ḳahr-āmiz
- 2007 Hurūf-ı hattı tīġ-i tīze benzer
Şözi cüllāb-ı zehr-engize benzer
- 2008 Ḳonılmış penbede şan nār-ı sūzān
Görenlerūñ olur cānı fūrūzān
- 2009 Elifler sūñüler bir aḳ kāġıd
Saṭırlar şaff u meydān aḳ kāġıd
- 2010 Sipāhīdür hurūflar yalñ u āc
İderler cān u dil mülkini tārāc
- [70a]
2011 Beyāz-ı nāme gerçi şāf u pīrūz
Şaçar līkin yaralu dillere tuz
- Cevāb-Nüvīşten-i Şīrīn Nāme-i Pervīz-rā ve Resānīden-i be-Cāmeş-i Ān Cüllāb-ı Zehr-āmīz-rā*
- 2012 Nigārīn çün o mektūbı oḳıdı
Gönüldeñ incinüp ġāyet ḳaḳırdı
- 2013 Yüzün bürterdi nāme gibi Şīrīn
Acınduġından itdi şāha nefrīn
- 2014 Eline aldı bir kīlk-i revān tīz
Yaza tā kim cevāb-ı ḥikmet-engīz
- 2015 Döküp kāfūr üzre müşḳ-i ezfer
Şaha ḥālını ‘ arz itdi ser-ā-ser
- 2016 Didi k’ey ḥākim-i evreng-i şāhī
Muṭī‘i emrūñūñ ‘ ālem kemāhī
- 2017 Cihān içre senūñdür şimdi devrān
Ḳapuñda kem ḳuluñ Faġfūr u Ḥāḳān
- 2018 Kemāl-i lutfuñuzdan ey şehensāh
Bizi yād eylemişsiz ḥamdü li’llāh
- 2019 Gönül yazmaġa nāme idüp inşā
Ḳaravaşuñuza virüp tesellī
- 2020 Bu yaña anı perrān eylemişsiz
Keremler idüp iḥsān eylemişsiz
- 2021 Gelüp ol nāme bize oldı vāşıl
Dil-i mecrūḥa ġamlar oldı ḥāşıl
- 2022 Egerçi şuretā mektūb-ı dil-dār
Velīkin bir zebān-ı ṭa‘ n-ġuftār
- 2023 Ġalaṭ didüm niçe dil ḥaṅcer-i tīz
Ya bir demrenlü oḳ yā tīġ-i ḥun-riz

[70b]

- 2024 Ya virdi ‘āşık-ı bīmāra maḥbūb
Kefen birden dūrüp mānend-i mektūb
- 2025 Anuñçün itmiş anı şāh irsāl
Kıla tā ben ġaribi ġuşşa pā-māl
- 2026 Yiter ġül-berg için bād-ı seḥergāh
Ne ḥācet idi āña tūfān ey şāh
- 2027 Karıncayı ki bir mevc ide bī-hūş
Ne lāzım baḥr-i Kūlzüm eylemek cūş
- 2028 Hubābuñ ḥānesin kılmaġa vīrān
Revā mı cem‘ ola ‘ asker firāvān
- 2029 Kişi bir peşşeyi kılmaġa tārāc
Olur mı şāh-bāz-ı tünde muḥtāc
- 2030 Olurken pūf çerāġuñ cānına bes
Ne ḥācet gird-bād-ı āsmān res
- 2031 Deġül lā-būd tezerv ü kebke şemsīr
Gazāl için ne lāzım pençe-i şīr
- 2032 Ölümlü ḥasteye zūr eylemez şaġ
Kim ola yüklede bir zerreye taġ
- 2033 Ne eyledür ki def‘ olsun deyü gerd
Şaçā her-dem ṭarīķ-i ‘āma māverd
- 2034 Kim eyler ūd u şandal oda pertāb
Kim esbābın yumaġa germ ola āb
- 2035 Revā mıydı k’idesin ḳalbüm āzār
Ki cānumdan olam bu resme bīzār
- 2036 Çü merhem yok dil-i şad-pāremüze
Ne ḥācet tuz şaçasın yāremüze
- 2037 Yaraşur mıydı k’ola tünd-hū şāh
İde Şīrine acı ġüft ü ġū şāh
- 2038 Cihān şehler gedālar çok görüpdür
Zemān begler aġalar çok görüpdür

[71a]

- 2039 Yedi başlu bu ejderhā-yı ḥāmūş
Ne ḳanlar eylemişdür cūr‘ aveş nūş
- 2040 Şehā hercāyīdür dünyā-yı fānī
Geçer kimseye ḳalmaz cāvidānī
- 2041 Eger şem‘-i gedā ger meş‘ al-i şāh
Söyünür iricek bād-ı seḥergāh
- 2042 Ne bāng-ı kūs-ı şeh ḳalur dirīġ büm
Ne āh u nāle-i dervīş-i mazlüm
- 2043 Niçün ser-keşlik ide şāh-ı kişver

- Ne ser-pāyinde olur hūd ne efser
- 2044 Çıkarsa şāl eyninden gedānuñ
Düşer hem tācı başdan pādşānuñ
- 2045 Çü hākisterden ola külhānī ‘ūr
Olur destūr da sincābdan dūr
- 2046 Dil-āzār olma şāhā yıqma hātır
Garībūñ qalbini hiç etme fātır
- 2047 Gider elbette āhır cān bedenden
Kimesne olmasun āzurde senden
- 2048 Nigārīn-i şeker-la‘l ü şeker-rīz
Bu resme nāme yazdı nükte-engīz
- 2049 Virüp bir kâşide didi kī fi‘l-hāl
Bunı Pervīz şāha eyle işāl
- Reften-i Nesīm-i Seherī be-Cānib-i Çemengeh*
- 2050 Hemān-dem oldı çün kâşid revāne
İrişdi Hüsrev-i yektā-sitāne
- 2051 İcāzet birle şeh katına girdi
Yir öpüp evvel andan nāme virdi
- 2052 Degül nāme ki şāha kâşid ancağ
İletdi bāğdan bir gonçe zanbağ
- [71b]
- 2053 İrince Hüsreve ol nāfe-i müşk
Dimāğ-ı cānın ol dem eyledi hüşk
- 2054 Dil ü cān katli için yār-ı kātıl
Şekerde gizlemiş zehr-i helāhil
- 2055 Oқыup anı Pervīz itdi feryād
Qadīmī düstluğ haqqın idüp yād
- 2056 Nigārīniyle ol itdükleri ‘iş
Düşüp yādına qalbin itdi pür- riş
- 2057 Ğam-ı hicriyle idüp āh u nāle
Özendi cān u gönülden vişāle
- 2058 Hevā germ idi od gibi kemāhī
Semüm olmuşdı bād-ı şubhğāhī
- 2059 Zemīnūñ yir yir olup sīnesi çāk
Harāretten felek olmuşdı tebnāk
- 2060 Aqañ her şu degüldi cūylar tīz
Zemīn olmuşdı güyā kim ‘arağ-rīz
- 2061 Güneş ıssısını kıılmağa tebrīd
Atardı şuya kendin sāye-i bīd
- 2062 Görüp hürşīdden şol deñlü tabı

- Kebāba reşk iderdi murğ-ı ābī
- 2063 Yuvasında bişerdi kebk ü dürrāc
Nitekim tābe içinde kavurmāc
- 2064 Kızup olmuşdı güller şöyle bī-tāb
Ayağ başsa aña yanardı murğ-āb
- 2065 Mih[i]r germiyyetinden kaçup encüm
Zeminūñ sāyesinde oldılar güm
- 2066 Degüldi görünen gice kevākib
Felek yüzine şu saçmışdı ğālib
- 2067 Çıkup yirüñ odından göklere dūd
Şafağ urmuşdı çerhūñ bağrına od
- [72a]
2068 Sipihr üstinde aḥterler dıraḥşān
Hemān ḥākister içr'aḥkerdi raḥşān
- 2069 Medāyinden bu faşl içinde Pervīz
Çıkup Ermen zemine eyledi ḥiz
- 2070 Şarāb-ı 'ı şıqla olmuşdı kanzil
Bir aylık yolu itdi iki menzil
- 2071 Çü Husrev viridi Ermen mülkine nūr
Görüp kaçrın o ḥuruñ oldu mesrūr
- 2072 Pes ol dem şāh-ı ğarrā ḥūblarla
Dil ü cān āfeti maḥbūblarla
- 2073 Revān oldu o yaña cān atup şāh
Kırān itmek için ḥurşid ile māh
- 2074 Şehūñ yanınca her bir şāh-zāde
Kimi atlu vü kimisi piyāde
- 2075 Tutarlar elde cām-ı erğuvān-reng
İderler nağme-i Dāvūda āheng
- 2076 Olup kūyında her şīrīn-šemāyil
Çalup çağırmağa gül gibi sāyil
- 2077 Ser-āğāz itseler bir dem nevāda
Kılurlar kalb-i ' uşşākı güşāde
- 2078 Peri-ḥeykerler olmuş başka alāy
Kılıçlar ğamzeler kaç kirpik oğ yay
- 2079 Hümā-yı ḥayme-i ḥurşid-pāye
Şalardı çetr-i ḥurşid üzre sāye
- 2080 Olup hem-sāye-i zıll-ı İlāhī
Gög'irgürmişdi başın çetr-i şāhī

- 2081 Hıyām olmışdı hem-ser āsmāna
Hümā-yı bahta olup aşyāne
- 2082 Semend-i şāh olup ol gün ʿ araḡ-rīz
Birikdi şanki āb u āteş-i tiz
- [72b]
- 2083 Gelüp germiyyete şāh-ı dil-āver
Sürerdi arzūsiyile tekāver
- 2084 Birez gölg'olmağ için ol dilire
Bırakmışdı bulutlar sāye yire
- 2085 Virüpdı āteş-i mey şāha tābı
Çıkarup gül yañağından gül-ābı
- 2086 Nigārīne didi bir rūbeh-i pīr
Gözün aç ey gāzāle irdi ol şīr
- 2087 Şarāb-ı ʿ ışkuñ ile şöyle bī-hūş
Geliyor uşda Hıusrev mest ü medhūş
- 2088 Çü Şīrīn bu haberden oldı āgāh
Didi iş müşkil oldı neyleyem āh
- 2089 Eger kapu yapup eylersem ihmāl
Degül maʿ ḡül geldi baht u iḡbāl
- 2090 Virürsem yol aña lāyık degildür
Ki zirā mestdür ayıḡ degildür
- 2091 Ne ḡaşr içine virübilürem rāh
Ne ḡaşra ḡalmasına rāzıyam şāh
- 2092 Ne kuvvet var işitmeyem sözini
Ne ḡāḡat var ki görmeyem yüzini
- 2093 Nic'idem neyleyem ḡayrān oldum
İki arada ser-gerdān oldum
- 2094 Nice men ideyin yā Rab ben anı
Nice yaḡam firāḡ odına cānı
- 2095 Didi Şīrīne bir gün yüzlü ey māh
Çü bu adayı menzil idine şāh
- 2096 Diyelüm aña Şīrīn tutdı rāhı
Filān yoldan gelür ḡan itdi şāhı
- 2097 Hemān-dem devlet ü iḡbāle gitdi
Ki yaʿ nī şāha istikḡbāle gitdi

[73a]

- 2098 İdelüm aña ta' zīm ü kirāmı
Kılalum cān u dilden ihtirāmı
- 2099 Elin ayağın öpüp konduralum
Yüzümüz üzre hizmetde turalum
- 2100 Gide şahuñ humarı ç'ola hüşyār
Gelesin sen de andan soñra ey yār
- 2101 İdüp luşf-ı firāvān ile hürmet
Kılasın aña dürlü dürlü hizmet
- 2102 Bu ra'yi ol nigārīn gördi ma' küñ
Hem aña zāhib oldı 'ākıbet ol
- 2103 Ne deñlü hüblar var ise meh-rū
Kamusı çıkdı şahı qarşulayu
- 2104 Tutup her gül-ruğ elde zer tabaqlar
Döşeyüp yollara altun varaqlar
- 2105 Nişār itdiler ol deñlü cevāhir
Kim oldı kum kayır cümle gevāhir
- 2106 Döküldi dürr ü gevherler firāvān
Diyeydüñ k'oldı şahra baħr-i 'Ammān
- 2107 kaşrından nezāre
Giribānın kııurdu pāre pāre
- 2108 Kılup düşmen sözinden ihtirāzı
İrağdan düsta eyler niyāzı
- 2109 İdüp ol korğudan güc ile şabrı
Kııurdu zılm idüp cānına cebri
- 2110 O hūruñ var idi bir hūb bağı
Virürd'ādeme cennetden ferāğı
- 2111 Yüce dīvārı rif atde felek-res
Şanasın sebzezār-ı çerğ-i atlas
- 2112 Kevākib güyiyā ezhārı anuñ
Meh-i nev rağne-i dīvārı anuñ
- [73b]
- 2113 Mübārek pāk-menzil emīn-āsā
Görinür her şecerden nār-ı Mūsā
- 2114 Görüp hayrān kalmış anı bülbül
Açup gonç'agız olmış kan uğut gül

- 2115 Olup aşüfte vü şeydā o bāga
Bağar Ṭübā yuğarudan aşāga
- 2116 Gören ‘ömrinde bir kez o maqāmı
Selām ile aña Dārü’s-selāmı
- 2117 Serivler sāyeşi kim nāfe-i müşk
İder āhū-yı Çinün mağzını hüşk
- 2118 Ter ü tāze dırahtuñ görse berin
Döke řāvūs-ı cennet bāl u perrin
- 2119 Ser-ā-ser Şāmī -‘ ar‘ ar serv-i Rūmī
Degilmiş şanki yaşıl bāl mūmı
- 2120 Geyüp gül-nār ser-[ā]pā al ü ala
Ruṭablar yaqmış engüştine hımnā
- 2121 Ser[i]vlerde tezerv-i hūb u dil-keş
Şem‘alar üzre güyā yanar āteş
- 2122 Şan aldanmağa şāh-ı tıfl-ı ‘ ar‘ ar
Getürür beyzā-yı rengin şanavber
- 2123 Çenār-ı tāze gelmiş nāz u gönçe
Ṭuşımış biri birisiyle pençe
- 2124 Kızıl güller açılmış şād u ḥandān
Dehān-ı gönçede her jāle dendān
- 2125 Kenār-ı cūya berü sāye-i bīd
İder zevk u şafā-yı rūhı tecdid
- 2126 Kalanderveş idüp dervāze bülbül
Oğur āvāz ile mecmū‘ a-yı gül
- 2127 O bāğ içinde var bir kaşr-ı ma‘ mūr
İçi vü taşu cennet gibi pür-nūr
- [74a]
2128 Kuşūrı yok kuşūr-ı cennet-āyīn
Hemān ma‘ nide şuret-ḥāne-i Çin
- 2129 Firāz-ı ‘ arşa çekmiş kāh u eyvān
Ki qalmış küngürü altında keyvān
- 2130 Virür her şemseşi nūr gibi envār
Kevākib şanki dīvārında mismār
- 2131 Yapılmış kaşr önünde ḥavz-ı zībā
Simākı mermer ü dīvārı dibā
- 2132 Zülālī āb-rūyudur zemīnün
Yüzün depmiş yire mā-i mu‘ inün

- 2133 Ya Kevşer ırmâğıdur ol ya Selsâl
Şovuğdur kıardan aq lezzeti bal
- 2134 Nice havz ol nice nehr ü ne ırmâğ
İdinmiş anı gözgü şâhid-i bâğ
- 2135 Müzeyyen bir revâk-ı ‘ âlem-efrüz
Döşenmiş elmâs u dibâ-yı pîrüz
- 2136 Ayağı altına şâhuñ o kıızlar
Döşediler hemân altunlu bezler
- 2137 Kuşadup hūblar sağ u solını
Gül-âb ile şuladılar yolını
- 2138 Hezarân luğ ile Pervîz şâhı
O kaçra kondururlar tîz şâhı
- 2139 Perî-rûlar melek-hūlar tarabnāk
Tururlar hizmetinde çüst ü çâlāk
- 2140 İrince bu huzūra mest ü bî-tâb
Şehūñ nergislerin aldı hemân h‘âb

Residen-i Şeh-bâz-ı Tübâ-Şikâr be-Cevlângâh-ı Ân Zîbâ-yı Tezerv-i Hoş-reftâr

- 2141 Söz iqlîminde yapan kaçr u hâne
Bezer bu veche bezm-i Husrevâne
- [74b]
2142 Çün uyğudan uyandı şâh-ı bîdâr
Gidüp keyfiyyet-i mey oldu huşyâr
- 2143 İderd’ıştiyāk ile âh u zârı
Gözi yollarda çeküp intizârı
- 2144 Ne şabr-ı dil ne ârâm u qarârı
Var idi cümlesinden şöyle ‘ârı
- 2145 Be-nâ-geh nâz ile ol serv-kâmet
Kopardı başına şâhuñ kıyâmet
- 2146 Hırâmânî hırâmânî irişdi
Şehensâh ile el alup görüşdi
- 2147 Şeker tengini açup şehd-âmîz
‘Öz[ü]rler kıldı ol şâha şeker-rîz
- 2148 Olup hizmetde cârî câriyevâr
Firāvân luğ u hürmet itdi bisyâr
- 2149 Didi şâhâ şafâ geldün kademler
Getürdün umaram kim ola demler

- 2150 Zihî devlet bu murğ-ı nâ-tüvâne
Hümâ ile ola hem-âşyâne
- 2151 Zihî iqbâl ü baht-ı devlet-engîz
K'ola kaçrumda mihmân şah Pervîz
- 2152 Turup bu şevk ile ol dem nigârîn
Müheyyâ kıldı bezm-i cennet-âyîn
- 2153 Getürdi ol perî şol deñlü ni' met
İdemez vaşf anı âdem ne minnet
- 2154 İçi tolmış hezârân kebk ü dürrâc
Kebâb ü yahñî vü biryân kavurmac
- 2155 Ter ü tâze yemişler bi-nihâye
Nuğ[u]l olmağ[1]çün geldi araya
- 2156 Çekildi şol şarâb-ı ergavânî
Kamu turna gözi tavşan kani
- [75a]
- 2157 Olup sâki-yi şekker-leb şifâ-sâz
Virüp h'ânende vü güyende âvâz
- 2158 Gümüş bileklü her bir hüsn bâğı
Yürütdiler hemân altun ayâğı
- 2159 Didi Pervîze Şirîn ey civân-baht
Kevâkib saña merkep âsmân taht
- 2160 Zemân-ı 'ömri bir dem hoş görelüm
Muhabbet kaçrına bünyâd uralum
- 2161 Ğamı bâdeyle ber-bâd eyleyelüm
Yıkuğ gön'lümüz âbâd eyleyelüm
- 2162 Hemân-dem bir tolu kaldurdı bi-hüş
Be-ı ışk-ı düst deyü eyledi nüş
- 2163 Tutup Husrev de câm-ı Husrevânî
Koma kul? vardı diyü içdi anı
- 2164 Görüp bu 'ış u nüşı mäh-rûlar
Biribirine çekdiler tolular
- 2165 Tutup her biri elde câm-ı gül-gün
İçerler 'ışk ile olursa da hun
- 2166 Çü devr-i bâde kılmadı taħallüf
Birezden gitdi ortadan tekellüf
- 2167 Şehenşeh mest gördi çün niğârın
Diledi kim yiye helvâ-yı şirin

- 2168 İdüp ser-hoşluğımı hoş bahâne
Şarılmağ ister ol serv-i revâne
- 2169 Nigārīn gördi k'ider şeh tecāvüz
Yavaşlanmağı kodı oldu yavuz
- 2170 Görür kim şāh-bāz olmuş kemīn-sāz
Kebüter gibi itd'āheng-i pervāz
- 2171 Şehūñ olmışdı gālib cānına şevk
Diledi k'ide k̄ulın boynına tavk
- [75b]
- 2172 Olup üzrede Şīrīn itdi vermem
Elūñ kendūñde tut ey şāh-ı epsem
- 2173 Degülven didi ben şol şāh-ı nevber
Egem tā kim her el uzadana ser
- 2174 Cihān mülki nedür kim cān bahāyam
Beni şanma ki bir erzān bahāyam
- 2175 Ne ol murğem ki āsān ola şaydum
Ne şol şaydem ki düşvār ola kaydum
- 2176 Ben ol müşgīn gāzāl ü nāzenīnem
Kemingāh-ı cihānda Şīrīnem
- 2177 Tezerv-i bāğ u keb̄k-i kūsārem
‘Uqāb-ı tünd ü şāhīn-i şikārem
- 2178 Ne dem kim ben olam hışm ile sāyir
Döker bāl ü perini nesr-i t̄ayir
- 2179 Dehānum piste gibi şanma hāndān
Çü qahr idem olur ol piste dēndān
- 2180 Gözüm bīmār ü zūlfüm şanma pā-māl
Olur hışm eyleşem cellād ü çengāl
- 2181 Kulağumdağı gevher eyleşem ceng
Olur şāhīb-güleler başına seng
- 2182 Kara kirpiklerümde kim halel yok
Kıya bakşam olur yā qaşuma oq
- 2183 Ruğumdan k'uyana gayret çerāğı
Degül bürka‘ yaqa taş vü tağı
- 2184 Degül destümde engüşt-i muḥannā
Kamış oq kana boyanmış hemānā
- 2185 Beyāz dīdem itsem hışm ü hīre
İder rüz-ı sefidī halkā tire

- 2186 Dehānumdan alamaz kimse kāmı
Degemez aña degme bir Һarāmı
- [76a]
2187 Yüzüm Ka' be tebüm zemzemdür ey cān
Kim irer aña bi-renc-i beyābān
- 2188 Hızırveş olmayan zulmetde pūyān
Revā midur ki iče āb-ı hayvān
- 2189 Mesihā itdi mi her Һasteyi sağ
Ölü diriltmeg'idüp oyuncağ
- 2190 Çe ger bende zaif ü nā-tüvānem
Velikin derd altında nihānem
- 2191 Başumda derd-i bi-dermān-ı Ya' kūb
Dilümde vird-i Yūnus şabr-ı Eyyüb
- 2192 Niçün āzürde olam derd-i dilden
Komazam dāmen-i şabrı çü elden
- 2193 Kimesne hālūme hiç vākıf olmaz
Çü bülbül ğulğulüm dünyāya tolmaz
- 2194 Şeh incinmedi bu sözlerden ašlā
Tama' kat' itmedi bir laħza kat' ā
- 2195 Güher dürcinden alup kufl-i mercān
Açıldı girü nic'itsün o mercān
- 2196 Didi ey kāfir-i ğaretger-i dīn
Bu nice resmdür bu nice āyın
- 2197 Sa' ādet hānuña bir gice mihmān
Olana böyle mi idersin andan
- 2198 Neñ alduk ey melāhāt büstānı
K'urasın bize tağrır lisānı
- 2199 Çü meyveñ kopmadı ve şatmadı şāh
Şaña lāyık mı dimek bize küstāh
- 2200 Ben o murğem görüp bir dāne hālūñ
Tutuldum dāma oldum pāy-mālūñ
- 2201 İdüp ben müptelāya cevr ü kaħrı
Koyup nüşı şunarsın niş zehri
- [76b]
2202 Şaçuñ gerçi yılandur kara kıvrak
Leb-i la' lūñ veli tiryāk-ı fārūk

- 2203 Ruḥuñda neyler ud ey ğayret-ḥūr
Görinen berg-i gülde nürdür nūr
- 2204 Ḥaṭ-ı nīlī degül ḥaddüñde bī-dād
Cemālün bāğı içre serv-i āzād
- 2205 Beyāz-ı çeşmüñüñ şubḥ-ı sa‘ ādet
Olur ispid andan şām-ı miḥnet
- 2206 Şeb-i vaşla delīl olmağa ey ḥūr
Muḥannā barmağundur mes‘ el-i nūr
- 2207 Terāḥḥüm eyle ben āşüfteye hāy
Bu gic‘ey meh degül yıl on iki ay
- 2208 Bu ğanī ḥüsne mağrūr olma zinhār
Vefā vü mihrden dūr olma zinhār
- 2209 Çefā vü cevr kıılma müstemende
Gamuñdan ağlayana itme ḥande
- 2210 Yaraşmaz saña kim ey lu‘ bet-i Çin
Kıılasın kaşlaruñ ḥışm ile pür-çin
- 2211 Güzeller şāhına layık mı bī-dād
Olup ‘uşşākı itmek zār u nā-şād
- 2212 Dime ser-keşlenüp āzād-servem
Eger sen serv iseñ ben de tezervem
- 2213 Cihānda yoğ ise senden eyü gül
Bulınmaz hiç benden zār bülbül
- 2214 Ezel feryāduma cānlar virürdüñ
İşitseñ aduma cānlar virürdüñ
- 2215 Tutuldumsa düşüp dāmuña nā-ğāh
Yüzüme toğru baqmazsın nidem āh
- 2216 Cihāndur bu nigārā böyle olmaz
Zemāndur devr döner şöyle kalmaz
- [77a]
2217 ‘Açāyib lu‘ beti vardur cihānuñ
Garāyib sür‘ati vardur zamānuñ
- 2218 Çü tırılmaz şubḥ u şām eyler mürūrı
Felek virür ğamı alur sürūrı
- 2219 Diyenler bu sözi dimez yaramaz
Kulın Ḥaḫ ḫahr ile dāyim kııramaz
- 2220 Gele şāyed baña da baht u ikbāl
Sen itdügüñ gib’idem ben de ihmāl

2221 Ne deñlü söylediyse olmadı çāre
Be-āhīr ol ser[i]v çıqđı kenāre

2222 Açıldı gül gibi ol şāh-ı şimşād

Şeh ide qaldı bülbül gibi feryād

*Bāz-geşten-i Ān Husrev-i İskender-Ĥaşmet-i Teşne-Leb ez-Leb-i Çeşme-i Zindegānī ve
Pervāz-Kerden-i Tuṭivār be-Cānib-i Şekeristān-ı Sipāhānī*

2223 Ġazabdan āhīr olanlar peşimān
Nedāmet eşkin ider böyle bārān

2224 Çü Şirīn gitdi meclisden ġazabnāk
Yakasın itdi Ĥusrev gül gibi çāk

2225 Yaşından virüp etfāl-i ġama qūt
Müje elmāsı ile deldi yāqut

2226 Yaluñuz kalup ayrıldı eşinden
Qatı ac idi Şirinüñ aşından

2227 Didi hercāyīdür Şirīn-i pür-şūr
Qamu yir řatlu baña acı ol hūr

2228 Cihāna luṭfdur illā baña qahr
İle şekker şunar ben ḥasteye zehr

2229 Olur her bezme şem^ç-i meclīs-efrüz
Baña gelse bir āteşdür ciger-süz

[77b]

2230 İder aġyāre luṭf ile niyāz ol
İder ^çuşşāqa qahr u kibr ü nāz ol

2231 Koyup ^çāşıklarını zār u bīmār
İder ol cān şabibi şanma tīmār

2232 Niçe aldanup ol ^çahd-i yalana
Bu bī-pāyān yola olam revāne

2233 Niçe çekem bu derd-i bī-kerānı
Niçe āzürde idem cism ü cānı

2234 Niçe bir baña teşnī^ç ide āfāk
Niçe bir řāqatümi eyleyem řāk

2235 Çün olmadı baña ol yār u dil-dār
Güc ile üstine düşmek zihī ^çār

2236 Meger bir ġayriye dil-dār olupdur
Anuñcün benden ol bızār olupdur

- 2237 Eger anuñ baña olsaydı meyli
İder miydi cefâ vü cevr hayli
- 2238 İder dâyim benümle ol sitizi
Deger boynumda her dem tîğ-i tizi
- 2239 Niçe bir pişe idinüp cününü
Olam bir ‘avretün böyle zebünü
- 2240 Xanı nâmun xanı nâmus u ‘arum
Niçe bir koyam elden ihtiyârum
- 2241 Taħammül gerçi kim ola sezâvâr
Velî şol hadde degül kim gide ‘âr
- 2242 Taħammül çün ide hadde tecâvüz
Gider yüz şuyı olur ad yavuz
- 2243 Şu kim yüz çevire senden temâmet
Sen anuñ üstine düşmek melâmet
- 2244 Ne dil-ber k’ide senden rüy der-hem
Sen anuñçün ne hâcet çekesin ğam
- [78a]
- 2245 Perî k’ olmaya insâna mülâyim
Ne lâzım ağız egmek aña dâyim
- 2246 Sözüñ geçmedi çünkim bâğbâna
Güzer eyle bir âhîr büstâna
- 2247 İki gözün de iderse saña nâz
Çıkar yabana at anı kayırmaz
- 2248 Ne cânân kim ide iğmâz u ihmâl
Sevüp ğayrin mükâfât eyle fi’l-hâl
- 2249 Ne hoş dimişdür üstâd-ı şühanver
Naborrad ‘ışk râ cuz ‘ışk-ı diger¹⁰⁰
- 2250 Bu ma‘nâlarda çün şâh itdi fikret
Hemân-dem cüşa geldi baħr-i ğayret
- 2251 Meger var idi bir serv-i semen-ber
Şıfâhân mülketinde adı Şekker
- 2252 Anuñ evşâfın işitmişdi Pervîz
Hemân andan yaña azm eyledi tiz
- 2253 Otuz gündən temâmet şâh-ı Ğusrev
Şıfâhana irişdi çün meh-i nev

¹⁰⁰ Aşkî yalnız başka aşk kesebilir.

- 2254 Çü t̄üt̄i şekkere olmışdı meyyāl
Aña h̄v̄ ahendeler gönderdi der-ḥāl
- 2255 Varup şir̄in zebānlar ol nigāra
Didiler şāhuñ it derdine çāre
- 2256 İrürüp Husrevüñ aña selāmın
Beyān eylediler şir̄in kelāmın
- 2257 Şehüñ adını çün gūş itdi Şekker
Tevāzu^ç birle ḳodı toprağa ser
- 2258 Turup kavminden ol dem aldı destūr
Melik bezmine tā kim vara ol ḥūr
- 2259 Çün itdi bāgbān ol serv-i āzād
Ferişteh yanına gitdi peri-zād
- [78b]
- 2260 Nice şekker hemān şekkersitān ol
Dil-ārām idi hem ārām-ı cān ol
- 2261 Nihāli kām̄et-i serv-i ser-efrāz
Cemāli bāğ-ı şive gülşen-i nāz
- 2262 Dür-i dendān gūyā mağz-i bādām
Şeker ḳaplamış aña ol dil-ārām
- 2263 İder āhū-yı Ç̄ini nergisi şayd
Ḳılur āhusı şir-i şerzeyi ḳayd
- 2264 Virür dükkān-ı ḥüsne zīb ile fer
Dehānı piste la^ç li al şekker
- 2265 Bināgūşında ki dürr-i yegāne
Şaçı dāmında dil murğına dāne
- 2266 Görüp nergislerin matbū^ç āfāk
Düzetmiş sürme meylinden aña sāk
- 2267 Sefīdāc içre şol şīb-i zenaḥdān
Sefid ebr içre gūyā mäh-ı tībān
- 2268 Lebi üstinde hāl-i ^ç anberin-fām
Şarāb-ı Kevşer üzre gūyiyā cām
- 2269 Gümüş bileklerin^ç anuñ meh-i nev
Hemān destinedür yā tavḳ-ı Husrev
- 2270 Virür ^ç aḳs-i ruḥı mirāta cānı
Şaçından şānenüñ gūyā zebānı
- 2271 Görüp ḥinnā ile pāyini gül-reng
Ḥasedden oldı kebküñ ayağı leng

- 2272 Meger şalınmağ öğretniş tezerve
Anuñçün ateş urur cān-ı serve
- 2273 Ne hūrīdür ki görenler cemālin
Gönülde çıkarur cennet hayālin
- 2274 Çü naql-i meclis-i şāh oldı Şekker
Melāl-efzā vü cāngāh oldı Şekker
- [79a]
2275 Şeker acum ala dirken müdāmī
Şehūn dağı beter telğ oldı kāmı
- 2276 İrüp Pervīze acı üzre acı
Şekerden münharif oldı mizācı
- 2277 Ğam-ı Şīrīn ile Şekkerde zehri
Görüp oldı ziyāde derd ü qahrı
- 2278 Çü mu‘tād idi Şīrīne mezākı
Şeker görüp anuñ tāk oldı tākı
- 2279 Leb-i şekker-şiken birle güher-rīz
Olup mahremlerine didi Perviz
- 2280 Şeker kaç itmedi bir lahza acum
Kesüp Şirinden her ihtiyācum
- 2281 Murādına çü dil olmadı vāşıl
Şekerden yoğ baña bir zerre hāşıl
- 2282 Teb-i ğamdan gönül hod nā-tüvāndur
Şeker tebnāke hod noğşān-ı cāndur
- 2283 Ğam-ı yār ile dil k’ola müşevveş
Bir özge yār ile olmaz imiş hoş
- 2284 Ne dil kim ola bir dil-dāre mu‘tād
Hezārān gibi kim gülzāre mu‘tād
- 2285 İderseñ rīze rīze pāre pāre
Dağı ayruğa kılmazmış nezāre
- 2286 Gözüm Şekkerde[vü]Şīrīnde gönlüm
Tenüm gülşende vü nesrinde gönlüm
- 2287 Çe ger ben bundayam cānānum anda
Hemān birgüdeyem kim cānum anda
- 2288 Aradum gerçi Şīrīni Şekerde
Velī bulmadum ol şemsi kamerde
- 2289 Kevākib ger vireydi gün gibi nūr
Felekden şem‘-i māh olurdu mehcūr

[79b]

- 2290 Ne her ruḥsāre-i rengīn alur dil
Ne her gīsu urur cāna selāsil
- 2291 Ne her lebde bulunur rāḥat-ı cān
Ne her ırmağda aḡar āb-ı ḡayvān
- 2292 Cihān deyrinde çoğdur nağş-ı dīvār
Nuğūş oldur k'aña cān ola pergār
- 2293 Hüs[ü]n oldur ki ānı ola ānı
Gönül alup ide āşüfte cānı
- 2294 Hem ānı ola hem Şirīn-şemāyil
Dil-i dīvāne olur aña māyil
- 2295 Gerek maḡbūb olana nāz u şive
Hüs[ü]n bağında tā kim ola mive
- 2296 Ne deñlü nāzenīn olursa maḡbūb
Olur dillerde vü cānlarda mergūb
- 2297 Leb-i feraḡnāki ḡūbuñ şekerdür¹⁰¹
Leḡāfet olmasa ḡadri ḡacerdür
- 2298 Yaraşuğdur güzelde ' işve vü nāz
Cefā vü mihri çoğ çoğ cevri az az
- 2299 Saçı Şirīnün olmasa dil-āviz
Ḗaçan dutsağ olaydı anda Perviz
- 2300 Eger ān olmasa Leylāda eفزūn
Görüp Ḗays olmaz idi anı Mecnūn

*Pejmürde-Şoden-i Ān Tāze Gül-i Būstān-ı Zībāyī Ān Bī-i' tidālī-Semūmī-i Vādī-yi Nā-
Şekībāyī*

- 2301 İdenler hiecre şabr-ı bī-kerānī
Ḗılur bu veche feryād u figānı
- 2302 Ḗü Şehden ayru düşdi ol perī-çehr
Derūnından ' alem çekd'āteş-i mihr
- [80a]
- 2303 Ḗeküp biri yağasın eyledi çāk
Nedāmet birlē saçdı başına ḡāk
- 2304 Añup ol bülbül-i şūrīdesini
Ḗızıl ḡan itdi ol gül dīdesini
- 2305 Peşīmān oldı işinden idüp ūd
Ziyānına nedāmet Ḗılmadı sūd

¹⁰¹ [ḡūb]: bir ḡūb

- 2306 Tarıkdı ol bahār-ı nāz-perverd
Derūnın gōnçeveş pūr-ḥūn idüp derd
- 2307 Bu ğamdan gōnçe tek olmışdı dil-teng
Turup gülgeşt-i bāğa kıldı āheng
- 2308 Birez bülbül gibi idüp ‘ālem-i gül
Ura dāğına tā kim merhem-i gül
- 2309 İdüp Pervīz şāhuñ ‘ārızın yād
Semenler görse iderd’āh u feryād
- 2310 Görüp gül dirdi fānī ol şeker-ḥand
Degül bu gül anuñ ḥaddine mānend
- 2311 Ruḥ-ı yāruñ olurdu yādgārı
Ger olmasa gülün yanında ḥārı
- 2312 İderdi gōnçeler görse fiğānı
Dehān-ı yārdan şorup nişānı
- 2313 Kılup nergislere geh geh nigāhı
Şorardı şive-i çeşm-i siyāhı
- 2314 Gehī serv ayağına yüz ururdu
Çenāra karşı geh ḥayrān tururdu
- 2315 Ki idüp sebzeğe ḥatt-ı ğamın fāş
Olurdu ebr-i çeşminden güher-pāş
- 2316 Arardı gülde ruḥsār-ı nigārın
Sürerdı şāh-ı gülzāra ‘izārın
- 2317 Turup iderdı kim ey lāle-i bāğ
Kimün ‘ışkınadur bağruñdağı dāğ
- [80b]
- 2318 Gehī kumriye dirdi k’ey şeğebnāk
Giribānuñ kim itdi gül gibi çāk
- 2319 Kılurken nāle vü feryād ü āhı
Açup nergislerin ider nigāhı
- 2320 Görür bir ‘andelīb-i nağme-perdāz
İder feryāda şāh-ı gülde āğāz
- 2321 Dir aña n’olduñ ey bülbül bu resme
Kılursın nāle vü bülbül bu resme
- 2322 İdersin vuşlat içre āh u nāle
Ne ba’ iş oldu bu deñlü melāle
- 2323 Mekānuñ bāğ-ı sebz ü tāze gülşen
Dıraht-ı gülde eylersin nişimen

- 2324 Harīm-i gülşen içre muhteremsin
Emin-i mahrem-i bağ-ı haremsin
- 2325 Görürsin her nefes çün nūr-ı vuşlat
Niçün efgān idersin öyle kat kat
- 2326 Cihānı nāleşüñden idüp āzār
Geçinürsin dem-ā-dem ‘āşık-ı zār
- 2327 Urursın gerçi her-dem ‘ışkdan dem
Velī ‘ışk ehli hiç tutmaz müsellemler
- 2328 Çü bīm-i hicrden yok sende pervā
Vişāl ehlinin itme kırı da‘vā
- 2329 Beni gör derdmend ü zār u mecrūh
Hemān bir kırı cismem şöyle bī-rūh
- 2330 Revān oldı benüm serv-i revānum
Yiridür göge irgürsem figānum
- 2331 Çü yok yanumda serv-i gül-‘izārum
N’ola günden güne artarsa zārum
- 2332 Sen itme nāle vü feryād ile zār
Degüldür saña ol hālet sezāvār
- [81a]
- 2333 Senüñ yanuñda zīrā gülşen ü bağ
Benüm bağrum başında lāleveş dāğ
- 2334 İdüp ol gül bu resme nevha-i derd
Olurdu şabr u ‘aql u hūşdan ferd
- 2335 Yıkılup toprağa ol serv-āzād
İderdi yana yana āh u feryād
- 2336 Zebūn olup o serv-i cüst ü çālāk
Be-āhır oldı o derd ile tebnāk
- 2337 Çün oldı şem ile perdāz-ı āteş
Şarardı şem‘ gibi ol şeker-leb
- 2338 Olup zerd ol meh-i hurşid-pāye
Ten-i simini döndi kehrübāye
- 2339 Gül-i ruhsārı oldı zerd ü bī-tāb
Zenaḥdānı olup ābū-yı bī-āb
- 2340 Teninde āb ile şol ḥadde çıkdı
Ki her biri bir ırmāğ oldı aqđı
- 2341 Çü bī-tāb itdi teb nāzik mizācın
Kimesne bilmedi anuñ ‘ilācın

- 2342 Şu deñlü itdiler aña müdāvā
Birinden fā'ide olmadı aşlā
- 2343 Nice bilsünler anı müşkil idi
Ki ten derdi degül derd-i dil idi
- 2344 Gözi gibi çü Şirīn oldu ḥaste
Şabır qarūresin itdi şikeste
- 2345 Daḥı kalmadı çün şabra mecāli
Çıkarıdı katına Şāvürü ḥālī
- 2346 Didi ey cān tabībi eyle dermān
Meded çāreñ var ise çıkmadın cān
- 2347 Firāk odıyla urma bağruma dağ
Sen itdün ḥaste sen eyle girü sağ
- [81b]
2348 Zāif oldum be-ğāyet itme ihmāl
Selāmum var irişdür şāha fi'l-ḥāl
- 2349 Di kim ḥāzırdır üstümüzde Allāh
Geçürme cevri ü zulmi ḥadden ey şāh
- 2350 Tūtalum gün gibi görmüş meh-i nev
Niçün kim dürresin unuda Ḥusrev
- 2351 Benümle eylediği ' ahd kanı
Degülmiş gerçek uş çıkdı yalanı
- 2352 Yeñi ma' şūka tutandıysa Pervīz
Revā mı giçe köhne düstdan tīz
- 2353 Şekerden gördi işe şerbet-i nūş
İder mi şehd-i Şirini ferāmūş
- 2354 Yoğ imiş pādşehlerde vefā hiç
Olurlarmış sitemkār ir eger giç
- 2355 Nedür bi'llāhi aña bu melāmet
İki gün olmaya ' İsäya ümmet
- 2356 Muḥabbetden niçün lāf ura şol merd
K'ölince çekmeye maḥbūbdan derd
- 2357 Gerek k'ola niyāz u ' özr-perdāz
Yaraşmaz ' aşıkā hiç şive vü nāz
- 2358 Tutarsa ol elinde tīg-i ḥun-rīz
Benüm müjgānlarumdur ḥancer-i tīz
- 2359 Anuñ şehler kapusınd'old[i]şe güm
Benüm ' uşşāka ma'beddür işigüm

2360 Anuñ çākerleri var ise key hūb
Benüm duḡterlerüm var daḡı mergüb

2361 Aña Şekker egerçi nūş-ı cāndur
Benüm şirin lebüm şekker-feşāndur

2362 Mu‘ aṡṡardur cihān sūnbüllerümden
Münevverdür dil ü cān güllerümden

[82a]

2363 Henüz zūlfüm olupdur müşk-ezfer
Henüz açıldı bağumda gül-i ter

2364 Henüz irdi saçumdan sūnbüle tāb
Henüz aldı lebümden āb ‘ ināb

2365 Henüz nergislerüm āşūb-cāndur
Henüz müjgānlarum tīg ü sināndur

2366 Leb-i Kevşer du‘ ā-gūy-ı lebümdür
Meh-i nev ṡavḡdār-ı ḡabḡabumdur

2367 Dehānumdan olupdur ḡonçe dil-teng
Lebüm şerminden oldu la‘ l der-seng

2368 Eşiri çeşmümüñ şir-i şikārī
Gulāmı zūlfümüñ müşḡ-i Tetārī

2369 Benem her māhzūnuñ pādşāhı
Gözüm cellād u müjgānum sipāhī

2370 Çe ger ‘ aşık-küş ü pervāne-sūzam
Cihān bezminde şem‘ -i dil-fürūzam

2371 Alup bu sözleri peyk-i haber-ber
İletdi şāha bir bir didi yek-ser

2372 İşidince oldu Husrev deng ü medhūş
Muḡabbet bahri ol dem eyledi cūş

2373 Añup kāküllerin itdi fiḡānı
Nitekim pīl añup Hindūstānı

2374 Şeker pālūdesin koyup o ḡamḡiñ
Hemān-dem özledi ḡelvā-yı Şirin

Ḳırān-Kerden-i Māh-ı Āsmān-ı Sa‘ ādet be-Zühre-i Ḥuceste-ṡulū‘ -ı Sipihri-i Leṡāfet

2375 ‘ Arūs-ārā-yı kāḡ-ı ercümendī
Yapar bu resme ḡaşr-ı ‘ aḡd-i bendi

2376 Ç’eşitdi şāh dil-dāruñ selāmın
Temāmet diñledi Şirin kelāmın

[82b]

- 2377 Vişāl-i yāre artup iştiyākı
Dağı şabr itmege kalmadı tākı
- 2378 Şifāhāndan idüp Pervīze perdāz
Gerü uçduğı yire kōnd'o şeh-bāz
- 2379 Ğam u ḥasret degüldür cāvidānī
Birez guşşaya bir dem şādmānī
- 2380 İrer pāyāna lābūd her fisāne
Olur her derde elbette kerāne
- 2381 Ḥazān kim ḥuşk ide her sebzezārı
Gerü ser-sebz ide bād-ı bahārı
- 2382 Çe ger bākī degül şādī-i 'ālem
Ne gam kim fānidür bākī degül gam
- 2383 Şehenşeh gördi çün hāl-i cihāmı
Degül hiç biri bākī cümle fānī
- 2384 Hemān-dem itdi tedbīr-i şalāhı
K'ide Şirine kābin ü nikāhı
- 2385 Eyü adıyla ola aña hem-dem
Yaramazlığ ile olmaya maḥrem
- 2386 Binā-yı mihr olmağa mükemmel
Gerekdür dirhem ü mehr-i müeccel
- 2387 Kığırdı ol diyaruñ uluların
Melek siretlü gökcek hūluların
- 2388 Dirilüp cümle dānā-yı şeker-güft
İderler Müşteriye Zühreyi cüft
- 2389 Urıldı çün binā-yı 'ıkd-ı kābīn
Kılurlar sūr içün arāyiş-i zin
- 2390 Virür Şirine şeh vāfir hazīne
Nesine ḥarc ola dağı nesine
- 2391 Çeker biñ ḥaş ester bār-ı mefreş
Tolu eñsüz ü dibā-yı münakkaş
- [83a]
- 2392 Şütürler kim yükidür la' l-i raḥşān
Şanasın her biri kūh-ı Bedeḥşān

- 2393 Virür biñ berk-sür^ç at esb-i tâzî
Nice tâzi kamu şahin-i lâzî¹⁰²
- 2394 Kamunuñ zîni zînetde temâmı
Harâc u bâc-ı ^ç âlem her licâmı
- 2395 Haṭâyî-zâde biş biñ lu^ç bet-i Çîn
Gönül yağmacısı gâretger-i dîn
- 2396 Tutar sîmîn tabaḡ her mâh-peyker
Élinde şağda şolda kâse-i zer
- 2397 Kemerler mâh-ı nev gibi mülemma^ç
Kuşanmışlar giyüp tac-ı muraşşa^ç
- 2398 Habeş-ser virdi niçe ^ç anberin-fâm
K'olalar hizmet-i maṭbaḡda mādâm
- 2399 Kenîzekler virür kim yâsemen-ber
Nihâl-i gönçe vü şaḡ-ı şanavber
- 2400 ^ç Abîr ü müşk mizândan ziyâde
Cevâhir kân ü ^ç ummândan ziyâde
- 2401 Çü resm-i sūr olındı cümle tertîb
Bezendi şehr Perviz itdi terğîb
- 2402 Şehenşeh açdı bir niçe hazâyin
Dökülüp tâ ki zeyn ola Medâyin
- 2403 Virildi şöyle zînet şehr içine
Hemân zînetde döndi şehr-i Çîne
- 2404 Şehir cennet gib'oldı hâtır-efrüz
Der ü divâr hep zer-beft pîrüz
- 2405 Gül-âb ile iderler yolları yaş
^ç Abîr-efşân olurlar hem güher-pâş
- 2406 Münâdîler idüp yir yir nidâyı
Şalarlar köye vü kende şadâyı
- [83b]
2407 Ki bilmiş oluñ ey şehri vü dihkân
Budur hükmi-i humâyün emri-i sultân
- 2408 Ser[i]v gibi şu kim olmaya meyvün
Vây aña kim şehirden çıka birün
- 2409 İderlerse itâ^ç at hükmi-i şaha
Çıka gün yüzlüler karşı o mâha

¹⁰² [lâzî]:lâzi

- 2410 Çıkardı bu nidā ile münādī
Peri-peykerler ü hūri-nijādī
- 2411 Hezārān ‘ andelīb-āvāz u gül-būy
Hezārān nağme-perdāz u nevā-gūy
- 2412 Şeker-lebler çıkup Şīrīne karşı
Bu güller varur ol Şīrīne karşı
- 2413 Meh[i]r hengāmesini gün gibi germ
İdüp her mäh-ruhsār u pür-āzerm
- 2414 Serāyından çıkarurlar o hūri
Şalar āfāka pertev yüzi nūri
- 2415 Melekler alup ol hūr-ı behiştī
Ferişteh-siret ü zibā-siriştī
- 2416 O dil-berler içinde yār-ı Şīrīn
Meh-i tābāndī gayrisi Pervīn
- 2417 Düşüp önüne anuñ mäh-rūlar
İdüp ta‘ zīm ü tekrīm ü tapular
- 2418 Delīl olup şeh-i hūbān-ı ‘ aşra
İletdiler o mähı burc-ı kaşra
- 2419 Görüp şāh oldı anı hurrem ü şād
Urur ol şavka bezm-i ‘ işa bünyād
- 2420 Çün āzād oldı bir dem bend-i gamdan
Diledi gele dadın cām-ı Cemden
- 2421 Müheyyā oldı bezm-i çennet-āyīn
Olup ol bezme sāki hūri-yi ‘ in
- [84a]
- 2422 Çekildi Husrevüñ hān-ı Halīli
Sebil olup şarāb-ı Selsebili
- 2423 Tutarlar ellerinde mäh-rūlar
Gümüş memzūclar altun sebūlar
- 2424 Birez kim meclisi devr eyledi cām
‘ İzār-ı gönçe-lebler oldı gül-fām
- 2425 Çalar sāzendeler çeng ü çeğāne
İder muṭribler āheng ü terāne
- 2426 Hüs[ü]n bāğında her bir taze mīve
Kılurlar bāğbāna nāz u şive
- 2427 Ne mīve gönçelerdür nā-şikefte
Kamusi berg-i ‘ işmetde nühüfte

- 2428 Yañağı her birinũñ hũsn bāğı
Ya deryā-yı melāhat şeb-çerāğı
- 2429 Özine zīb çün her māh-pāre
Meh-i nevdn idinmiş guşvāre
- 2430 Yeşil aţlaslar üzre tũgme-yi zer
Çemende nergis-i ra' nāya benzer
- 2431 Kimi ferruĥ-hümā-yı nāz-perverd
Kimi gün gibi burc-ı hũsnde ferd
- 2432 Kimi gün gibi nokşandan mu' arrā
Ruĥı bedri hilāl olmamış aşlā
- 2433 Kiminde hũsn-mũy u luţf-ı mi' cer
Karışmış nesterenle sũnbũl-i ter
- 2434 Nigārĩn ol bez[i]mde şem' olupdı
Nebāt u şehd şāfĩ cem' olupdı
- 2435 Gelüp meşşātar Şĩrĩn katına
Dirildiler gül-i nesrin katına
- 2436 Şu ĥadde zīb ü fer virürler aña
Görenler ol mehi ĥalurdı taña
- [84b]
- 2437 Eline alsa mir 'ātını nā-gāh
Olurdı rũ-be-rũ ĥurşid ile māh
- 2438 N'ola şu gibi gözgũ olsa ĥayrān
Aña çün 'arz-ı didār itdi cānān
- 2439 Kara beñler ĥoyup ruĥsār-ı ale
İderler şem' e pervāne ĥavāle
- 2440 Elifler 'arızında nĩl-gũne
Virürler serv-i cennetden nũmũne
- 2441 Şu deñlü virdiler zũlfine zĩnet
Şanasın oldu bir řāvũs-ı cennet
- 2442 Kaşı Yāsĩne ĥonmasun deyũ toz
Sürüp vesme iderler anı pĩrũz
- 2443 Ya jeng ola deyũ ol tĩĝ-i şāfĩ
Siyah aţlasdan eylerler ĝilāfĩ
- 2444 Gören dir ĥaşların řāk-ı feraĥdur
Sipih-r-i hũsne yā ĥavs-i ĥuzahdur
- 2445 Bu şesm ile nigār-ı nāz-perver
Serir-i ĥaşr-ı hũsne oldu server

- 2446 Çü gerdek hānesine girdi H̄usrev
Görür şalmış aña bir māh pertev
- 2447 Nice meh āftāb-ı ʿālem-efrūz
Bahār-ı h̄üsn ü bāġ u rāġ-ı Nev-rūz
- 2448 Oturdı şāh elinde cām-ı Cemşīd
Kırān itdi şanasın māh u h̄urşīd
- 2449 Murādınca murāda oldı dāver
Saʿ ādetde sitāre-baht yāver
- 2450 Visāl-i yārla gönlin idüp hoş
İder hicrān ġamın külli ferāmūş
- 2451 Çeker ol şevk ile cāmı pey-ā-pey
Kıomaz gönlinde ġamdan zerrece key
- [85a]
- 2452 Yanında yār elinde cām-ı gül-gün
Olur mı hiç devlet bundan efvün
- 2453 Geh öper elde zülf-i ʿanberin-fām
Geh öper sib-i gül-gün gāh bādām
- 2454 İdüp kolların ol şerve himāyil
Olur şeftālī-yi Şirine māyil
- 2455 Nigārīn gördi kim mest oldı Pervīz
İder h̄ün-ı vişāle iştihā tiz
- 2456 Didi kim mest yise şehd-i fāyık
Gider yādından anuñ olsa ayık
- 2457 Gice her ne iş itse mest ü ser-h̄oş
Çü şubh̄ ola ider cümle ferāmūş
- 2458 Eli ditrer olıcak mest hakkāk
Olur yok yire zāyīʿ gevher-i pāk
- 2459 Gerekdür kim idem bir özge tedbīr
Güherle seng-i h̄āre olmaya bir
- 2460 Bulur bir duhter-i şūh̄ u şeker-ḡand
Melāḡatde hemān özine mānend
- 2461 Virüp kendü libāsın aña Şirīn
İder ḡadden ziyāde anı tezyīn
- 2462 Turup taşrada kendü idüp aġmaz
İçerü şalar anı ol füsün-sāz
- 2463 Şehensāh olmuş idi mest ü bī-tāb
Kātında bir idi h̄urmā vü ʿunnāb

- 2464 Bu efsūnı idinc'ol fitne-engīz
Hemān dad aldı andan şāh Pervīz
- 2465 Çü bāde baħrine olmışdı şeh ğark
Güherden kılmadı ħar-mühreyi fark
- 2466 Birezden kim gider keyfiyyet-i cām
Görür yanında bir ğayri dil-ārām
- [85b]
- 2467 Bu ħāletden olur āzürde Ĥusrev
Şalar ħasret odı cānına pertev
- 2468 Ne hikmetdür ki Şīrīn-i şeker-nūş
Benümle olmaya yā Rab hem-āġuş
- 2469 Saçın ħod dām idüpdür murġ-ı cāna
Niçün vire beginden ğayre dāne
- 2470 Bu ma' niden olup ğāyet perişān
İdüp bī-ihtiyār āh oldu giryān
- 2471 Kılup bu ħayret içre öñü yañu
Gözine oldu gerdeklük ħarañu
- 2472 Olup nāzır hep ol aħvāle Şīrīn
Kulağ tutardı kıl ü ħāle Şirin
- 2473 Hemān-dem perdeyi ref' itdi fi'l-ħāl
Şehūñ her ğuşşasın def' itdi fi'l-ħāl
- 2474 İkilinden virüp ol meh aña şevk
Gümüş kolların itdi boynına tavk
- 2475 Aķup şu gibi vuşlat bāġına tīz
O servūñ düşdi ayaġına Pervīz
- 2476 Turup ayakdan öpdı ellerini
Kokup şol deste deste güllerini
- 2477 Ser-ā-ser seyr kıldı ħüsn bāġın
Geh emdi la' lın öpdı geh yañaġın
- 2478 Başup baġrına cānı gibi anı
Der-āġuş itdi ol serv-i revānı
- 2479 Mecidd ü cehd o şāħīn-i şikārī
Alur altına kebk-i şivekārı
- 2480 'Uķāb-ı tündveş bāz-ı hevāyī
Hemān-dem zir-bāl itdi hümāyı
- 2481 İdüp ol ħüsn dükkānın iħātā
Geçürdi rişte şan sümme'l-ħiyātā

[86a]

- 2482 Ya bir şāhib-[‘] azīmet itdi rīvi
Fuḳā[‘] a ḳoydı efsūn ile dīvi
- 2483 Ya deste oldı bir billūre mercān
Yāḥud inine girdi şāh-mārān
- 2484 Dil ü cān ḳaşrı olsun diyü rüşen
Le[‘] āl kānina gūyā urdı tişe
- 2485 Muḥabbet tıflına olmağa kāfī
Aḳıtdı ney-şekerden şir şāḳī¹⁰³
- 2486 Meger Pervīz olup neccār-ı şānī
Vefā ḳaşrına urdı püştbānı
- 2487 Olup ol ḡonçe-i ra[‘] nā şüküfte
Dür-i nā-süfte oldı çünki süfte
- 2488 İdüp şevḳ ile var tāḳatların tāḳ
Şarıldı birbirine iki müştāḳ
- 2489 Şarāb-ı [‘] ışḳdan ol iki ser-ḥoş
Öpüşüp ḳoçuşup oldı hem-āḡüş
- 2490 Yatup dībā döşekler üzre [‘] üryān
Şafālar sürdiler bi-ḥadd ü pāyān
- 2491 Virüp Ḥusrev leb-i Şīrīne cānı
Alurdu şan ḥayāt-ı cāvidāmı
- 2492 Olur mı bundan özge [‘] iş ü [‘] işret
Kim ire birbirine iki ḥasret
- 2493 Çü maḳşūdına irişdi şehensāh
Didi minnet Ḥudāya şükrü li’ llāh
- 2494 Talep ḳıldum hemān maḥlūba irdüm
Muḥib oldum bugün maḥbūba irdüm
- 2495 Egerçi evvelā çekdüm cefālar
Velikin [‘] āḳıbet gördüm vefālar
- [86b]
- 2496 Cihānı miḥnetiyle eyledüm seyr
Bi-ḥamdi’ llāh kim oldı [‘] aḳıbet ḥayr
- 2497 Görüp bu fırşatı cāna ḡanīmet
İderdi yār-ı Şīrin ile [‘] işret
- 2498 Birez dem [‘] işden olmazdı ḥālī
Dimezdi n’ola bu [‘] işüñ meāli

¹⁰³ [şāḳī]: sāḳī

- 2499 Yanında dil-ber elde sāgar-ı mey
İçerdi bāde-i gül-gün pey-ā-pey
- 2500 Vişāl-i yār ile mağrūr olup hoş
Re‘āyā hālin itmişdi ferāmuş
- 2501 Temāmet el virince her murādı
Gurūrından unuttı ‘adl ü dādı
- 2502 Şeb ü rüz eyler idi cām-ı Cem nüş
İderdi sāz u söz āvāzesin güş
- 2503 Vezīri var idi gāyetde zālīm
Alurdu boynına bār-ı mezālīm
- 2504 Cefā-perdāz u şerr-endiş ü hun-hār
Habiş el-Dicle bed-hūy u sitemkār
- 2505 Zebūn-küş dūn-perver merd-i bed-baht
Türüş-rūy u haşın ü nākes-saht
- 2506 Dilinde vird ü ezkār-ı mesāvī
Yanında hayr u şer cümle müsāvī
- 2507 Şehūn zencīr-i ‘adlini o bāgī
Bozup zulmātına itmiş bukağı
- 2508 Virüp Pervīz eline ihtiyārın
İdüp tefvīz āna her kār u bārın
- 2509 Memālikde anı kılmışdı vālī
Anuñ hükminde idi ol havālī
- 2510 Sipāhī vü re‘āyet āna muhtāc
Kamusı yaluñ ü dermānde vü āc
- [87a]
- 2511 Harāb olmağa yaklaşmışdı ĩrān
Niçe ma‘mureler olmuşdı virān
- 2512 Ferāgat kūşesinde şāh idüp hū‘āb
Uyandı memleketde fitne yāb yāb
- 2513 Ne kelle k’olmaya anuñ çüpānı
Kıomaz fāriğ yürimeye gürg anı
- 2514 Şehenşāh olmuş idi fāriğü’l-bāl
Memālik zulm ü fitneyl’oldı pā-māl
- 2515 Çü mülke ol zağar oldu havāle
Kılurdu hālq bülbül gibi nāle
- 2516 Gidüp her ‘adl ü dād u resm ü āyīn
Re‘āyā vü sipāh olmuşdı gāngin

*Berk-rizān-ı Ān Dü Tāze-Nihāl-i Būstān-ı Civānī ez-Tünd-i Bād-ı Ecel der-Mevsim-i Bī-
İ' tidāl-i Şarşar-ı Hazānī*

- 2517 Hazān kim dökdi şahñ-ı bāğa yaprağ
Harim-i bāğ olur hengāme-i zāğ
- 2518 Uçar her yaña berg-i zerd ü surh al
Şanasın kim kaçar mektebden eţfāl
- 2519 Şehid olmuş meger kim sib-i gül-gün
Yatur meydānda başı ğarkā-i hūn
- 2520 Aceb mi zerd-ruhsār olsa nārenc
Hazān cāmından içdi cür' a-i renc
- 2521 Ağaçlar nālesin kılmamağa gūş
Bih itmiş bāğlarda penbe der-gūş
- 2522 Görüp bād-ı hazāndan acı ağı
Anaruñ tobtolu kan oldı bağı
- 2523 Çeküp şarşardan ol dem havf-ı vāfir
Çenāruñ elleri ditrerdi dir dir
- [87b]
- 2524 Şu deñlü itdi nefrin rüzgāre
Zebān-ı süsen oldı kare kare
- 2525 Şikest olmuş görürdi nahl-i nevber
Dögerdi meşķ ile gögsin şnavber
- 2526 Bu derde erğavān idüp taħammül
Kara giyüp tutardı mātem-i gül
- 2527 Gidüp gül kaldığiçün hār ile has
Kör oldı ağlamağdan çeşm-i nergis
- 2528 Olup her sebzēaruñ sebzesi hāk
Karapūs oluban qalmışdı ğamnāk
- 2529 Çemen mülkin idüp nālān ü tārāc
Hazān eşcārı qodı yalın u āc
- 2530 Zemīnūñ yaşıl atlasdan libāsı
Gidüp egninde qaldı çul palāsı
- 2531 Diñüp āvāze-i tūtī vü dürrāc
Cihānı tıtdı feryād-ı ğalivāc
- 2532 Gülistāndan dürildi defter-i gül
Kesildi nāle vü eğğān-ı bülbül
- 2533 Bu faşl içinde Şirīn ile Husrev
İderdi tāze tāze ' işret-i nev

- 2534 Ruḥ-ı dil-ber bilüp Ḥusrev bahārı
 Kılurken ‘ış ü nüş-ı nev-bahārı
- 2535 Gelür bir peyk-i dūr-yek tırfetü’l-‘ayn
 Elinde nāme-i sultān-ı kevneyn
- 2536 Hidāyet nāme-i ‘ayn-ı ‘ināyet
 ‘Ināyet nāme-i maḥz-i hidāyet
- 2537 Ne nāme gonçe-i bāğ-ı şehādet
 Ya āb-ı şāf-ırmāğ-ı şehādet
- 2538 Yed-i beyzā meger gösterdi barmağ
 Kara küffār elini kıılmağa ağ
- [88a]
- 2539 İrüp hükmi-i hümāyūn-ı Süleymān
 İder Belkīsa güyā ‘arz-ı imān
- 2540 Virür ol nāmeyi Pervīz eline
 Alur anı hemān-dem tiz eline
- 2541 Açıp görünce düşer cānına od
 Ol oddan çāk dimāğına çıkar dūd
- 2542 Yazılmış evvelā Allāhu ekber
 Be-nām-ı Kādir ü Ḥayy ü tüvānger
- 2543 Be-ismi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm
 Hüve’l-Ḥālīk Hüve’l-Ḥaqqü’l-Ḳadīm
- 2544 Peş ez ḥamd ü şenā-yı Rabbü’l-a‘lā
 Şerif ismi Resūlūn olmış imlā
- 2545 Konılmış nükteler çok hikmet-engiz
 Denilmiş midḥat-ı elḳāb-ı Pervīz
- 2546 Ki sultān ibn-i sultān ibn-i sultān
 Şeh-i fermān-dih-i İrān u Tūrān
- 2547 Muḥammed Ḥak Resūlidür Ḥudānuñ
 Ḳo küfri gel ḳabūl it dīnin anuñ
- 2548 Gel imān gülsitānın eyle gül-geşt
 Yeter bāğ oldu saña bāğ-ı Zerdüş
- 2549 Bulam dirseñ sa‘ādet mülkine yol
 Nebinūn dīnine gir Müslümān ol
- 2550 Muṭī‘ ol emre itme bī-edeblik
 Şaḳın cehl ile kıılma Bū-Leheblik
- 2551 Dil ü cāndan bu hükme kıl itā‘ at
 Resūle ḥaḳ di Ḥaḳğa eyle tā‘ at

- 2552 Peyem-ber her ne kim dirse anı tut
Şer‘-i şehdini eyle cânuña kut
- 2553 K̄o āteş-hāneyi gel mescide gir
Yanında H̄aḡ Resūlinūñ idin yir
- [88b]
- 2554 Şalāt u şavımdan her farz-ı ‘aynı
Edā eyle ḡoma boynuñda dīnī
- 2555 Olursa bu maḡāle i‘ tiḡāduñ
Şeh-i Sünnī ola ‘ālemde aduñ
- 2556 Kılursañ da‘ vetüme ger icābet
Şa‘ ādet bulup eylersin işābet
- 2557 Eger küfr ile idüp ‘ahd ü peymān
Getürmezseñ baña vü H̄aḡḡa imān
- 2558 İdersin bilmiş ol āḡir nedāmet
Olursın cümle āfāḡa melāmet
- 2559 Şaḡın kim H̄aḡḡa kulluḡdan idüp dūr
Bu sultānlıḡ seni ḡılmaya maḡrūr
- 2560 Dü ‘ālem mülkinūñ şāhı H̄udādur
Anuñ ḡayrine şeh dimek ḡaḡādur
- 2561 H̄udāvend-i cihān H̄allāḡ-ı ‘ālem
Muḡi‘-i emrinūñ her ḡāḡ-ı ‘ālem
- 2562 Ol itmişdür bu maḡlūḡatı mevcūd
Odur cümle cihāna fāriż-i cūd
- 2563 Anuñdur her taşarruf kāyināta
Anuñ ḡükmi revāndur şeş cihāna
- 2564 Eger Cemşīd eger ḡāḡān-ı ‘ālem
H̄uzūr-ı ḡazretinde zerreden kem
- 2565 Ne zerre añā nisbet cümle ma‘ dūm
Nuḡuş-ı kāyināt eşkāl-i mevḡum
- 2566 H̄udāvend ol cihānuñ pādşāhı
ḡalan şehler hemān şeḡrenc şāhı
- 2567 Sen ol ‘ācizsin aduñ şāh H̄usrev
İdersin bu ḡurūr ile tek ü dev
- 2568 Degülsin mülket-i İrāna mālīk
Ne cisme ḡākim ü ne cāna mālīk

[89a]

- 2569 Elüñden nesne gelmez hiçsin hiç
Hudānuñdur taşarruf rāst u giç
- 2570 Cihān mülkinde şanma kim ulusun
Haķuñ bir kihter ü kemter ķulusın
- 2571 Sipāhuñ çü ķuluğın'olma ğarra
Degüldür ol sebep hiç nef ü zarra
- 2572 Çü umdı askerinden nuşret ü avn
Anuñçün ğarķa-i Nıl oldu Firāvn
- 2573 Halīle itdi çün Nemrüd itāle
Aña itdürdi bir kem peşşe nāle
- 2574 Nebīu'llāhı küffār itdi nālān
Cihānı ol sebebden tıtdı tıfān
- 2575 Yāhud itdi çü Rūhu'llāhı taķkır
Hemān-dem oldılar meymün u ğarır
- 2576 Cemī'-i enbiyānuñ mefħarına
Ki ya'n'āħir zamān peyğām-berine
- 2577 Eger rām olmaz iseñ Husrevā sen
Olursın ehl-i küfre pişvā sen
- 2578 İtā' at eyle isterseñ ğalāşı
Hudāya vü Resüle olma āşı
- 2579 Görüp ol nāmeyi Perviz bī-huş
Ġazāb cāmından oldu mest ü ser-ħoş
- 2580 Va'id ü va'zdan olup dige- ğün
Gurūr u kibr ü kininden o mağbün
- 2581 Çeküp çāk itdi devlet nāmesini
Özinüñ öz sa'adet nāmesini
- 2582 Didi kimdir kılan bu cürme iķdām
Bana bu deñlü aħkām iden i' lām
- 2583 Ne cür'etdür k'idüp taħfif ü taħķir
İde adımı adum üzre taħrir
- [89b]
- 2584 Ne mülküñ pādşāhıdur Arabda
Ne burcuñ mihr ü māhıdur nesebde
- 2585 Eger Dārā vü Key ger Erdevāndur
Ġapumda bir ğedā-yı nā-tüvāndur

- 2586 ‘ Arab.kimdür ki sultān ola tā kim
Olup İrāna vü Tūrāna ḥākim
- 2587 Baña Kayşer gulām-ı kemterīndür
Kemine çākerüm Ḥākān-ı Çīndür
- 2588 Bu resme urdı çok lāf ü güzāfi
Cevābı ‘ ākıbet bu oldı şāfi
- 2589 Yirinde ol ‘ Arab epsem otursun
Bu sevdāyı damağından götürsün
- 2590 Ben ol dīvāne vü mecnūn u sersām
Degülven k’olam anuñ emrine rām
- 2591 Zihī dīvāne vü sersām ü mecnūn
Özini kibr öcinden itdi mağbūn
- 2592 Cehālet birle ‘ arz itdi şecā‘ at
Resūl-i Ḥaḫka kılmadı itā‘ at
- 2593 Olup kibr ü gurūr u cāhı māni‘
Koyup İslāmı oldı küfre kāni‘
- 2594 Añā kim olmaya tevfiḫ reh-ber
Olur yanında ḥayr u şer ber-ā-ber
- 2595 Kime kim irmeye Ḥaḫdan hidāyet
Olur anuñ işi küfr ü gavāyet
- 2596 ‘ İnāyet irmedi Pervīze hergiz
Anuñcün küfr içinde ḫaldı ‘ āciz
- 2597 Çü ḫāşid Ḥusrevüñ aldı cevābın
Temāmet hıfz itdi her ḫiḫābın
- 2598 Gelüp didi Resūle bī-kem ü bīş
Mübārek ḫātırına virdi teşviş
- [90a]
2599 Hemān-dem germ olup ol şem‘ -i imān
Du‘ ā pervānesini itdi perrān
- 2600 Vire tā ol du‘ ā Pervīze kesrī
Düşe başından anuñ tāc-ı Kisrī
- 2601 Hem eyle oldı āḫir ḫāl-i Ḥusrev
Tağıldı cümle mülk ü māl-i Ḥusrev
- 2602 Gidüp Şirīn ü hem Gülgūn u Şebdīz
Be-āḫir itdüğini buldı Perviz
- 2603 Bir ol kim eyledi Ferhāda zulmi
Ki bī-ḫad gördi ol üftāde zulmi

2604 İdüp ‘ ahde hılâf öldürdi anı
O mazlûmuñ irişdi aña qanı

2605 İkinci nâme çäk itd’âşkâre
‘ Aceb mi olsa âhîr pâre pâre

Peydâ-Şoden-i Mu‘ cizât-ı Nebî der-Helâk-i Mülk-i Husrev-i Ğabî

2606 Meger var idi bir dîvâne oğlı
‘ Aqıldan fehmden bi-gâne oğlı

2607 Çe ger Kayşer kıızı Meryemden olmuş
Degüldi şanasın âdemden olmuş

2608 Olurdu hem-dem-i evbâş her dem
Çıkarup göz yarardı baş her dem

2609 Adı Şîrûye bir şîr-i jiyân ol
İderdi günde biñ kerre ziyân ol

2610 Degül gözinde zerre tâc ile taht
Meger ‘ aşıklamış Şîrin’o bed-baht

2611 Ataluq hâkqını idüp ferâmûş
‘ Adüvv olmuşdı Pervîze o bi-hûş

2612 Görüp fırsat arardı bir bahâne
Atasın öldürüp tâ gire qâne

[90b]

2613 ‘ Acem mülkinüñ uluları nâ-gâh
Didiler aña bir gün ey şehenşâh

2614 Bi-hamdi’llâh ki bir ‘ âqil-civânsın
Cihânda mâye-i emn ü âmânsın

2615 Atañ itdi ferâgat salţanatdan
Degül bir lahza hâlî şeyţanatdan

2616 Memâlik hâlini bir dem kayırmaz
Gözin hergiz ruĥ-ı Şîrinden ırmaz

2617 Yeter dir baña efser cām-ı gül-reng
Gıdâsı gâh efyûn u gehî beng

2618 Komez bir dem elinden bâdeyi hiç
Gözetmez bende vü âzâdeyi hiç

2619 Komezam resm ile âyînümi dir
Cihâna virmezem Şîrinümi dir

2620 Sipâhî vü ra‘ iyyet oldu bi-ğam
Biri birine girdi halk-ı ‘ âlem

- 2621 Bu vech ile alursa hali anu
Oluruz cumlemuz pa-mali anu
- 2622 Ne Iran mulketi alur ne Turan
amusı fitne ile ola viran
- 2623 Olupdur Husrevun virane aarı
Degin m'eyler  Arab Irana aadı
- 2624 idersen sende ihmal ey ehenah
ıar mulk elden agah olgil agah
- 2625 Guler  alem bu resme batunuza
Geerler ecnebiler tatunuza
- 2626 Yigitsin eylegil pirane tedbir
Demidur erlik it merdane tedbir
- 2627 Bu sozlerden gelur iruye cua
anasın fitne  ummani hurua
- [91a]
- 2628 anup gercek ol ebleh ri-handi
Dil  candan abul itdi o pendi
- 2629 Sebeb isterdi anun atline ol
uru itdi u buldı bu arar yol
- 2630 anurdu gitse Husrev mulk-i Iran
ala uz kendine ol tıfl-ı na-dan
- 2631 Ne bilsun anı k'anun devletidur
Ogul dirligi ata ihhatidur
- 2632 Atasız ogula hi hurmet olmaz
e ger durr-i yetime ıymet olmaz
- 2633 Ne ogsuz k'atadan almı zeri yok
Cihan mulkinde hi anun yeri yok
- 2634 Yetimun k'olmaya mal  menali
Heman it halidur  alemde hali
- 2635 Yetim acasını kim yerse her bar
Deguldur ademi bil kelp-i bazar
- 2636 u iruye bu rayı gordi ayup
Yururdi ol ie furat arayup
- 2637 azadan bir gice eh mest-i bade
Der-i halvet-sera almı guade
- 2638 Girur iruye-i hun-har u hun-riz
Yanında tig elinde hancer-i tiz

- 2639 Urur bir zaḥm aña ol çüst ü çālāk
İder çāk-nāme gibi sinesin çāk
- 2640 Sebeb Şīrūye vü Allāh kāhir
Resūlūñ mu‘ cizātı oldu zāhir
- 2641 İnüp ol gice gökden bir tıraḫa
Yıkıldı ṭāklar ṭāk oldu ṭāḫa
- 2642 Demürden Diclede var idi bir yol
Ki ‘ arzı devr idi ṭul-ı teselsül
- [91b]
- 2643 Resūlūñ bed-du‘ āsı k’itdi te‘ cāl
Götürdi ḫār u ḫas gib’anı bir sāl
- 2644 Esüp ol gün semūm-ı āteş-engīz
Ne Gülgün ḫaldı āḫurda ne Şebdīz
- 2645 Hazer kıl bed-du‘ ādan eyle perḫīz
Yetişür yirde ḫalmaz gic eger tīz
- 2646 Du‘ ā tīri k’irer eflāke fi’l-hāl
İder çerḫūñ tenin mānend-i ḡırbāl
- 2647 Du‘ āya perde yokdur ḡāh u bī-ḡāh
Ḥuşuşā kim ola vaḫt-i seḫergāh
- 2648 Egerçi kim du‘ ā her dilde çokdur
Garībūñ līk bir demrenlü oḫdur
- 2649 Yiter bī-çāreler ḫalbin ḫarāb it
Du‘ āsından ḡarībūñ ictināb it
- 2650 Yıḫuḫ ḡöñülleri yapmaḡa sa‘ y it
Aladu ol ḡöñül ḫapmaḡa sa‘ y it
- 2651 Çü Şīrīñ Ḥusrevūñ fevtini ḡördi
Götürdi kendü kendin yire urdı
- 2652 Çeküp āh itdi feryād u fiḡānı
Didi irdi ḫazā-yı nā-gehānı
- 2653 Çıḫardı cāme-i zer-beftini tīz
Ḳara çullara girdi ol şeker-rīz
- 2654 Şanasın mihr mātem ṭıtdı māha
Girüp ser-tā-ḫadem ebr-i siyāha
- 2655 Melik Ḥusrev çün ol ḫūr u perişān
Siyeh kāküllerin itdi perişān
- 2656 Ser-i zūlf-i dırāzın kesdi ol māh
Cihānuñ ‘ ömrin itdi şanki kutāh

2657 Olup deryā-yı çeşminden güher-pāş
Ururdu ruzgāruñ başına taş

[92a]

2658 Gehî başın gehî göğsin döğerdi
Cihāna ilenüp çerhe söğerdi

2659 Çözüp yabana atup ma‘cerini
Yolardı el urup müy-ı serini

2660 Nihān oldu qaralar içre dil-dār
Nitekim rüz-ı rüşen der-şeb-i tār

2661 Döküp çeşminden eşk-i ergavānī
Kızıl kanlara boyadı cihānı

2662 Rūhında zaḥm-ı nāḥun pāre pāre
Kamer üzre hilāl old’ aşkāre

2663 Cihāndan bezdi uşandı özinden
Dür ü la‘l ü güher çıkdı gözinden

2664 Didi ağlayarak ey çerḥ-i hun-riz
Kanı sultānımız sultān Perviz

2665 Murādum ‘aksine dönderdüñ ey çerḥ
Dile ğam gerdini kondurduñ ey çerḥ

2666 Söyündürdüñ benüm baḥtum çerāğın
Eritdüñ bağrumuñ zecriyle yağın

2667 Elüñden ey felek feryād feryād
Dil-i ğamğınümi hiç itmedüñ şād

2668 Ayırduñ yār-ı cānumdan beni āh
Diriğā vü diriğā vāy vaylāh

2669 Kime yanam ‘aceb derd-i derūnum
Kime ‘arz eyleyem işbu cünūnum

2670 Ğam alsun göñlümi kim gitdi yārum
Enisüm münisüm hem ğam-güsārum

2671 Nem olsun gözlerüm kim ‘ariz-ı yār
Bañā ‘arz itmez oldu nūr-ı didār

2672 Tolundu nā-gehān ol māh-ı tībān
Yiridür çeşmüm olsun kevkeb-efşān

[92b]

2673 İdüp gül-bergini jāleyle nemnāk
Koyardı avuc avuc başına ḥāk

- 2674 Şehūn çākerleri hod zār u giryān
Bir ağızdan iderler ney gib'efgān
- 2675 Gönül mir'ātın idüp guşşadan pās
Tutardı ol Hızır hattıçün İlyās
- 2676 Çü mātem tutdı Şirīn-i şeker-leb
Dirildi ol diyāruñ begleri hep
- 2677 Bir uğurdan giriv ü nāle vü āh
İdüp dirlerdi derde vāy vaylāh
- 2678 Kara yire tiz olmasun deyü kut
Düzerler servden Pervize tábüt
- 2679 Kefen gülden iderler ol nihāle
Semen üzre şararlar berg-i lāle
- 2680 Nigārīnūñ tutup her buyruđını
Keserler hāş atlar kıyruğını
- 2681 Ururlar ' aksine zīn ü licāmı
Girür çullara şāhuñ her gülāmı
- 2682 Taķup her bayrağa bir kara astār
Şehūn sancāğın eylerler nigū-sār
- 2683 Er ü ' avret idüp āh u fiđāmı
Götürdiler bu üslub ile anı
- 2684 Döküp yollara Şirīn acı yaşın
Dögerdi āh idüp tábüta başın
- 2685 Gider tábüt önünce zār u mađmūm
Duđān-ı āhdan tutup siyeh mūm
- 2686 Zevālini görüp eyler o māhuñ
Tutup baş üzre tábütünü şāhuñ
- 2687 Dağı bir laħza kılmadılar ihmāl
İrişdürdiler anı kabre fi'l-hāl
- [93a]
2688 Meger Perviz idi gencine vü kān
Olur toprakda gevher gibi pinhān
- 2689 Çü toprakdan yaratılmışdur insān
Olur āhir yine hāk ile yeksān
- 2690 Nigārīn eyleyüp feryād u āhı
Didi açuñ göreyin ruy-ı şāhı
- 2691 Çü āhir görüşümdür hüsn-bāğın
Toyunca kōķayın şol gül yañağın

- 2692 Kefen açınca Pervizün yüzinden
Görüp Şirin gitdi kendüzinden
- 2693 Hemân sâ‘at o serv-i ‘anberin-ḥâl
Gerü cem‘ itdi ‘aqlın başa fi’l-ḥâl
- 2694 Bakup yüzine dir ey serv-i dil-cüy
Gözüm yaşını guşsañ eyledi cüy
- 2695 Sen itdün terk-i seyr-i gülşen ü bāğ
Benüm bağrumda qaldı lāleveş dāğ
- 2696 Dirig ol kâmet-i bālâ dirigā
Dirig ol tal‘at-ı zibā dirigā
- 2697 Dirig ol kevkeb-i burc-ı cemāle
Dirig ol iki ebrü-yı hilāle
- 2698 Dirig ol gonçe-i bāğ-ı bahāra
Dirig ol tāze vü ter şahsāra
- 2699 Dirigā vü dirig ol şah-ı serve
Dirigā vü dirig ol hoş-tezerve
- 2700 Baña mihmânmışsın Husrevā hayf
Dirigā bilmedüm vā-ḥayf vā-ḥayf
- 2701 Dirig ey serv-ḳadd ü gül-‘izārum
Dirig ey ‘id-i Nev-rüz u bahārum
- 2702 Dirigā gamze-i hun-riz hayfā
Dirigā Husrev-i Perviz hayfā
- [93b]
- 2703 ‘Aceb ey ‘arız-ı meh-tāb n’olduñ
Tolunduñ mihr-i ‘ālem-tāb n’olduñ
- 2704 Sefer bi-vaqt kılduñ pādşāhum
Toğayorken tolunduñ girü māhum
- 2705 Sen idün ey dil-ārāmum cihānda
Dağı kalmadı ārāmum cihānda
- 2706 Çü sen terk itdün ey ‘ömrüm cihānı
Gerekmez baña sensiz zindegānı
- 2707 Senünle çün ikimüz birlük itdük
Cihānda hoş dirildük dirlük itdük
- 2708 Revā mıdur gidesin sen cihāndan
Ḳalam ben geçmeyüp baş ile cāndan
- 2709 Dökünce ḥasretünle gözlerüm yaş
Yeg ol kim cān virüp terk eyleyem baş

- 2710 Karagu kabr içind'ey şem' -i rüşen
Şeni tenhâ komak lâyıķ mı andan
- 2711 Sağular sağdı çok çok ağladı
Hemân-dem kendü kendin ağladı
- 2712 Meger hâtemde zehr itmişdi pinhân
Yiyüp cân virdi ol sâ' atde cânân
- 2713 Hezârân âferin ol 'ışķ-bâza
Haķıķat şüretin vire mecâza
- 2714 Zihî ma' şûķ u zî-yâr-ı vefâdâr
Kim ide 'âşık için cânın işâr
- 2715 Çü tatlu yârçün cân virdi Şîrîn
Dü 'âlemde murâda irdi Şîrîn
- 2716 İkeleyden halayıķ tutdı mâtem
Girü ğamġin ü ğamnâķ oldu 'âlem
- 2717 Hevâ oldu şehâb-ı âh ile pür
Girü göġsin geçürdi çerķ-i kûrkûr
- [94a]
- 2718 Yir ü gök ehl' anuñçün tutdılar yas
Melâyik gökde yirde cümle ennâs
- 2719 Tutup mâtem cevân-ı tâze vü pîr
İderler mihr ü mâhuñ menzilin bir
- 2720 Konup bir kabre ma' şûķ ile 'âşık
Ölür Pervîz ile Şîrîn udaşık
- 2721 ' Aceb mi olsalar bir hânede cem'
Biri pervânedür anuñ biri şem'
- 2722 Gel aç 'ibret gözin ey merd-i 'âķil
Özüñe 'aķl peykin reh-nümâ kıl
- 2723 Başîret nûrı ile baķ cihâne
Niçe hercâyidür gör bu zamâne
- 2724 Felek kavsindeki hattı oķı gör
Ataña öñe urduġı oķı gör
- 2725 Güvenme baķt u iķbâl-i zamâne
Geçer kıalmaz degüldür câvidâne
- 2726 Eneñe câhid olma mâle maġrûr
Ķanı Ķârûn kıanı Hâķân u Faġfûr
- 2727 Muġibb-i mâl olursañ tâlib-i câh
Saña ol mâl mâr u câh olur çâh

- 2728 Er iseñ baqma dünyā ‘ avretine
K̄atı seh̄h̄aredür varma k̄atına
- 2729 İrağ ol ol ‘ arūs-ı bī-vefādan
Garişur her küş ü dūn u değadan
- 2730 Degüldür hiç cevān-merde yaraşık
K’ola bir k̄ahbe-i devrāne ‘ aşık
- 2731 Degülsin mağz ancak pūstsın pūst
Olursañ cānuña k̄aşd idene dūst
- 2732 Götür ğaflet yuħusını gözüñden
Hiçābi olmadın ref‘ it özüñden
- [94b]
- 2733 Gider cümle gedā vü şāh kalmaz
Yıkılır ğayme vü ğargāh kalmaz
- 2734 Olur şāh u gedāya k̄abr ğargāh
Kefen ğil‘ at hemān a‘ māl hem-rāh
- 2735 Faķir ü bay eger Perviz ü Şirīn
İdinür ğāki pister sengi bālīn
- 2736 Zer ü sīm ile olma ğalka k̄āħir
Girürsin büte-i k̄abre çü āħir
- 2737 Olup zer-beft ü atlasdan k̄amu ‘ ūr
Olursın k̄üt-ı mār u ta‘ me-i mūr
- 2738 Süvār olma öñinde esb-i nāze
Çü şoñ binecek atufñdur cenāze
- 2739 Ne ğoş dimişdür ol şeyħ-i İlähī
Nizāmi ya‘ ni mülk-i nazm şāhı
- 2740 *Eger şad-sāl mānī-ver yeki rüz*¹⁰⁴
Be-bāyed ref̄ ez in kāħ-ı dil-efrüz
- 2741 Mesihā gibi başsañ göklere pāy
Yir altında tutarsın ‘ aķıbet cāy
- 2742 Ne ğacet köşk-i ‘ ālī k̄aşr-ı ma‘ mūr
Olur ç’āħir maķām u menzilūñ ğūr
- 2743 Bilürsin bī-ğümān ğod ğiç eger ir
Yir ejderhā gibi bir ğün seni yir
- 2744 Ya bu ğaflet nedür ey merd-i ‘ āķil
Olur mı merd-i ‘ āķil hiç ğāfil

¹⁰⁴ İster yüz sene ister tek bir ğün kalıyorsun.
(Sonunda) yürek yandıran, gönül aydınlatan bu mekândan gitmek zorundasın.

2745 Nedür dünyā denī vü dūn u mürdār
Aña meyl eylemek âdem zihî ‘âr

Münâcât be-Dergâh-ı Kâdî'l-Hâcât

2746 İlâhâ Kâdirâ Perverdgārâ
Hudâvendâ Raḥimâ Kirdgārâ

[95a]

2747 Çıkar dünyā hevesini dilümden
Muḥabbet güllerin bitür gilümden

2748 Beni dünyâda bir merd-i ğarīb it
Bisât-ı ḳurbuña ḳurbet naşib it

2749 Hudâvendâ Resûlün ḥürmetiçün
Dü ‘âlem faḥri ḳuluñ ḥürmetiçün

2750 İlâhî Âdem ü Havvâ ḥaḳıçün
İlahî tâc-ı kerremnâ¹⁰⁵ ḥaḳıçün

2751 Yetimün gözi yaşı ḥaḳkıyıçün
Garibün bağı başı ḥaḳkıyıçün

2752 Şınuḳ diller niyâzı ḥaḳkıyıçün
Uyanıklar namâzı ḥaḳkıyıçün

2753 Yoluñda ḥâk olan yüzler ḥaḳıçün
Cemâlünüñ gören gözler ḥaḳıçün

2754 Sürür-ı sine-i ‘uşşâḳ ḥaḳkı
Fütür-ı ḥâtır-ı müştâḳ ḥaḳkı

2755 Şikeste dillerün zârî ḥaḳıçün
Huceste cânlar evrâdı ḥaḳıçün

2756 Saña tevḥid ḥaḳkıçün İlâhî
Seni temcid ḥaḳkıçün İlâhî

2757 İlâhî ‘izzet-i taḥḳîḳ ḥaḳkı
İlâhî ḥürmet-i tevfiḳ ḥaḳkı

2758 Firâḳî-i faḳîr-i müstemendi
Hevâ-yı nefes esiri derdmendi

2759 Cenâbuñdan yaña cezb eyle yâ Rab
Anuñ şürâbesin ‘azb eyle yâ Rab

¹⁰⁵ İsrâ, 17/70: kerremnâ : Biz yücelttik, şereflendirdik, kerim kıldık) وَرَزَقْنَاهُمْ وَالْبَحْرَ الْبِرَّ فِي وَحْمَلْنَاهُمْ أَدَمَ بَنِي كَرَمْنَا وَلَقَدْ تَفَضَّلْنَا عَلَىٰ وَأَفْضَلْنَا هُمْ الطَّيِّبَاتِ مِنْ رَازَاكِنَاهُمْ مِينَتِ تَأْيِيبَاتِي وَفَادَلْنَاهُمْ أَلَا كَسِيرِينَ مِمِّمِينَ هَالَاكِنَا تَفْدِيلًا (tafdîlen).Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın bir çoğundan üstün kıldık.

2760 Götür h'âb-ı hayâlâtı gözinden
Yâkinuñ nûri berķ ursun yüzinde

2761 Yönini hazretüñden yaña dönder
Cihândan anı imân ile gönder

[95b]

*Be-Payân-Resîden-i Īn Şeb-i Qadr-i 'Anber-feşân ve ber-Āmeden-i Şubḥ-ı Sa'âdet ez-
Matla' -ı Ümîdvârî-i Huçeste-Zebân*

2762 Bi-ḥamdi'llâh ki mühlet virdi gerdün
Çıkardum baḥr-i dilden dür-i meknün

2763 Suḥan siriştesine dizdüm anı
Nuķuş-ı Mânî gibi yazdum anı

2764 Söze şol veche virdüm intizâmı
Pesend iderdi görse ger Nizâmî

2765 Müzeyyen eyledüm bir bâğ-ı zîbâ
Kim anuñ her giyâḥı şâḥ-ı Tübâ

2766 Qodum anda hezârân perde-i nûr
Ki her bir perdenüñ altında biñ ḥür

2767 Niçe ḥürî ma'ânî-zâde-i fikr
Qamu Meryem gibi düşize vü bîkr

2768 Cevâhir kim var idi kân-ı dilde
Dür-i nâ-süfteler 'ummân-ı dilde

2769 Döküp gencîne-i ḥâtırdan anı
Pür itdüm dâmen-i âḥîr zemânı

2770 Cihâna gösterüp siḥr-i ḥelâli
Aķıtdum 'âleme âb-ı zülâli

2771 Bu defter içre her evrâķ-ı rengin
Ṭabaqlardur ki pür-ḥalvâ-yı şirin

2772 O ḥalvânuñ olupdur bi-gümânî
Gözüm bādâm u yüzüm ze' ferânı

2773 Şorarsañ ger bu dürrüñ intizâmın
Urarsañ ibtidâsın ihtitâmın

2774 Rebî'in evvelinden itdüm iķdâm
Cemâzin ortasında kıldum itmâm

[96a]

2775 Temâm ol vaķt olur kim ide ḥandân
Qabûl-i Aşaf-ı Sulḫân Süleymân

- 2776 Nice Āşaf şeh-i iklīm-i biniş
Tırāz-ı āstin-i āferiniş
- 2777 Göz ucıyla iderse bir nezāre
Yiter qadr ü şeref ben hāksāre
- 2778 Mesihāsā kılursa iltifātı
Gele bu mürde cismümün hayātı
- 2779 Qabūlin nazmuma k'ide munezzem
Tola ebyāt u eş'ār ile 'ālem
- 2780 Egerçi sözlerüm la'l-i Bedehşān
Velī ben tozda vü topraqda pinhān
- 2781 Götürürse beni topraqdan Āşaf
Olam dürr-i yetimāsā müşerref
- 2782 Qabūl olup kelāmum bulsa qadri
Şu'ūr-ı şif'rüm örte nūr-ı bedri
- 2783 Gülp şād itse bülbül gibi cānı
Okuyam yılda bir hoş dāstānı
- 2784 Gül-i nesrīn gib'anuñçün ferüm yok
Ki gonçe gibi kisemde zerüm yok
- 2785 Şerefde gerçi bir dürr-i yetimem
Bilinmez kıymetüm yok elde simüm
- 2786 Huşuşā zehr-i faqr u qahr ki dūn
İder devr içre dil cāmını pür-hūn
- 2787 Cefā-yı rūzgār u cevr-i dil-dār
Dil-efkarem dil-efkarem dil-efkār
- 2788 Tururken cānda bunca derd ü guşşa
Ne deñlü vire tab'um nazma haşşa
- 2789 İderse Āşaf-ı şeh qalbümü şād
İdem tekrār bir Şeh-nāme bünyād
- [96b]
- 2790 Dağı baş egmeyem kimseye hiç ben
Uram pençe hemān-dem hamseye ben
- 2791 Olam gencine-i dilden güher-pāş
Şeh-i Gence diye taşsin ü şābāş
- 2792 Sözüüm gevherleri ger Hinde vara
İdine Husrev anı guşvāre
- 2793 Firāķī epsem ol çoğ urma lāfi
Sūhān dürcine dürc itme güzāfi

- 2794 Nizāmī kanda ve sen kanda mīskīn
Diye tā nazmuña inşāf ü taḥsīn
- 2795 Olursañ nazm ile ‘ālem ferīdi
Olamazsın daḥı Şeyḥī mürīdi
- 2796 Niçe Şeyḥī süḥan mülkinde sultān
Kemine çākeri Ḥassān u Selmān
- 2797 Degül nazm idüp olmuş kışşa-perdāz
‘Ayān itmiş cihāna sırr-ı i‘cāz
- 2798 Ne i‘cāz ol Mesihādan dem urmuş
Gönüller yaresine merhem urmuş
- 2799 Bu meydān özge meydāndur gözün aç
Erenler pāyine dürr ü güher saç
- 2800 Bilürven bir faqīr ü bī-nevāsın
Za‘īf ü müstemend ü pür-belāsın
- 2801 ‘Aceb mi ğuşşaya dönse sürürüñ
Bizā‘ eñ yok zerre var kuşuruñ
- 2802 Ne dem kim ḥākem-i ‘aql itdi ibrām
Bu ‘acz ü bu kuşurla itdün iḳdām
- 2803 Bu nazmuñ köhne bünyādın idüp nev
Düzetdün kışşa-i Şirin ü Ḥusrev
- [97a]
2804 Olup şāhīn ü şeh-bāz-ı şikārī
Şikār itdün bu kebk-i şivekārı
- 2805 Hezārān āferīn ey bāz-ı ser-bāz
Kim urduñ bu hevāda böyle pervāz
- 2806 Şikār alduñ çü şāhīn oldı aduñ
Demidür gel birez diglet ḳanaduñ
- 2807 Yiter bülbül gibi şeydālīg eyle
Yiter tūṭı gibi guyālīg eyle
- 2808 Yiter urduñ semend-i fikre zīni
Hebā itdün bu ‘ömr-i nāzenini
- 2809 Yiter gözyaşı gibi tarmār ol
Kühenkār u perişān-rūzgār ol
- 2810 Ḥamūş ol geç bu nev‘a hāy u hüyan
Dilün ḳaṭ‘ it bu resme güft ü gūdan
- 2811 Nizām-ı nazmuñ it ey nīk-fercām
Du‘ā-yı devlet-i Aşafla itmām

- 2812 İlāhī müddet-i ‘ömrin dırāz it
Nihāl-i ‘izz ü bahtın ser-firāz it
- 2813 Şeh-i devrāna yār olsun hemīşe
Cihān turduqça var olsun hemīşe
- 2814 Süleymān şāh ile Āşaf İlāhī
Yedi iqlīme hüküm itsün kemāhī
- 2815 Hudāyā Āşafuñ varın bağışla
Şehūñ körpe budakların bağışla
- 2816 Olup her biri bir şāh-ı cihān-gīr
Bu tertib olmasun tebdil ü tagyir
- 2817 Şehensāh ile yā Rab Āşaf-ı dīn
Müdām olsun müdām āmin āmin